

Seje delovnih teles - Izbrani zapis seje

Polni naziv telesa - Številka in vrsta seje: 18 - Odbor za obrambo - 033. Nujna

Datum zasedanja: 13.04.2016

Vsebina zapisa seje

**REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
ODBOR ZA OBRAMBO
33. nujna seja**

(13. april 2016)

Sejo je vodil Žan Mahnič, predsednik Odbora za obrambo.

Seja se je začela ob 18.04.

1. TRAK: (PK)

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Spoštovane gospe, spoštovani gospodje, vsi prisotni.

Pričenjam 33. nujno sejo Odbora Državnega zbora Republike Slovenije za obrambo, ki je bila sklicana na podlagi 47. in drugega odstavka 48. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije.

Kot že uvodoma povedano, pozdravljam vse prisotne posebej še državnega sekretarja na Ministrstvu za obrambo, mag. Miloša Bizjaka in pa načelnika Generalštaba Slovenske vojske, generala Andreja Ostermana.

Obveščam vas da na seji kot nadomestni poslanci sodelujejo namesto poslanke Erike Dekleve poslanec Tilen Božič, namesto poslanca Mihe Kordiša poslanec Matjaž Hanžek in pa namesto poslanca Marijana Pojbiča poslanec Janez Janša.

S sklicem seje ste prejeli naslednji dnevni red: Sum

2. TRAK: (PK) – 18.05

(nadaljevanje) zlorabe pravosodja z uporabo Kazenskega zakonika nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije z namenom omadeževanja slovenske osamosvojitvene vojne in takratnega poveljnika 30. razvojne skupine teritorialne obrambe Toneta Krkoviča z izkrivljanjem resnice v primeru sestrelitve helikopterja nad Rožno dolino v času vojne za Slovenijo.

Za današnjo sejo so se od vabljenih gostov opravičili gospod Zoran Klemenčič, gospod Goran Klemenčič in pa Milan Kučan.

Ker nisem prejel predlogov za razrešitev dnevnega reda oziroma za umik katere od predlaganih točk dnevnega reda je določen dnevni red seje kot je bil predlagan s sklicem.

Prehajamo na 1. TOČKO DNEVNEGA REDA – TO JE SUM ZLORABE PRAVOSODJA Z UPORABO KAZENSKEGA ZAKONIKA NEKDANJE SOCIALISTIČNE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE Z NAMENOM OMADEŽEVANJA SLOVENSKE OSAMOSVOJITVENE VOJNE IN TAKRATNEGA POVELJNIKA 30. RAZVOJNE SKUPINE TERITORIALNE OBRAMBE TONETA KRKOVIČA Z IZKRIVLJANJEM RESNICE V PRIMERU SESTRELITVE HELIKOPTERJA NAD ROŽNO DOLINO V ČASU VOJNE ZA SLOVENIJO.

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke je 5. aprila 2016 vložila zahtevo za sklic nujne seje Odbora za obrambo z že omenjeno točko dnevnega reda.

Besedo dajem predstavniku Slovenske demokratske stranke, gospodu Francu Brezniku, izvolite.

MATJAŽ HANŽEK (PS ZL): Lahko poslovniško prosim.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Postopkovno?

MATJAŽ HANŽEK (PS ZL): Postopkovno, ja.

PRESESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Izvolite.

MATJAŽ HANŽEK (PS ZL): Hvala lepa predsednik.

Tukaj sicer piše, da gre za sum zlorabe pravosodja v kazenskih postopkih, jaz pa mislim, da je sklic te seje ena velika zloraba Državnega zbora, institucijo Državnega zbora, ki se vtika v nek sodni proces, ki ga je začela oseba, ki se čuti prizadeta, ker po njenem mnenju ni bila zdaj ugotovljena resnica kar seje zgodilo.

Jaz sem prepričan, da mora pravosodje delati neodvisno, brez pritiskov Državnega zbora ali katerih koli drugih vej oblasti zato predlagam, da se opravičite vsem vabljenim, ki so prišli in zaključite s to sejo zaradi tega, da nebi še nadaljevali z zlorabo institucij Državnega zbora.

Hvala lepa.

PRESESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala za vaš postopkovni predlog.

Zdaj, zloraba tega Državnega zbora bi bila, če bi po vzoru nekaterih nedemokratskih režimov proti katerim so se številni tukaj, ki sedijo za to mizo borili to sejo prekinil in ne bi dovolil razprave. Jaz sam skličem z razliko od nekaterih ostalih predsednikov odborov pa teh parlamentarnih odborov tukaj vedno sejo, ker sem demokrat, ker ne mislim zavirati nobene razprave.

Tako da, sedaj dajem besedo gospodu Francu Brezniku, izvolite.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Najlepša hvala gospod predsednik.

Jaz bi začel na lepši način to sejo in bi nam vsem skupaj predvsem vojnim veteranom čestital kot nek uvod v praznovanje 25. obletnice naše države, torej odkar je Slovenija postala samostojna in neodvisna država.

V tej obrazložitvi smo predlagatelji napisali, da je nastanek samostojne neodvisne in demokratično utemeljene države Slovenije edinstven in ključni dogodek v slovenski narodni zgodovini. Je odraz narodovih stoletnih upov, narodne zavednosti ter pogumne in svobodne odločitve za lastno pot.

In to je spomin na čas, ko je bil slovenski narod resnično enoten kot še nikoli doslej v njeni dolgoletni zgodovini. Vendar se vprašamo ali so sanje, težnje in hotenje, ki so takrat prevečevala Slovenijo, Slovenke in Slovence, ko smo se odpravljali na glasovanje o odločitvi za samostojnost in neodvisnost Slovenije dejansko uresničena ali ne?

Poznamo ogovor, Slovenija žal danes ni takšna kot smo si jo želeli.

Nedavno smo lahko v medijih prebrali, da je Okrožno sodišče v Ljubljani na podlagi zahteve na preiskavo zaradi suma umora med osamosvojitveno vojno na zaslišanje povabila brigadirja Toneta Krkoviča zaradi kaznivih dejanj po 46. členu Kazenskega zakonika SRS Slovenije v zvezi z 22. členom Kazenskega zakonika Socialistične federativne republike Jugoslavije v zvezi s 4. členom Kazenskega zakonika Socialistične federativne republike Jugoslavije. Vsekakor je pomenljivo dejstvo, da je ljubljansko okrožno sodišče vodi postopek zoper brigadirja Toneta Krkoviča po nekdanji zakonodaji Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Dejanje, ki se brigadirju Tonetu Krkoviču očita naj bi se zgodilo med sestrelitvijo helikopterja nad Rožno dolino v Ljubljani, ki se je zgodilo 27. junija 1991 leta.

3. TRAK: (PK) – 18.10

(nadaljevanje) V sestreljenem helikopterju sta takrat umrla Makedonec Bojanče Sibinovski in Toni Merlak. Vdova pokojnega Merlaka, Emilija Merlak Tonetu Krkoviču očita da je ukazal sestrelitev helikopterja Jugoslovanske ljudske armade čeprav ta ni bil oborožen in naj bi Merlak tajno sodeloval s takratno teritorialno obrambo in pripravljaval prevoz dveh helikopterjev Jugoslovanske ljudske armade na slovensko stran.

Vendar pa tovrstne govorice nikoli niso bile potrjene. Dejstvo je, da je pilot Merlak imel možnost da tistega dne odleti na ozemlje, ki ga je kontrolirala teritorialna obramba, to je bilo takrat več kot 90 % slovenskega ozemlja vendar tega ni storil. Kljub tragičnosti dogodka za družino umrlih ne moremo spregledati dejstva, da je bilo ukrepanje takratnega poveljnika Krkoviča pri izvrševanju njegove zadolžitve pravilno saj je Slovenija vodila obrambno vojno v skladu z mednarodnimi konvencijami, določbo ustanovne listine Združenih narodov, ki govori o pravici do samoodločbe.

Tone Krkovič kot takratni poveljnik 30. razvojne skupine teritorialne obrambe, pozneje še prve specialne brigade Moris/?/ je sestrelitev vojaškega helikopterja, ki je kljub prepovedi letel v coni strogega varovanja ukazal v skladu s temi konvencijami ni določbami.

12 ur pred omenjeno sestrelitvijo je tedanje predsedstvo Republike Slovenije v razširjeni sestavi izdalo uredbo s katero je aktiviralo smernice za obrambo. S smernicami so bili aktivirana povelja za oboroženi odpor. Hkrati pa so bili vsi državljani Republike Slovenije na službi v jugoslovanski armadi odpoklicani oziroma pozvani da prestopijo na slovensko stran. Poziv je bil javno objavljen in tako znane samo takratni Sloveniji ampak tudi v drugih takratnih jugoslovanskih republikah.

Na podlagi uredbe slovenskega predsedstva in načelnika takratnega republiškega štaba, sedanjega generala Janeza

Slaparja, ki je izdal povelje, da morajo enote slovenske teritorialne obrambe z bojnim delovanjem uničevati predvsem tehniko nasprotnika. Omenjeno povelje je veljalo najmanj 10 ur prej, preden je prišlo do sestrelitve helikopterja. Povelje je veljalo po celotni Sloveniji in poveljnik brigade, takrat še polkovnik, Tone Krkovič je zgolj izvajal povelje, tako kot so ga izvajali tudi drugi poveljniki in pripadniki teritorialne obrambe in slovenske policije po širšem območju Republike Slovenije.

Ob tem velja poudariti, da je Okrožno tožilstvo v Ljubljani kazensko ovadbo Emilije Merlak marca lani že zavrglo. Potem, ko je ugotovilo, da kazenski pregon zastaral. Državno tožilstvo je namreč presodilo, da dogodka ni mogoče presoati z vidika klasičnega kaznivega dejanja umora ampak bi lahko šlo kvečjemu za kaznivo dejanje proti pravnega pobijanja in povzročanja ran sovražnikov, a je kazenski pregon za to kaznivo dejanje zastaral. Po poročanju medijev so na Okrožnem sodišču v Ljubljani potrdili, da so sprejeli zahtevo za preiskavo dveh kaznivih dejanj umora po 46. členu Kazenskega zakonika Socialistične Republike Slovenije v povezavi s Kazenskim zakonikom Socialistične federativne republike Jugoslavije. Po zaslišanju brigadirja Toneta Krkoviča se naj bi sodišče odločilo ali bo uvedlo preiskavo. Ne moremo spregledati absurdnosti dejstva, da se v Sloveniji v letu 2016 enemu izmed glavnih osamosvojiteljev želi soditi po zakonih nekdanje države. Prav tako bode v oči da je pod vabilom obdolženca podpisana sodnica Deša Cenar, ki je v slovenski javnosti znana po oviranju parlamentarne preiskave o bančni luknji ter sporni preiskavi sedeža Slovenske demokratske stranke in protiustavni zahtevi po zasegu celotne korespondence te stranke.

Reprodukcija afer sestrelitve helikopterja Jugoslovanske ljudske armade leta 1991 ima prav gotovo širšo dimenzijo. Ne samo kriminalizacijo osamosvojitelja Toneta Krkoviča poskusi kriminalizacije in diskreditacije najvidnejših osebnosti slovenske osamosvojitve je trajal v bistvu že več let zadnje čase pa z uporabo najpritlehnejših metod dobivanja vedno večje razsežnosti. A osamosvojitveni napor proti jugo armadi se želi prikazati kot kriminalno dejanje pri katerem so bili agresorski vojaki žrtve, osamosvojitelji pa zločinci. Po drugi strani pa je nelustrirano sodstvo oprostilo polkovnika Jugoslovanske ljudske armade Borislova Popova, ki je bil obtožen vojnih hudodelstev zoper civilno prebivalstvo v času osamosvojitvene vojne. Paradoksalno je, da v letu ko praznujemo torej našo skupno obletnico, 25. obletnico slovenske samostojnosti, slovenska sodišča, ki so oprostila agresorja, ki so sejali smrt in razdejanje pred 25. leti po zakonodaji nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije sodijo brigadirju Tonetu Krkoviča enemu izmed ključnih osamosvojiteljev.

4. TRAK: (SM) – 18.15

(nadaljevanje) Zato predlagatelju tega sklica skupne seje Odbora za obrambo in Odbora za pravosodje, ki seveda ni pristal na ta sklic, menimo, da je potem potrebno opraviti razpravo in pozvati Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za pravosodje, da z vso dolžno skrbnostjo v okviru svojih pristojnosti pomagata pri zaščiti plebiscitarne odločitve Slovencev in Slovenk ter nudita vso potrebno podporo posameznikom, ki so sodelovali pri zaščiti te odločitve in osamosvojitve Republike Slovenije. V naslednjem, na koncu te razprave bom to seveda tudi kot predlagatelj, kot predstavnik predlagatelja, Odboru za obrambo predlagal tudi neke naše skupne sklepe, ki jih bom potem na koncu te seje nekako tudi predlagal. Hvala za besedo.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Breznik.

Sedaj pa prehajamo na razpravo vabljenih gostov. Zdaj, da se bomo, ker vas je veliko, da se bomo držali nekega reda, predlagam, da vabljeni gostje dobite najprej v uvodu besedo, potem gremo pa na razpravo naših poslank in poslancev in pa potem dobite gostje še za zaključno besedo, vmes pa, vmes pa pač ne bi.

To se pravi, najprej dajem besedo brigadirju Tonetu Krkoviču, izvolite.

ANTON KRKOVIČ: Hvala, predsedujoči hvala. Dame in gospodje, resnično se zahvaljujem predsedujočemu in vsem okoliščinam, ki so pripeljale do sklica te seje, ki bo veliko pripomogla k razčiščenju tistega kar bi moralo biti že davno razčiščeno. Sicer pa, čim prej preidimo k stvari, ki ni nič drugega kot še eden izmed mnogih meni še kako znanih primerov in načinov kriminalizacije in blatenja osamosvojitvene vojne in osamosvojitve Slovenije nasploh.

Znano pravilo podtalnega delovanja tistih, ki tej umazani igri dirigirajo je, da cilj posvečuje sredstvu. Izbor in nabor načinov in sredstev pa, če le hočemo videti med drugim nazorno pokažejo anomalije demokratičnega sistema naše države, ki ni v samem nastanku dovolj počistila ostankov preteklega režima ali če hočete izvedla prepotrebne lustracije. Zato je možno danes slovensko sodstvo zlorabljati v politične namene brez škode za tiste, ki odločajo in tudi za tiste, ki izvajajo nasprotno, takšna zlo dela so nagrajena. Če le pade prava komanda z vrha po, izrekel sem citat predsednika senata višjega sodišča, ki je mene v zadevi Patria obsodilo na pravnomočni ravni in tako rekoč poslalo na 294 dni trajajoč zapor na Dob. Če me vprašate, ali se je kdo opravičil ali odgovarjal, vam povem, nihče. Tožba sicer sledi, dovtip v modernem žargonu pa se glasi: "So What". Saj tudi, če bo kdo kaj plačal bodo to v končni fazi plačala davkoplačevalci. Takšne so manire v naši državi, danes.

V aktualnem Reporterju, torej v reviji, da ne bo kakšne pomote lahko preberete, kako so me pred letom in pol

ovadili z anonimno prijavo, citiram: "Podpisani, kot pošteni državljani Slovenije". Izkušnja iz Depale vasi, me je naučila, da v Sloveniji to napišejo in se tako podpišejo tisti, ki potem to uradno prijavo tudi preiskujejo. To kar sem, anonimno ovaden, da sem na svojem domu mučil ljudi in nekatere celo likvidiral, gre za citat iz anonimne prijave. Ta absurda ovadba je celo uradno iz tožilstva priromala k vam v parlament na eno od delovnih teles, h gospe Irglovi. Zasliševali so me kriminalisti, na zahtevo tožilstva. Včeraj pa po letu in pol izvem, da je moj primer dobila v roke že četrta tožilka na državnem tožilstvu, gospa Abrahamsberg in da se uradni postopek na osnovi anonimke proti meni še kar nadaljuje. In, kako si lahko pomagam? Moj odvetnik pravi, da v tej deželi, nikakor. Aktualni poskus kriminalizacije s krinko subsidiarnega obtožnega predloga pa je le različica istega manevra s sredstvom, ki preizkušeno funkcionira.

Torej, režiser, dovolite mi kratek sprehod v metaforo, v smislu metafore.

5. TRAK: (SM) – 18.20

(nadaljevanje) Torej režiser in oder sta ista, ekipa glavnih igralcev tudi, tehnike in tehnologije empirično preizkušene in delujejo. Sprememba je le pri stranski vlogi, kar mora biti seveda prilagojeno vsebini igre, ker mora imeti ta pomembna stranska vloga videz žrtve. To je zelo pomembno za preprečljivost v javnosti. Igra je kot vedno zelo perfidno zastavljena. Uboga subsidiarna tožilka, naj ne bi vendar hotela nič drugega kot le izvedeti zadnjo resnico o svojem možu. V resnici pa na dvajsetih straneh obtožnega predloga že popolnoma definira to resnico in seveda kar je zagotovo še bolj pomembno iz vidika piscev scenarija, natančno opredeli resnico o meni, ki naj bi bil domala notorični morilec iz kakšnih Hičkokovih filmov. Združba osamosvojiteljev pa brez primera v časih Al Caponeja. Osamosvojitve pa itak nekaj nasploh umazanega in nepotrebne. E, gospa subsidiarna tožilka in režiserji teh igrice, ne bo šlo tako preprosto, predvsem zato, ker sem in smo osamosvojitelji borci in razpolagamo z najmočnejšim orožjem na tem svetu, to je poštenost in kot solza čisto resnico.

Hvala ministrici za obrambo, gospe Katičevi za stavek, ki je nedavno pobožal dušo osamosvojiteljev, povsem, izrekla je, morda nisem čisto natančen ampak smisel zagotovo zadevam: "Osamosvojitve je najsvetlejši trenutek v narodovi zgodovini". To pa ne bi mogel biti, če bi bil umazan z vojnim hudodelstvom, ki mi ga hočejo naprtiti. Zahvaljujem se tudi gospe ministrici za gesto ponujene pravne in siceršnje pomoči v primeru sojenja. Seveda z veseljem sprejemam, rekel bom tudi končno glede na dosedanjo prakso. Tako bi že davno moralo veljati in ne le za mene temveč za slehernega, ki je v našem pravičnem spopadu z agresorjem tvegati svoje življenje.

Dovolite mi spoštovani zaključiti splošni uvod v smislu refleksije na zlovešči politični konstrukt in obtožni predlog na osnovi katerega se zahteva sojenje meni za zahrbtnen in grozovit umor dveh oseb, s čimer se želi bojda subsidiarna tožilka le dokončno dokopati do prave resnice. Naj zaključim z naslednjim. Prvič, do te resnice, če bi bilo to resnična želja bi bilo možno priti tudi po drugi poti. Jaz zato, ker sem kot poveljnik brigade ukazal in celo silom razmer neposredno vodil sestrelitev agresorskega helikopterja, nad območjem moje odgovornosti. Nisem morilec. Tretje, verjemite mi, da vem, da se bo gospa subsidiarna tožilka dokopala do prave resnice, ker je, kar spoštujem vztrajna in prava borka in v nekem trenutku spoznala, da le ta ni takšna kot bi si jo želela slišati. Posledice tega, kar počne bodo neprijetne. Konec koncev so v igro vložili ogromno truda in energije, sodnica, sorodnica, baje tudi igralka je napisala knjigo in jo skupaj s scenaristi dodobra spromovirala širom Slovenije v preteklem obdobju. V zadnjem letu je subsidiarna tožilka prepotovala s svojimi svetovalci kar lep del Slovenije in tako kot sinoči, sinoči ponavljam pred občestvom združenja veteranov vojne za Slovenijo, Ljubljana v Mestni hiši. To je pri tistih, namreč to, to je pri tistih, ki so, ki so v preteklem obdobju, v praznikih držali častno stražo pri spomeniku v Rožni dolini, torej. V družbi svojega sina, ni zanemarljivo, da je sin pilot Slovenske vojske, oficir v Slovenski vojski, ki je le zgovorno molčal, napisal sem vemo zakaj, ne bi želel širiti, če boste želeli vam bom odgovoril zakaj je molčal. Ni prišel zato, da bi molčal, prišel je zato, da bi govoril in zavzemal stališče, morda tudi diametralno uradnemu stališču obrambne ministric

6. TRAK: (SM) – 18.25

(nadaljevanje) ampak to je neko drugo vprašanje. In seveda v prisotnosti nekega bivšega pilota Jugoslovanske armade, predstavljali tisto resnico o možu in s tem tudi po osamosvojitve, ki pravi, da jo želi in hoče slišati. Za svoj energičen nastop je pred 50, 60 glavo publiko požela gromki aplavz prisotnih, tudi to pove. Lahko je zganjati cirkuse, če kar tako za "boglonaj" dobiš na voljo dvorano Mestne hiše, da ne bi več o tem. Toda, kot sem že rekel ves trud bo na koncu zaman. Ta prava, zadnja resnica ne bo ne za subsidiarno tožilko, ne njenega sina pilota Slovenske vojske, ne njihovo širšo družino, ki se močno sotruji iz pilota agresorskega helikopterja, sestreljenega nad Rožno dolino 27. 6. 1991, narediti enega najzvestejših sinov matere domovine Slovenije. Tako pretirano lepa, kot bi si jo želeli ali če povem nekoliko drugače napovedujem, da nikoli več ne bo resnica tako lepa kot je bila predzadnja resnica.

Predvsem je pa žalostno in simptomatično za našo državo, da moramo našo pošteno in čisto stvar, kar je bila vojna za samostojno Slovenijo, danes braniti na sodišču, kjer očitno še vedno sodijo po jugoslovanskih zakonih. Ne briga me pravni vidik, to ni vprašanje toliko pravnega vidika, morda se da tudi kakorkoli utemeljevati, to je

predvsem za mene vprašanje časti in slovenskega ponosa.

Spoštovani, komaj sem čakal, da pridem na stroko. Dovolite mi, da poleg otepanja teh absurdnih obtožb in osvetljevanja ozadij tega početja nekaj povem še o okoliščinah osamosvojitvene vojne 1990/1991 in o sestrelitvi agresorskega helikopterja nad Rožno dolino na uradni dan te vojne 27. 6. 1991.

Dame in gospodje, vsaka vojna je zgodba zase, je specifična in vedno znova potrjuje praktično veljavnost teorema o kameleonskem značaju vojne. Če se v smislu absurdnih in neargumentiranih očitkov v obtožnem predlogu, da v Sloveniji sploh vojne ni bilo, navežem na osamosvojitveno vojno lahko z gotovostjo, kot strokovnjak trdim naslednje. V Sloveniji je leta 1990/1991 vojna bila in ne le vojna za samostojno Slovenijo, temveč se je v Sloveniji začela kruta balkanska vojna, tega se mogoče premalo zavedamo. Kajti, s tem dejstvom pomen naše vojne še bistveno zraste. Agresor v tej vojni je bila tako imenovana Jugoslovanska ljudska armada, ki nikoli ni bila ljudska ampak je bila režimska, bila je partijska. Sestreljeni helikopter nad Rožno dolino pa je bil prvo sestreljeno agresorsko zračno plovilo v tej balkanski vojni.

Prvič, posebnost te vojne v Sloveniji je tudi v tem, kako se je začela in v dejstvu, da sta bili de facto izdani dve vojni napovedi, čeprav se eksplicitno nista tako imenovali. In sicer, prva vojna napoved, ukaz za premestitev orožja v objekte JLA, izdan 15. 5. 1990, kar je de facto pomenilo ukaz za v vnaprejšnjo razorožitev potencialnega branilca. In druga vojna napoved, depeša predsedniku Vlade Lojzetu Peterletu na ta isti dan sestrelitve helikopterja 27. 6. 1991, če se prav spomnim podatka, natančno ob 7 uri in 20 minut zjutraj, kjer je general dal vedeti, sicer meni, do danes nisem razčistil zakaj tale depeša ni bila poslana predsedniku države in vrhovnemu poveljniku, zakaj predsedniku Vlade ampak to je zopet neko drugo vprašanje o katerem kaže tudi danes kakšno morda reči ampak bila je, jaz to razumem kot vojak, bila je poslana slovenskemu vojaškemu političnemu demokratičnemu vodstvu. Da bo Jugoslovanska armada izvršila brezprizivno svojo nalogo, torej zasedla mejne prehode na severu-zahodu, da bodo postopali po pravih bojne uporabe, če kdo želi natančnejšo razlago, kaj pomeni ta terminologija

7. TRAK: (SM) – 18.30

(nadaljevanje) v poljudnem jeziku jo bom z veseljem, ne bi pa želel širiti, obstaja zelo preprosta razlaga in še tretji del tega povelja je zelo pomemben, da bodo postopali proti vsem, ki se bodo upirali, po pravilih vojne uporabe enot. Bom pa tako, oba dokumenta sta podpisala kot odredbodajalca generala Jugoslovanske ljudske armade, sicer irelevantno pa vendar slovenskega rodu, Hočevar in Kolček na osnovi ukaza iz Beograda. Prva vojna napoved je bila popolno presenečenje, govorim o ukazu za razorožitev, vendar na naši strani že takrat pravilno, strateško razumljena, da gre za razorožitvijo v bistvu za začetek oziroma prvo fazo operacije. Sledilo je tisto, kar ponujamo pod nazivom manevrska struktura narodne zaščite in vsakodnevno pričakovanje odkrite agresije s strani Jugoslovanske ljudske armade. Jugoslovanska armada je bila v krovnem dokumentu priprav, govorim o MSNZ, na Pristavi v septembru leta 1990, v dokumentu, ki nosi naziv Direktiva in tako naprej, da ne navajam podrobnosti. Že septembra 1990 nedvoumno napisana kot napadalec, kot agresor. Naša branilska stran pa z nazivom manevrska struktura narodne zaščite.

Zato odkrita agresija Jugoslovanske ljudske armade junija 1991 ni bila za nas nikakršno strateško presenečenje, saj smo se na njo v 13 mesečnem obdobju od maja 1990 do junija 1991 po razorožitvi temeljito pripravili. Naj še to povem in poudarim kot, tega še nisem nikoli javno izrekel pa tudi nisem slišal, da bi kdo drugi na takšen način. Dan D 27. 6. 1991 je bil zame in nekatere moje ožje sodelavca de facto dan oziroma kot v šifri vojaki pravimo D + 408 dan, kar pomeni, da smo bili že 408. dan definitivno de facto v vojni, ne pa šele prvi dan. Kajti ves čas prikritih priprav v MSNZ in v naslednjih fazah smo se pripravljali na spopad z znanim sovražnikom, to je bila Jugoslovanska ljudska armada, ki je s svojo prisotnostjo v obliki mimodobne razporeditve v naših očeh izvajala to, kar je bilo z nekdanjim vojno-doktrinarnim pojmom opredeljeno kot začasno zasedeno ozemlje. Naše obveščevalne službe so ves čas budno nadzirale vse njihove aktivnosti, kljub temu, da so nas skrajno podcenjevali so tudi oni kmalu v nas prepoznali nasprotnika v bodoči vojni. O tem govorijo mnogi dokumenti, predvsem obveščevalni dokumenti.

Na zgodbo o sestrelitvi helikopterja leta 1991 nad Rožno dolino pa gledam v luči očitane hudodelstva skozi 2 poglavja in sicer: 1. poglavje bom označil kot relevantno v odnosu na očitano dejanje in na obtožni predlog na dvajsetih straneh. In, skozi drugo poglavje, ki ga bom pozneje opredelil, ki je za mene povsem irelevantno. Bi šel na prvo dejanje, prvi vidik, prvo poglavje, ki ga štejem kot relevantnega. Za presojo konkretnih dejanj sestrelitve helikopterja uvrščam kot relevantni, prvi relevantni faktor lokalni in mednarodno pravni vidik, ki ga opredeljujejo naslednje formalne podlage. Prvič, depeša komandanta 5. vojaškega območja JLA, generala Kolška predsedniku slovenske Vlade o kateri sem že govoril, ne bi podrobnosti, bi zdaj podrobnosti preskočil, če kdo želi podrobnejšo razlago lahko utemeljim.

Druga relevantna podlaga v tem relevantnem spektru je odredba predsedstva Republike Slovenije številka strogo zaupno 800-03-1991 z dne 27. 6. 1991, ki med drugim formalno ugotovi vojno stanje in opredeli Jugoslovansko ljudsko armado kot agresorja ter potrdi ukrepe za pripravljenost kot podlago za izdajo ukaza za bojno delovanje naših oboroženih sil. S tem sta formalno potrjeni dve vojskujoči se strani v vojni, agresor, napadalec Jugoslovanska ljudska armada in branilec.

8. TRAK: (SM) – 18.35

(nadaljevanje) Tretji element, ki ga štejem kot relevantnega, v formalnem smislu je ukaz načelnika Republiškega štaba teritorialne obrambe za bojno delovanje, ki opredeli aktivnosti branilca.

Naslednji faktor, formalno pravne narave. Določila mednarodnega vojnega prava, ki bi morala v tem trenutku zavezovati obe strani. Že prvi dan je možno dokazati, kdo je spoštoval mednarodno vojno pravo in kdo se je nanj preprosto požvižgal, ampak ne želim jemati tega časa za podrobnejše obrazložitve, če želimo me vprašajte, bom pozneje obrazložil. Na naši strani, torej na strani branilcev ni bil zabeležen niti en sam prekršek iz vidika mednarodnega vojnega prava. Humanost, ki je bolj kot ne abstraktni pojem v vojni je bilo naše vodilo. Mi si vojne nismo želeli in jo tudi ne povzročili, smo se pa aktivno branili.

Kot relevantni faktor seveda poleg pravno-formalnega vidika, absolutno želim utemeljiti tudi iz vojaško-strokovnega vidika. To je, da prej v vrsti naloga brigade ni poveljeval, naloga te brigade je bila varovanje glave države torej vojaško-političnega vodstva šele en dan samostojne države Slovenije. To smo izvajali po principu, dovolite mi nekoliko stroke, taktične doktrine koncentrične krožne obrambe, kar je neposredno varovanje, kjer je neposredno varovanje izvajala policija, ožji varovalni sektor je bil v pristojnosti moje brigade in pod mojim poveljstvom in širši varovalni sektor ali globinsko varovanje v pristojnosti 5. Pokrajinskega štaba Teritorialna obramba Ljubljana, ki mu je poveljeval polkovnik Miha Butara.

Dejanje sestrelitve helikopterja pa se lahko v kontekstu pravil delovanja v vojni razume le kot sestrelitev bojnega sredstva, ki ga upravlja posadka XY. Imena v posadki, število ljudi v posadki, to s čimer se predvsem manipulira in natucuje / ?/ v obtožnem predlogu in me, se označuje za morilca konkretnih oseb je povsem irelevantno. Torej gre, še enkrat ponavljam, ker to je zelo pomembno dejanje, seveda sestrelitev helikopterja pa se lahko v kontekstu pravil delovanja v vojni razume le kot sestrelitev bojnega sredstva, ki ga opravlja posadka XY, nikakor pa kot umor neoboroženega posameznika.

In, proti koncu, mi dovolite, da se dotaknem še tistega kar označujem poglavje nerelevantnega, irelevantnega. Irelevantno poglavje v odnosu na sestrelitev in očitano mi kaznivo dejanje umora na posebno zahrbtnen in grozovit način je vse kar sodi v sfero metakognitivnih miselnih procesov, kot se to strokovno imenuje, članov posadke ter posadke kot celote. Metakognitivna sfera pilota agresorskega helikopterja, ki se pretežno v obtožnem predlogu uporablja kot manipulativni argument za dokazovanje pripadnosti helikopterja in posadke branilski, naši strani. Je zavajajoča in povsem irelevantna, kajti nisem izdal nikakršnega ukaza za sestrelitev posameznika temveč, oprostite, če prevečkrat ponavljam, temveč izključno za sestrelitev bojnega sredstva kot celote. Izvidniški helikopter pa je neizpodbitno v vojni bojno sredstvo. To ve vsaka kuharica v vojaški kuhinji. Le nekateri vsevedi iz eminentne slovenske pravniške elite se delajo, da tega ne vedo in me v medijih praktično že označujejo za zločinca. Kakšni vzgibi so vodili pilota agresorskega helikopterja v tistih dneh je vprašanje ustrezne stroke, ki proučuje in vrednoti metakognitivne procese delovanja človeškega uma in je treba vprašati njih oziroma zahtevati ekspertno mnenje. Jaz se na to ne razumem in me to prav nič ne briga.

Realizacija teh miselnih procesov pa je dokazljiva in relevantna v odnosu na osebni posmrtni status pilota in njegove družine.

9. TRAK: (SM) – 18.40

(nadaljevanje) Le ta pa glede na očitano prejudicirani dosedanji formalni status odpira množico tudi politično relevantnih vprašanj in že na prvi pogled dobesedno kliče po revidiranju pridobljenega statusa oziroma dokončnem uradnem definiranju njegovega statusa s tem pa tudi posledično dokončno opredeliti deklarativno tako zelo zaželeno končno resnico. Po 25 letih, dovolite mi da zaključim, po 25 letih bi bil že čas, da jo izvemo, vsi. Predvsem pa, da se nas ljudi, da se nas ljudi, ki smo v častni in zmagoviti vojni za samostojno Slovenijo sodelovali že bodisi enkrat dokončno obsodi ali pa pusti pri miru.

Nimamo in ne iščemo nikakršnih privilegijev po vzoru NOB in revolucije. Privilegij priznanja časti in miru, če je to sploh privilegij, pa sem trdno prepričan, da nam pripada. Živel samostojna in demokratična Slovenija. Želim vam vse dobro in hvala Tone Krkovič.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Krkovič. Sedaj dajem besedo generalnemu sekretarju na Ministrstvu za obrambo, ministru Milošu Bizjaku, državnemu sekretarju se opravičujem. Če se izključite gospod Krkovič. Izvolite gospod...

MAG. MILOŠ BIZJAK: Hvala lepa za besedo, spoštovani gospod predsednik, spoštovane članice in člani odbora, spoštovani vabljeni. Naj uvodoma ponovno ponovim besede ministrice za obrambo Andreje Katič, ki jo tudi opravičujem, ker se ni morala udeležiti današnjega srečanja, ki jih je izrekla ob odgovoru na poslansko vprašanje poslanca Mahnič na zadnji seji Državnega zbora, da smo v Ministrstvu za obrambo neprijetno presenečeni, da se v letu kot praznujemo 25 obletnico osamosvojitve Republike Slovenije, ki v naši zgodovini nedvomno pomeni

najsvetlejši trenutek, kar je povzel tudi spoštovani brigadir Krkovič ponovno srečujemo s poskusi pregona tistih, ki so sodelovali pri zaščiti te plebiscitame odločitve slovenskega naroda, da ustvari samostojno državo. Ministrstvo za obrambo o ponovni zahtevi za uvedbo preiskave v zvezi sestrelitvijo helikopterja Jugoslovanske ljudske armade med osamosvojitveno vojno ni bilo obveščeno in je bilo v vabilu, ki ga je prejel brigadir Krkovič seznanjeno iz medijev. V kolikor bi se sodišče odločilo za začetek postopka menimo, da je Ministrstvo za obrambo dolžno tako brigadirju Krkoviču kot kateremukoli drugemu pripadniku takratne Teritorialne obrambe nuditi vso potrebno podporo, tako v obliki zagotovljene ustrezne pravne pomoči kot tudi v obliki dokumentov s katerimi ministrstvo razpolaga in jih bi nudilo sodišču za razsodbo. Pravno pomoč zaposlenim na obrambnem področju oziroma javnih uslužbencem urejajo na obrambnem področju zakon, predpisi na obrambnem področju ter Zakon o javnih uslužbencih skladno z 98.b členom Zakona o obrambi. Tako Ministrstvo za Obrambo zagotovi pravno pomoč pripadnikom Slovenske vojske ali delavcev ministrstva zoper katerega je bil uveden kazenski ali odškodninski postopek zaradi opravljanja vojaške ali druge službe, če je po oceni ministrstva opravljal v skladu s predpisi in pravili službe. Smiselno enaka vsebinska izhodišča glede nujenja pravne pomoči vsebuje tudi 15. člen Zakona o javnih uslužbencih s tem, da se le ta pravna pomoč zagotavlja tudi nekdanjim javnih uslužbencem. Pravna pomoč se v obeh primerih zagotavlja s kritjem stroškov kazenskega ali odškodninskega postopka, ki zajema stroške neposrednega izvajalca pravne pomoči, mislimo na odvetnika, ter druge sodne stroške, sodne takse in druge podobne stroške, ki nastajajo. Sam postopek pa se začne le na podlagi pisne vloge upravičenca. Če bo v konkretnem primeru katerega danes obravnavano ministrstvo takšno vlogo prejelo jo bo obravnavalo skladno z zgoraj navedenimi pravnimi podlagami in tudi v bodoče za vse pripadnike nekdanje, pripadnike Teritorialne obrambe enako postopalo. V primeru nadaljnje obravnave, če bodo vprašanja v zvezi z vlogo Ministrstva za obrambo, v zvezi s tem konkretnim primerom bom lahko kaj več povedal, sicer pa mislim, da je tematika širša od same pristojnosti Ministrstva za obrambo

10. TRAK:(AD) – 18.45

(nadaljevanje) zato bi odgovarjal samo tisti del, ki se nanaša na institucijo Ministrstva za obrambo. Hvala lepa.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Bizjak. Besedo ima načelnik Generalštaba, general Osterman. Izvolite.

DR. ANDREJ OSTERMAN: Ne mislim, da državnemu sekretarju nimam ničesar več dodati.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Besedo ima predsednik Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve gospod Aleš Hojs. Izvolite.

ALEŠ HOJS: Hvala lepa spoštovani predsednik. Lep pozdrav v imenu združenja. Torej običajno govorimo o zlorabah, tako je namreč danes ta odbor sklican. V primerih, ko neko pošteno, dobronamerno, k resnici zavezano osebo ali pa institucijo nekdo zlorabi. Nekdo zlorabi ali pa uporabi v povsem neke druge namene. Torej v neke nepoštene, v namene, ki ne iščejo resnice ali pa ko tako institucijo ali pa osebo uporabi v neka drugače sporna dejanja. Mi smo že v lanskem letu kot združenje povedali, da pravzaprav slovenskega pravosodja v tem smislu ne vidimo kot primer zlorabe pravosodja ampak, da slovensko pravosodje vidimo, kot primer uporabe. Namreč, če bi slovensko pravosodje zlorabljali to predpostavlja, da je le-to dobronamerno, pošteno, želi iskati resnico. Ampak na podlagi vsega, kar smo videli v zadnjih nekaj letih v združenju težko verjamemo, da bi to sodstvo bilo tako, da bi ta institucija bila taka. Zato je naše mnenje, da gre za uporabo pravosodja zoper določene ljudi, zoper določena obdobja slovenske samostojnosti in še in še bi lahko naprej našteval. Torej, mi se bomo danes oziroma moj prispevek k temu odboru bo danes samo vezan na aktualno problematiko generala Krkoviča in ne bomo širili zadeve kje vse, mislim, da je vsak dan časopisov, v časopisih več kot polno napisano kje vse se slovensko pravosodje uporablja zato, da se nekaj ne odkrije, zato da se resnica ne izkaže, zato da se zlorabi nekaj in še in še bi lahko našteval. Torej, v lanskem letu, če se spomnite spoštovani poslanci, tudi spoštovani kolegi iz veteranskih organizacij, smo v Združenju za vrednote slovenske osamosvojitve bili prvi, ki smo opozorili, da se tisti segment, ko se je zaprlo naša, bi rekel ključna ali pa zelo pomembna predstavnika, ki sedita v predsedstvu našega združenja, torej generala Krkoviča in pa takratnega, bivšega ministra obrambe gospoda Janšo v primeru Patria pravzaprav sodstvo že dodobra izrabilo, uporabilo. To je na koncu ugotovilo tudi Ustavno sodišče. Ampak dejstva so takšna, kot smo jih videli. No mi smo takrat bili izjemno presenečeni, ko smo ugotovili, da ne gre samo zato, da se zapira osamosvojitlje, da se jih diskreditira, da se čas našega osamosvajanja želi predstaviti kot nek nepomemben čas, kot nekaj kar je brezpredmetno. Ampak smo pravzaprav, da se gre celo tako daleč, da se oprošča agresorje, oprošča agresorje. Najbolje eklatanten primer takega oproščanja je bil general, ne general se opravičujem, polkovnik Popov. Gornja Radgona, agresija na Gornjo Radgono in v lankoletni debati smo poskušali to večkrat razložiti, tudi z dokumenti. Jaz lahko danes mimo povem, da vse tisto kar je bilo na tem odboru napovedano s strani predstavnika, visokega predstavnika Ministrstva za pravosodje, državnega sekretarja se ni zgodilo. Torej nič od

tega kar je napovedoval, da bo možno vstopiti v proces, da bo možno zadevo ustaviti, da bo možno zadevo obnoviti in ne vem kaj je vse še napovedoval. Nič od tega se ni zgodilo. Torej Združenje za vrednote je v trenutku, ko je izvedelo za to oprostilno sodbo agresorja želelo v postopek vstopiti, kot neposredni subsidiarni tožilec. Zdaj, jaz nisem pravnik ampak kot tehnik pa vendarle razumem določene stvari. Zadeva je pravzaprav zelo identična. Tožilstvo je zavnilo obtožbe proti generalu Krkoviču in sedaj bivša, pardon ne bivša, sedanja vdova padlega oziroma umrlega Merlaka vstopa neposredno, kot tožilec napram gospodu Krkoviču. No mi smo z identičnim

11. TRAK: (AD) – 18.50

(nadaljevanje) zahtevo šli najprej na murskosoboško sodišče. Dokumenti so pri meni koga zanima, novinarje, kogarkoli lahko predstavimo. Naša vloga zavržena. Pritožimo se na Upravno sodišče, naša vloga zavržena. Pritožimo se na Vrhovno sodišče, naša vloga zavržena. Pritožimo se oziroma podamo vlogo za ustavno presojo vseh teh obtožb in končno žarek upanja, ampak ta žarek je zelo kratek, torej Ustavno sodišče nam je odgovorilo, da bo preizkusilo to našo ustavno pritožbo. Torej, nihče še ne ve ali bomo uslišali, verjetno ne v našem pravosodju je to seveda realna situacija. Ampak vendarle Ustavno sodišče si je vzelo vsaj toliko časa, da je reklo preizkusili bomo vašo vlogo ali je vaša ustavna pritožba upravičena. Torej jaz ne bom navajal vseh vsebin, ker jih je preveč, bom pa prebral samo en izsek, ki očitno kaže na to, da tudi v pravosodju, bi rekel, vendarle ne vse, da vse vendarle ne more biti stoprocentno pod nadzorom, da vendarle vsi tiski, ki pravosodje uporabljajo zoper osamosvojitelje nimajo vsega pod nadzorom z naslednjim popravnim sklepom. Torej Upravno sodišče je napisalo, tukaj je sicer žig 1. aprila ampak spodaj je žig 30. marca, tako, da verjamem, da ni hec, odločilo in sicer je zapisalo: "V Sklep tukajšnjega sodišča" s tem pa tem dnevom "...se v navedeni sestavi sodnega senata nadomesti ime mag. Damjan Gantarja" torej očitno gre za nekega sodnika na Upravnem sodišču, torej tega sodnika nadomeščajo "...z imenom dr. Boštjan Zalar." Torej verjetno ne ve nihče kdo je mag. Gantar, tudi jaz ne, vem pa kdo je Boštjan Zalar. Vem, da je to brat nekdanjega ministra Zalarja, vem kakšne politične proveniencije je, vem kaj je gospod Zalar naredil pravosodju, torej po mnenju VSO to ni naključje. Zdaj, glede na to, da je državni sekretar Bizjak povedal, še enkrat povedal kaj je ministrica javno odgovorila poslancu Mahničju, moram reči tudi v združenju pozdravljamo to izjavo, moram reči, da so bili te izjave izjemno veseli. Torej, vendarle je v našem obrambnem sistemu, vendarle so še tam ministri, ki se postavijo ali pa so za to naše obdobje, za to našo osamosvojitve, verjamem, da tudi načelnik Generalštaba misli enako, pa bi vendarle vprašal pa seveda tako kot ste prej odgovoril, da boste odgovarjal samo na koncu na tiste stvari, ki se tičejo ministrstva, bi vas vendarle vprašal spoštovani državni sekretar ali je MORS podal zahtevo za obnovo postopka? Mi smo se v, ne v tej sobi, ampak v oni sobi tam zgoraj pogovarjali ure in ure. MORS je povedal, da ne bo dopustil, da bi general, pardon vedno se motim s temi generali, da bi polkovnik Popov bil oproščen in da če bo sodba takšna kot je bo MORS zahteval obnovo postopka. Zato je moje vprašanje MORS ali je MORS to obnovo postopka zoper agresorja Popova zahteval? Zdaj, v nadaljevanju bi povedal dve ključni stvari, ki sta po moje pomembni, da jih kot poslanci oziroma tudi ostale veteranske organizacije vemo. Torej general Krkovič je že povedal, da naša vojna ni bila 10 dnevna. Zdaj kaj dosti o tem nima smisla govoriti, mogoče samo ena zgodovinska primerjava, vojna med Izraelom in Egiptom, se pravi vojna Golanska planota leta 1967 je trajala 6 dni. Če greste na Wikipedio, če greste na zgodovinske učbenike, nihče tam ni napisal, da je bila to zgolj 6 dnevna vojna, ali pa da to ni bila vojna ali pa še kaj podobnega. Torej, naša vojna, kljub temu, da so vojaške aktivnosti trajale res da samo 10 dni, je bila še kako resna vojna in na žalost, na žalost je ta vojna bi rekel prinesla tudi kar nekaj človeških žrtev. Torej, kaj se zgodi, ali pa kaj bi se lahko zgodilo,

12. TRAK: (sc) – 18.55

(nadaljevanje) če takrat teritorialci ne bi odreagirali tako kot so odreagirali vključno s sestrelitvijo tega helikopterja? Smo si lahko ogledali, mislim da pred 14-mi dnevi ali pred tremi tedni na Radiotelevizija Slovenija, ki je pokazala dokumentarno oddajo o tem kako se je vojna po koncu vojne v Sloveniji razplamtela v Bosni in na Hrvaškem. Kaj tako svinjskega jaz že dolgo časa nisem videl. Svinjskega v smislu tega kaj vse so tam počeli. Jaz v tem trenutku še enkrat dajem vse priznanje vsem tistim, ki ste v letu 1991 obranili to našo razglasitev samostojnosti in predvsem, da ste preprečili še večje število žrtev. Sedaj, ker pa zadeva očitno v našem pravnem sistemu ni tako dorečena, da bi lahko rekli, da pravni sistem ščiti, ker očitno je več kot očitno, da se postopek zoper generala Krkoviča nadaljuje vsaj v medijih je bilo zaznano, da je bil klican na sodišče, jaz sicer ne vem, če je tam bil, ampak kot vem, ste tam bil gospod Krkovič, se pravi, postopek se nadaljuje. V VSO smo se resno vprašali kaj narediti, da vsi tisti, ki bi še lahko prišli pred sodišče na tak ali na drugačen način tja pridejo dejansko tisti, ki so najbolj zaslužni ali pa najbolj odgovorni za to, da smo v Sloveniji imeli toliko in toliko žrtev med civilisti toliko in toliko žrtev / nerazumljivo/ in nenazadnje kar precejšnje število žrtev v sestavi Jugoslovanske armade. Po naši oceni je potrebno priti do enega ključnega odgovora in to je ali bi Jugoslovanska armada, ali bi Slobodan Milošević in vsi ostali našo preljubo domovino sploh napadli v kolikor se ne bi zgodilo to kar se je torej, da bi vedeli, da je naša vojska, naša teritorialna obramba s sklepi tam okoli 10. maja, 16. maja 1991 bila v popolnosti ali pa skoraj v popolnosti razorožena. Naša teza je, da to tega ne bi prišlo in naša teza je potrebno na odgovornost

poklicati tiste, ki so to potezo omogočili torej tiste, ki so omogočili da ali pa celo dali nalog, da se je teritorialna obramba razorožila. Mi smo v zaključni fazi priprave, sedaj za enkrat je na dvajsetih straneh, jaz računam, da bomo v naslednjih dneh to tudi uspeli vložiti torej kazensko ovadbo, podali bomo kazensko ovadbo zoper vse tiste za katere menimo, da so posredno krivi ne samo, da je umrl pilot Merlak, ampak da je umrl tudi Petrič, pa Molan, pa Peperko in še kaj nekaj imen bi lahko naštel, vseh tistih imen, bi rekel, fantov, ki so služili v Jugoslovanski armadi ne vem, ampak vendar mislim, da je prav, da če vabimo na sodišče tiste, ki so to osamosvojitve zavarovali in vojaško zmagali, potem je prav, da na sodišče pokličemo tudi tiste, ki so pravzaprav ta proces tega omogočili, ki so omogočili to, da je jugoslovanska armada sploh Slovenijo napadla. Jaz računam, da bo ta zadeva kot sem rekel v parih dneh pripravljena, jo bomo tudi, potem medijsko predstavili tudi imena bomo prebrali, tega sedaj za enkrat še ne bi bral in upam, da bo postopek zoper te tekel povsem enako kot teče zoper generala Krkoviča povsem enako, ne vidim razloga, da bi bilo kaj drugače.

Da zaključim čisto na koncu, še beseda o tem kaj v VSO najbolj pričakujemo. Jaz sem v lanskem letu že govoril o tem, da od tega pravosodja ne pričakujemo kaj dosti, tudi sem se čudil nekaterim sklepom poslancem, ki ste jih sprejemali tako, da je izgledalo kot, da bo pravosodje vaše sklepe upoštevalo, bi rekel velika naivnost vsaj po moji oceni, ampak v tem trenutku pa lahko rečem, da pa pričakujemo nekaj povsem drugega ne od pravosodja.

Pričakujemo pa od vseh veteranskih organizacij, od Zveze veteranov vojne za Slovenijo, od Združenja Sever, od vse tistih, ki ste kakorkoli sodelovali pri obrambi slovenske države, slovenske domovine, da stopimo skupaj, da

13. TRAK: (SC) – 19.00

(nadaljevanje) zaščitimo tiste ljudi, ki so to državo ubranili, ki so razglasitev naše samostojnosti ubranili, da jih končno pustimo pri miru če nič drugega, če jim ta država ni sposobna dati nekega priznanja, da jih končno pustimo pri miru in da k temu, da se jih pusti pri miru pozovemo vsi torej tudi veterani. Jaz imam drugačne informacije, jaz sem imel informacije, da veterani aplavdirajo tistim, ki so letali z vojaškimi jugo helikopterji, ne vem če so res, ne poznam, take informacije imam, zato vse veteranske organizacije s tega mesta pozivam, stopimo skupaj, stopimo v bran našim osamosvojiteljem, stopimo v bran našemu obdobju, stopimo v bran temu, ko smo Slovenci dobili svojo državo.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala, gospod Hojs. Besedo dajem predstavniku Zveze veteranov vojne za Slovenijo, gospodu Mitju Jankoviču. Izvolite.

MITJA JANKOVIČ: Lep pozdrav vsem skupaj. Dovolite mi, da v uvodu predstavim še ostale tri člane, ki so skupaj v delegaciji Zveze veteranov danes z menoj in ki bodo lahko kasneje, če bo potrebno podali še kakšne širše in bolj natančne informacije. Z nami sta tudi Jože Kalan in Bogo Šuštar, pilota posadke helikopterja Gazela, ki sta 28. 6. prestopila v teritorialno obrambo ter Elo Rijavec načelnik manevrske strukture narodne zaščite Ljubljana okolica.

Zveze veteranov vojne za Slovenijo je imela pred kratkim glavni zbor kot najvišji organ. Smo na tem zboru sprejeli tudi stališče, ki bi vam ga želel v tem trenutku predstaviti. Stališče Zveze veteranov vojne za Slovenijo je, da je potrebno vse za slovensko javnost sporne dogodke iz obdobja priprav na osamosvojitve in same osamosvojitvene vojne razjasniti, da ne bo prihajalo do kakršnikoli sumljicen, obtoževanj, preprirov in da bodo odstranjeni vsi dvomi v tisto kar smo počeli za končni cilj imeti lastno in samostojno državo. Vojni veterani združeni v Zveze veteranov vojne za Slovenijo v tem primeru ne bomo in ne moremo soditi, ker poznamo zgolj javno objavljene informacije o sestrelitvi helikopterja. Verjamemo pa v pravno državo in pričakujemo, da bodo pristojni organi ob sodelovanju tistih, ki so bili neposredno udeleženi in prisotni pri sestrelitvi helikopterja, kjer sta oba tako pilot kot kopilot izgubila življenje našli pravno utemeljeno pojasnilo. Prav tak dovolj jasne odgovore lahko podajo tisti najbolj odgovorni, ki so bili seznanjeni z vlogo pilota Merlaka in njegovim odnosom do osamosvojitve. Prepričani samo, da bo v postopku, če bo do njega sploh prišlo upoštevanje dejstva, da se je to zgodilo v zelo posebnih razmerah, ki so bile daleč od mimo dobrih.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala, gospod Jankovič. Besedo dajem veteranu Vojne za Slovenijo gospodu Mihi Butari. Izvolite.

MIHAEL BUTARA: Predsednik, hvala lepa za besedo. Jaz sem malo v neugodni situaciji namreč vabilo sem dobil danes zjutraj, ker je bilo pomotoma posredovano mojemu sinu, ampak kljub vsemu sem poskušal zbrati nekaj misli in bi rad povedal kar sem si nekje predstavil in namenil povedati.

Kot prvo moram reči, da je ta vojna tematika in čas, ki smo ga doživljali zelo kompleksen, zahteven in se je o njem bom rekel malo zahtevno pogovarjati po 25-ih letih. Mislim pa, da bi bil že skrajšani čas, da znašli zgodovinarji kot so naši kolegi zgodovinarji iz vojaškega muzeja lahko na tem področju naredili bistveno več in pripeljali mnoge te rešitve in ocene delovanj nekje do nekega zaključenega konca.

Tematika sama kot take je široka, vidim, da je še krepko razširjena, ampak o tem ne bom govoril. Moram reči, da

sem ponosen, da sem sodeloval v projektu osamosvajanja kot eden od vodilnih pripadnikov manevrske strukture narodne zaščite, da sem sodeloval pri pripravah za vojno in da sem bil tudi v vojni za Slovenijo poveljnik teritorialne obrambe ljubljanske pokrajine. Nekoliko kasneje bi dve, tri točke širše obrazložil. Moram pa nekaj uvodoma omeniti, ker je bilo s strani Antona Krkoviča in gospoda Hojsa omenjeno, da je bilo včeraj srečanje Organizacije

14. TRAK: (SC) – 19.05

(nadaljevanje) veteranov vojno za Slovenijo iz Ljubljane v mestni hiši, moram povedati, da to ni tista organizacija, ki zastopa interese teritorialne obrambe ljubljanske pokrajine predvsem 5 pokrajinskega štaba in 51 območnega štaba teritorialne obrambe, ampak je to organizacija, ki so jo na neki način s prepadom prevzeli v času vodenja Zveze veteranov vojne za Slovenijo s strani predsednika takratnega Srečka Lisjaka in generalnega sekretarja Draga Bitenjca. Toliko za ilustracijo. To lahko argumentiram, dokumentiram, tako da se bo vedelo. V organizaciji, ki se imenuje Območno poveljstvo veteranov vojne za Slovenijo mesta Ljubljane tovrstnih aktivnosti nimamo.

Druga zadeva je ta. Govora je bilo, da ni bilo strateškega presenečenja. Jaz lahko tukaj trdim, da smo doživeli strateško presenečenje iz preprostega razloga, ker smo prej vsi skupaj doživeli dan prej na Primorskem. Dejstvo je, da smo nekateri tudi jaz konkretno kot poveljnik od nadrejenega v.d. načelnika republiškega štaba TO Republike Slovenije Janeza Slaparja iskali do mobilizacijo dodatne priprave in dodatno ukrepanje v smislu zaščite osamosvojitvenih postopkov pa me je in moje sodelavce proglašal za potencialne povzročitelje vojne s Slovenijo. Druga zadeva je ta, da je bilo presenečenje, zaradi tega, ker vsi skupaj v Sloveniji nismo bili v stanju popolne pripravljenosti temveč smo imeli enote na izhodiščnih položajih v pripravljenosti za izvajanje akcij, ne vojnih akcij, akcij vezanih za vojaško strokovno usposabljanje, ki so ga takrat naše enote izvajale. To je nesporno dejstvo in mimo tega preprosto ne moremo.

Druga zadeva, ki je krepko zmanjšala našo učinkovitost in bojno pripravljenost v tistem zadnjem obdobju pred vojno je bila nesrečna reorganizacija teritorialne obrambe, ki nas je dobesedno spravila na tla in da ni bilo, bom rekel, strahotno veliko angažiranja pripadnikov teritorialne obrambe na lokalnem in na pokrajinskem nivoju bi verjetno še bolj težko pisali. Moram pa reči, da je bila Ljubljana v specifični in da so nas tako grdo obremenjevali, govorim izključno o vodilnih ljudeh iz republiškega štaba, kjer upoštevam sistem hierarhije, da smo dobesedno delali ne 24, ampak 28 ur na dan in smo nekako spravili zadeve pod streho in tudi cenjeno opravili svoje naloge na najboljši možni način.

Prej sem omenil, da bom omenil še ene, dve, tri stvari, ki so zelo pomembne in so tudi pomembne za razumevanje tega primera, ki ga danes obravnavamo. Prva zadeva, o kateri bi govoril je kršenja pravila pristojnosti poveljevanja. V času do vojne in med vojno sem kot poveljnik teritorialne obrambe ljubljanske pokrajine dobival povelja iz 42-ih točk. Nerazumljivo, ampak takrat se je žal to dogajalo. Če zanemarim poveljnika republiške koordinacijske skupine Igorja Bavčarja, sekretarja za ljudsko obrambo Janeza Janšo, načelnika Republiškega štaba TO Janeza Slaparja so poskušali z menoj in mojimi podrejenimi v imenu imenovanih s prenosno ustmenih ukazov poveljevati mnogi njihovi sodelavci predstavniki drugih sekretariatov izvršnega sveta, organi VIS in podobno. To je večkrat poskušala tudi nenavadno, ampak moram povedati tajnica Janeza Slaparja po njegovem ukazu. S tem so velikokrat kršili poveljniške pristojnosti na mojem območju odgovornosti. Seveda teh ukazov jim nismo izvrševali. Odločanje in ukazovanje na območju teritorialne obrambe ljubljanske pokrajine je bilo izključno v pristojnosti poveljnika in nikogar drugega se pravi mene.

15. TRAK: (TT) – 19.10

(nadaljevanje) V nekaj primerih pa tudi nespoštovanje z zakonom določene pristojnosti v vlogi predsedstva Republike Slovenije kot vrhovnega poveljnika in predsednika Milana Kučana kot predsednika predsedstva Republike Slovenije. Tukaj navajam v bistvu Zakon o obrambi in zaščiti, Uradni list Republike Slovenije številka 15 in 6. aprila 1991. V prvih dneh vojne so se ukazi nadrejenih spreminjali nesorazmerno stanjem na terenu, recimo dobivali smo ukaze za sestrelitev plovil, to so letala ali helikopterji, ko ni bilo nobenega v zraku, ko so bili letala in helikopterji v zraku pa so nam prepovedali streljati na njih. S podobnimi težavami se je srečeval tudi poveljnik specialnega odreda in sestave Krkovičeve 30, razvojne skupine Stane Žagar. Pred leti je o tem pisal v intervjuju za demokracijo mislim, da je bilo to leta 2010. Poseben primer pa je izdaja ukaza polkovnika Slaparja 28. 6. za napad na vse vojašnice v Ljubljani in pokrajini z izključnim namenom, da se strelja in poka kot je to zahteval, ker tako pokajo povsod v Sloveniji. Ko sem ukaz zavmil iz objektivnih vojaških razlogov in ga nekoliko za tem po sredstvih erakal, ki smo ga dobili šifriranega do mojih podrejenih enot ponovno zavmil, ker je uporabil tudi moje tajno ime sonce. Le takratna odločnost poveljnika blokade vojašnice v vojašnici bratstva enotnost v Mostah, stotnika Nevena Boraka, ki je opozoril na to povelje in zagotovil, da ga ne bo izvršil mi je dala vedeti, da se je za mojim hrbtom dogajajo sila nevarne stvari: Vsem mojim poveljnikom sem takoj za tem v telefonskih razgovorih izdal usmeni ukaz, da ne smejo izvajati nobenih vojnih dejstev proti nasprotniku razen v

primeru, če so neposredno napadeni ali, če jim ta ukaz izdam sam osebno po telefonu.

S tem smo preprečili možnost zaostritve do ne slutenih razmer, ki bi lahko privedle do prave vojne katastrofe za Ljubljano in Slovenijo. Poveljnik enoti jugoslovanske ljudske armadne, polkovnik Šipčič, poveljnik najmočnejše vojašnice v Šentvidu in verjetno, če se ne maram Vrhniko tudi v Sloveniji je zagrozil, da bo s svojimi / nerazumljivo/ sredstvi razstrelil ključne gospodarske in družbene objekte v Ljubljani od bom rekel predsedstva pošte, telefona, kemičnih tovarn in podobno. Glede na njegove cilje smo bili pred pravo vojaško in ekološko katastrofo, ki bi jo lahko povzročila močna atelerija jugoslovanske ljudske armade vkopana na bojnih položajih pripravljena za takojšnja dejstva. V primeru našega napada na vojašnice bi zagotovo doživeli še dodatne napade letalskih sil z bobniki in drugimi bojnimi letali. To so potrdile tudi kasnejše povojne raziskave. Zdaj zakaj sem zavrnil ta ukaz mimogrede, da bo razumljivo zato, ker smo imeli v tistem času 42, 45, 46 % popolnitev naših enot, to je pa posledica tiste reorganizacije, ki sem jo omenil, ki je bila nesmiselna in smo jo ocenjevali kot sistematično zbijanje bojne pripravljenosti. Omenil sem, da bom nekaj povedal tudi o tem tragičnem dogodku, ki se je dogodil v rožni dolini ampak spet gledano z moje strani in v luči bom rekel mojega dožemanja in mojega ukazovanja, 27. junija popoldne je bil sestreljen helikopter jugoslovanske ljudske armade številka 664. Ves čas mojega poveljevanja k teritorialni obrambi ljubljanske pokrajine je veljal moj ukaz vsem enotam in enotam protiletalske obrambe, da ne smejo streljati na cilje, ki niso v bojnih akcijah in so neoboroženi.

Kar se tiče eno od protiletalske obrambe moram reči, po razorožitvi nismo imeli s svoji sestavi veliko sredstev, imeli smo samo dva lanserija, imeli smo 4 topove in to je proti tistemu kar smo imeli do razorožitve strahotno mali in glede na to, da so bili, da je bil prvi dan vojne in, da so bile prve ure vojne je bilo nespametno, da bi uporabljali ta

16. TRAK: (TT) – 19.15

(nadaljevanje) sredstva, ki smo jih krvavo potrebovali še za kakšno drugo kasnejšo aktivnost. V prvih urah vojne so iz republiške koordinacijske skupine na vsak način hoteli, da sestrelimo kakšnega miga ali kakšen helikopter in tako kot sem rekel prej in tudi takrat, ko niti eno plovilo ni letelo čez Ljubljano.

Prav v tem času sva se z Ludvikom Zvonarjem, ki je bil predstavnik koordinacijske skupine v mojem poveljstvu odpravila na sedež 51 območnega štaba v Šiško. Člani štaba so nam poročali v stanju, kmalu za tem smo slišali odmevno detonacijo, ko smo pogledali skozi okno te pisarne v kateri smo bili je smeri Viča se začel dvigovati gosto, gosti dim visoko v zrak. To se je videlo skozi okno štaba, kot sem rekel proti Rožni dolini, kasneje smo zvedeli, da so sestrelili helikopter jugoslovanske ljudske armade, pilotiral ga je Toni Merljak, nesrečni Merljak je dejansko po mojih informacijah sodeloval z nami, je letel na način, ki pa je značilen za pilote upam, da se tukaj ne motim. Letel je čez Rožno dolino in po starem običaju naredil krožni prelet nad domačo hišo. Njegov helikopter ni bil oborožen imel je nalogo, da posadki JLA na oddajniku Krim pripelje kruh, to smo ugotovili kasneje ne pa prej. Je pa nekaj zanimivo pri Krkovič je omenil eno zadevo, vsako tako plovilo je lahko tudi izvidniško plovilo, ker helikopterji, letala so tudi zračna plovila zato sem tudi uporabil ta izraz tako, da tukaj moramo upoštevati tudi ta dejstva.

Moram reči še to nekaj časa pa je to bilo kar ene par let je bilo lažno prikazovano kot, da smo ta helikopter sestrelili pripadniki ljubljanske teritorialne obrambe, jaz zato sem pa ne prvič že večkrat Krkoviču zahvalen zato, da je zelo natančno pristal v tole situacijo v kateri se je nahajal in jaz ga v celoti razumem. To je bilo delo njegove posadke 30 razvojne skupine na položaju z vrha stolpnice TR3. Glejte v vojni se je dogajalo marsikaj, veliko je bilo nesmiselnih odločitev med drugim smo nekem zelo resnem trenutku dobili ukaz za sestrelitev helikopterja nad Ljubljano, helikopter je bil neoborožen, imel je oznako rdečega križa zato nisem dovolil streljanje nanj. Predstavnik republiške koordinacije se skupine, ki ga to pot ne bom imenoval je eksplicitno z ljubljanskega gradu od mojih ljudi zahteval, da ta helikopter sestrelijo. Pod bom rekel neko oceno kakor, da bi bili notri diverzanti ampak smo kasneje ugotovili, da niso bili in, da je šlo izključno za bom rekel helikopter Rdečega križa. No, ker mi je ta moj načelnik protentarske obrambe obvestil o tem ukazu sem zahteval, da se ga ne izvede. Hočem s tem povedati nekaj, da je vojna zelo kompleksna, da je nepredvidljiva in, da se včasih dogajajo vojne stvari na katere se nikoli ne računa in jih nikoli tudi nismo preigravali na vojaških vajah no in v tej situaciji v kateri smo bili se mi zdi, da smo na najboljši možni način opravili svojo nalogo v cilj obrambe Slovenije, dnevnih interesov, interesov našega naroda in smo svojo nalogo opravili na časten način. Hvala.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala lepa.

Besedo ima veteran vojne za Slovenije, ki je sestrelil helikopter nad Igom, gospod Zoran Dmovšek. Izvolite, gospod Butar, če se izključite. Hvala, izvolite, gospod Dmovšek.

ZORAN DERNOVŠEK: Hvala za besedo.

Mislím, da je bilo to izvajanje zame zelo poučno. Glede, predvsem zaradi tega, ker sem imel nalogo, bil sem poslan seveda iz petega območja v zaščito učnega centra Ig, skupaj z ekipo topnikov. Te topnike so 27. junija okoli druge ure morali zamenjati, nova ekipa, ki je prišla malo kasneje je ugotovila, da sta bila dva topova sabotirana in, da na

položajih topov sploh ni bilo streliva, posadka je pa zavračala, da bi streljala na letala ali helikopterje jugoslovanske armade, to je bil tudi razlog za zamenjavo.

17. TRAK: (TT) – 19.20

(nadaljevanje) V istem obdobju so mene direktno prepodredil poveljstvu učnega centra tako, da sem jaz ukaz za sestreljanje dobil od poveljnika učnega centra, ki ga je predvidevam dobil iz vrha, torej iz republiškega štaba za teritorialno obrambo, na moje presenečenje sem seveda večkrat po tem po vojni opazil, da si to sestrelitev pripisuje peto območno, to se pravi peto pokrajinsko poveljstvo. Seveda so verjetno zaradi virusa v računalniškem programu, ki jim je urejal tekst vedno spustili mene ali mojo podobo, ker mene ni bilo zraven. To so bili samo oni in tistih 20, 25, ki jih je po vojni napredovalo zaradi tega za zasluge, ker mene seveda spet ni bilo zraven. Tako, da glede na to kar se je izvedelo kasneje je bil ta helikopter samo vodilni od treh, ki so dobili nalogo in jo potrdili po radijskih zvezah, na pleso, da bodo zraketirali in, da spustili desant na Ig. Tam je bilo takrat, 4.000, 4.500 ljudi, nekaj so bile zaščitne enote potem so bili vojaki obeh učnih centrov, ki so prišli iz proslave prespati na Ig in domačini. Seveda ta zadeva bi se lahko opisala kot potencialni pokol, jasno tega pokola po tem, ko so dobili po smrčku ni bilo vendar danes govoriti, da je jugoslovanska armada opravljala s svojimi oboroženimi helikopterji v zraku in pa svojimi oboroženimi torej lovci v zraku humanitarne naloge in je čisto iz humanitarnih razlogov raketirala tudi oddajnike in druge cilje na zemlji je najmanj neumnost.

Druga zadeva je še, ki bi se je rad dotaknil. Mi smo, jaz sem pač bil poslal časnika v prvi generaciji šole za časnika leta 1993 torej po vojni, to je bilo moje prvo in zadnje napredovanje v vojski, razlog je zelo enostaven očitno nisem streljal na prave ljudi med vojno, moral bi na svoje streljati. To naj se vpraša na Ministrstvu za obrambo koga imajo v svoji sferi, dejansko vidim, da so eksperti bili vedno tisti ljudje, ki so še vedno sedeli na istem stolu kot pred vojno vendar so si čisto iz bom rekel takšnih in drugačnih razlogov našli zaposlitev v Slovenski vojski in so dovolili, da jih hrani, oblači in pa bom rekel ujčka nova država. Ji pa še danes verjetno ne pripadajo. Torej kaj, kaj je problem. Mi govorimo o sestrelitvi helikopterja pa kako je letel pa kako ni letel. Poglejte protiletalci, jaz sem pač po vedu protiletalec imamo običajno 10 do 20 sekund možnosti za ukrepanje, torej identifikacija cilja, ukrepanja torej ocena možnosti streljanja na njega in pa sestrelitev, če se odločiš zanj. Torej toliko imamo časa, jasno, če sodišče rabi 11 let, da ugotovi nek status vi recimo verjetno moramo to ugotoviti v 5 sekundah in ne sestreliti. To je, dobro. Mogoče so med nami bogovi in supermani, tudi jaz se nimam za nobenega supermana pač sem dobro izšolan strelec in sem zato lahko opravil svojo dolžnost, vendar zdaj govoriti, da je nekdo, ki je postopal po pravih bojnih spopadov pa mimogrede za tiste, ki bodo rekli, da sem politično motiviran mene je na šoli za časnike o vojnem in vojaškem pravu učil dr. Savin Jogan, ker kolikor vem je na strani, je vsaj politično na strani tistih, ki stojijo za celo obtožbo osamosvajanja. Vendar je tudi on povedal, če so obe strani posobata po pravih bojnih spopadov je vojna napoved sama po sebi popolnoma brezpredmetna in se šteje samo kršenje te zakonodaje, te zakonodaje so bile sprejete in verificirane po, pred 1. svetovno vojno in po 1. svetovni vojni v večini kar pomeni, da jih je potrdila, verificirala tudi Jugoslavija in kasneje Slovenija ob izstopu iz Jugoslavije. Torej govoriti danes, da je nekdo, da nekdo nekaj dela in ne dela je brezpredmetno. Poglejte, ko si v vojni se boriš, lahko se boriš za svojo stran, lahko se boriš za drugo stran v svoji uniformi pa si potem izdajalec. Seveda iz izdajalca se v nekaterih vojnah postopa zelo po kratkem postopku. Težava, ki jo pa jaz vidim, ki je pa realna za katero pa pričakujem, da bo Državni zbor vsaj zdaj po 25 letih končno rešil pa je ena druga. Poglejte večina nas, ki smo sodelovali v vojni je služilo vojaški rok v jugo armadi.

18. TRAK: (SB) - 19.25

(nadaljevanje) Mi smo tam morali podpisovati neke zaprisege. Mi od tega nismo bili nikoli odvezani ne s strani Jugoslavije ne s strani Slovenije. Torej tehnično gledano nas lahko vse obtožijo in kot veleizdajalce postavijo pred zid na čelu s takratnim predsednikom predsedstva Kučanom. Zanimivo, da ga vidim jaz potem ob predstavitvi knjige Potočnjakove, a istočasno bi v primeru, da se začne to zakonodajo spet uporabljati v Sloveniji, torej jugoslovansko, moral iti prvi pred zid kot vodilni človek cele zadeve vsaj formalno vodilni, ne samo mi, ne samo nas 50, 60 tisoč kolikor nas je bilo na terenu, tudi tisti, ki so politično odločali so po tisti zakonodaji veleizdajalci. Če pa se držimo zakonodaje, ki velja v vojnih spopadih, veljajo štiri pravila: enotno poveljevanje, odkrito nošenje orožja, oznake, uniforma. Te zadeve so bile na obeh straneh spoštovane. Kaj lahko jaz vem drugega, ko vidim helikopter? Jaz sem dobil ukaz pozno popoldne, videl sem ta helikopter, ki je bil kasneje sestreljen nad Ljubljano, prva raketa mi je zatajila. Koga bi Potočnjakova danes preganjala oziroma Merlakova vdova, če prva raketa meni ne bi zatajila? Merlak bi končal v Barju, mene bi preganjala. Lahko pa tudi katerega tretjega, četrtega, naključnega, ki bi ga sestrelil, ker bi mogoče / nerazumljivo/ ne bi uspelo zadeti. Veste to je tako. Moramo se končno odločiti ali imamo samostojno državo in ali so ljudje, ki so jo priborili nekaj vredni ali so vredni samo vsi drugi, ti ljudje, ki smo pa dejansko to državo priborili, nismo pa vredni več nič. Torej, še enkrat, apeliram, da se to zadevo končno razčisti in da se neha govoriti samo o eni strani, konec koncev jugo armada je julija 1991 izdala Belo knjigo o domnevnih zločinah ali kršenju vojaškega prava slovenske teritorialne obrambe in policije. Zakaj

jaz pogrešam Belo knjigo, ki bi jo izdala Slovenija o evidentnih kršitvah jugo armade, ko je recimo v humanitarne namene v helikopterjih z oznako Rdečega križa prevažala vojsko, orožje, razstrelivo. To je namreč kršenje. Ni kršenje to, če zamujaš v vojnih spopadih z vračilom poginulih. Kršenje pa je, če zlorabljaš oznake Rdečega križa. To so recimo take zadeve o katerih se sploh noče govoriti. In kaj se je potem dogajalo naprej? V vojsko se je inštaliralo kup ljudi, ki s Slovenijo nimajo nič skupnega, čeprav trdijo ..... oziroma imajo plačilni listek vsak mesec. Jaz sem imel neposredno veliko, ko sem se po vojni le uspel zaposliti, trikrat so mi izgubili jugo oficirji prošnjo, četrtič je šla preko učnega centra, pa jo niso mogli zgubiti, sem ugotovil še eno tako zanimivo zadevo, da pilot, ki je razbijal šipe na Metalki in na katerega je opazovalec na stolpu streljal opozorilni strel, moral ga je izstreliti, kajti na njegov telefon se nihče ni javljal, pa čeprav je bil en meter proč od celotnega poveljstva na gradu. Fantje so se pravili skupaj v gručo in se držali drug, drugega, telefona pa niso upali dvigati. Potem, ko je ustrelil na mig je ta mig ušel. Zanimivo, pilot je bil zaposlen kasneje v Slovenski vojski, ne boste verjeli. Meni je bil celo 4 nivoje po poveljniški liniji nadrejene, torej meni, ki bi ga lahko sestrelil z gradu. Ali ni to zanimivo? In zdaj kaj je najlepše pri celi zgodbi? Slovenija hoče biti prva na svetu v zgodovini, ki bo po zakonih premagane armade sodila zmagovalcu. Pa ali ni to nekaj najlepšega? Res, to je nekaj najlepšega. Mislim, glejte, kot da niso bili razni psi in podobne zgodbe dovolj, si moramo izmisliti neumnost po kateri se nas bodo zapomnili za naslednjih tisoč let ali pa še več. Hvala za enkrat.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala, gospod Drnovšek. In zahvala in pa čestitke za sestrelitev helikopterja jugoslovanske ljudske armade nad Igom.

Sedaj dajem besedo veteranu vojne za Slovenijo gospodu Srečku Lisjaku. Izvolite. Predlagatelj, gospod Breznik v imenu predlagatelja.

19. TRAK: (SB) – 19.30

FRANC BREZNIK (PS SDS): Najlepša hvala.

Gospod Drnovšek, moram priznati, da sem hvaležen času, prostoru in nekemu privilegiju, da sem imel možnost služiti v takratni prvi generaciji in v okviru kot nekdanji predsednik tudi društva prvih vojakov nabornikov, ki so sodelovali en dan prej, to je 26. junija pri razglasitvi samostojnosti, kjer smo spustili agresorsko ali bivšo zastavo Jugoslavije in dvignili to našo novo slovensko zastavo in ki smo prespali točno na Igu, kjer smo imeli usposabljanje. Naš poveljnik je bil točno brigadir Krkovič, se vam zahvaljujem za vaš pogum. Ne boste verjeli leta in leta sem vas želel spoznati osebno, o vas je krožila legenda. Mogoče sem tudi hvaležen, da smo se danes zbrali in taki ekipi, da sem vas lahko spoznal in poslušal kot poslanec Državnega zbora in moram priznati, da gre za neverjetno naključje in sem vam še enkrat hvaležen takrat kot vojak nabornik, torej tam smo prespali vojaki 510. in 710. učnega centra, ki smo tvorili to prvo gardo bodoče slovenske vojske in ki smo prisostvovali razglasitvi samostojnosti. Danes imamo tudi društvo in vas vabim z veseljem v kolikor bom dal tudi pobudo, da postanete častni član tega društva, kjer vam bodo kolegi, ki so sodelovali, takrat smo bili navdušeni tudi nad to sestrelitvijo, moram priznati, da nam je to dalo dodaten pogum, dodatno motivacijo. In še nekaj bi povedal, bil sem potem tudi pripadnik Slovenske vojske več kot 10 let, govorili ste o sestrelitvi in o času, ki ga imate za sestrelitev. Jaz sem ravno prej še enkrat, sem skoraj pozabil tehnične podatke, strele 2M, torej orožja, s katerim je bil sestreljen. Poglejte, dometje v višino je samo 2800 metrov v /nerazumljivo/ kot ste govorili in v odhodu 4200 metrov, torej čas za pripravo za izstrelitev je izredno majhen, takrat se človek mora odločiti in helikopter Gazela ima najvišjo možnost višini, torej za minimalno težo, po mojih podatkih 5,4 kilometra, tu je zanimiv prikaz dejstev. Tako, da toliko bi jaz na tej strani. Še enkrat, gospod Drnovšek hvala in hvala tudi tistim, ki ste sklicali zato, da smo vas lahko spoznali.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Sedaj pa ima besedo gospod Srečko Lisjak. Izvolite.

SREČKO LISJAK: Lep pozdrav vsem skupaj!

Bom zelo kratek, ker mislim, da je veliko tukaj povedanega bilo. Tudi moja čestitka Drnovšku za sestrelitev. Veste, bil sem drugi najpomembnejši po položaju v pokrajini severni Primorski, osebno sem vodil štiri bojne akcije, v kateri smo uporabljali orožje. Jaz sem ukazal uporabiti orožje. In potem leta kasneje so začeli razno razni očitki, celo tako, da tam, ki v Rožni dolini niso bili sploh oboroženi. Človek ne ve kaj bi takim trditvam sploh odgovarjal. Bili so mrtvi, bili so ranjeni. Bom poudaril, da nisem veren, ampak pravim hvala bogu mi na naši strani nismo imeli niti enega mrtvega. In sedaj poslušam tukaj, da je nekdo morilec. Če se njemu očita, da je morilec, potem smo morilci vsi pripadniki Teritorialne obrambe, ki smo uporabljali orožje. To zadevo je treba po moji oceni nemudoma ustaviti, ker je, bom rekel milo, po moje neumna. Hvala Ministrstvu za obrambo za njihovo stališče in mislim, da vam bodo vsi veterani hvaležni že za te besede, ki ste jih danes tukaj povedali. Hvala lepa.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Zaključujem razpravo s strani gostov in odpiram razpravo poslank in

poslancev. Prvi se je k besedi javil gospod Matjaž Nemeč. Izvolite.

MATJAŽ NEMEC (PS SD): Hvala lepa, predsednik. Lep pozdrav kolegice in kolegi, spoštovani gosti! Dovolite mi, da kot prvi razpravljavec danes vas nagovorim predvsem kot predsednik Odbora za pravosodje. Na nek način mi je v zadovoljstvo, da vam lahko vseeno obrazložim

20. TRAK: (SB) – 19.35

(nadaljevanje) namreč svoje stališče in odbora. Namreč pobudo s strani poslanske skupine SDS sem tudi jaz kot predsedujoči oziroma predsednik Odbora za pravosodje prejel, in sicer 5. aprila 2016. Ampak bom izkoristil priložnost za to, da bomo poskušali razumeti zakaj sem kot predsednik ob preučitvi poslanega gradiva ter prilog ugotovil, da zahteva predlagatelja ne temelji na konkretnem kazenskem postopku, ki se vodi zoper konkretno osebo pred organom, ki ni odbor za pravosodje, gospod Krkovič, zato se na nek način kot Odbor za pravosodje ne želimo predstaviti v vlogi sodišča ali pa jaz kot sodnika. Gre za nezaključen sodni postopek, kjer pristojno sodišče po vaših navedbah oziroma navedbah predlagatelja vsaj kar je razvidno iz gradiva še vedno odloča in predvsem odloča o zahtevi za uvedbo preiskave. Obravnava navedene zahteve in sprejem predlaganih sklepov po mojem mnenju presega pristojnost Odbora za pravosodje kot jo določa 3. člen Ustave Republike Slovenije v povezavi z 32. členom Poslovnika Državnega zbora in 8. točko drugega dela odloka o ustanovitvi in nalogah delovnih teles Državnega zbora. Tako sem ravnal predvsem vključujoč tudi prakso, namreč kot predsednik Odbora za pravosodje ni to prva tovrstna pobuda, imeli smo jih že tri, in mislim, da vseeno s širokim razumevanjem so bile tudi drugi dve zavrnitvi sprejete. Državni zbor in Odbor za pravosodje kot njegovo delovno telo namreč ne moreta in ne smeta obravnavati zadev, ki sta izključno v pristojnosti drugih dveh vej oblasti, v tem primeru sodne veje oblasti. To bi bilo v nasprotju z načelom delitve oblasti, ki na zadnje preprečuje monopolno oblast parlamentu kot ključni, če ne celo edini emanaciji zakonodajne veje oblasti kot tudi v nasprotju z 22., 23. in 25. členom Ustave Republike Slovenije, ki določa enako varstvo pravic, pravico do sodnega varstva in pravico do pravnega sredstva. Na že navedenih členih Ustave Republike Slovenije predvsem 3. in 25. členom temelji neodvisnost sodnikov pri opravljanju sodniške funkcije in njihova vezana zgolj na Ustavo in zakone, predvsem tukaj govorimo o 125. členu, njihove pristojnosti pa / nerazumljivo/ ureja Zakon o sodiščih. Ta v 2. členu izrecno določa, da mora pravomočno odločbo sodne oblasti spoštovati vsaka fizična, pravna oseba. No, v demokratični državi je namreč načelo delitve oblasti eden od temeljev delovanja pravne države in jaz kot predsednik Odbora za pravosodje sem primoran to tudi spoštovati. A kot je že pred leti zapisali Ustavno sodišče Republike Slovenije bistvo ustavne določbe o delitvi oblasti ni v organizacijskih izvedbah razmerij med posameznimi vejami oblasti oziroma državnimi organizacijami, temveč v njegovi temeljni funkciji varovanja človekove svobode in dostojanstva v razmerju do države. Načelo, da ena veja oblasti ne posega v drugo je še posebej pomembno za pravosodje. To je neodvisna veja, ki ni podrejena kateri drugi veji oblasti, ampak z njo je v odnosih prirejenosti. Demokratična pravna država ima mehanizme neodvisnosti sodstva.

V kolikor bo nekdo od vas želel na to temo še kakšna dodatna pojasnila sem na voljo. Jaz upam, da sem bil dovolj jasen v stališčih in da boste razumeli zakaj Odbor za pravosodje tega sklica ni podprl. To, da se opravi razprava na to temo na Odboru za obrambo osebno nimam stališča in nimam nič proti. Hvala lepa, predsednik.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Samo obveščam vas, da poslanca Franca Juršo nadomešča poslanec Primož Hainz. Gospod Breznik, ste želeli kot predlagatelj? Izvolite.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Ja, kolega Nemeč, pogledjte, kot predsednik Odbora za pravosodje govorite o ne vmešavanju zakonodajne veje oblasti v sodno. V primeru Popa je zadeva zaključen, kot se danes bere. Koliko takšnih odborov ste sklicali? Veste, da smo dokazali totalna dejstva, oba sodna izvedenca nista nikoli služila v času vojnega / nerazumljivo/ v Republiki Sloveniji, nista se odzvala na klice in sta oba, eden mislim, da celo novembra, en pa julija 1991 komaj pristopila na stran slovenskih sil ali takratne nove vojske.

21. TRAK: (PK) – 19.40

(nadaljevanje) Torej, spoštovani kolega Nemeč, če imate kakršen koli pozitiven vidik do slovenskega osamosvajanja, o katerem ste zdaj govorili, me zanima koliko takšnih odborov ste sklicali in zakaj jih niste sklicali kot vemo. Ker je zadeva zaključena, ker gre za po mojem največjo afero v Republiki Sloveniji. Mislim, da je bilo kar nekaj tem, je bilo nekaj sej Odbora za obrambo, celo trije in v teh treh ste lahko izvedeli določena dejstva. Mislim da sta celo oba ta kvazi sodna izvedenca, ki sta služila JNA, ki sta imela akademijo in, ki se nista odzvala klicu, takratne domovine, da sta bila sodna izvedenca v zadevi. In, kot veste je bila zadeva zavrnjena prvič s strani tožilstva, češ da ni utemeljenega suma. Kot veste, ta dva človeka sta v mediju, mislim da je bilo v Delu, potem še intervju kjer izjavi, da on ve dosti o mednarodnem humanitarnem vojaškem pravu kjer je v prvem letniku akademije imel izpit iz vojaškega mednarodnega prava. In še cela druga vrsta dejstev, ta ni bil

načelnik generalštaba sploh uvrščen, da se iščejo torej tako imenovani sodni eksperti za vojaško taktiko, ki jih v Sloveniji ne morete nikjer drugje najti kot v Slovenski vojski. Da je eden od tistih, ki je bil uvrščen, ki je kandidat za generala Slovenske vojske to zamolčal in ni tega niti naznanil torej načelniku Generalštaba Slovenske vojske. Jaz sem ga vprašal na tisti seji zakaj ni pisno obvestil ne ministrstva, ne načelnika. Povedal je, da to naredil na "brifingo", štirinajst dni pozneje. Vprašal sem ga tudi ali se mu ne zdi ta informacija pomembna, da se takoj obvesti ali mogoče pozna tipko na tipkovnici kjer piše "forward" in tipko "return" s katero lahko trenutno pošlješ zahtevo sodišča v Murski Soboti, da se iščejo takšni eksperti. In našli bi jih, jih imamo celo vrsto in tistih, ki bi bili nepristranski. Ne samo, da sta bila nestrokovna, tudi z videza nepristranskosti ne bi smela nastopiti. Imamo afero, zakaj ste naredili pri tej sferi kot predsednik odbora za pravosodje.

In še nekaj, če poznate pravosodje, če poznate pravo, veste tudi, da v primeru sestrelitve helikopterja da je v verjetnem sodnem postopku bila ta zadeva s strani tožilstva zavrnjena. Mogoče poznate institut tako imenovanega subsidiarnega tožilca o katerem danes govorimo. Institut subsidiarnega tožilca, ta zadeva je v rednem postopku bila zavrnjena in je ad acta. Sedaj nastopa seveda ima možnost vsak demokratični / nerazumljivo/ nastopiti kot subsidiarni tožilec.

Imamo tudi možnost, neverjetno, spet ponovno znamenita Deša Cenar, da to zadevo zavrže zato, ker celo vrsto dokazov, ne rabi sploh iskati in klicati gospoda Krkoviča na sodišče. Tudi to upam, da to dejstvo veste, da obstajajo živi pričevalci, na srečo ni minilo 75 ali pa 70 let ampak živi pričevalci, ki lahko potrdijo. Tako kot je danes tukaj pred kamerami potrdil gospod Dmovšek in cela vrsta drugih ljudi. In kot predsednik Odbora za pravosodje v kolikor so vaše izjave iskrene, v kolikor je za vas tudi slovenska osamosvojitve ena največjih dejanj slovenskega naroda bi pričakoval, da boste takšne afere kot je bila v zadevi Popov in tudi v temu postopku, ki je lahko za mene inkvizicijski postopek, da bi lahko rekli kakšno besedo.

To bi se od vas, še posebej takrat ko bomo sedeli čez dva meseca na kakšni proslavi, ko bomo praznovali to, kot poslanec tega parlamenta spodobi. To je moje osebno mnenje in verjamem da mi boste tudi argumentirano odgovorili.

Najlepša hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Breznik.

Replika, gospod Nemeč, izvolite.

MATJAŽ NEMEC (PS SD): Hvala, gospod Breznik za ta podvprašanja.

Jaz sem prepričan, da vi dobro veste, da sem iskren v svojih dejanjih. Vselej, ko sem se odločal sem to znal obrazložiti na vsakršno pobudo, ne glede na to da ta prihaja iz koalicije ali opozicije. Vselej, v veliki večini smo tudi sprejeli na odboru in jo obravnavali. Le v primerih, ko je bila nakazana intencija, da se skliče odbor, ko so postopki še potekali na sodišču, v teh treh primerih se nismo odločili ampak dovolite mi, da dodam še to. Odbor za pravosodje nima vloge, da bi komentiral postopke na sodiščih.

Zato mi dovolite, da si kot odbor oziroma predsednik odbora le jemljem odgovornost da nisem zakon ampak da zakon spoštujem. Jaz razumem bom rekel želje po razpravi, zato sem tudi ob zaključku dejal, da na Odboru za obrambo bo ta tudi storjena, kot je očitno ampak razumite tudi mene, ko se boste lahko znašli v prihodnosti v podobnem položaju kot sem jaz, ko boste morali predvsem zagovarjati tista stališča, ki so napisana črno na belo, tudi v smislu zakonodaje in, bom rekel, delovanja iz preteklosti. Tukaj govorim predvsem o neki načelnosti.

22. TRAK: (PK) – 19.45

(nadaljevanje) Gospoda Krkoviča in podrobnosti dogodka ne bom komentiral, dejansko nisem bil tam. Tukaj imamo primerne sogovornike, da se to razpravo opravi, dovolite mi, da se kot Odbor za pravosodje ogradimo od tega ker ne moremo komentirati, bom rekel, dogajanj, ki se odvijajo na sodišču. Imate pa svobodo da izrečete svoje mnenje, zagotovo. In to jo boste danes tudi imeli.

Hvala lepa, toliko iz moje strani.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Proceduralno.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Postopkovno, gospa Bah Žibert, izvolite.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Hvala lepa za besedo.

Zdaj, jaz bi samo prosila gospoda Nemca da naj ne govori o Odboru za pravosodje. Jaz sem članica Odbora za pravosodje pa se z vašo odločitvijo ne strinjam. Ko bom imela čas za razpravo bom tudi povedala zakaj. Vi lahko govorite kot predsednik, vi lahko govorite v svojem imenu, lahko imate tukaj razprav o vsem čeprav tudi mislim, da to ni primerno, ker vi ste tudi imeli možnost sklicati odbor in to pojasniti.

Danes je drugi odbor, res je o drugi temi, vi ga pač niste sklicali, to je dejstvo. Jaz se z vašo odločitvijo ne strinjam, zato lahko govorite v svojem imenu oziroma o tistih, ki so nas pri tem podprli.

Hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Boste upoštevali ta postopkovni predlog, gospod Nemeč? Hvala. Sedaj pa dajem besedo gospodu Janezu Janši, izvolite.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Hvala lepa.

Zdaj, to sejo imamo v nekem prostoru, ki je od sprejetja Zakona o RTV namenjen razpravam za katere je pomembno, da jih sliši tudi slovenska javnost. Tudi veliko je bilo investirano v te kamere, tudi napovedan je bil prenos ampak slovenska nacionalna televizija kot mi pravijo zdaj prenaša predstavitev hrvaške kandidatke za generalno sekretarko OZN, Vesne Pusić. Torej moral sem ugotoviti, da Slovenija je odšla iz Jugoslavije ampak očitno Jugoslavija še ni odšla iz gospoda Fillija pa gospe direktorice Biziljeve.

Tako da, izkoriščam to priložnost tudi za protest v imenu vseh tistih, ki za to televizijo na leto prispevajo skoraj 100 milijonov evrov, prisilno ali pa prostovoljno. Zagotovo se mi zdi, da je ta tema za slovensko javnost bolj pomembna od predstavitve neke dejanske, bom rekel, drugorazredne kandidatke za funkcijo generalne sekretarka OZN. Poleg tega lahko tisti, ki jih bivša Jugoslavija še zanima in ki jih ta tema zanima to spremljajo na spletni strani Organizacije združenih narodov, ki to tudi prenašajo pa verjetno še marsikje, nacionalne televizije pa nimamo za to.

Zdaj, kar se same teme tiče, pogledajte, to da je treba sploh razpravljati o tem kaže na neko visoko stopnjo poškodovanosti Slovenije, slovenske družbe ali pa slovenskega "mainstream-a" ali pa tistih, ki nam krojijo usodo. V nekem normalnem okolju, v neki normalni državi ni bilo razprave o tem, da se preganja nekoga, ki je branil državo v skladu z vsemi pravili, ki jih je država takrat postavila, ki je že obstajala, ker smo jo razglasili, ker smo sprejeli temeljno ustavno listino in povedali kateri zakoni veljajo v tej državi in ne. In ne, to ni bilo leta 1990 to je bilo 27. junija leta 1991, dva dneva po tistem, ko smo imeli ustavni okvir in svojo zakonodajo tudi vojaško in obrambno in tako dalje.

Ampak mi danes razpravljamo o nekem sodnem postopku, ki se vodi po zakonodaji države, ki je že zdavnaj ni več, ki se ne uporablja nikjer drugje na ozemlju bivše Jugoslavije, niti v Beogradu, niti v Srbiji, samo slovenska sodišča še to uporabljajo.

Tako da, dejansko malo je takšnih primerov, ki bi jih lahko dali na isto raven v smislu farse. Zakaj se dogaja to ravno letos? Letos državo Slovenijo obhaja srebrni jubilej, 25. rojstni dan in je to nek čas, ko se generacije nekoliko bolj poglobijo v, bom rekel, tiste usodne razmere in tisto usodno obdobje, več medijske pozornosti je po

23. TRAK: (PK) – 19.50

(nadaljevanje) je po naravi stvari tem dogodkom in da se ne bi slučajno govorilo o nekem zgodovinskem dosežku Slovencev, o katerem je pisal celi svet... Verjetno vas to ne zanima ampak jaz imam tukaj kakšnih 40 naslovnih vodilnih svetovnih časopisov, ki so takrat pisali o vojni v Sloveniji. Od ITH/??/ do New Times, Washington Post, Guardian, Telegraph, povsod je na naslovnica vojna v Sloveniji in tabele, kjer piše da ima jugoslovanska vojska nekaj sto bojnih letal, 1.500 tankov in oklepnih vozil, 130 tisoč vojakov, slovenske sile pa okoli 20 tisoč mož in samo lahko orožje.

Torej, ta tema, to kukavičje jajce seveda ni prišlo, bom rekel na to mizo ampak slovenska javnost slučajno zdaj in je seveda ni povzročilo sklicevanje te seje odbora. Ampak neko vabilo, ki ga je dobil general Krkovič in to vabilo ni prišlo od zasebne tožilke ampak je prišlo od preiskovalne sodnice te države. Podobni poskusi so bili že prej ampak ker je stvar absurdna in ker so vseeno neki procesni roki dovolj očitni je tožilstvo to že večkrat zavrglo in je napisalo zakaj. Ne da bi se spuščalo v vsebino, pač po tej zakonodaji, ki je naštetta ta pregon ni možen.

Potem se je pojavila zasebna tožilka za katero pa velja enaka procesna zakonodaja, enaki zastaralni roki, ker ne gre za odškodninsko tožbo ampak gre za kazensko zadevo pa je samo zasebna tožilka. In glej, ker je ravno 25.

obletnica, namerno izbrana sodnica pošlje vabilo na zaslišanje gospodu Krkoviču in to prej preden je sploh uvedla preiskavo. Sodne preiskave v tej zadevi skoraj zagotovo ne bo, razen če je svet dejansko padel iz tečajev, ker so vsi roki mimo, če zdaj govorimo o procesu, o procesnem pravu. Je pa sodnica izkoristila neko komaj opazno in skoraj nikoli uporabljeno možnost, da zasliši osebo, ki je obtožena o tem, bom rekel privatnem sodnem procesu, prej preden se odloči ali bo uvedla preiskavo. Ker kot pričo je ne more, ker je zasebna tožilka naredila, bom rekel napako ali tisti, ki so ji to napisali, ker gospoda Krkoviča sploh ni napisala med osebami, ki jih je treba zaslišati, da jih je treba samo obsoditi po njenem mnenju. In ker gre za proces, ker je tožilka zasebna, sodišče ne more tega širiti samo. Tudi če bi hotelo.

No in, da bi popravili to procesno napako, osnovnošolsko so gospodu Krkoviču poslali vabilo na zaslišanje prej, preden je bil sploh sprejet sklep ali obstajajo procesni pogoji za sodno preiskavo, ker ti ne obstajajo in to vedo.

Torej, ne drži to, kar je napisal tukaj v pismu eden od vabljenih na to sejo ki je imel čas, da pride na predstavitev knjige v kateri je ta obtožnica objavljena, nima pa časa, da pride sem in brani tiste, ki jim je ukazal uporabo orožja.

Slovenska zemlja še ni videla večje strahopetnosti od tega ali pa večje sprevrženosti, bom potem tudi povedal zakaj.

Torej, ne gre za to, da Državni zbor tukaj razpravlja o neki pravici, ki jo ima vsak državljan da je tudi zasebni tožilec, lahko tožiš kogar hočeš ampak razpravljamo o uporabi, kot je rekel gospod Hojs, sodne veje oblasti za diskreditacijo osamosvojitvene vojne. Natančno za to gre.

24. TRAK: (SM) – 19.55

(nadaljevanje) Zdaj o proceduri in o teh procesnih predpostavkah ni noben govoril, čeprav vem, da ste nekateri tukaj pravniki, bi bilo mogoče dobro kaj reči o tem. Zdaj razprava se je odprlo v nekem dogodku, ki je bil, ki je bil ključnega pomena za obrambo Slovenije. Jaz sem ta dogodek opisal v svoji knjigi Premiki, ki je izšla spomladi leta 1992, pred 24 leti, pred 24 leti. V tisti knjigi, ko je bil spomin še svež, pa tudi zdaj je še svež na tisti dan, sem opisal vzdušje ne samo v štabu, ki je takrat koordiniralo obrambo ampak nasploh v celotni Sloveniji, ki je takrat dihala za osamosvojitve iz za obrambo. To vzdušje je bilo, je bilo, je možno izraziti z besedo končno. Točno to besedo smo takrat izgovarjal, končno. Ne zato, ker bi bil sestreljen nek pilot ali pa mehanik ali pa kdor koli, ker bi nekdo streljal na človeka, ampak ker je bilo sestreljeno tehnično sredstvo sovražnika, ki je ravno v tistem času odločalo o tem, na katero stran se bo prevesla zmaga in uspeh. Zato obstajajo, mislim, najbolj možni trdni dokazi in argumenti, če kdo ne verjame besedam ali pa spomin, ki so možni, obstajajo pisni ukazi, obstajajo pisni ukazi. 27. junija 1991 se je sestalo Predsedstvo Republike Slovenije v razširjeni sestavi, ki je imelo po takratni zakonodaji, Ustavi in temeljni ustavni listini, ki je bila sprejeta dobrih 24 ur prej, pristojnosti vrhovnega poveljnika slovenskih obrambnih sil. Predsedstvo je ugotovilo stanje in aktiviralo smer, aktiviralo smernice za obrambo. Smernice za obrambo smo sprejel že prej, ker smo vedeli, da, ko bo prišlo do agresije, ki je bila gotovo dejstvo, pričakovana stvar, ne bo časa, da se o tem na dolgo in na široko pogovarjamo, zato je sredi maja 1991 razširjeno Predsedstvo imelo zaprto sejo v Centru za obrambno usposabljanje v Poljčah in po celodnevni razpravi sprejelo smernice za obrambo v katerih so bili natančno določeni ukrepi, ki jih bo Slovenija izvedla, če pride do agresije. In vključno seveda z uporabo oboroženega boja za obrambo ljudi, sredstev, komunikacij države in državnega ozemlja. In Predsedstvo je soglasno, brez glasu proti, edini, ki je malo ugovarjal, ki je bil prisoten in bi še malo počakal je bil takratni član Zveznega Predsedstva, ampak člani Predsedstva so soglasno sprejeli te smernice in s tem tudi ukazali obrambnim silam Republike Slovenije, da uporabijo orožje. Do takrat, razen v primeru napada ne slovenska Teritorialna obramba ne slovenska policija tega ukaza ni imela, zato dan prej, ko so šli tanki na mejne prehode na Primorskem, tega oboroženega boja ni bilo. Predsedstvo, ki je, ki se je sestalo tudi dan prej 26. junija ob 12 uri, se za takšen ukrep ni odločilo, ker je bila pred državo še razglasitev samostojnosti. In, če bi zaradi teh, teh bom rekel predčasnih akcij generala Čada, žal tudi Slovenca, poveljnika reškega korpusa, ki je skušal prehitet slovenske ukrepe in je bil bolj papeški od Papeža, kljub temu pa ga nekateri danes razglašajo za častnega občana nekaterih občin. Je prej poslal tanke, če bi, če bi takrat reagiral s polno silo, potem seveda iz tiste večerne proslave

25. TRAK: (PK) – 20.00

(nadaljevanje) ni bilo nič. Zdaj, mnenje o tem kakšna bi bila dejansko pravilna odločitev so deljena, še posebej na Primorskem ampak stvari za nazaj ni možno spremeniti. Skratka, predsedstvo Republike Slovenije v rešilni sestavi kjer so bili tudi predsednik Vlade, predsednik takratne skupščine, minister za obrambo, minister za notranje zadeve, je sprejelo odločitev. Še prej, preden je bila seja končana je v.d. načelnika / nerazumljivo/ za teritorialno obrambo, gospod Slapar odšel v štab in spisal ukaz, ki se glasi, mislim da ste ga dobili tudi razmnoženega, je tudi objavljen: Republika Slovenija, republiški štab za teritorialno obrambo, sekretar za ljudsko obrambo, 27. 6. 1991 ob 9.50 uri je šlo to ven. Na podlagi odredbe predsedstva Republike Slovenije številka strogo zaupno 800/3/18/91 z dnem 27. 6. 1991 v zvezi s smernicami o ukrepih za pripravljenost ukazujem, prvič, z odločnim bojnim delovanjem, s težiščem na udeleženju po oklopnih enotah in drugih sredstvih tehnike zagotovite realizacijo načrtovanih nalog z uporabo razpoložljivih borbenih sredstev zagotoviti varovanje objektov, meje in komunikacije, preprečiti manevre enotam JLA. S pravi z odločnim bojnim delovanjem.

Zdaj, kot bi rekel general Krkovič tudi zadnja kuharica v vojski ve, kaj to je. Odločno bojno delovanje ni pisanje depeš ali pa zavračanje ukazov, kot se je to dogajalo v Ljubljani ampak je to uporaba orožja in drugih bojnih sredstev za obrambo. S težiščem na udeleženju po vklopnih enotah in drugih sredstvih tehnike. Se pravi ukaz ni bil streljajte na vojake ampak na tehniko in ukaz je bil, da se ovira.

Potem 2. točka je aktivnosti uskladiti / nerazumljivo/ podskupinah, 3. točka je bila pripraviti enote za aktiviranje načrta – nabava. Načrt – nabava je bil načrt za zavetje skladišč orožja in vojaške opreme jugoslovanske armade. In 4. točka– realizacijo teh nalog zagotovite takoj.

Ta ukaz je šel štabom in enotam teritorialne obrambe deset minut pred 10. uro zjutraj, 27. 6.. Zdaj, nekateri ki so bili soočeni neposredno z grožnjami so za odločitev predsedstva in za aktiviranje ukrepov za pripravljenost oziroma smernic za obrambo to izvedeli že po telefonu in so ta ukaz izvajali že prej ampak ne prej kot je bil izdan.

Zdaj, na podlagi tega ukaza sta slovenska teritorialna obramba in v nekaterih pokrajinah tudi slovenska policija zaustavili okoli 15 oklepno mehaniziranih kolon različnih sestav in moči jugoslovanske armade z barikadami, z minami, z, bom rekel pomočjo tudi občanov, ki so svoje tovornjake pripeljali pa jih ni nihče poklical ponekod pa so imeli potem težave izterjati škodo nazaj od države, žal marsikdo.

Skratka, na teh glavnih smereh prodora jugoslovanske armade je popoldne, 27. 6. bilo blokiranih 15 večjih kolon in to so bila tudi žarišča spopadov. Zdaj, jugoslovanska vojska je imela na razpolago seveda vertikalni manever se pravi helikopterje in začeli so s helikopterji premeščati, bom rekel, bolj mobilne dele teh enot na ciljne položaje, predvsem na mejne prehode. Spomnite se helikopterjev, ki so pristali na platoju na Karavankah in jih je pokazala tudi slovenska televizija pa še na nekaterih drugih mejnih prehodih in proti temu ni bilo možno nastopiti z barikadami na cestah.

26. TRAK: (PK) – 20.05

(nadaljevanje) Zato je koordinacijska skupina oziroma štab obrambe, ki je za aktiviranje teh smernic zjutraj dobil pooblastila za vodenje in poveljevanje, ker je bil zraven seveda tudi načelnik štaba na katerega je predsedstvo preneslo del pristojnosti poveljevanja. Skratka, popoldne, 27. 6. 1991, nekaj ur preden je prišlo do sestrelitve tega helikopterja v Ljubljani je naša koordinacijska skupina z mojim podpisom, s podpisom Janeza Slaparja in Igorja Bavčarja izdala naslednje povelje: Pritisk na mejne prehode s strani jugoslovanske armade se nadaljuje, na vsak način skušajo zasesti prehode pred nočjo ker je bil takšen cilj. Jugoslovanska armada uporablja težko orožje brez vsakega obzira, na obeh straneh so mrtvi in ranjeni. Ključno vlogo pri premikih jugoslovanske armade ima vertikalni manever, se pravi uporaba helikopterjev s katerim premoščajo blokade na cestah. Predvideva tudi uporabo kemičnih sredstev zato preverite uporabnost zaščitnih mask. Morala uporabljenih enotah jugoslovanske armade hitro pada, Teritorialno obrambo je prestopilo večje število aktivnih vojaških oseb, mnogi med njimi so Neslovenci. Vojaški pripor na Metelkovi v Ljubljani je natrpan s starešinami, ki nočejo izpolnjevati krvavih ukazov. Enote TO in pripadniki organov za notranje zadeve držijo v blokadi 15 večjih kolon in oddelkov Jugoslovanske armade.

V zvezi s tem ukazujem, prvič: odpirajte ogenj iz vsega orožja na vse helikopterje Jugoslovanske armade ne glede na njihov položaj." Bom še enkrat prebral: "V zvezi s tem ukazujem, prvič: odpirajte ogenj iz vsega orožja na vse helikopterje Jugoslovanske armade ne glede na njihov položaj. In drugič: vsak premik pripadnika Jugoslovanske armade izven vojaških objektov smatrajte za sovražno dejanje, pozovite jih na predajo, preprečite vsak premik, zaplenitev vozila, tehnična sredstva in orožje. V primeru uporabe sile premike nevtralizirajte z vsemi sredstvi." Torej, ni bil poveljnik brigade, takrat še polkovnik Krkovič tisti, ki je izdal ukaz, on ga je samo izpolnil. Ukaz je izdalo razširjeno predsedstvo Republike Slovenije na podlagi pristojnosti, ki jih je dobilo, dobrih 24 ur prej. Ta ukaz oziroma odredba je bila operacionalizirana s strani republiškega štaba in koordinacijske skupine in seveda vsi, ki so bili poklicani so morali ta ukaz izvajati. In so ga izvajali in hvala bogu da so ga izvajali drugače danes ne bi proslavljali 25. obletnice samostojne države.

Tako da, kar se tiče linije vodenja in podeljevanja je ta popolnoma jasna, nedvoumna in dokazljiva. Zdaj, zakaj se je tukaj znašel kot, bom rekel tarča zasebne tožnice gospod Krkovič, bom rekel, je ista enigma kot to zakaj se je znašel v procesu Patria. Ampak, glede na to, da letos obhajamo 25. obletnico, srebrni jubilej samostojne Slovenije jaz mislim da je odgovor znanj. Je pač ena izmed najbolj izpostavljenih oseb iz tistega časa, In če hočete umazati tisti čas umažite človeka, ki ga v veliki meri simbolizira. Če hočete umazati vojno za Slovenijo potem umažite tega človeka ali pa ljudi, ki so tukaj sodelovali ne glede na posledice.

Torej v pravnem smislu iz te sodne farse ne bo nič, to vsi vemo, tudi sodnica, ki je to podpisala ampak kljub temu je očitno bilo treba storiti še, bom rekel korak preveč. Do roba se je šlo s temi oprostitevami polkovnika Popova, z vabilom gospoda Krkoviču se je šlo pa čez rob.

In, zdaj če govorimo o škodi, ki je takrat nastala, prej je nekdo to omenil, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za notranje zadeve je s pomočjo drugih

27. TRAK: (PK) – 20.10

(nadaljevanje) pristojnih organov po vojni za Slovenijo evidentiralo vso škodo, ki je nastala, ki so jo enote Jugoslovanske armade povzročile. Šla je v milijarde takratnih tolarjev. Evidentirala so bila kazniva dejanja zoper, bom rekel vojno zakonodajo mednarodne konvencije s strani pripadnikov agresorske armade. Napisane so bile prijave in priporočila tožilstvu in sodiščem in tako naprej, zelo malo tega je bilo procesiranega, poročnik Radovanič, ki je odgovoren za smrt dveh avstrijskih novinarjev, na bmiškem letališču je bil procesiran pa oproščen, na koncu potem ta, ki je vrigel v skladišče v Črnem vrhu v zrak, povzročil ogromno škodo, procesiran in oproščen.

Še nekaj takšnih, bom rekel manj znanih primerov in na koncu še polkovnik Popov, procesiran in oproščen.

Oproščen na podlagi izvedenskega mnenja oseb, ki so danes v Slovenski vojski na visokem položaju, v času, ko je bila pa izvedena agresija na Slovenijo so bil pa del agresorske vojske. Niso prestopili, ker po 17. juliju 1991 ko je

predsedstvo SFRJ sprejelo sklep, da se Jugoslovanska armada umakne iz Slovenije in da lahko vsi Slovenci zapustijo armado kadar hočejo. Vsak, ki je prišel iz Jugoslovanske armade po temu datumu ni pristopil ampak je lahko odšel brez kakršnih koli posledic, priznali so mu delovno dobo, zaključili delovno knjižico in je prišel sem. Pa kljub temu so nekateri še po temu datumu, se pravi še po 17. juliju 1991 oklevali, ostali v Kninu še kakšen mesec in pol in so potem prišli in danes se potegujejo za vodenje Generalštaba Slovenske vojske. Daleč smo prišli, res, še dlje kot si marsikdo misli. Niti ene sodbe ni bilo izrečen, pravno močne, za nobeno škodo za noben poboj civilistov, za nobena bombardiranja in uničevanja, ki so bila ponekod, bom rekel, čisto izven nekaj bojnih dejstev. Skratka, slovensko sodstvo, tudi tožilstvo je tukaj popolnoma padlo na izpitu.

Zdaj, kar se tiče sestrelitve tega helikopterja in prestopov pa tega kdo je hotel prestopiti pa kdo je nameraval pa kdo je pa kdo ni. Zdaj eno so dejstva, ki so preverljiva, eno so, bom rekel govornice pa stvari, ki jih je možno na pol dokazovati za nazaj, drugo so pa popolne izmišljotine.

Zdaj obveščevalna služba Ministrstva za obrambo je navezala stike s praktično vsemi častniki Jugoslovanske armade ki so bili po rodu Slovenci in so služili v enotah v Sloveniji. Skoraj jih ni bilo tako veliko, še posebej na višjih položajih in s tistimi, ki so bili tukaj smo tako ali drugače prišli v stik preko sorodnikov, sosedov direktno, takšnih in drugačnih poznanstev, itak so ta obstajala med tistimi, ki so delali v Teritorialni obrambi in Jugoslovansko armado, na osebni ravni. Bilo je veliko kontaktov tudi do tistih, ki so služili v jugoslovanski vojski izven Slovenije. Skratka, približno se je poznalo kakšna je klima, na koga se da računati in tukaj je bilo več kategorij. So bili častniki, ki so služili v Jugoslovanski armadi in so prišli k nam še prej še preden se je vojna začela, še prej preden smo razglasili samostojno državo. Nekateri tako, da so izstopili iz jugoslovanske vojske in nekateri so kar odšli.

28. TRAK: (PK) – 20.15

(nadaljevanje) Nekateri so ostali še nekaj časa in so posredovali obveščevalne podatke. Nekateri so obljubili, da bodo mogoče prestopili če bodo uradno pozvani ampak do takrat so zavračali vsako sodelovanje. Nekateri so pa z gnusom zavračali možnost, da prestopijo in tudi vsako sodelovanje.

Znan je sestanek naših obveščevalcev s Slovenci, ki so služili v plavih uniformah na Vrhniki, se pravi protiletalska obramba, verjetno je bilo tudi nekaj pilotov zraven. Takrat se je ta sestanek klavmo končal, bilo je tam nekje deset Slovencev v uniformi JLA, so prišli civilno na sestanek. Zdaj, ta naš predstavnik jim je razložil kako približno bo tekla osamosvojitve, kdaj se lahko pričakuje ta poziv in tako naprej. Nekaj posameznikov je tako previdno obljubilo da bodo zvesti Sloveniji, večina pa ne in v njihovem imenu se je oglasil podpolkovnik, mislim da se je pisal Brenčič, ki je bil tudi kasneje na visokem položaju v Slovenski vojski in je rekel, dokler bom jaz imel 4 tisoč evrov mark plače, ki mi jih daje Jugoslovanska armada, ti pa 900 mark mi ne govoriti da bo moja država razpadla in naj prestopim v tvojo in so šli.

Ta človek je imel potem celo mislim da pomočniško funkcijo na generalštabu, čeprav je bilo to znano, je bilo poročilo napisano na temu sestanku ampak so bile veze močnejše.

Tako da, govoriti da so vsi, ki so bili po rodu Slovenci in nameravali prestopiti k nam in da samo tisti, ki res niso mogli niso to seveda ni res, ne drži. Dejansko so bili v najslabšem položaju naborniki, oziroma obvezniki, ki so služili vojaški rok v JLA. Ko se je začela vojna smo imeli v Jugoslovanski armadi šest tisoč fantov, ki so služili vojsko. Nekateri od teh so bili v tanki, ko so jih poslali nad Slovenijo. In nekateri so zgoreli v teh tankih, ti res niso imeli najbrž nobene možnosti pa danes nihče ne govori o njih.

Da je pa nekdo, ki je sedel v helikopterju in je bil v zraku in je imel možnost se zapeljati na Rašico ali pa na Rakitno, ker so bil naši položaji pa jaz ne verjamem. Obstaja še ta možnost da bi mogoče čakal na neko širšo akcijo in tako dalje ampak, poglejte, bilo je znano, bilo je objavljeno na radiu, na televiziji da je predsedstvo Slovenije že zjutraj ob sedmih zasedalo, da je pozvalo vse starešine k prestopu. Bilo je objavljeno, da se Slovenija brani, streljalo se je na stotih mestih takrat že, Slovenija je bila v vojni, nekateri v Ljubljani tega niso čutili razen, ko je kakšen mik/?/ priletel. Ampak v Ormožu so pa to čutili in na vseh mejnih prehodih in še marsikje. Ljudje so že umirali in padali.

Vedelo se je, da Jugoslovanska armada izkorišča to premoč v zraku, so vedeli da mi nimamo ravno kakšna znatna protiletalska sredstva, mislili so pravzaprav, da nimamo nič zato se je tudi tako letalo. Nekateri, tudi Slovenci, ki so bili takrat v armadi nekateri so tudi spomine napisali jih je možno prebrati, so enostavno mislili, da bo to tako malo, Slovenci bodo razglasili samostojno državo, Jugoslovanska armada bo zaprla meje pa bo prišlo do nekega kompromisa, Konfederacija JLA bo še vedno ostala torej zakaj bi prestopil nekam kjer ni nič. Takšno je bilo razmišljanje med mnogimi, tudi med tistimi, ki so potem v juliju prestopili na našo stran, takrat so pa še malo špekulirali, se jim ni zdelo. Pa pri marsikomu je treba upoštevati tudi, bom rekel, olajševalne, osebne okoliščine, so imeli družino v Srbiji ali pa nekje drugje in jih je skrbelo kaj pa bo zdaj z njimi, če grem jaz sem. Na tej, bom rekel človeški ravni, na ravni človeških usod je bilo marsikaj povezano.

29. TRAK: (PK) – 20.20

(nadaljevanje) In iz tega vidika je tudi treba biti objektivni, ko se govori o tem kakšne možnosti so bile pa kaj je lahko kdo naredil pa kaj kdo ni.

Ampak, vsekakor je bil 27. 6., mnogi med vami ste bili takrat v uniformah, popolnoma jasno, da je Slovenija v vojni, da je napade, da se branimo, da pokalo, da je bila samo ta vest v medijih, ne samo v slovenskih, vseh evropskih. Vsa poročila v Evropi in na zahodu, 27. junija ob sedmih zvečer, se pravi prej, preden je bil ta helikopter sestreljen so se začela z vestjo, da je v Sloveniji vojna. Vsa poročila, povsod. Torej reči da nekdo ni vedel in da je zgolj kruh peljal iz enega konca Ljubljane na drugega, oprostite, jaz tega pač ne kupujem. O tem, da je bil v temu helikopterju ki je bil sestreljen pač Slovenec, gospod Merlak, moram reči da sem jaz slišal mnogo časa po vojni. Mogoče je takrat kdo kje to omenil ampak, ni bilo to, ni prišlo to do zavesti ker nihče, ki je takrat branil Slovenijo seveda ni streljal na posameznike ampak je streljal na agresorje in na njegova bojna sredstva. In, če se to ne bi zgodilo bi bilo v Sloveniji tako kot je bilo v Bosni kasneje. Prej je gospod Hojs omenil ta film, ki ga je nacionalna televizija kazala o vojni v Bosni, tukaj je dejansko treba reči, da so bili ti posnetki šokantni da pa lahko podoben film se za nek krajši čas posnamete tudi o slovenski osamosvojitveni vojni. Pa nihče nima tega poguma. O Bosni ja, o Sloveniji pa pač ne... To ravno ni zaželeno. Čeprav je tukaj stvar bistveno bolj čista.

No, tam v temu filmu o Bosni smo videli tudi, bom rekel znana imena, ki danes Sloveniji solijo pamet o tem kdo je koga napadel in ali je bila vojna ali ne. So pa ne samo sodelovali v agresiji na Slovenijo ampak so potem šli z Jugoslovansko armado tudi na Hrvaško in v Bosno in tam povzročili trpljenje, žrtve in škodo. Recimo general Aksentijević se je tam prav šopiril v generalski uniformi, ki jo je ravno bodil takrat. V Sloveniji je pa veljal za izbrisane, za žrtev. Tako da, ne bom šli zdaj v to.

Recimo še en primer, ki kaže na absurdnost tega ravnanja, zdaj, kljub temu, da za to kdo je bil v temu helikopterju pravzaprav dolgo časa ni nihče slišal je potem po vojni začela krožiti informacija, da je pa gospod Merlak nameraval prestopiti je takratni minister za informiranje, gospod Kacin je naši obrambi napisal neke spomine na to, napisal tudi, da je on to vedel pa da je prepozno prišel do nekega telefona, da bi obvestil. Zdaj tudi če bi neke informacije o tem kdo je v kakšnem helikopterju ali pa letalu krožila, v tistih razmerah z, bom rekel, s temi sredstvi komunikacij, ki so bile in s tem reakcijskim časom, nekaj sekund tudi letalski obrambi ne bi kaj dosti pomagalo. No ampak glede na to, da sem bil takrat, bom rekel, v štabu, da je bilo tam še več kot dvajset ljudi mislim da lahko vsi potrdimo, da do poveljstva takšna informacija, kdo je bil v kakšnem helikopterju nikoli ni prišlo. Nikoli. In da tudi kasneje, razen zdaj v tej absurdni obtožnici za to nismo nič slišali.

Ampak pač Slovenija je zmagala v tej vojni, cena je bila relativno nizka, vsi smo bili, bi rekel dobronamerni in zdaj ko se je pojavilo ime gospoda Merlaka na spomeniku padlih v vojni za Slovenijo na Žalah, bom rekel, po neki neznani roki ni nihče reagiral pa

30. TRAK: (PK) – 20.25

(nadaljevanje) razčiščeval.

Zdaj kar se tiče družine smo vsi sočustvovali, ko nekdo izgubi očeta ali pa moža ne glede na to na kateri strani je padel potem tukaj zraven čustva in, bom rekel pieteta nihče ni hotel delati iz tega problema. Potem se je pojavil spomenik v Rožni dolini, ki ni spomenik neki uspešni akciji Teritorialne obrambe ampak je spomenik tistemu, ki je pilotiral sovražni helikopter ki je bil sestreljen in zveza veteranov vojne za Slovenije iz Ljubljane zdaj ne vem katera frakcija, tam drži častno stražo. Hkrati pa se recimo spregledujejo, bom rekel, dosežki ki so obrnili tok zgodovine takrat v Sloveniji.

Tukaj imamo eno naslovnico New York Timesa kjer je ta razpredelnica razmerja sil pa v agresiji in piše, da ima Slovenija "zero" šans, da se obrani, nič. Totalno nič. Pa se kljub temu je, zato ker so nekateri bili pripravljene za domovino bili narediti vse tisto kar je potrebno, gospod Dmovšek recimo in še mnogi drugih in je to prevesilo tehtnico. Dan kasneje, glede na to da je tukaj bivši poveljnik Teritorialne obrambe Ljubljana govoril, jaz tega ni ti ne bom omenil ampak gospoda Butaro smo morali po treh dneh zamenjati zaradi strahopetnosti. Vem da je to težka beseda ampak jo lahko argumentiramo s krutimi dejstvi, nikoli doslej se to ni zgodilo zaradi različnih razlogov, ni pa to noben problem.

Zdaj, vse bojne akcije v teh ključnih dneh na območju ljubljanske pokrajine je namesto enot te pokrajine izvedla specialna brigada oziroma brigada, ki ji je poveljeval gospod Krkovič, je tako? Tudi vi ste sami prej to rekli. Zdaj, potem ko je poveljstvo prevzel Janez Lesjak se je situacija sicer izboljšala ampak zdaj ključne tiste prve dni pa je bila brigada Toneta Krkoviča, ki je ne samo, bom rekel, dejansko zaščitila Ljubljano ampak izvedla tudi ključne akcije. Nekaj dni je bilo odločilnih, od 27. junija do 2. julija, 28. junija, se pravi dan po sestrelitvi tega helikopterja zaradi katerega je Jugoslovanska armada prekinila vertikalni manever in so helikopterji naenkrat leteli nad višino, ki je dosegla ta, bom rekel, ročna protiletalska raketa in se je stvar prevesila v našo smer. No ampak dan kasneje je drugi izvedeniški vod Krkovičeve brigade, ki je štel pičlih 27 ljudi zavzel skladišče orožja pri Borovnici, streljaj stran od vrhniških vojašnic kjer je bila še vedno močna koncentracija Jugoslovanske armade. Brez žrtve samo eden je bil ranjen in to na način, da Jugoslovanska armada še en dan ni vedela da je skladišče zavzeto. Ker ko so na pol ure klicali se je stražar še vedno javljal in v temu času je bilo skladišče v veliki meri spraznjeno.

Teh 27 ljudi Krkovičeve brigade je v temu skladišču zajelo več vojaške tehnike, orožja, streliva, minsko eksplozivnih sredstev kot se partizanske enote v štirih letih vojne v Sloveniji pa je okoli tega vsako leto ne vem koliko proslav in tako naprej. Teh 27 fantov pa v 25 letih ni dobilo še nobenega državnega odlikovanja. Tudi sedanjega predsednika republike že nekaj let prosimo naj to vendarle naredi in naj bi se to letos končno zgodilo. Nihče v Sloveniji jih ne pozna pa so naredili nekaj, kar je strateško obrnilo potek obrambne vojne v našo korist. Od zavzetja tega skladišča ali pa z zavzetjem tega skladišča je prvič Teritorialna obramba dobila nazaj težko orožje, ki ji je bilo odvzeto, velik del težkega orožja, ki ji je bilo odvzeto z razorožitvijo

31. TRAK: (PK) – 20.30

(nadaljevanje) še mnogo drugih stvari, tudi protiletalska sredstva, naenkrat smo lahko vpoklicali cele enote ker je bilo tam orožje zloženo po enotah, kljub tej organizaciji o kateri ste govorili. In ko je prišel drugi val, tam 2. julija, te agresije, smo bili pripravljeni in smo večino teh tankovskih kolon ustavili že na slovensko-hrvaški meji. No ampak ti ljudje nimajo spomenika, neka plošča je tam na skladišču, nimajo imen. Pilot, ki je pa pilotiral sovražni helikopter, 12 ur po tistem, ko bil pozvan da prestopi pa ta spomenik ima, torej ni čudno, da so stvari postavljene na glavo.

Zdaj, gospod Butara/?/ je omenil tudi neko ime, ki še ni bilo omenjeno verjetno, ni bilo nobene razprave v zvezi s tem, to je Neven Borak. Ki da je rešil ne vem kaj, ker je zavmil ukaz. Zdaj, gospod Neven Borak je bil po vojnem razporedu mislim da poveljnik bataljona Teritorialne obrambe, drugače je bil pa človek, ki je pod psevdonimom vsak teden, leta 1991 v ljubljanski Dnevnik napisal kolumno proti slovenski osamosvojitvi, pod psevdonimom Venó Karbone in pod to sliko kjer je, bom rekel nekaj X/?/. Vsak teden 25. 6. je napisal recimo kolumno z naslovom Bravo Franco. 25. 6. je bil dan, ko je slovenski parlament tukaj eno nadstropje višje glasoval za osamosvojitve in za temeljno ustavno listino. Poslanec takratne Liberalne demokracije, Franco Juri, je napisal odprto pismo kjer je rekel, da on ne bo glasoval za samostojno Slovenijo, niti v Ljubljano ne bo prišel. Bo rajši ostal na morju in bo gledal v širino in v svet, kjer nastaja neka provinca.

No Venó Karbone oziroma Neven Borak pa je napisal kolumno, bravo Franco in je notri napisal, da bo še huje, da bo samo provinca ampak nastaja gulag. No ampak glavna stvar je ta, da je bil gospod Neven Borak v tistem času eden od glavnih svetovalcev zaposlen v uradu predsednika predsedstva Milana Kučana. Glede na to, da je bilo prej govora o tem, da je bilo več centrov iz katerih so prihajala povelja se bojim, da je bila ena linija ravno ta in da se zaradi te linije v Ljubljani pravzaprav ni zgodilo nič, dokler ni prišlo do kadrovskih menjav in da so ti izgovori kako je nekdo preprečil, da bi se streljalo na helikopter Rdečega križa... Poglejte to mogoče zdaj kdo verjame po petindvajsetih letih, takrat pa je cela Slovenija vedela, ker je bil na televiziji zvečer posnetek, kako so v kasarni Slovenska Bistrica iz helikopterja res ne oboroženega ampak transportnega, MI8/?/ skakali do zob oboroženi pripadniki specialnih enot oziroma padalske enote iz Niša. Na helikopterju je bil pa narisana velik rdeči križ. Mi smo takrat protestirali in tudi zagrozili, da bomo takšne helikoptere sestrelili, ker je takrat veljalo premirje. V dogovoru pa je Jugoslovanska armada pristala na to, da v času premirja ne bo premeščala nobenih enot. In da bi to zakrili so potem vozili s kamioni z oznako Rdečega križa pa s helikopterji.

Neki snemalec nacionalne televizije, tudi ne vemo njegovega imena pa je opravil neko /nerazumljivo/ delo je to posnel, ta posnetek je bil objavljen po celem svetu in Jugoslovanska armada je takrat izgubila še, bom rekel dodatno bitko v tej propagandni vojni, ki je bila ravno tak pomembna.

Zdaj, ob koncu glede na to, da je prej predstavnik Zveze veteranov vojne za slovenijo dejal, da podpirajo na nek način, da se to razčisti, se niso opredelili direktno proti tej sodni farsii.

32. TRAK: (PK) – 20.35

(nadaljevanje) Rečeno je bilo, slovenska javnost ima pravico izvedeti za resnico o vseh teh dogodkih iz časa osamosvojitvene vojne kjer so mnenja deljena.

Poglejte, zakaj to ne zahtevate za cel čas, zakaj to zahtevate samo za osamosvojitveno vojno? V Sloveniji je uradno odkritih več kot 600 množičnih morišč kjer po jamah pa po rudniških jaških leži na tisoče trupel, nepokopanih. Zakaj ne zahtevate, da se tudi to razčisti? Tukaj je pa pravna podlaga popolnoma jasna, tukaj gre za zločine proti človeštvu, ki ne zastarajo, ni zastaralnih rokov, ni nobenega procesa. Znana so imena ljudi, ki so odgovorni za to pa sodnica Daša Cenar ne pošlje nobenega poziva na pogovor pa na informativno zaslišanje. Bodite dosledni pa zahtevajte še to. Pa gospoda Krkoviča preganjajo zdaj mislim da je že četrta tožilka, ki se ukvarja z neko anonimko v kateri je pisalo, da so v hiši gospoda Krkoviča mučili in ubijali ljudi. Ko sem jaz to prvič videl, ker je prišlo to tudi v parlament sem se zasmel, pač nekaj norega. Ampak, pogledjte, zdaj se že četrta tožilka ukvarja s tem, nihče pa ni v temu času odgovoril na vprašanje generala Krkoviča, ki je rekel, dobro kdo pa manjka, koga smo pa mučili pa ubijali, če se pelje preiskava. Nihče ne manjka ampak kljub temu se vodi preiskava.

Tukaj pa manjka na deset tisoč ljudi. Iz slovenske zgodovine izbranih na deset tisoče ljudi, svojci še vedno nimajo podatkov o tem kje so poboti ali pokopani. Pa nobene preiskave. Zavzemite se v Zvezi veteranov vojne za

Slovenijo, da se še to razčisti.

Zdaj gospod Hojs je prej govoril o tem, da obstajajo dejansko v temu osamosvojitvenemu času, s tem se jaz globoko strinjam, dejanja, ki bi moralo biti v pravni državi sankcionirana pa niso bila. V Sloveniji obstaja formalno od 25. 6. 1991, ko smo eno nadstropje višje razglasili to državo in dejanja, ki so bila naperjena proti Sloveniji od tega da se je zavračalo ukaze, do tega da se je sabotiralo orožje, tudi to je bilo nikoli nismo o teh stvareh govorili. O tem, da se ni izvajalo mobilizacije, se ni raznašalo pozivov, do tega, da se je obveščalo, bom rekel, nasprotno stran... Poglejte, to so vse stvari, ki zapadejo sankcijam pa nobena ni bila sprožena. Ampak, če se zdaj trdi, da je to treba razčistiti in da ta zakonodaja velja, da velja celo jugoslovanska zakonodaja, potem bo Slovenija v prihodnjih tednih in mesecih in letih verjetno deležna kar nekaj resnih procesov, ker se bo sodilo ljudi zaradi veleizdaje, zaradi razorožitve slovenske Teritorialne obrambe, ki je bila nezakonita in protiustavna tudi po jugoslovanski zakonodaji. Tukaj je knjiga, bela knjiga slovenske osamosvojitve ker so poročila vseh takratnih občinskih štabov za Teritorialno obrambo glede razorožitve, kjer natančno piše, kdo je bil kdaj obveščen. Ko so bili obveščeni od Ertla do Kušarja, ki je bil na obrambi takrat pa Milana Kučana pa niso reagirali na razorožitev. Pa Kučan bi moral, ker je bil predsednik predsedstva brez soglasja katerega ni bilo možno izvajati teh ukrepov, ker je bilo mirno stanje in v mimem stanju je predsedstvo republike ali pa SRS poveljevalo s Teritorialno obrambo. Kar se tiče tega razčiščevanja je, bom rekel, zelo veliko materiala. Da ne govorim o pozivih ljudi, ki so bili na najvišjih funkcijah v času vojne, po tem ko je bila samostojna Slovenija že razglašena tujim državnikom, ki so to opisali v svojih spominih, naj se vendarle Slovenije ne prizna kot samostojna država. Če kdo misli, da govorim na pamet naj si dobi ta zbornik kjer so sami dokumenti in

33. TRAK: (PK) – 20.40

(nadaljevanje) se bo prepričal o dejstvih. Zato se ta knjiga tudi ignorira, čeprav obstaja že dve leti.

Zdaj, kar se tiče osamosvojitvene vojne je Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve izdalo dve leti nazaj zbornik Vojna za Slovenije kjer je večina teh ukazov, ki sem jih bral objavljenih. To niso spomini, so zgolj dokumenti, so poročila pokrajinskih in območnih štabov za Teritorialno obrambo, nekaterih organizacijskih enot Ministrstva za notranje zadeve, obveščevalnih služb. Kogar zanima resnica o Sloveniji se lahko sam prepriča in mu ne bo treba potem razpravljati o tem, da v Slovenijo sploh ni bilo vojne, kot piše v tem, bom rekel absurdnem, aktu ki so ga poslali gospodu Krkoviču.

Zdaj, ob koncu mogoče samo še eno opozorilo na posledice takšnih ravnanj. Tukaj se vodi nek sodni proces, mimogrede, ko greš ti na sodišče večina ljudi ne loči kdo je tožnik in tako naprej, samo postopek je. Tam je neko sodišče in sodnica se pravi imaš opravka z državo. In zdaj je v tem sodnem postopku nekdo, ki je ranil državo, general Tone Krkovič.

Nekaj mesecev prej je bila slovenska javnost obveščena, da tisti ki je napadel državo ni kriv, je bil oproščen, polkovnik Popov. S pomočjo pričanj, častnikov, ki imajo visoke položaje v Slovenski vojski, zmeda popolna. Zdaj mislim kakšen vpliv ima to na teh 40, 50 tisoč veteranov Vojne za Slovenijo, s statusom ali brez ampak tistih, ki so bili takrat pod orožjem in so streljali, mnogi, ker je bilo to potrebno. Kaj mislite kakšno sporočilo je tem ljudem ob 25. obletnici slovenske osamosvojitve? In kar je še bolj pomembno, kaj mislite kakšno sporočilo je to aktualnim pripadnikom Slovenske vojske pa slovenske policije, ki se jih pošilja na mejo po konfliktno situacije. Mislite, da se nihče vpraša ali če z 25 let bodo pa mene preganjali za to, ker so mi zdaj ukazali naj nekaj naredim, potem bodo s prstom kazali name pa kakšna nora sodnica mi bo pošiljala vabila.

Poglejte, to so pa zdaj resne stvari, to pa niso zdaj spomini pa še pomnite tovariši ampak gre za izrazite škodljive, negativne učinke implikacije na situacijo, ki ni enostavna. To s čimer se Slovenija sooča, kot del Evrope to ne bo prešlo jutri. Tisti, ki poznate številke in razmere, kateri s tem ukvarjate, v Evropi in okoli nje veste da smo v nekem občutljivem času, ki bo trajal in Evropa bo n najbrž zdaj nekaj desetletij v podobnem položaju kot je zadnjih petindvajset let Izrael. Če ne verjamete temu, potujte v Bruselj. Varnostni ukrepi v glavnem mestu Evropske unije so hujši kot v Tel Avivu. Pa še marsikatero letališče je takšno. V Evropi je 600 mest, predmestij kjer je tudi po več 100 tisoč prebivalcev, kjer evropski zakoni praktično ne veljajo, se ne izvajajo.

Veliko se bo dogajalo, Evropa, vključno s Slovenijo bo veliko pričakovala od lastnih obrambnih in varnostnih sil. In tisti ki v temu času pošiljajo ali pa pošiljate takšna sporočila, se pravi danes ti ukažemo brani domovino, brani nas, pojdi na mejo, streljaj na helikopter, čez 25 let te bomo pa preganjali ali pa še prej. Poglejte, tisti jaz upam da kdo to gleda, da bo nacionalka vsaj kdaj kakšen posnetek vrtela. Zdaj, tisti ponavljate veleizdajo te države. Ponavljate nekaj kar ste delali pred petindvajsetimi leti, ko ste govorili, da osamosvojitve Slovenije in samostojna slovenska država ni vaša intimna opcija, da o tem težko celo razmišljate. Če smo vam oprostili to, za čas pred petindvajsetimi leti, za ta čas vam pač to ne bomo. Ker smo se nekaj od tega naučili in vsaj ob 25. obletnici bi moralo to biti jasno vsakemu.

34. TRAK: (PK) – 20.45

(nadaljevanje) Mi bi morali danes razpravljati o tem, ne vem, kako okrepiti, to je Odbor za obrambo, kako okrepiti

slovenske obrambne sile, kako jim vrniti nekaj sredstev, ki so jim bila odvzeta v zadnjih letih, kar dela, bom rekel, cel razviti svet, ker se zaveda teh tveganj. Ne, mi moramo razpravljati o tem ali legitimno brani državo ali ne. In to ne v situaciji, ko se ti sam odločaš ali boš branil ali ne ampak v situaciji, ko predsedstvo države izda ukaz, ko to ponovi generalštab pa koordinacijska skupina in potem to izpolniš in se znajdeš pred sodiščem. In res, kot je rekel gospod Dmovšek, večji absurd najdemo lahko samo še v tisti pasji aferi.

PRESEDENIK ŽAN MAHNIČ: Hvala, gospod Janša.

Besedo ima mag. Branko Grims, izvolite.

MAG. BRANKO GRIMS (PS SDS): Hvala vsem za udeležbo pa prav lep pozdrav. Tudi sam osebno upam, da se bo to sliko mnogokrat zavrnelo, ker danes so tukaj stvari izrečene, ki so se že pozabile in vse kar se dogaja se v resnici dogaja prav zato. Namreč jaz verjamem tudi v dobronamernost tudi tistih, ki ste bili morda kakorkoli povezani z gospodom Merlakom vendar vas moram razočarati, cela zgodba v resnici, če jo pogledate s strani, sploh ne gre zanj.

Gre na en način lahko to najbolj preprosto pokažemo za tisto kar zdaj v šolah učijo naše otroke. Gospe in gospodje, to je bistvo cele zgodbe, ki se danes dogaja.

Poglejte ali jih kdo uči, da je samo nekaj mesecev pred osamosvojitvijo na naslovnici Gorenjskega glasa bilo mogoče prebrati naslednje. To je bilo že po 57. številki nove revije po tem, ko smo nekateri pisali že programe o samostojni Sloveniji, tudi sam osebno sem napisal onega od SDSŠ/?, še danes visi na steni naše stranke.

Veste kaj je pisalo? Citiram po spominu: nekateri v Sloveniji res sanjajo o neodvisni Sloveniji ampak tega jim nikoli ne bomo dovolili, ker mi vemo, da je naša edina domovina Jugoslavija. Veste kdo je to rekel? Milan Kučan. Če ne verjamete poiščite Gorenjski glas, naslovnico nekaj mesecev pred osamosvojitvijo, nagovorom železarjem na Jesenicah. Mogoč boste zelo presenečeni ko boste to prebrali, mislim da še malo ostreje piše kot sem zdaj po spominu.

A učijo naše otroke o tem, da se je dovolilo razorožiti slovenijo v času po že prvih demokratičnih volitev, ker nekateri niso opravili svojega dela. To je veleizdaja, za to bi morali ljudje sedeti. Nihče nikoli ne odgovarja pa jih učijo otroke o tem, da je bil ogrožen največji projekt v zgodovini slovenskega naroda, ki se ga je čakalo tisoč let. Ne, otrok se tega ne uči.

Ali se uči otroke o tem, da se je tik pred osamosvojitvijo, ko se je vedelo, da pripravlja JLA napad na Slovenijo odpisalo deklaracijo o enostranski razorožitvi Slovenije, kar je bila čista veleizdaja, če pogledamo to malo s strani. Pa se to otroke uči? Ne. Otroci dobivajo popolnoma neke druge informacije, da so tam eni odšli iz enega partijskega kongresa piše v njihovem učbeniku pa da je hrabro predsedstvo ubranilo Slovenijo, da so bili tudi eni bolj skrajni ampak na srečo niso uspeli... Nekaj približno takšnega se uči po osnovnih šolah, z redkimi častnimi izjemami, kje so učitelji tako korektni da gredo dlje od učbenikov, ki jih piše Božo Repe in drugi. To je problem. In zdaj, kaj se je zgodilo v petindvajsetih letih? V petindvajsetih letih se je vse že obrnilo na glavo, v zavesti ljudi so tisti, ki so dejansko osamosvajali Slovenijo malo manj kot zločinci, krivi za ne vem kakšne krivice izbrisanim, recimo Aksentijeviću, nihče več ne omenja da se je govorilo leta in leta, ko smo opozarjali na ta problem, da tako ne bo nobenih odškodnin, danes gre v desetine milijonov za Slovence, ki jim rubijo tam medicinske operature pa ni denarja. Tisti ki so zdravja potrebni. To je pa realnost Slovenije danes.

In seveda, zdaj gr za simbolno dejanje in v resnici, gospe in gospodje vsi ki govorite o gospodu Merlaku se hudo motite, sploh ne gre za gospoda Merlaka. Gre za to kaj je imel tisti helikopter gor, na katerega se je streljalo. Kajti vse se je že rehabilitiralo, rdečo zastavo, Che Guevaro, ki je bil navaden morilec če kdo tega ne ve pa še rasist in še kaj drugega.

35. TRAK: (PK) – 20.50

(nadaljevanje) No, edino ene stvari ni uspelo še čist rehabilitirati, to je rdeča zvezda, gospe in gospodje. In ta helikopter se je zato sestrelilo, ker je nosil oznako rdeče zvezde, ki je bila agresor na samostojno Slovenijo in danes se seveda hoče stvari obrniti na glavo. In kaj je lepšega kot da se obsodi tistega, ki je izdal ukaz za napad, neposreden, tudi če je bil že sicer po hierarhiji nekdo nad njim, ki je isto ukazal, zato da bi se obsodilo to, da si je nekdo, pomislite, drznil streljati na rdečo zvezdo. To se v resnici dogaja, če kdo ne razume tega o čem mi danes sploh govorimo. Zadnji poskus totalnega spreobračanja zgodovine.

Ampak, zakaj pa mislite da ni nikjer tistih posnetkov, da naši otroci sploh ne vidijo več posnetkov, ki smo jih videli mi? Vidijo, ja, na televiziji, ko so zadnjič eni peljali s helikopterjem zastavo z rdečo zvezdo na vrh Triglava in rekli, da praznujejo 25. obletnico osamosvojitve... Oprostite, pa to je za "kuzlati", da po domače povem. Na dan osamosvojitve je na vrhu Triglava zasijala zvezda brez rdeče zveze, še plakat je bil osamosvojitveni s tem, rdeča zvezda je pa napadla potem samostojno Slovenijo. Zakaj mislite, da ni posnetkov? Saj so posnetki bili takrat, tankov na brniškem letališču, tistih tankov, ki so zločinsko umorili recimo dva avstrijska novinarja. To je bil vojni zločin. Kaj so imeli gor? Rdečo zvezdo. Kaj so imela letala, ki so obmetavala kasetne bombe po Sloveniji, ker je vojni zločin po mednarodni zakonodaji? Rdečo zvezdo. Rdeča zvezda je bila agresor, to je bil simbol in zdaj gre

za bitko za simbole, tisto zadnje dejanje, ko interpretiraš zgodovino.

Saj ne gre za to kdo je bil v helikopterju, bistvo je kaj je imel ta helikopter gor. Rdečo zvezdo je imel. In grozno, nekdo si drznil streljati na rdečo zvezdo.

Ali je kdo povedal zakaj mislite, da otroci ne vidijo več slik v osnovnih šolah, zverinsko pobitih tujcev, ubogih šoferjev, ki so bili zataknjeni v neki koloni. So jih zbombardirala letala JLA s kasetnimi bombami, kar je čisti vojni zločin, ki ne zastara mimogrede. Kaj so imela ta letala gor? Rdečo zvezdo. In za to v resnici gre. Danes otroci sploh ne vedo več, kdo je Slovenijo napadel, ker se jim teh slik ne pokaže več. Nihče več ne pokaže slike tanka JLA z rdečo zvezdo, ki je gor tam v Trzinu pa je bil tudi plakat ob osamosvojitvi, še jaz ga imam doma, ga hranim. Ampak, to bi se morali otroci v šolah učiti pa se ne učijo. Oni se učijo neko zgodovino ki je, oprostite, sploh v resnici nismo živeli. In zdaj se hoče rehabilitirati še zadnji simbol sovražne armade ampak tega pa pač ne bo ratalo, ker ta zadeva je preveč absurdna, da bi lahko uspela. Kajti pravno, gospe in gospodje, to ne vzdrži, to vedo vsi, vsako pravosodje, to vsak kadar koli pravo od daleč pogledal to ve. Da tožiš 25 let po zmagi v vojni, po pravnem redu poražene države, tistega, ki je zmagovalec, to je absurd brez primere v zgodovini, tukaj se s predgovorniki v celoti strinjam, so to že omenili.

Ampak še nekaj je pri tem kar je tudi treba povedati. Vprašajte se po kakšni zakonodaji se pravzaprav lahko sploh zdaj en proces odvija. Ali je bil takrat sprejet en ustavni zakon na izvedbo temeljne ustavne listine, ki je zelo točno določil kaj še velja in kaj ne, tudi v 20. členu, preberite si prvi odstavek, kaj velja od kazenskega prava. Po spominu spet citiram, da velja samo tisto, ker ko gre za zaščito Slovenije in slovenskih interesov in slovenskih institucij, in da vse kar se je govorilo prej o JLA in drugih institucijah seveda to ne velja več. Tako mimogrede, že samo ta del je zelo zanimiv za branje in analizo pa da ne govorim o vsem ostalem pravnem redu, ki je takrat veljal. In seveda o zastaralnih rokih in vsem drugem ampak tukaj gre v resnici za vsebino. Kako je pa ta vsebina absurdna, če pridemo do nje pa v premislek. Danes se tukaj pa v medijih

36. TRAK: (PK) – 20.55

(nadaljevanje) že ves čas levica v glavnem obnaša kot da je najbolj normalno, da se nekemu 25 let po tem, ko ene države ni več, ki je bila mimogrede totalitarna sodi po zakonih totalitarne države. In da se sproži en proces potem. Oprostite, to ni normalno in to seveda tudi na teh sodiščih nikoli ne bo uspelo, saj to vsi veste. Celo če bi navadna sodišča to procesirala bi prišlo do Ustavnega sodišča, ki bi to norost zanesljivo zaustavil. Pa do tja sigurno ne bo prišlo, kajti Ustavno sodišče, če ste pozabili, je bila edina formalna institucija te države, ki je jasno in nedvoumno v več svojih odločb zapisalo, daje bil prejšnji sistem zlagan, lažniv in zločinski. Tega ta parlament nikoli ni bil sposoben narediti, Ustavno sodišče je pa to storilo.

In zato seveda se ta zadeva pravno ne bo končala nikoli tako kot si morda tista tožnica predstavlja, končalo se bo v njeno škodo. Ampak tukaj sploh ne gre za to, gre za ponovno sprevračanje zgodovine, gre za simbolno sprevračanje zgodovine, ki pa je oprostite, milo rečeno, na nek način samo simbol nenormalnosti Slovenije po teh 25 let absolutne prevlade levičarstva v Sloveniji. Kako pa to zgleda s strani pa zato zmeraj rad pokažem zrcalno sliko, sem to že večkrat dejal. Predstavljajte si zdaj razpravo v Nemčiji, v nemškem parlamentu, če želite, če bi neko nemško sodišče začelo kakršen koli postopek po kazenskem pravu nacistične Nemčije. Pa vsak, ki bi pri tem sodeloval ali pa rekel, da se mu to zdi normalno bi verjetno šel v kakšno institucijo in pa v kakšnem jopiču, takšnem bele barve je. Toliko je to nenormalno in tukaj je točno isto.

Šlo je za radikalno spremembo iz totalitarizma v demokratičen režim. Šlo je za to, da je totalitarizem poskušal to preprečiti, s silo. Slovenija pa je zmagala. In rehabilitirati tega na simbolni ravni da poskušaš obsoditi tisto, da je nekdo streljal na rdečo zvezdo, oprostite, kar je preveč je pa preveč. Zdaj pa lepo prosim medije, naj enkrat bodo tako korektni pa naj pokažejo še enkrat slike iz osamosvojitvene vojne, kakšni so bili znaki na tankih, ki so streljali tam po Gornji Radgoni, na Cerkev, na civilne objekte, pobijali umetnike, civilne ljudi, neoborožene. Kakšni so bili simboli na letalih, ki so ravno tako raketirala civilne objekte, ubijala civiliste, metala kasetne bombe na tujce. Dobro bi bilo za osvežitev spomina, potem bo marsikaj kar se danes dogaja pravzaprav tudi mladi generaciji končno jasno, na simbolni ravni.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala, mag. Grims. Besedo ima Anja Bah Žibert, izvolite.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Hvala za besedo.

Zdaj, meni je žal, da tukaj ni gospoda Nemca več kajti prej nisem imela možnosti, da povem zakaj menim, da ni prav da ni sklical Odbora za pravosodje in povedala sem, da bom to povedala, ko bom na vrsti.

Menim, da je to pomembno. Dejstvo je, da bi bila seja oziroma skupna seja glede omenjene tematike več kot potrebna. Zdaj, mi natančno vemo, da smo v Sloveniji na samem vrhu, kar se tiče števila sodnikov na prebivalca in da na sto opozarjajo tudi druge države. Vemo pa tudi, kakšna je naša učinkovitost. Na drugi strani se pa človek resno sprašuje kaj se dogaja na Okrožnem sodišču v Ljubljani, ker je očitno samo še ena sodnica, Deša Cener. Vse primere je praktično že dobila v roke omenjena sodnica. In kar je pa zame še bolj sporno in tukaj me pa res

zanima kako gre tisti sistem naravnega sodnika, da ravno gospa Deša Cener dobi najprej kar se tiče slovenske oziroma banke, NLB, ko gre za predajo dokumentacije, odloča Deša Cener. Potem, ko gre zoper za obračunavanje za Slovensko demokratsko stranko in praktično odvzem vse korespondence v sodelovanju s predsednikom tega Državnega zbora se potem ta korespondenca tudi odvzame, zopet je podpisana

37. TRAK: (PK) – 21.00

(nadaljevanje) Deša Cener.

In zdaj je šla omenjena sodnica tako daleč da se je podpisala pod tem, da vabi na nek pogovor gospoda in to z veliko besedo, Toneta Krkoviča, krivega oziroma obdolženega umorov. Umorov, spoštovani.

Zdaj bi pa rada samo malo razjasnila čas na katerega mislim, da se premalokrat spomnimo, prej je kolega Grims lepo povedal, tudi v šolah se ga premalo izpostavlja in kaj se je dogajalo. In zakaj mislim da je pravosodje pravzaprav podaljšana roka oblasti v tej državi in da na nek način Nagodetovi procesi še niso končani. Naj spomnim, da je takratni tožilec v tistih procesih postal potem celo predsednik predsedstva socialistične republike, gospod Viktor Avbelj je bil in zakaj verjamem, da se te stvari ponavljajo.

Veste, na nek način ste izmaličili oziroma so tisti, ki to počno izmaličili 2. Svetovno vojno. Zaradi tega izmaličenja imamo še vedno trupla po celi državi razmetana, nečloveško. Zaradi te razmeličenosti v temu Državnemu zboru še vedno ni bila sposobna tista leva opcija sprejeti deklaracijo o totalitarizmih kamor sodi tudi komunizem. In ravno zaradi tega, spoštovani, so takšne seje danes ki so v bistvu odgovor na to, kar se dovoljuje v tej državi. Onečastiti, omadeževati osamosvojitveno vojno in poveljevat tiste, ki so bili na drugi strani. Ne samo to, da nekaterim takrat ni bila osamosvojitveva intimna opcija, v bistvu so tako tudi delovali. Naj spomnim najprej seveda na 216. december, ko je bil razglašen plebiscit. 39,2 % udeležba, 88,5 % se jih je izreklo za neodvisno in samostojno državo. Neodvisno in samostojno državo je treba braniti, kajne. To je dolžnost. Ni privilegij, seveda ne, zato ker lahko pri tem nekdo izgubi tudi življenje, je pa pomembno.

1. aprila 1991 je ta Državni zbor sprejel prvi proračun. Veste in ko sem šla pogledati razprave takrat sem videla, da tisti za katere seveda ni bila osamosvojitveva intimna odločitev so imeli nenavadne amandmaje, kar se tiče obrambnega proračuna, zelo zanimivo. Nekateri se potem to nekako čudno povezujejo z nekimi novinarkami in potem naprej. Pojdite si pogledati kakšne amandmaje se je vlagalo.

6. aprila je bil objavljen no Zakon o obrambi in zaščiti. Tudi takrat so imeli nekateri neverjetne predloge.

27. aprila 1991 Zakon o vojaški dolžnosti, smo sprejeli. Odredba o ustanovitvi štabov in zavodov Teritorialne obrambe Republike Slovenije. Aprila je bila tudi v Poljčanah nekako začel tečaj za vodstva, častnike in tako naprej, oni so bili pa še vedno na oni strani.

8. maja je v slovenski skupščini sprejet Ustavni zakon o ljudski obrambi, ki za obrambo Slovenije predvideva uporabo vseh razpoložljivih vojaških zmogljivosti. Ta je bil sprejet že 8. maja 1991. In tako naprej.

Celo 12. junija pride v Ljubljano Ante Marković in razlaga, da seveda

38. TRAK: (SM) – 21.05

(nadaljevanje) ne bo nobenih težav, kar se tiče z osamosvojitvijo Slovenije. Dobro, da so bili takrat, gospod Krkovič, Janez Janša in vsi ostali, ki pa so morda dvomili v tiste besede. 25. junija pa je bila seveda slavnostna seja skupščine na kateri je bila razglašena slovenska samostojnost in neodvisnost. 27. junija spoštovani, to je dan o katerem danes tudi več govorimo, ko je bil sestreljen helikopter pa naj povem, da je bil to dan, ko sem praznovala svoj 18. rojstni dan, postala sem polnoletna, živela na okolici oziroma sem bila takrat doma iz Krškega in moje 18-letno praznovanje je bilo v zaklonišču, pa bom povedala zakaj tisti čas. Zato, ker so preletavali avioni, ne vem, kar koli že, živela pa sem v Krškem, kjer je bila nuklearna, še vedno je jedrska elektra, tista v času vojne za Slovenijo je bila ta tudi ustavljena. Kakšna nevarnost je bila? Mi smo morali v zaklonišče zaradi nevarnosti zračnega napada. Danes pa poslušam oziroma danes pa z grozo, z grozo spremljam, da je nekdo, ki je imel v času osamosvojitvene vojne pogum, da nas je pripeljal čez to, mora dobesedno na zagovor pred sodišče. To sodišče v imenu ljudstva, ne bo držalo. Helikopter je bil sestreljen v času vojne. Zdaj, lahko eni govorijo kaj vse je prevažal, nekateri kruh, ne vem, drugi bodo rekli karkoli. Dejstvo je, da je letel takrat v času vojne. Dejstvo je, da se je ravnalo pravilno in prej sem slišala od gospoda Butara, če se ne motim, ko je rekel kaj vse je bilo potrebno narediti, tako sem vas razumela, če sem vas napak me boste seveda lahko popravil, da se ni izvajalo vse tisto, kar je bilo navodilo povelje. Ja, spoštovani torej morate pred sodišče vi. Jaz ne. Jaz ne. Jaz sem bila stara 18. let vi ste bil pa takrat tam, da bi obranil mene, mojo družino in vse ostale prebivalce Republike Slovenije, ki smo se odločili za samostojno in neodvisno državo. / oglašanje iz ozadja/ Ja, prej ste rekli, da niste. / oglašanje iz ozadja/ Pol pa govorite eno pa delate drugo. Enkrat ste tudi v svoji eni od izjav, mislim, da je bil nek prispevek govorili, imamo vojake in imamo heroje. Res je. Ampak imamo pa tudi tiste, ki so delovali na oni strani. Potem pa so se seveda počasi prelevili na tako imenovano varno stran in se bom tudi jaz spomnila na primer Popova. Primer Popova je bil pred sodiščem, mi pa smo imeli osebo, to je gospod Humar, ki bi lahko v dani situaciji tak razplet preprečil pa ga ni. Bil je na odboru, kjer se je zlagal, imam zapis, to je zame laž, ker je šlo za pomembne podatke. Sam je rekel, da

je prišel na to stran po 14. juliju, ministrica pa je v odgovoru jasno povedala po 18. juliju. Jaz sem pa prej brala kateri vsi zakoni so se prej sprejemali. V nekem drugem intervjuju za en časopis, pa je navedel, da je deloval v vojni 1991. V kateri vojni, sprašujem? Na kateri strani? Kakšno vlogo je imel? In veste, najhuje je pa to, da je omenjeni celo nekako pri nekaterih v vrhu misli, da postane načelnik Slovenske vojske.

39. TRAK: (SM) – 21.10

(nadaljevanje) Ne se "hecat", dragi moji. In še vedno je pri predsedniku države v vrsti za to, da bo bil nagrajen. Prej smo pa poslušali posameznike in ljudi, ki so se borili, ki so nekaj naredili za to državo, pa niti imen ne vemo. Zelo mi je hudo, tudi jaz ne vem. In tudi jaz sem danes vesela, da tukaj vidim gospoda Drnovška, ki je povedal ta primer. Tudi jaz vas nisem poznala, ampak cenim pa vašo pokončnost, ker verjamem, da mora biti tudi vam intimno zelo hudo, ko govorijo, da so tisti, ki so varovali slovensko osamosvojitvev oziroma so varovali našo državo, ste danes tukaj skoraj poklicani zato, da se branite, češ, da ste storili umore. / oglašanje iz ozadja/ Tako je. Kaj to pomeni tudi vašim družinam? In potem poslušam posamezne veteranske organizacije, ki pravijo, da, "hja" tisti čas pa je treba stvari pogledati. Kako pogledati, spoštovani? A tako, kot ste naredili s drugo svetovno vojno, da nekateri letijo, ležijo po jamah in še danes nimajo primernega pokopa? Ali bodo jutri morda prišli na zatožno klop tisti mladi fantje, ki so takrat po takratni zakonodaji kršili, ker so zapustili takrat služenje vojaškega roka? Verjetno jih bo jutri gospa Deša Cenar vse skupaj poklicala pred sodišče in povedala, da kršijo zakonodajo, ker so zapustili neko armado. Pa to ni samo narobe svet, to je noro. Meni je zelo žal, lahko so posamezne veteranske organizacije imajo do posameznega dela svoja mnenja, ampak v takšnih primerih, da ni enotnega zagovora osamosvojiteljev in tistih, zaradi katerih imamo danes grb, katerih imamo zastavo, ker se poje himna, ker v Planici 40.000 ljudi enotno poje Zdravljico je zame ne samo ponižanje ampak nevredno kakršnekoli funkcije, oprostite meni je to nevredno. In sama v takšni stvari ne bi hotela nikoli sodelovati.

Jaz, tukaj imam pred samo premike, ki so bili napisani, predsednik je prej povedal, Janez Janša, kdaj so bili že napisani, ko je povedal po tistem, ko je bila ta sestrelitev helikopterja se je marsikaj spremenilo. V eni sami uri in pol se je položaj korenito spremenil. To je bil prvi preobrat v vojni in bil je mnogo pomembnejši, kot se je takrat marsikomu zdelo. To je zapis. Poglejte, meni je hudo, tudi meni je hudo za vsako žrtev v vojni. Izjemno mi je hudo tudi za tiste žrtve, ki so v času 2. svetovne vojne, po vojni bile likvidirane, ker se niso z ničemer v državi oziroma z oblastjo strinjale, blazno mi je hudo. Ampak še bolj mi je pa hudo, da ta država dovoljuje, da hodijo na zagovor v slovensko sodišče, pred slovensko sodišče ljudje, ki so bili takrat najbolj zaslužni za osamosvojitve Slovenije. Pa tudi še eno sprenevedanje. Jaz sicer tudi pozdravljam to, da je ministrica za obrambo dejala, da bo podprla oziroma da bodo na ministrstvu podprla vsa prizadevanja in pomagal pri tej zadevi. Na drugi strani pa vsi vemo, da gre za politično funkcijo, gospa ministrica prihaja iz stranke, v katero predsednik Odbora za obrambo pa se ni želel sklicat, pravosodje se opravičujem. Pa te seje ni želel sklicat.

40. TRAK: (PK) – 21.15

(nadaljevanje) Res v pomoč ministrici. In ne govoriti spet, da gre za pritisk na pravosodje. To ni pritisk na pravosodje. To je samo vprašanje kaj se dogaja z našim pravosodjem in koliko časa bomo še trpeli, da imamo pravosodje, ki obračunava z dobesedno osamosvojitelji, opozicijo, s posamezniki. Koliko časa še? Pa to je država nad državo, njim je dovoljeno vse.

Skratka, seveda kar se pa tiče primera, jaz se strinjam, da tukaj sploh ne za gospoda Merlaka kot posameznika. Res je, da je imel eno sorodnico, pač njegova sorodnica je neka igralka ki je napisala tudi knjigo o tej zadevi. Ampak samo toliko v vednost, neverjetno se ene stvari prepletajo.

Gospa je takrat v času Vlade Janeza Janše, ko je šlo za združitev ministra za kulturo, super ministra so tudi takrat razlagali, tukaj v predverju Cankarjevega doma vpila nanj in kričala. Nikoli več je potem nisem slišala, tudi zdaj je nisem slišala več, ko je na primer odstopil Nacionalni svet za kulturo, kjer so pisali da so razmere takšne in takšne saj ni pomembno, to je stvar druge teme. Ampak toliko o tem, to je stvar o čustvih in o temu za kaj nam gre. Pa še nekaj, izid te knjige oziroma predstavitev je bila istočasno kot ponatis in dodan dodatek knjigi Premiki Janeza Janše, kjer je prišlo do objave nekaterih novih dokumentov. Tudi o tistih, ko govorimo da intimno ne samo da intimno niso bili na strani osamosvojitve ampak Slovenije ampak so tudi delovali proti temu. Veste, to je velika razlika. Napačne ljudi imamo pred sodiščem. Popov je oproščen s pomočjo zaposlenih v Slovenski vojski in seveda tudi mi bi pa obračunavali in seveda mrcvarili slovensko osamosvojitvev. Jaz mislim da je tisti, ki so zavedni Slovenci da je to zadnje, kar bomo pustili in dopustili. Bi pa še nekaj tukaj povedala, ker je pa to Odbor za obrambo. Kakšna morala oziroma kakšna motivacija je to za slovenske vojake mi povejte? Tam se govori, da bo gospod Humar načelnik Slovenske vojske, ki je dobesedno pripomogel k temu, da je Popov danes oproščen, tisti ki je bil zaslužen za osamosvojitvev je na sodišču, ne vem zakaj ni bil poklican gospod Kučan, njegovega vabila nisem videla, saj je bil on tisti ki je vodil predsedstvo bi prvi moral iti na takšen pogovor kaj se je dogajalo. To sem prej brala po datumu kaj je bilo kdaj sprejeto. Narobe svet. In vi pa pričakujete od slovenskega vojaka, ki danes dela za 700 evrov, kjer mu vikariati na Rdeči križ in številni drugi pomagajo pri temu, da njihove družine

preživijo, da opravljajo svoje delo, da so šli tudi na meje zdaj. Jih s tem motivirate, ko pred sodišča pošiljajo oziroma pošiljate, jaz ne morem reči kdo ja, kdo ne. Osamosvojitelje in pripadnika Teritorialne obrambe, zavednega Slovenca.

41. TRAK: (PK) – 21.20

(nadaljevanje) Ne boste s tem uničili domoljubja in ne bo vam uspelo uničiti vrednot slovenske osamosvojitve. Uspelo vam bo pa nekaj, javno boste končno pokazali kdo ste in kaj ste.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.
Postopkovno, gospod Matjaž Han.

MATJAŽ HAN (PS SD): Hvala lepa. Upam da s tem postopkovnim predlogom, spoštovani predsednik, ne bom podaljšal te razprave, ki jo jaz seveda z zanimanjem, z vso odgovornostjo in pa tudi zaskrbljenostjo danes spremljam. Odzval sem se pa na, bom rekel... / oglašanje iz klopi/ Saj bom povedal pa bi potem prosil predsednika, da mogoče umirja pri preveč čustvenih razpravah nas poslancev, ki verjetno še bodo.

Najprej, da naj z vso odgovornostjo povem, da jaz spoštujem osamosvojitveno vojno in vse pripadnike, ki so v temu sodelovali, vsakega posebej, od gospoda Drnovška tukaj, ki ga danes tudi jaz prvič vidim, pa dam do gospoda Breznika večina je bila pa tule na tej strani tudi bom rekel v tej vojni. In mi poslanci, tisti ki nismo sodelovali v temu si lahko na nek način dobimo informacijo iz knjig, takšnih in drugačnih, iz pripovedovanj, moramo si pa svojo sliko na nek način narediti.

In Anja tukaj si ti zdaj spustila se v, s teboj bom polemiziral, z gospodom Janšo ne bom ampak sem i zdi pa neokusno gospod Janša da ste gospoda Butarja/?/ na javni sceni, v Državnem zboru ko pride na sejo pozvali oziroma imenovali za strahopetca. meni se to ne zdi dobro za, bom rekel, vsakega vojaka ki je bil v vojni. ampak z vami bom težko, bom rekel polemiziral, ker nisem bil tam zraven.

Zato, predsednik in se strinjam kar je rekla naša ministrica, gospod predsednik da bi mogoče te čustvene govore vendarle umirili in da ne bi bili žaljivi mi do ljudi, ki so prišli na nek način v ta parlament. jaz sem gospoda Drnovška, za to zgodbo prvič slišal, nimam kaj reči, pika. Gospoda Toneta poznam, nimam kaj reči, pika. In vse te gospode, kapo dol.

Samo bodimo spoštljivi do ljudi, ki pridejo v Državni zbor. Pogovarjamo se o zelo pomembni zadevi in s takšnimi razpravami mlajši generaciji ne bomo pokazali pravo osamosvojitveno vojno oziroma tisti, ki so se res borili. In še nekaj, gospod predsednik, vabilo, ki ste ga poslali gospodu Milanu Kučanu moram reči da je bilo žaljivo. Jaz vidim kaj ste mu napisali. Zato pravim, jaz spoštujem in ne bom polemiziral z nobenim od vas, ker nisem bil tam ampak vzdržimo se vsaj tisti, ki nismo bili zraven, malo teh čustvenih reakcij in tudi te navijaške zadeve.

Tako da, meni se zdi pa tudi noro, da mora gospod Tone Krkovič po 25 letih iti na sodišče, to vam pa moram povedati, to je nemogoče. Ampak v tej dvorani nismo mi krivi za to. Bom pa z zanimanjem naprej poslušal in tudi poslušal vse očitke, ki bodo šli na mene ampak jaz sem, moram reči dobro namerno šel v to razpravo, ker ne da ne dovolim ampak se mi ne zdi dobro, da zdaj polemiziramo z ljudmi, ki so bili takrat v tistih najtežjih časih.

Hvala lepa.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro sicer je bila to bolj razprava ampak dobro, če sem prav razumel pa vsaj recimo tistih nekaj sekund postopkovnega.

Zdaj kar s tiče vabila Milanu Kučanu, pozvali smo ga in povabili kot predsednika predsedstva v času sestrelitve helikopterja, prej je gospod Janša predstavil dokumente, odločitve na podlagi katerih je bil ta helikopter sestreljen in odločitve, ki jih je sprejelo predsedstvo, razširjeno predsedstvo in predsednik predsedstva je bil pač Milan Kučan zato je bil na to sejo tudi povabljen.

Kar pa se tiče razprav pa moram reči, da jaz nobenih žalitev nisem zaznal. Poslanci do zdaj so konkretno in pa tudi korektno razpravljali. Verjemite mi, da je še veliko stvari, ki se jih lahko pove o dotični osebi, ki bi marsikaj razjasnili.

42. TRAK: (PK) – 21.25

(nadaljevanje) Tudi to, da je kakor slišim pa verjamem da bo imel na koncu gospod Butara na koncu pojasniti sin jugoslovanskega generala. Tako da meni se zelo čudno zdi kako lahko nekdo brani pred armado v kateri general je njegov oče. Skratka, te razprave so bile povsem korektne in so šle v pravo smer.

Zdaj pa kdo želi naslednji? Postopkovno, gospod Janša, izvolite.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Poglejte, lahko bi temu tako rekli samo jaz ne želim zlorabljeni Poslovnika tako kot je to počel gospod Han. On je imel razpravo, v razpravi me je omenil in jaz imam pravico do odgovora. Zdaj, besede so poceni, tisto kar šteje so dejanja. Vi ste svoj odnos do tega vprašanja, ki ga danes tukaj

obravnavamo pokazali s tem, ko ste zavrnili sklic seje odbora, čeprav je naša poslanska skupina v skladu s Poslovnikom korektno zahtevala in bi vaš kolega, ki je prej sedel tam zraven moral Odbor za pravosodje sklicati in bi morali člani tega odbora sedeti za to isto mizo.

Zdaj, izgovarjanje na to, da gre za neke postopke in tako dalje, pogledjte, no vaš kolega je to rekel, prej. Ampak te odločitve ni sprejel sam in pač pripadate neki stranki, neki poslanski skupini. Če želite lahko razpravljajmo tudi o vas, v tej knjigi je veliko od tega kar je vaša stranka počela v temu usodnem času. in dvomim, da boste ponosni, če vam nekaj teh stvari preberem ampak mi smo se danes zbrali v tem kar se tiče žaljivosti do bivšega predsednika Kučana v temu vabilu... Pogledjte ne se hecati. Tisto kar je žaljivo je to, da je človek ki je podpisal odredbo, na podlagi katere je bil sestreljen ta helikopter je šel na predstavitev knjige kjer se gospoda Krkoviča obravnava kot zločinca ni pa prišel sem, da bi tukaj pojasnil, čeprav je bil korektno vabljen.

Tako da, mislim da ste se postavili v vlogo advokata za napačnega človeka, oni bi moral biti danes tukaj in te stvari povedati. Jaz ne verjamem, da danes nima časa na predstavitve tega pamfleta pa hodi pa je on tisti ki je podpisan pod uredbo na podlagi katere so bili ti ukaz izdani.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

No, samo da vas dopolnim, gospod Kučan ne da ne bi imel časa ampak je v opravičilu napisal da se mu razprava v parlamentu o takšnih stvareh ne zdi primerna kar me pa konec koncev niti nisem sprejel z začudenjem tega vabila, ker bivši prvi komunist v državi, verjamem da ima hude težave z razumevanjem pojma demokracija.

Naslednja ima besedo gospa Eva Irgl... Gospa Anja Bah Žibert, izvolite še vi.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Hvala lepa. Jaz moram ker sem bila omenjena.

Zdaj, če ste v moji razpravi doživeli ali pa začutili čustva sem vesela, ker sem v tej razpravi zagotovo zelo čustvena. Sem domoljub, tako so me vzgajali.

Se pa ne morem strinjati s tistim delom, ko sem imela občutek da je bilo skorajda rečeno, da ne moremo govoriti o tem, ker nismo bili zraven in tako naprej. In da... Ja tako je bilo rečeno, da se nekaterim ne bo oporekalo, ker so bili zraven da naj pač ob tem odločajo tisti, ki so bili zraven. Jaz se s tem ne strinjam. Ne vi ne jaz nisva bila v času 2. Svetovne vojne, po njej pa še kako vi zagovarjate eno in edino resnico. Pa takrat niste bili tam. Ostala so pa trupla, ki jih nismo oziroma niste sposobni pokopati. Tako da jaz upam, da bo več čustvenih razprav pa potem na podlagi čustvenih razprav tisti, ki imate škarje in platno v tej državi tudi udejanjiti.

In sem vesela, da podpirate gospoda Krkoviča in upam da je to slišno tudi pri tistih, ki ste jih prej morali zagovarjati češ da so dobili nevljudna vabila. Nevljudno je, da jih ni danes tukaj.

43. TRAK: (PK) – 21.30

(nadaljevanje) Predsedniku predsedstva takrat ni vredno danes priti sem, ko se govori o slovenski osamosvojitvi. In o tistih, ki so bili v vojni, ki so se takrat žrtvovali, ker niso vedeli kako se bo končalo. Za eno uro naprej niso vedeli ali bo gospod prišel domov ali ne. To je nevljudno.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Sedaj pa ima besedo gospa Eva Irgl, izvolite.

EVA IRGL (PS SDS): Najlepša hvala za besedo, spoštovane kolegice, spoštovani kolegi, spoštovani gospod Tone Krkovič in ostali vabljeni na to sejo.

Pogledjte, to kar se dogaja gospodu Tonetu Krkoviču, 25 let po tem veličastnem zgodovinskem ni nikoli več ponovljivem dogodku osamosvojitve Slovenije, v kateri je gospod Krkovič sodeloval kot poveljnik 30. razvojne skupine Teritorialne obrambe, bolj znane po tem ko 1. specialne brigade MORiS je nesprejemljivo in je naravnost neverjetno. Lahko celo rečem, da je današnja situacija, 25 let po temu veličastnemu dogodku pripeljana do absurda. In kdor tega ne vidi potem ima resne težave s tem kaj pomeni osamosvojitve nekega naroda. Mi poznamo recimo težnje po osamosvojitvi recimo Škotov pa jim to ne uspe pa se borijo. Veste koliko poguma, moči in vsega je potrebnega zato, da izpelješ takšen proces osamosvojitve. In jaz sem hvaležna, da ste nekateri to speljali na način, da je bilo čim manj žrtev v slovenski osamosvojitveni vojni. Jaz sem bila takrat stara 14 let ampak sem čutila, kako pomembne stvari se dogajajo zato, da bomo enkrat lahko zaživel v svobodni in demokratični državi. In mene je prav sram, da danes govorimo o stvareh, ki bi morale biti za vse popolnoma jasne, da danes govorimo o osamosvojiteljnih na način, da so storili nekaj zločinskega. To, oprostite, ne sodi v ta čas.

Oseba, ki nas je branila pred agresorsko armado poleg seveda ostali v desetdnevni vojni za Slovenijo je danes zaradi tega torej zaradi obrambe države in zaradi zavarovanja državljanov in državljanov na zatožni klopi.

In kot je že predsednik SDS povedal, ne sodi se te osebi po slovenski zakonodaji ampak po nekdanjem kazenskem zakoniku nekdanje države, ki je mimogrede, grobo kršila človekove pravice. V prejšnji državi, naj samo spomnim, si dobil 10 let zavora za to, če si kritično spregovoril o takratni enopartijski oblasti, tako je določal pač 133. člen Kazenskega zakonika. Ampak nekateri pa še vedno se mi zdi da živijo oziroma bi radi te čase povrnili in jih daje

neka nostalgija do teh časov. Neka nostalgija. ampak dokler je samo nostalgija je to še nekako sprejemljivo zaradi tega, ker gre pač za notranja občutja posameznikov in tega pač posameznikom ne moreš odvzeti. Ampak, ko se pa načrtno dela proti tistim, ki so se borili za demokracijo in za to državo je pa to grozljivo.

Seveda je za družino gospoda Merlaka to tragična zgodba in nedvomno imajo svojci pravico, da se dogodek razjasni in pojasni v celoti. Vendar pa mimo dejstev pač ne gre. mimo dejstev ne gre. Dejstvo je, da se je helikopter kljub prepovedi oziroma, da je helikopter kljub prepovedi letel v coni strogega varovanja, to je dejstvo. In, vsi ki so bili takrat na položajih in seveda tudi gospod Krkovič je samo izpolnjeval ukaze. Izpolnjeval ukaze, danes pa se ga zaradi tega preganja in kar je najhuje, maže njegovo ime.

Slovenija in vsi, ki so takrat bili zadolženi za njeno obrambo s delali izključno z mednarodnimi konvencijami. In takrat je bila vojna. In v vojni veljajo drugačna pravila in v vojni

44. TRAK: (AD) – 21.35

(nadaljevanje) so tudi pravila, ki so jasna in jih je potrebno spoštovati zaradi tega, ker če ne lahko nastane anarhija ali kaos. Tega pa si najverjetneje nihče ni želel. Ali pač. Skratka, potrebno je slediti tudi nekim logičnim zaključkom. In ne samo to, da so vsi ti ljudje, ki so bili na ključnih položajih, vključno z gospodom Krkovičem, delovali v skladu z mednarodnimi konvencijami. Delovali so tudi v skladu s tem, da se ima pač vsak narod pravico braniti takrat, ko je njegovo ozemlje napadeno. Zato pa ne rabiš biti vojaški strokovnjak ali pa ne vem, psiholog. Zato, da ugotoviš, da je pravica do samoobrambe ena izmed ključnih pravic in te nam nihče ne more odvzeti.

Nihče. Torej, ukaz, da se je potem sestrelilo ta helikopter oziroma povelje je bilo, če sem jaz tudi prav razumela in kolikor sem seznanjena iz dokumentov, dano za celotno Slovenijo. Saj ni bilo dano samo za tisto območje ampak za celotno Slovenijo in gospod Krkovič v tem primeru ni ravnal prav nič drugače, kot ostali takratni poveljniki.

Vsaj tako sem tudi razumela danes iz razprave. Vsekakor spoštovani vabljeni na to sejo in kolegice in kolegi gre za izjemno dobro usklajeno akcijo, izjemno dobro usklajeno akcijo. Ravno v natančno izbranem trenutku. 25-letnica slovenske osamosvojitve ni nekaj kar bi zamahnili z roko ampak gre za, kot sem že rekla veličasten in pomemben dogodek. In seveda se tukaj politično delajo neke intrige, ker nekaterim ne ustreza, da bo v zgodovini zapisano, kdo je bil tisti, ki je osamosvajal to našo državo. In seveda v tem primeru ne gre za naključje, kot ni naključje, da sem, kot predsednica Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti pred, malo pred predčasnimi zadnjimi volitvami iz tožilstva dobila dopis – danes je bilo že nekajkrat omenjen, ampak zgoda v celoti je še bolj groteskna, kot sta povedala, kot je povedal na začetku gospod Krkovič. Namreč, tožilstvo je od mene zahtevalo, kot od predsednice komisije, da na podlagi anonimne oziroma anonimke v kateri je bilo zapisano, da naj bi gospod Krkovič umoril ali likvidiral ne vem koliko ljudi v današnji gostilni Grof naj bi se to dogajalo. Mi smo to anonimko na komisijo dobili ali pa mogoče samo jaz osebno, kot predsednica komisije, podpisana je bila s "Pošteni državljani Slovenije". Ampak od mene so zahtevali, da naj kot predsednica komisije zaslišim Mitjo Kunstlja. Zakaj Mitjo Kunstlja? Zaradi tega, ker so tej anonimki med drugim zapisali, da je Mitja Kunstelj tisti, ki ima te podatke in informacije in je prvi zapisal te stvari v zvezi s temi umori. Zdaj, jaz sem tožilstvu odgovorila, da gospoda Kunstlja ne nameravam zaslišati. Prvič zaradi tega, ker mi je tožilstvo dalo pristojnosti, ki jih kot komisija sploh nimam. Če že bi moralo to tožilstvo opraviti. Jaz nisem organ pregona in tega ne morem opravljati plus Komisija za človekove pravice je delovno telo, navadno delovno telo in ne preiskovalna komisija. Tako, da jaz nikogar ne morem in tudi ne smem zasliševati. Če pa že potem smatram, da mi je tožilstvo dalo tudi možnost, da zaslišim tudi nekatere druge. Recimo gospoda Milana Kučana, ki je bil prej omenjen v zvezi z dejanji, ki jih je uprizarjala Udba. Ampak takrat na seje komisije ni prihajal, ni prišel. No enkrat pa je vendarle prišel gospod Kučan na mojo sejo komisije, ko smo govorili o tem, o umorih Udbe in tako naprej. Ampak, mislim, da je tudi takrat pokazal, da je strahopeten mož. Zelo strahopeten mož. In me ne čudi, da ga danes ni tukaj,

45. TRAK: (SM) – 21.40

(nadaljevanje) zaradi tega, ker takrat je, seveda so se poslanci koalicije vsi nasmihali, ker so vsi mislili, aha zdaj pa bo naredil to kar mora narediti in gospa Irglova bo lepo utihnila in nič več povedala ampak se je zgodilo ravno obratno. Gospod Kučan je prišel na sejo, prebral pamflet, ki je bil v naprej pripravljen, diskreditiral oziroma želel diskreditirati mene kot predsednico komisije, diskreditirati je po vsej sili hotel oziroma želel Komisijo za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti in, ko je to storil je preprosto odšel. On se ni sposoben soočiti z argumenti. On se ni sposoben soočiti z argumenti in tudi danes bi lahko kaj več povedal, ampak ni želel priti na sejo. In takrat sem tudi pojasnila gospodu Kučanu, ko je stal še med vrati, da to ni ravno odnos nekoga, ki je bil vrsto let predsednik države, najprej že v prejšnjem sistemu je imel visoke funkcije potem je bil pa še predsednik države. Imej pogum, če imaš čisto vest pogledaš človeku v oči in pojasniš določene zadeve. Ampak gospod Kučan tega ni bil sposoben, celo več, on je raje preko medijev se šel vojno z mano, zato, ker je vedel, da mu bodo vse kar bo zapisal tudi objavili in to v celoti ne samo po določenih izsekih. Takšna je zgodba z gospodom Kučanom. Zdaj pa še, da dokončam zgodbo v zvezi z Mitjo Kunstelj. Torej, tožilstvo je želelo, da ga zaslišim, gospod Mitja Kunstelj je mimogrede deklariran lažnivec zaradi laži, ki jih je marsikje zapisal je bil tudi že večkrat obsojen in

seveda sem zapisala, da zaradi tega, ker ne morem zaslišati gospoda Kunstlja zaradi različnih zadev, zato, ker to niso moje pristojnosti in tudi ne vidim razloga zakaj bi ga. Sem jim zraven napisala tudi, da sem, da me čudi pa, da sem ravno nekje v tistem času, ko smo dobili mi to anonimko, da gospod Tone Krkovič je likvidiral ali umoril neke ljudi, v tistem času sem jaz vložila tudi ovadbo zoper načelnika Službe državne varnosti, gospoda Ivana Eržena na tožilstvu zaradi suma uničevanja arhivskega gradiva. To uničevanje je potekalo v več etapah. Ampak veste kaj je rezultat tega? Da se s to zadevo, ki je tudi sam sum ovadbe, ovadba, ki je bila poslana tožilstvu argumentirana, ni zgodilo nič, nič se ne dogaja. Ste slišali kaj o tem, slučajno, o tej zadevi? Jaz nisem in jaz sem prosila tožilstvo, da mi pove, da, če že moram jaz zaslišati Mitjo Kunstelj, kot si oni predstavljajo, kako potem na drugi strani se ne ukvarjajo res s pomembnimi stvarmi, ker je bil to kulturni genocid nad slovenskim narodom. Seveda ni bilo odgovora ampak ne boste verjeli, čez kakšne, kot, da bi čakali kakšen bo rezultat volitev predčasnih, potem, ko so ugotovili, da bo predsednica komisije vendarle ostala Eva Irgl, mogoče nebi ampak sem, so s tožilstva poslali ponovno zaprosilo, kaj bom jaz storila z gospodom Kunstljem in z zaslišanjem v zvezi z isto zadevo. In zdaj se bom pokesala, ker imam ravno to priložnost in bom povedala javno, da nisem upoštevala organa tožilstva in jim nisem ničesar več odgovorila, ker se mi zdi vse skupaj absurdno, absurdno s čim se ukvarjajo, na drugi strani pa z res pomembnimi bistvenimi stvarmi pa ne. Najlepša hvala, srečno gospod Tone Krkovič.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala Eva. Besedo ima gospod Primož Hainz, izvolite.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Hvala lepa za besedo, lep pozdrav tudi gostom seveda.

Sam seveda, moram reči to, da se seja ne snema, s tem seveda ne soglašam. Ne vem sicer zakaj je to tako pa mislim, da to ni prav, če smo v tej dvorani...

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Oprostite gospod, samo, če lahko gospod Hainz. Seja sicer se snema ampak bo po, ob polnoči oziroma Eva je imela komisijo približno štiri ure, tako, da seja bo ob pol treh zjutraj predvajana, tam nekje.

46. TRAK: (PK) – 21.45

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Dobro ampak v glavnem takšna je bila prej informacija, zato sem tako reagiral. Kar se pa tiče vprašanja Hrvatov oziroma njihove kandidatke, ki naj bi jo / nerazumljivo/ istočasno seveda vam moram reči, ko sem jaz na zadnji seji ali pa mislim da je bila zadnja seja Državnega zbora nekaj rekel čez Hrvaško kjer je zdaj na oblasti HDZ je član SDS seveda skočil na mene, kako si upam prijateljsko stranko in tako naprej... Skratka, jaz imam o Hrvatih svoje mnenje in zato sem seveda jaz sigurno ne bi te predstavitve na televiziji gledal ampak rad bi povedal, da stvar ni tako enoznačna kot bi radi prikazali to zgodbo okoli Hrvatov. Pa bom mogoče še kaj rekel na koncu kakšno besedo.

Zdaj, drugo, kar se tiče današnje razprave seveda jaz se strinjam, to bi lahko bil nek znanstveni posvet, ker to da so udeleženci tukaj bi se dalo veliko bolj izkoristiti s tem da bi malo manj zganjali neke razprave, ki gredo v prazno ampak bolj so se ukvarjali samo z dejstvi. Sem pa in zato sem seveda jaz absolutno za, razprava je v temu delu, kjer je materialna je seveda dobra, moram pa seveda reči, da sam pa vendar razumem tudi to delitev oblasti torej na tri, zakonodajno in izvršno v temu smislu da je to seveda razlika med socializmom in današnjo družbeno ureditvijo, ko pač zakonodajna oblast iam svojo vlogo, sodna ima svojo vlogo. In seveda, jaz tudi mislim, da je pravzaprav predsednik Odbora za pravosodje na nek način po mojem pravilno reagiral. Jaz seveda o vseh elementov, o katerih se v tej obtožnici oziroma v temu sklicu, ki je danes na mizi govorite kaj kdo je oziroma kaj predvsem brigadir Krkovič je pa kaj brigadir Krkovič ni ne bi vedel, če ne bi vašega sklica dobil. To je bila moja prva, bom rekel, neka informacija razen tistega, kar sem seveda prebral v časopisu in kjer sem bil seveda pa šokiran, to pa seveda moram reči in seveda tudi prvi hip nisem imel popolnoma jasnega mnenja okoli tega, da bi lahko sodil po nekem starem zakonu, torej zakonu bivše Jugoslavije. To seveda je nekaj, kar nisem pravnik ampak moram redči da čustveno pa tudi racionalno seveda to težko sprejemem.

Kar se pa tiče vprašanje našega sodišča, to kar ste danes pravzaprav vsi začenjali z nekimi hudimi ozadju. Ja, jaz potem seveda predlagam, da se mi pogovarjamo o tem kako dela sodna oblast na slovenskem, to je jasno. Ker po postopku pa seveda okoli konkretnih zadev, kaj konkretno sodišče dela s konkretno osebo tam pa seveda ne more obravnava državni zbor ali pa ta organ ampak seveda lahko obravnava vlada, lahko obravnava sodni svet mi pa seveda lahko pogledamo zakon kakšen je in kakšen bi lahko bil, da bi se nekatera izkrivljena, če so pač nekatera izkrivljenja če so, dogajala. To jaz drugega principa ne vidim, če imamo delitev oblasti. Vse ostalo je pa enotnost oblasti, če lahko politične stranke diktirajo sodne procese, to pa je seveda da je tisto, kar je bilo značilno za socializem.

Zdaj okoli, malo bom skrajšal, okoli nekaterih dejstev. Prvo dejstvo je nedvoumno, osamosvojitve je bilo veliko dejanje in seveda ne bi demagogije zganjal okoli tega. Mislim da imam seveda tudi neko legitimnost kot član ali pa če hočete tajnik Socialistične stranke Slovenije. Takrat smo tudi predlagali plebiscit in smo bili v to zadevo vklopljeni, neposredno mlajši deset let mlajši recimo Vojko je bil seveda tudi teritorialec in je seveda jaz sem pa

dvakrat vprašal kako to ali sem že prestar da me ne vpokličejo pa je rekel, ne vem kako ti mehanizmi delujejo enkrat ti je prišlo... Pa dobro jaz sem takrat res tudi sam sem bil v kleti, torej v Ljubljani smo tudi bili v kleti, ne samo v Krškem. Tako da, jaz sem seveda takrat imel majhnega otroka in sem tisto reč opravljal po najboljši vesti kot se je dalo. Bila je pa seveda tista tišina, v mestu je bila kar zastrašujoča, tega se pa spomnim še ko sem moral kužka peljati lulati, ko je zalajal na sredi Cankarjeve je odmevalo od pošte do Tivolija. Tak oda tisto... Dobro ampak potem smo našim teritorialcem kavo skuhalo in tako naprej. Tako da jaz to razpoloženjem poznam ampak ne bi rad s tem pregloboko nadaljeval.

Kar se tiče, drugo dejstvo seveda sestrelitev je tudi dejstvo, tu seveda ni dvoma,

47. TRAK: (PK) – 21.50

(nadaljevanje) tudi brigadir Krkovič je priznal kako je to potekalo, zdaj ali je samo izpolnil komando ali je bil bolj iniciativen, to seveda ni moj problem, to se boste vojaki med seboj dogovorili. Dejstvo je, da je na streh TR3/?/ ta oborožitev bila in se je na ta način reagiralo.

To, da je bil Toni Merlak v uniformi, torej da je bil v helikopterju, tu seveda tisto zgodbo okoli zvezde to lahko seveda na koncu kaj pokomentiram ampak dejstvo je, da je v temu zbiranju nekih dokazov seveda tudi Jelko Kacin, ki je z njim kontaktiral, priznal da je bila napaka takoj in kakor sem jaz zadevo razumel je tudi že istit več seveda očital nekaterim, da so to napako naredili, da ni bila neizbežna. Ampak tudi, pravim, to je za zgodovino in težko ocenjujem, ker zraven nisem bil, prebiram pa seveda nekatere tekste.

Kar se tiče objave vojne, seveda ni nobenega dvoma. Ta vojna je bila objavljena, kakor koli tukaj je sekretar za obrambo torej gospod Janša bil prepričljiv oziroma te podatke poznamo. Res pa je, da seveda je šlo potem za to, da je bila ocena torej če nadaljujem tisto zgodbo o Kacinu seveda popolnoma jasno, da je bila napaka in seveda je družina reagirala, kot je reagirala. In da je trajalo seveda da je najprej prišlo do opomnika, ki ga je očitno sforsiral Jelko Kacin, bila je tudi reakcija v Nedeljskem dnevniku, torej 1992 leta, ko je Tomaž Bukovec prvi članek napisal na o temo. Potem je bila odločba Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki je pravzaprav materialno plat torej in seveda je bila torej te pokojne oziroma oprostite žene pokojnega bila opredeljena in seveda, da je leta 2002 bila napisana odločba Ministrstva za obrambo, ki v bistvu rehabilitira gospoda Merlaka in pravi takole: "Mili Merlak, ki se je pritožila seveda se prizna status svojca žrtve vojne za Slovenijo 1991 ter pravica do odškodnine za izgubo življenja bližnjega." To je zadnji dokument, ki ga jaz imam, ki ga je podpisal dr. Anton Grizold, takratni minister in to je, saj poudarjam, to je bilo leta 2002. To je kar se tiče dokumentov, tako jaz zadevo na nek način lahko edino po teh papirjih vidim.

Zdaj seveda, če se pa zdaj, ker jaz pa ne govorim zdaj o teh širokih globalnih zadevah, čeprav lahko tudi kakšen stavek ampak vendar, deset let je za to vdovo bilo neko sprenevedanje in seveda to je neke vrste Papinov lonec, gospa je šla v vojno za priznanje svojega moža, torej za teritorialca, ker je to pač počela toliko let je seveda na koncu zbrala kopic podatkov, ki jih je potem združila v knjigi in knjiga je po mojem najbolj normalen način... Oprostite torej svakinja je potem knjigo napisala, ker sta v bistvu skupaj to reč delali in seveda je tam v tej knjigi seveda vrsto stvari, ki so pa vendar, če lahko tako rečem, zanimive.

Recimo pa tudi sicer ampak ona je to na nek način zbrala, ko je do teh problemov prišla, ki so se pojavili v tej vojni, ki je bila vojna, ki je pa seveda bila dosti relativno kratka vojna ampak vendarle odločujoča, kot smo že razčistili.

Recimo, zakaj pravzaprav ne priznamo Primorcem, da seje vojna začela en dan prej, tudi tisto kar je gospod kolega poslanec Janša govoril, pravzaprav bi skoraj morali priznati tisti dan Primorcem, kajti 26. 6. se je vojna začela ampak tega nekako v literaturi oziroma v javnosti ne ampak datum razumem pa seveda to, da je bilo treba proslavo narediti, to je bilo seveda taktno ampak, ko zgodovino pišemo potem seveda nekatere stvari moramo tudi na ta način skorigirati.

Kar se tiče samovolje komand, tukaj seveda jaz moram reči, da po vrsti elementov, ki jih pa ne bi rad se skliceval na današnjo razpravo ampak tudi, seveda je prihajalo do nekaterih težav. Torej, zdaj generalna komanda je seveda bila, kot pravite ampak seveda potem so bile

48. TRAK: (PK) – 21.55

(nadaljevanje) tudi cela kopica vzporednih komand in seveda jaz se težko v to spuščam ampak če bi to bil nek simpozij bi se mi zdelo normalno da bi to razčiščevali na političnem forumu kot je današnji pa jaz pravzaprav tega nekako ne razumem dobro, ker mi seveda ne moremo danes razčistiti katera komanda je bila prava in katera ne, če do zdaj pri vseh teh knjigah zadeve niso tako jasne.

Kaj je z vojaki in oficirji, ki so prišli na slovensko stran? Jaz verjamem, da so bile različne faze, tisti ki ste bili zraven to poznate bolj podrobno ampak jaz še vedno mislim, da je ta pripomba, da nekateri oficirji, ki so, bom rekel, kmalu prestopili in tudi vojaki seveda, ki so bili strokovni, da tistih ljudi ne vem če smo jih uporabili s tem, tako kot bi morali, ker so bili vendar neki strokovnjaki. Tukaj seveda nam navajajo primere iz sosednje Hrvaške sicer, kjer so te bivše oficirje uporabili v obrambni vojni, čeprav tam je bila seveda vojna daljša in je bilo to seveda

veliko lažje.

Ampak seveda se pa pojavlja tudi vprašanje na katerega me nekateri opozarjajo oziroma s čimer je začel gospod Žan Mahnič, namreč vprašanje oficirjev ki so prišli po lahki poti do službe, če lahko tako rečem, bivše armade. In seveda tukaj je nekaj nečistih ampak od vsega začetka, ne samo kasneje, tudi ki so bili potem zaposleni celo, baje brez dokumentov, brez državljanstva so bili na Ministrstvu za obrambo.

Seveda se tam pojavi tudi vprašanje recimo, ki je zanimivo in ki se ga jaz dobro spomnim takrat, kako je bilo mogoče, da so tanki prišli v tistem dnevu, ko naj bi že komanda bila, ko je bilo vse zmenjeno celo do Brnika razen tistih nekaj, ki so se pokvarili, recimo na Brezovici eden, ki ga je potem Zmago Jelinčič slavno spet zasedel ali pa tisti, ki so zdrseli na Toškem Čelu. Ampak vendar je tisti dan očitno neka pomanjkljivost bila drugače si je to skoraj nemogoče razlagati za tank vendar ni tako kratka. Lahko me tudi popravite, ker jaz seveda ekspert vojaški nisem.

Seveda se pa pojavlja v teh vprašanjih tudi vprašanje torej kdo bo zdaj imel večje zasluge in ta vojna med zelenimi in modrimi ali pa med modrimi in zelenimi in vprašanje zakaj imamo dve veteranski organizaciji torej kdo to diferencira, zakaj se ne morete med seboj teritorialci dogovoriti da bi to bila enotna organizacija. To seveda je moj problem ne zato, da bi lahko pri njem sodeloval ampak je moj problem, ker preprosto ni dobro za vso razumevanje zgodbe, če lahko grdo rečem, torej za razumevanje dogodkov, da se ne morete dogovoriti kaj je bilo in kako bi vendarle stopili skupaj. Kajti, vi če se s spomnite, res je bilo to enkratno dejanje in v temu enkratnem dejanju smo recimo imeli tudi dogovor političnih strank, da ne bodo zlorabljale plebiscita. Takšen dogovor ni več možen, takšen dogovor tudi pri temu vprašanju Teritorialne obrambe dveh organizacij ali več ni mogoče in je to škoda in bi morali na tem preprosto delati. Da bi tista klima, ki je bila takrat ustvarjena pred plebiscitno bi se morala na nek način ohraniti in nadaljevati, ker konec koncev kot je gospod Janša opozoril, časi vendar so lahko tudi v temu trenutku napit. Mogoče ne tako kot je rekel ampak vendarle ni situacija svetovna, ni absolutno rožnata ali pa varna, če lahko tako rečem.

Zdaj okoli tega kdo je zmagal, tukaj seveda moram reči, da seveda vojska zmaga ampak brez ljudi, ki pravzaprav tej vojski dajo moralno in ostalo podporo tega v zgodovini ni, razen izjem seveda. Ampak dejstvo je, da je slovenski narod takrat bil prepričan, da se mora osamosvojiti in je temu maksimalno prispeval, vojska in Teritorialna obramba pa je naredila svoj delež tako kot se spodobi, ne glede na nekatera, seveda poudarjam tudi zanimive detajle.

Namreč, zakaj je bila ta zmaga takšna kot je bila, to seveda samo ena pripomba, če dovolite.

49. TRAK: (PK) – 22.00

(nadaljevanje) Ta vojaški sistem bivše Jugoslavije seveda je bil monopolist toliko desetletij in seveda takšna vojska, ki kot vsak mehanizem, ki je zaprt in se ne razvija je prej ali slej moral skreniti in seveda se je izkazalo, da preprosto tudi niso imeli realnih podatkov o tem kakšno je razpoloženje med ljudmi in se je to seveda videlo na vsakem koraku. Seveda jaz ne podcenjujem in to je seveda tudi treba vedeti oziroma spomniti, če smo že pri tej razpravi, mednarodnih dimenzij tega dogodka osamosvojitve, namreč vprašanje padca Berlinskega zidu. To so bila velika prestrukturiranja tistega časa in seveda smo bili Slovenci seveda tudi v tistem razpoloženju tistega časa in nekako v tej evropski zgodovini tistega časa.

Zdaj, seveda se pa v takšni vojni dogajala tudi množica stvari, ki so lahko zanimive ampak vendar, če lahko rečem, ko je prišel prijatelj za na kavo takrat s kombijem se spomnim iz Ižanke tiste dni in potem tam zadaj je imel prestreljeno slovensko zastavo, sem rekel, kaj pa je bilo, in je rekel kar malo smo sami prestrelili, zato da je malo bolj grozno izgledalo. Jaz to, da ne bo pomote, jaz to razumem, atmosfero je treba ustvariti ampak so takšni detajli, ki seveda nič ne zmanjšujejo tega pomena ampak vendar so stvari, ki so popolnoma človeške in so seveda zanimive. Malo je manjkalo seveda tudi da ni teritorialec ustrelil zvečer kar je pa seveda bolj tragično, zvečer direktorja Televizije Slovenije, takrat ko se je na Ižanko vračal ponoči s taksijem. Tako da, stvari so bile na nekaterih točkah zanimive in to se je pa seveda v vojni dogajalo.

Dobro, potem recimo nočna seja državnega zobra kjer je bilo treba malce streljati, zato da so poslanci bolj resno vzeli razpravo, tudi to so takšni detajli ki se jih jaz še dobro spomnim, ko smo govorili drugi dan oziroma tiste dni o teh rečeh. Ampak poudarjam, razumem da je potrebno ustvariti neko klimo kot je bilo takrat, ko je bilo izrečeno končno za to, da je bil en helikopter sestreljen zato da smo pred javnostjo, svetovno javnostjo in domačo javnostjo pokazali da vojna je resna. In jaz razumem tudi tiste argumente, ko nekateri pravite, da je takrat prišlo do velikega preobrata v zavedanju ljudi in se mi zdi to pomembno dejanje iz tega vidika.

Je pa seveda za družino pa ta sestrelitev seveda enkratno dejanje. Za gospoda Merlaka oziroma za pilota Merlaka je bilo to dokončno dejanje in tudi žena se ne more danes spraševati oziroma se sprašuje ali sem res morala jaz plačati to ceno preobrata v zgodovini osvobodilne vojne da... In seveda to pa skoraj morate ali pa moramo razumeti kajti ta zadrega oziroma ta notranji naboj družinski je seveda velik in jaz mislim, da ga ne moremo podcenjevati.

Seveda to poudarjam, nima z ničemer s tem s čimer ste nekako začeli sejo oziroma tudi ta poziv nima v ničemer z zmanjšanjem vprašanja pomena osamosvojitve, v ničemer z zmanjšanjem vprašanja pomena Teritorialne obrambe ampak vdova pač je reagirala kot je reagirala.

To pa, ker tudi sklicatelji tam navajate, da se hočejo prikazati agresorski vojaki kot žrtve in osamosvojitelje kot zločince, jaz seveda moram reči da to jaz tako te vojne ne razumem, to ste vi zapisali v svoje vabilo. Kriminalizacija Toneta Krkoviča in diskvalifikacija najvidnejših osebnosti slovenske osamosvojitve, to sem jaz tudi poudarjam, videl iz vašega poziva. Moram pa reči, da seveda praviloma je zamolčana resnica tista, ki seveda pa sproža. Kajti če bi to napako, poudarjam priznali takoj bi že zdavnaj bilo na nek način po mojem tudi

50. TRAK: (SM) – 22.05

(nadaljevanje) pozabljena. Je pa trajalo dolgo do leta 2002 in v bistvu še danes in se je v vdovi to nakopičilo. Zamolčana resnica vedno dobiva popolnoma druge resnice, torej epske razsežnosti, če lahko tako rečem in zato seveda je treba to, je treba to razumet. Jaz seveda moram tudi reči, da, ko sem bil jaz tam, do 15. 16. svojega leta smo se mi normalno pogovarjali, jaz sem mislim, da se normalno pogovarjajo naši starši ob vprašanih torej domobranci pobiti, domobranci ne, da se normalno pogovarjamo o Dahovskih procesih, potem pa čez par let, ko sem pa mičkeno prišel k sebi sem pa kar naenkrat ugotovil, da je pravzaprav to tabu tema, čeprav smo mi dnevno govorili o teh problemih pri očetovih prijateljih oziroma z njimi. In seveda, to je potem v 70. letih, ker je to bilo neke vrste tabu tema je pa v nekem trenutku pa vzplamtelo kot Papinov lonec in je seveda bila reakcija trikrat ali pa neprimerno hujša kot, če bi to takoj počasi z demokratizacijo v tistih letih ta dejanja priznali. Pa seveda so bila, poudarjam potisnjena v ozadje in seveda potem pa prišla na prvi plan. Sicer pa moram reči, da sem jaz prvo polovico svoje delovne dobe nekako imel stalno to relacijo, ki se je spreminjala v korist slednjega. Najprej kdo je več vreden, partijci, borci ali aktivisti Osvobodilne fronte in najprej so bili samo partijci veliko vredni, potem so nekako priznali, da pravzaprav borci so bili pa tista železna pest ampak osvobodilna fronta in proti koncu oziroma zadnje, mogoče 10 let socializma so aktivisti, ki so dejansko to vojno podpirali dobili svojo. In seveda, to je bilo vse skupaj v povezavi z dolomitsko izjavo in s Kocbekom in temi vprašanji, danes trudi del svoje delovne dobe, to je dobro, da sem že, zdaj sem seveda že izven, se pa ukvarjam seveda z zaslugami naših osamosvojiteljev in priznanj in kdo bo močnejši in kdo ne bo z vsemi temi problemi. Na nek način se situacija ponavlja, če lahko tako rečem. Namreč, če bi, poudarjam to je moje osnovno izhodišče resnice, lažje bolj odpirali, hitreje odpirali, bi seveda se popolnoma drugače lahko tudi problemi razreševali in manj obremenjujoče.

Torej, če malce skrajšam seveda to zadevo, bi vendar, jaz sem zgodovinar, zato pravim, da sem zelo... / oglašanje iz ozadja/ Ja, seveda na nek način seveda me zanima ta resnica, zanima me seveda tudi odpiranje arhivov, mi seveda tukaj delamo, nekatere stvari so zaprte, mi niti na ministrstvu, tudi na obrambi se bojim, da nimamo vsega odprtega kot bi lahko, slišim, da so diplomatske naloge oziroma diplomatska naloga, en študent je navajal, da mu niste omogočili študiranje teh podatkov. Skratka, mislim, da bi to na nek način bilo potrebno, kajti poudarjam vsaka resnica, ki se zakriva je lahko problem v naslednji fazi. Dobro, zaenkrat hvala lepa.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Hainz. Repliko ima gospod Janez Janša.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Ja, hvala. Poglejte, vi pravite, da je bila to napaka. Sestrelitev tega helikopterja ni bila napaka. / oglašanje iz ozadja/ To je mogoče bila njegova napaka, da ni naredil tistega kar je komu obljubil, ampak to nima nobene veze ne s Predsedstvom, ki je izdalo uredbo, ne s štabom Teritorialne obrambe, ki je izdal ukaz, niti z gospodom Krkovičem, ki je to izvajal. To nima nobene veze, saj vsaka sestrelitev tega helikopterja ni bila napaka ampak eden od odločilnih vojaških uspehov v vojni za Slovenijo in tega ne morate spremenit z nobeno retoriko pa tudi, če je zgodovinska. Zdaj, gospod Hainz je rekel, da bi morala ta plebiscitna klima, kjer so stranke rekly, da bodo sodelovale in skupaj delale

51. TRAK: (AD) – 22.10

(nadaljevanje) za uspeh ne vlada tudi naprej. Jaz se s tem globoko strinjam. Globoko se strinjam ampak plebiscitni rezultat se ni še niti dobro osušil pa so socialisti, LDS in ne vem kako se je že imenovala stranka gospoda Hana v tistih letih, ker so velikokrat vmes spremenili. Pri dejanjih, ko je šlo za sprejem ključnih osamosvojitvenih odločitev glasovala proti. Mi smo Zakon o obrambi sprejeli z dvema glasovoma Demosa večine. Zakon o vojaški dolžnosti z tremi. Obrambni proračun pa z enim. Čeprav so bila za Slovensko vojsko namenjena sredstva, ki so bila trikrat manjša od tega kar je prej, kar so prej socialisti brez vsakih težav dajali za JLA. Trikrat manjša. Proračun je vlada predlagala oktobra leta 1990, sprejet je bil pa 21. marca 1991. Tri mesece po plebiscitu in to z veliko težavo. Jože Smole, vaš delegat je takrat recimo rekel, da je nesmiselno in nedopustno, da se v proračunu predvidevajo tako velika sredstva za oboroževanje. Pa smo bili pred vojno tri mesece po plebiscitu in so bila ta sredstva trikrat manjša od tega kar ste prej dajali za JLA. Gospod Žakelj, ki je bil pa predsednik vaše stranke je pa vložil amandma, da se ta sredstva zmanjšajo za 20%. Je bilo skoraj izglasovano. Torej ne govoriti o neki plebiscitni klimi, ki ni trajala. Vi ste jo porušili. Ne morem pa reči, da v obrambo socialistične stranke, ki je bila sicer majhna, da se pa niste udeležili seje, ki jo je sklical Markovič, ko je bil tukaj mislim, da 12. junija 1991 in ko je nagovarjal slovensko opozicijo naj vrže vlado pred osamosvojitvijo, Demosovo vlado in tako prepreči osamosvojitvev.

Ribičič in Školjč sta šla, Žakelj pa ni šel. Je bil, bom rekel, mu je treba to priznati. V tej beli knjigi imate spomine Anteja Markoviča, ki je ta sestanek organiziral in natančno piše kakšen načrt so naredili za to, da bo osamosvojitve zgolj operetno. Da se 26. junija ne bo nič zgodilo, potem bo pa Demosova vlada itak sama padla jo ne bo treba rušiti, ker bo JLA zaprla meje in bo ljudstvo samo videlo, da jih je Demos zapeljal v nesrečo. Ampak vas formalno takrat ni bilo zraven. Sta bili pa dve drugi stranki, ki danes govorita kako smo bili vsi enotni pri osamosvojitvi.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Repliko je imela še gospa Bah Žibert.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Hvala lepa. Zdaj, prej ste povedali, da so pač nekatere razprave po vašem mnenju neprimerne za tudi druge bolj za simpozij. Zdaj jaz upam, da ga boste vi čim prej, kot zgodovinar sklical in da bomo prišli zadevam do dna. Bi vas pa na nekaj drugega opozorila. Prej ste rekel, da je pač treba vdovo razumeti. Absolutno treba jo je razumeti, ker je pač zgubila moža. Ne moremo pa za to potvarjati zgodovine. Ne moremo. Pa predvsem ne smemo. Zdaj gospod Merlak je bil v helikopterju JLA. Zdaj ta je bil ali na bojni nalogi ali je bil v izvidovanju, lahko je imel prelet, lahko je oskrboval JLA. Ampak pogledajte, kakšna napaka. Zdaj, veste, saj vse bi razumela, jaz ne bom ocenjevala vašo razpravo tako, kot ste vi ocenjevali razprave drugih. Moram pa povedati nekaj, vendarle ste podpredsednik Državnega zbora. Prej ste omenjal, da verjetno povelja pa vse, ni vse štilalo tako, kot bi moralo. Ne vem kako bi po vašem moralo. Šlo je za vojno, šlo je za vojno, šlo je za to, da so se še kako dobro tisti organizirali v tistem času. Samo pogledajte, zdaj ste na vladi dve leti pa še kakšen zakon niste sposobni čez spraviti. Kje bi vi speljali vojno za Slovenijo. Ampak, da podpredsednik Državnega zbora ima takšno razpravo in da tukaj govori o zanimivostih in za vas je zanimivost to, da se je nekdo okrog vozičkal z prestreljeno slovensko zastavo in se vam zdi to vredno tukaj na tej seji razlagati, veste to je ta problem o katerem sem prej govorila.

52. TRAK: (SM) – 22.15

(nadaljevanje) Danes se bo vedelo kdo je kdo in kdo kam sodi in to je ta problem. In tukaj imamo mi največji problem.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Gospod Breznik, kot predlagatelj? Ja, izvolite.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Jaz se bom poskušal zelo kratko najavit. Zdaj na dve zadevi moram opozoriti. Prvič o neki zgodbi, ko govori gospod Hainz kot zgodovinar. Torej, jaz sem večkrat poslušal in večkrat tudi ponavljate krilatico slovenskih socialistov, recimo po pretekli zgodovini 2. svetovne vojne, da zgodovino naj pišejo zmagovalci. V tem primeru zgodovino pišejo poraženci. Torej tu so, imamo žive priče te zgodovine in ne pustite, da te žive priče so danes, govorijo nekaj, vi kot podpredsednik Državnega zbora, govorite pa čisto nekaj drugega. V vsakem drugem stavku je ena žalitev do vseh tistih, ki smo sodelovali v osamosvojitveni vojni. Naslednja zgodba, ki je zelo zanimiva, padec Berlinskega zidu. Ali je Berlinski zid padel na obe strani ali je padel samo na eno vas sprašujem kot zgodovinarja? Kaj ponazarja Berlinski zid? Ponazarja tudi neko vojno, ki se je končala, imenovala se je Hladna vojna. Začela se je 1945 in končala se je s padcem Berlinskega zidu. V njih so zgubili socialistični sistem in komunistični sistem in totalitarni sistemi tega tretjega terorizma. Vsi tisti, ki so se tudi kazali, da so bili na zmagoviti strani zmagovalcev, ampak ta tudi zmagovita stran zmagovalcev je imela dve strani, imela je demokratično in nedemokratično stran. Nedemokratično stran je predstavilo Stalin Josip Broz Titom in demokratično stran je predstavilo velikani Evrope kot ti danes govorijo, od Charlesa De Gaulle generala do Adenauerja Moneta, Di Gasperja / ? / in vsi ostali, tudi tisti, ki so ustvarili to širšo območje v katerega smo mi danes integrirani. Le v teh je Evropa tudi ostala, ostali pa tudi so izgubili to drugo vojno v kateri nikoli ne govorimo, ki je trajala 45 let, ki je množično kršila človekove pravice, svoboščine, ki je omadeževala, ki je tudi lahko rečemo imela celo vrsto ljudi, ki so delovali za njihove tajne politične policije, to vi dobro veste in tako naprej. In pogledajte, kaj se nam je zgodilo potem, tudi po tej naši drugi vojni, ki smo jo dobili in slovenska osamosvojitvena vojna ni samo 10 dnevna vojna. Prva, lahko rečemo ena izmed anekdot, ena izmed večjih anekdot, ki bi rad danes povedal je nastala nekoč na nekem vip turnirju po tej osamosvojitveni vojni v Velenju, kjer prihaja novi ameriški ambasador in stoji skupaj, torej za eno klopjo po enem teniškem dvoboju, ameriški veleposlanik sedi skupaj z nekdanjim ustavnim sodnikom, ki sem ga mislil da prepoznal in govori, ta ustavni sodnik reče: "Ja mi smo imeli neko operetno 10 dnevno vojno, ja to smo hitro zaključili." In pravi ameriški veleposlanik: "Oprostite kolega, vi ste ustavni sodnik, mi nimamo Ustavnega sodišča, imamo Vrhovno sodišče ampak preden sem šel v Republiko Slovenijo kot veleposlanik sem bil gost na West Pointu, na strašni, mislim, da eni najbolj poznanih vojaških akademij. Imel sem predavanja o Sloveniji. Večji del tega predavanja je bila slovenska osamosvojitvena vojna v kateri predavajo, kot primer specialne vojne neke male države, ki se je uprla četrti največji armadi v Evropi." Govorijo tudi o pomembnih mejnikih te vojne, govorijo o tem, kako so pravilno zablokirali te enote, kako so vodili to / nerazumljivo/ enot, kako so zmagovali tudi v tem, propagandnem delu o

katerem je danes gospod Janša govoril. Nenazadnje so nam, kot veste, tam četrti, peti dan vojne množično bombardirali oddajnike takratnih vseh, ravno zaradi tega, ker smo zmagovali tudi v propagandnem delu in v neverjetni povezavi skupaj s civilno družbo, z novinarji, ki so sodelovali, ki so bili kvalitetni, jih je danes treba pohvaliti in o tem so govorili. In nenazadnje spoštovani kolega Hainz, kot podpredsednik Državnega zbora govorite, da ste zgodovinar. Spopad v Sloveniji je bil prvi spopad po 2. svetovni vojni v Evropi, če opustimo intervencijo Sovjetske zveze na Madžarskem 1956 in na /nerazumljivo/ 1968 leta, tudi kot zgodovinar upam, da veste. Prvi spopad v Evropi po 2. svetovni vojni in kjer smo zmagali in vojna ni bila 10 dnevna, vojna se je začela z odvzemom orožja, za formiranje manevrske strukture in končala z zadnjim odhodom vojaka 26. oktobra, to upam, da poznate ta datum in kot podpredsednik Državnega zbora. Tudi sam sem potem 27. drugi dan, skupaj z nekaterimi, tudi danes zbranimi bil na tisti proslavi v Kopru, ko smo jo ustanovili. To je bil konec slovenske vojne, tudi 2. svetovne vojne

53. TRAK: (AD) – 22.20

(nadaljevanje) in tudi 1. svetovna vojna ni trajala, ni bil ves čas tega časa samo čas spopadov. Bil je čas napetosti, čas preračunavanja. Vse to je vojna. Mi smo imeli vojno eno leto in pol in omalovaževanje slovenske osamosvojitvene vojne je glavni vzrok zakaj sem sploh prišel v politiko. Ravno primer takšnih ljudi, kot ste vi. Začelo se je pogledajte s takšnimi zgodbami, ko eden izmed ustavnih sodnikov te nove države omalovažuje potem z zgodbami o katerih je govoril danes gospod Janša, potem pogledajte se začne zgodba Depala vas, potem 2009 pokojnine častnikov in podčastnikov takratne JNA. Takrat sem kot predsednik Društva vojnih veteranov Medvedjak, gospod Srečko Lisjak spomnim se tudi njegove izjave za RTV, da naj se gredo vsi tisti, ki želijo pokojnine naj prvo grejo pokloniti, na Žale, na ostala pokopališča kjer so pokopani junaki. Potem se je nadaljevalo, kot ste danes omenili gospod Anton Grizold s katerim pooblastilom, katere veteranske organizaciji je lahko podpisal take dokumente, o katerem ste vi govorili. Gospod Roman Jaklič je bil imenovan, nekdo, ki je zaviral osamosvojitvene procese, ki je glasoval proti. Tudi mislim, da je v knjigi, v beli knjigi osamosvojitve postal v času Alenke Bratušek celo, torej minister vojske, ki si je nikoli ni želel. In se nadaljuje tudi z vami gospod podpredsednik Državnega zbora. Tudi z vami. Torej simbolno se postavlja na vsa delovna mesta torej tiste, ki so najbolj nasprotovali osamosvojitvi, ki so jo kršili so postali v tej novi državi v bistvu dobili(?). Ne nazadnje človek katerega intimni, kako je rekel gospod Janša, bila niti intimna opcija je postal dvakratni predsednik države. Dva mandata je bil predsednik države. In pogledajte, to so dejstva. In še nekaj, jaz sem prej pogledal statistiko sodnih postopkov, ker to je bistvena tema danes. Tudi oddaljili smo se od te teme. Jaz bom zdaj, ne boste verjeli. Kaj mislite koliko obtožnih predlogov ali pa sodnih preganjanj je bilo po osamosvojitveni vojni? 71. En sodni pregon zoper pripadnika Teritorialne obrambe in 70 sodnih zadev. In niti en človek ni končal kot pravnomočno obsojen. 67 mrtvih, upam, da se ne motim. Na stotine poškodovanih, invalidov, vdov, otrok. Na milijone evrov po zdajšnjih podatkih materialne škode, za katero ni noben odgovarjal. Ropi, tako v Radgoni in vse ostalo. Zloraba vozil, sredstev rdečega križa, kršenje Ženevske konvencije in tako naprej. Torej, pogledajte in niti od 70 procesiranih niti en, 70 procesiranih na strani JNA in 1 na strani Teritorialne obrambe. To je statistični podatek. Imam tukaj pred sabo. Celo v diplomski nalogi enega izmed študentov so bili postopki opisani. To kaže na neko, jaz upam, da tudi kolega Nemeč je že odšel, zdaj a to ni njegova zelo zanimiva tema. Ampak pogledajte, tu kaže na neko nezaupanje do sodnega sistema, kar je bistvena tema. Zdaj ugotavljamo, bolj je bil proti osamosvojitvi višjo funkcijo je dobil. In pogledajte, zakaj, kaj se nam je zgodilo. Tudi tisti, ki smo sodelovali po vojni. Gospod Janša je govoril o dobronamernosti tudi do tistih, ki so nasprotovali osamosvojitvi. Jaz bom gospod Lisjak, če dovolite poskušal eno vašo misel umestiti na okras, ali parafrazirati, mogoče me boste popravili. Pogledajte, razlika o tistih časih katerih ste vi bili na najvišjih položajih, ne nazadnje ste tudi danes. Razlika med tisto vojno, 2. svetovno vojno o katerih pravite, da je treba zgodovino pisati zmagovalci in to v kateri sem tudi sam sodeloval, so tri bistvene točke. Tisto vojno so tisti, ki so po vojni zmagali imeli svoje zaveznike. Imeli so zadaj Sovjetsko zvezo s kompletnim aparatom. Zgubili smo cele vrste, koščke slovenske zemlje, zaradi tega po vojni, ker smo bili na strani Sovjetske zveze. Vsaj prve mesece do leta 1948. In po vojni so se maščevali vsakomur. Ne samo tistim, ki so bili na drugi strani, ki so drugače razmišljali, civilnim osebam in kot so rekli avstrijski nemški zgodovinarji, napravili so klasen genozid ali genocid nad celim vrstami slovenske elite, ki smo jo imeli tu, ki se je sobivala in po meritokratskih načelih rasla stoletja ob slovenskem narodu. Ta druga vojna, ta, ki smo zmagali, ki je bila naša svetla točka slovenskega naroda, je imela tudi tri točke. To vojno smo se šli sami. Brez zaveznikov. S temi ljudmi, v tej vojni nismo izgubili niti koščka slovenske vojne in tretja najbolj pomembna točka, v tej vojni se nismo maščevali

54. TRAK: (AD) – 22.25

(nadaljevanje) tistim, ki ste, ki so nasprotovali osamosvojitvi, ki so imeli kakršnekoli dvome. Tudi tistim, ki so drugače razmišljali o tej svobodi. Nismo se maščevali. Ampak bistvena razlika, za to vojno ni ostalo 612 množičnih grobišč. Po tej vojni tudi tisti, ki so bili na strani JNA, ki smo jih ujeli so bili spuščeni in vrnjeni svojim

družinam. Celo pomagali smo jim. To je bistvena razlika teh dveh vojn, spoštovani kolega Hainz, kot podpredsednik Državnega zbora. To je bistvena sporočilnost tudi ob 25-letnici osamosvojitve. In če bi tako ravnali, kot so ravnali leta 1945, kot je eden od visokih častnikov v Haagu na mednarodnem kazenskem sodišču napisal, mi smo genocid v Srebrenici ponovili zaradi tega, ker tudi po letu 1945 je takratna Jugoslavija pomorila na sto tisoče vojnih ujetnikov in civilistov in nikoli nihče ni odgovarjal. Zato smo tudi mi mislili, da ne bo nikoli nihče odgovarjal. In nekaj si zapomnite, JNA je začela genocid leta 1945 in 1995 končala genocid. In prvič, ko se je JNA morala resno spopasti ne z zvezanimi z žico ljudmi, otroci in ženskami, se je prvič spopadla z armado, ki je bila stokrat manjša od nje, brez, z celo vrsto materialnih in tehničnih sredstev in je zgubila to vojno. Zaradi tega so take razprave pomembne, pomembna so dejstva, dogodki tega časa. In tisto, kar vi govorite, ko v vsakem drugem stavku, kot podpredsednik te nove države žalite osamosvojitelje govorite, češ, sami so si prestrelili zastavo, ker to je bil nek dvojni plen in take stvari. To je nesprejemljivo kolega Hainz. Nikoli ne žalim nobenega, če drugače razmišlja od mene, ima druge rešitve, druge poglede na koncu. Ljudje smo različni imamo pa en temelj, imamo eno največjih svetlih točk slovenskega naroda na kateri bi se popolnoma lahko poistovetili s tem. In poglejte, tudi nadaljevanja, Upomiki z razlogom knjiga. Poglejte, Albin, kolega Albin Nikolič jo je napisal, izdal leta 2005, 11 let nazaj. Tudi to, da kolega Butara ni izpolnjeval ukazov, kar je sam danes povedal nikoli ni noben ga obsojal za to. Saj na koncu je v tej knjigi velik junak. Tudi kolega Butara je velik junak. Pripravljal je, tudi bil eden izmed pomembnih tvorcev manevrske strukture narodne zaščite. In noben ga ni nikoli obsojal. Vsi smo bili dobronamerni. In to je bilo še leta 2005. Kaj se nam je hudega zgodilo spoštovani kolegi, da smo se začeli tudi o teh temah deliti. Še leta 2005 kolega Butara niste imeli na to knjigo po vsej verjetnosti nobene kritike. Kaj se nam je začelo po letu 2005 dogajati? / govor iz dvorane/ Tudi v tej knjigi so dogodki, ne boste verjeli, lahko jih citirate in lahko vam dam na razpolago tudi iz leta 1991, tudi o orožju. V knjigi je celo napisano, da ste imeli celo 6 strel 2N protiraketnih. Tako, da ta podatek je točen in tudi govori o dogodkih 1991 leta, kljub temu, da je knjiga o letu 1990. Toliko zdaj iz moje strani. Bom se še oglašal, ko bo potrebno. Najlepša hvala.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Gospod Hainz, izvolite replika.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Hvala lepa. Zdaj seveda, jaz sem vas navajen, da majčkeno zlorabljate, oziroma zelo zlorabljate nekatere zadeve. Me ne moti, če pač poveste kaj mislite. ampak tisto podtikanje okoli Teritorialne obrambe je seveda bila popolna izmišljotina, jaz spoštujem osamosvojitve in teritorialno obrambo in bil sem gotovo večkrat na proslavi odhoda jugoslovanske armade, na proslavi v Kopru kakor vi. Tako, da definitivno sem bil večkrat. Res pa da. Tako, da se ne bi okoli teh stari prepričevali. / oglašanje iz dvorane/ Ostalo pa kar poveste, saj poveste približno vedno eno in isto in me seveda ne preseneča. Imate pa pravico misliti, kar mislite in govoriti kar govorite. Hvala lepa.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Zdaj preden bi dal besedo naprej bi dal še besedo enemu od gostov, ki je tudi tukaj, ki je bil vabljen pa na začetku pač pomotoma ni bil na seznamu za besedo pa bi mu jo zdaj še dal. Gospod Marjan Starc. Tudi veteran vojne za Slovenijo, ker ste bili tudi vabljeni na sejo, tako, da bi prosil, če imate zdaj lahko.

MARJAN STARC: Hvala lepa za besedo. Saj sem drugače mislil počakati do konca, pač sem pozabil se prijaviti. Jaz sem Marjan Starc in sem v času osamosvojitve, ko so pač potekali ti procesi bil načelnik inšpektorata milice UNZ Ljubljana.

55. TRAK: (PK) – 22.30

(nadaljevanje) Uporabljam terminologijo, ki je takrat veljala, zaradi tega ker sama terminologija včasih marsikaj pove.

Danes je to policija, ki nima tistih funkcij, kot jih je takrat imela, kos smo jih imeli organi za notranje zadeve. Imeli smo tudi obrambno funkcijo, kar danes policija nima in marsikdaj se potem s to terminologijo kar tako malo počez vpleta, policija je postala policija šele februarja leta 1992, potem se je preimenovala šele. No ampak ne vem po kakšnem ključu sem bil jaz danes povabljen sem, ker...

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Če dovolite, povabljeni ste bili na predlog strank koalicije.

MARJAN STARC: Aha, no to zdaj prvič slišim. Skratka, ker jaz sem to potem preverjal potem pri mojem združenju s Sever, to veste da je to naša veteranska organizacija in tam niso nič vedeli, za te stvari. Druga stvar je pa še ta, da se do konca predstavim, bil sem v času osamosvojitve tudi vodja koordinacijske podskupine ljubljanske pokrajine. Moram reči, da sem malo presenečen danes tukaj glede na potek te razprave, ker sem pričakoval, da bo to malo drugače teklo, v drugem kontekstu, da bomo mi tudi lahko kaj več povedali in tako naprej, ker te debate vas poslancev oziroma domačih nas niti toliko, bom rekel ne zanimajo oziroma sem

pričakoval, da bomo mi kaj več lahko povedali v zvezi s tem kaj se je v bistvu dogajalo. In jaz sem glede na to povabilo ki sem ga tudi po vsej sreči sinoči odprl, drugače me tudi danes tukaj ne bi bilo.

Ampak, jaz bi se vrnil namreč na to diskusijo, ki je bila večkrat omenjena v zvezi s pristojnostmi. Tukaj pred seboj imam original odločbo takratno v zvezi s pristojnostjo republiške koordinacije oziroma republiških koordinacijskih podskupin. In ne bom je čital in bral ampak kaj so bile naloge te koordinacije? Vzdrževati in koordinirati vse obrambne varnostne in zaščitne aktivnost. Združitve vseh virov informacij RSNZ TEULO/?? na območju dela podskupine in vzdrževati stalno zvezo republiško koordinacijsko skupino. Zakaj vam to berem? Predvsem zaradi tega, ker se v temu kontekstu vodenja in poveljevanja v bistvu zelo različno tolmači kaj čigava je bila kakšna pristojnost, kdo je komu lahko poveljeval in tako naprej. Iz te odločbe se je jasno je razvidno, da so bile te koordinacije ustanovljene izključno zaradi tega, da so se operativne informacije na teh nivojih izmenjavale, ker sicer bi imeli mi v praksi smo imeli že pred tem zelo velike težave in probleme.

Poveljevanje, samo, v vsaki strukturi to se pravi od Teritorialne obrambe, organov za notranje zadeve in RSLO je pa potekalo popolnoma vertikalno. Dogajale so se v praksi, veste zelo, zelo včasih na trenutke težke in nevarne situacije in scene. Prišli so tja vsi trije, veste da Teritorialna obramba recimo ni imela odnosu do civilnega prebivalstva nobenih pooblastil, nič. Organi za notranje zadeve smo bili takrat profesionalci, mi smo bili zaposleni, šolani ljudje za varnostne naloge. Mi nismo prišli, pri nas v Ljubljani veste se je zgodilo, da smo imeli izredno velik problem z vpoklicem. To je bilo tam 11, 12 % samo odziva na vpoklice, ki so jih dobili mladi in še to so mlajše generacije klicali, ker kakor da so bili opremljeni, oblečeni in usposobljeni. Tako da je bilo v zvezi s tem kar je bilo rečeno,

56. TRAK: (PK) – 22.35

(nadaljevanje) da je bila reorganizacija Teritorialne obrambe cca. mesec dni ali pa mesec dni pred tem je, kakor sem jaz opazil na teh koordinacijah, ki smo jo pa imeli čisto vsak dan o konkretnih operativnih zadevah je povzročila Teritorialni obrambi takrat zelo, zelo velike težave.

Danes se s to že kar precej veliko distanco, časovno, moram reči, da vse kar ste vi takrat oziroma kar je bilo danes tukaj rečeno moram reči da se 90 % se strinjam. Bilo je veliko tega povedanega, korektno, pošteno, dogajale so se stvari na različne načine. Bilo nas je na trenutke zelo strah. Zaradi tega, ker pogledajte, jaz sem s seboj danes zanašal, ker sem mislil da bo to drugače potekalo, prinesel originale naše operativne dnevnikar naše operativne skupine. Cel teden lahko beremo od minute do minute kakšno povelje je prišlo, od koga je prišlo, kdo ga je dal in kdo je bil obveščen.

Tako veste, da, včasih... Je pa res nekaj da je ena velika napaka, da ne bom pregloboko zajadral zdaj s to mojo debato, da smo krivi, ker teh stvari ne znamo, bom rekel opisati tako lepo kakor je tukaj vidim te knjige z vsemi stvarmi kot je bilo tudi povedano. Ne vem zakaj, vam ne znam povedati zakaj se v bistvu na temu segmentu pri nas ni kaj več naredilo. pa ne samo na nivoju koordinacije, nasploh v zvezi z bojnim delovanjem takrat.

Moram reči, da sem malo presenečen in ne sprejemam teh ocen kot je bilo prej tukaj rečeno, da je Krkovičeva brigada, tistih 25 ljudi kar, ne vem dve bojni akciji tukaj naredilo in o Borovnici lahko govorimo uro ali pa dve tukaj zelo natančno. Tam ni bil noben problem, veste, tam so trije, štiri stražarji prišli tisto ni bil problem, da se je pa po tem to tri, štiri dni s kamioni ven vozilo oziroma cel teden še ampak ni bilo nobene nevarnosti. Toliko v zvezi z zavzetjem skladišča v Borovnici.

Moram reči, prvi dan je padel prvi miličnik takrat v Ljubljani. Še isti večer, ustrelil ga je pa pripadnik Teritorialne obrambe. Mi smo najprej mislili, da je dejansko bil, da ga je nekdo iz vojske, neki ostrostrelec ustrelil ampak ga ni. Pač to je bil en tragičen slučaj, človeku je vseh teh priprav na to delovanje. Bil je mislim da tukaj v Cankarjevem domu nekje 14 dni notri prizemljen, nikamor niso šli in očitno se je fantu malo na psiho to udarilo in je šel ven. Na silo vzel en osebni avto in kjer koli je človeka videl ga je pokosil z avtomatom. Potem je bilo isti večer, tako je bilo rečeno, v Državnem zboru je takrat minister Bavčar rekel, evo, streljajo naše ljudi. In seveda to je bil trenutek, ki je šel v eter, stvari so kakor šle zares in potem se je tako to interpretiralo. Vsak novinar je, poslušajte to malo po svoje napisal. Zato kakšne takšne, bom rekel ravno novinarske stvari in tolmačenja, mislim da ni ravno na mestu, da jih takole citiramo.

Jaz vam bom samo toliko povedal, da v zvezi z velikostjo Toneta Krkoviča s to brigado, mi smo imeli takrat v milici mislim da okoli 30 samo motoristov, zato da smo zavarovali vse politične predstavnike, ki so gor in dol hodili iz Ljubljane in v Ljubljano. Brez kakršnega koli drugega posla. V Ljubljani je bilo cca.

57. TRAK: (PK) – 22.40

(nadaljevanje) mislim, da okoli 6 tisoč miličnikov, skupaj z rezervo plus ostali Teritorialne obrambe pa zdaj točno ne vem koliko je bilo vsega. Imeli smo 8 kasarn, ponekod po nekaterih območjih v Sloveniji niti ene niso imeli, veste niso vedeli kaj naj delajo in kaj naj se gredo. 8 kasarn vzdrževati v konceptu, ki smo si ga takrat zastavili in ki se je odvijal, ni bil mačji kašelj. Tako smo mi in Teritorialna obramba takrat zelo, bom rekel imeli veliko dela. Ven smo nosili mrtve, ljudje so bili notri brez voze, brez elektrike, brez hrane in brez vsega in si predstavljate v

tisti poletni vročini kaj so ti ljudje doživljali. To smo lahko potem, ko smo v te kasarne vstopili lahko videli kakšna travma je bila po teh kasarah notri in kaj se je vse dogajalo. Vključno seveda s tistimi najbolj, bom rekel, agilnimi, alla Šibčič/?/ tam v Šentvidu in na Vrhniki, ki so nam po svoje delali te probleme.

Okoli teh izpadov ven tankov in groženj in Logatca in tako naprej, jaz vam ne bi tukaj utrujal kaj se je vse takrat dogajalo. Srečo smo imeli da so se takrat JLA-jevci ki so si jih pripeljali iz Niša so jih malo, bom rekel, niso bili ravno večji in brani zemljevidov in so se že pri Gorjancu takrat zmotili in ena kolona so mislili, da so na Celovski in so šli gor proti Toškemu Čelu in se je zgodilo tisto kar se je zgodilo, drugi so šli pa naprej.

Tako da, jaz osebno mislim, da glede na vse te debate, ki sem jih tukaj poslušal se strinjam, da ni bilo dosti narejenega. In to, kar se danes dogaja, ne glede kdo to producira, da ni pošteno, da se na plečih osamosvojitve dogajajo stvari in obračunava v kakršnem koli nesmislu. Mislim, da to ni pošteno in da to ni dobro za to slovensko državo. In kdorkoli pač to dela iz ene ali iz druge strani. Nekateri omalovažujejo in govorijo o neki operetni vojni o neki, bom rekel, desetdnevni vojni pa kaj je to... Veste Ljubljana takrat govorim za Ljubljano in verjamem da se je še kje drugje dogajalo, so, veliko jih je ušlo iz Ljubljane takrat, ušlo. Eni so ostali na dopustih, pa ne zato ker notri niso mogli priti, zato ker notri niso hoteli priti. Šli so v tujino in ti ljudje imajo imena in priimke, veste. Da pa ne govorim kako je tisti dan bilo, ko je bilo po proslavi, ko so zjutraj tanki šli, prišli ven in ko smo iz policije hodili okoli in politične predstavnike takrat zbujali, pridite to in to se dogaja, ker nihče ni verjel, veste, razen enih par, kaj se dogaja.

Pred nekaj leti sem govoril o teh stvareh z učitelji zgodovine, ki naj bi to povedali svojim učencem, ker so nek nov predmet takrat o domovinski vzgoji je bilo zelo aktivnosti in veliko je bilo govorjenja da bo to uvedeno pa vam moram reči, da jih prav nič ni zanimalo. Jaz ne vem kaj se je takrat dogajalo, jaz sem bil globoko razočaran.

Zanimalo jih je edino to, kako je Jelinčič takrat s to svojo paravojaško enoto letal po Ljubljani pa ga "sral" tukaj po Ljubljani. Mi smo ga sicer res takrat zaprli, veste, ga potem tudi morali izpustiti ampak Jelinčič je danes veteran in se smeje v brk vsem, na lažnem vesu oziroma na praznem vesu, kdo je gor napisal ne vem. Da se je oboroževal s strani RSLO, tam iz šiške so mu orožje podelili, cel kamion orožja je bil okraden. Da smo pri njemu doma dobili, poslušajte cel kamion orožja iz Brezovice, veste. Ovadbo smo pisali in nič se ni zgodilo in tako naprej... Veste, to so naši ljudje so bili potem zaradi tega, ker smo ga zaprli so ga na sodišču, takrat je bil Tomaž Miklavčič je neke štiri leta vlekel postopek potem ga je pa končno oprostil, da ne bo odgovarjal zdaj, ne vem za kaj ne. Ampak hočem reči, to so bile velike neumnosti, ki so se takrat dogajale.

58. TRAK: (PK) – 22.45

(nadaljevanje) Bile so tudi tako resne zgodbe, kar se Miha tiče, ker sva sodelovala tista dva dneva dokler ni moral iti. Jaz ne bom v njegovem zagovoru to povedal ampak jaz sem bil takrat vodja koordinacije, Miha ti povej, on je preprosto bil zamenjan jaz pa o tem nisem vedel nič. Še "nakuril" sem ga tisto noč prav ko je šel spat, ko je rekel saj nisem več poveljnik, ja kako to... Zdaj kaj se je dogajalo se jaz v to ne mislim in ne bom spuščal zakaj.

Smo pa imeli veliko težav, veste, predvsem s temi blokadami. Tukaj sem vam rekel če bi vi to brali kaj se je vse dogajalo, kakšne težave smo imeli mi predvsem s kasarno Šentvid, da ne govorim o Vrhniki in s helikopterji, da se vrnem nazaj na zgodbo Toneta, kako se je takrat to dogajalo. Če bo koga zanimalo vam bom dal za prebrati. Na vsakih deset, petnajst minut, poslušajte, so leteli helikopterji čez Ljubljano in to da danes eden govori, da Gazele, bom rekel sploh ni bila v začetku so bile še aktualne potem pa nič več, zato ker so MI8 začeli leteti čez Ljubljano. Ti pa so bili oboroženi z raketam. In čez pol ure, ko je ta padel je na Barju dol padel MI8, popolnoma oborožen, veste, in so bili trije piloti oziroma pilot pa ona dva vojaka z njim so bili mrtvi na kraju, veste. Mi smo vse te stvari čisto v skladu z ZKP veljavnim registrirali, opravili ogleda v skladu s kriminalistično-tehničnimi metodami in o zadevah obvestili javnega tožilca. Javnega tožilca, tako da kako je javni tožilec potem naprej ravnal in zakaj se ti postopki tako vlečejo veste je treba vse z javne strani javnega tožilstva potem to dobiti informacijo kaj se je dogajalo in zakaj.

Zdaj, ob samem pravu, jaz sem pravnik pa ne mislim komentirati teh zgodb, ker je bilo veliko danes povedanega. Jaz bi samo tako rekel, kot veteran pa ne v imenu Združenja Sever, v lastnem imenu ker sem tako tudi bil vabljen, bi vsem položil roko na srce, da se projekta osamosvojitve, da se ne zlorablja v kakršne koli politične namene. In ne vem kaj nam bo še lahko jutri našim vnukom sveto pripovedovati ali pa kaj bomo lahko ljudem povedali kaj se je takrat dogajalo, če bomo kar tako to Slovenijo, ki se je osamosvojila na način kakršen se je, zakaj bi to morali podreti in razdeliti te nas Slovence na ne vem kaj, na leve in na desne, na rdeče, na črne, na bele in ne vem kakšne, na zelene, ker je to se mi zdi pri nas je večinsko mnenje, da gre za politizacijo te stvari, to vam čisto tako povem v debatah, ko se z ljudmi pogovarjam.

Jaz sem pred 20 leti na eni proslavi, ko smo potem malo sedeli tako in se pogovarjali in so bili seveda vsi malo evforični okoli tega, sem rekel, spoštovani kolegi, ne biti preveč korajžni in veseli, ker bomo čez dvajset let, vprašanje če nas ne bodo preganjali za kar koli se zdaj dogaja. In točno to se zdaj dogaja, poslušajte. Dajmo biti trezni ljudje saj ne bomo čisto nič, bom rekel, nihče ne bo nič pridobil. tisti ki je kaj pridobil je že zdavnaj odnesel kar je odnesel. Bodimo poštene sami do sebe pa dajmo spoštovati tisto zaradi česar smo se, bom rekel, boril, tako kot so včasih rekli.

Dobro, hvala lepa.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Replika, gospod Janša.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): No, hvala lepa za ta nastop, nekatere stvari bom potem v razpravi komentiral, samo ena zadeva, ki se nanaša na to kar ste rekli, na sestrelitev helikopterja, da ne bom pozabil.

Vi ste rekli, da ste obvestili tožilstvo, korektno vse. Zanimivo pa je, da je tožilstvo in sodišče potem ko je to prišlo do njih obvestilo, veste koga, vojaškega preiskovalnega sodnika.

59. TRAK: (PK) – 22.50

(nadaljevanje) In recimo na ogled sestrelitve v Rožno dolino je prišel preiskovalni sodnik iz Roške iz vojaškega sodišča. Kljub temu, da je slovenska skupščina dan prej, dva dneva prej, tukaj sprejema temeljno ustavno listino v kateri piše, da v Sloveniji ni več vojaških sodišč, izrecno. In to za ene kolege, da ne bom rekel tovariše takrat ni veljalo. Jaz tega moram reči, da nisem vedel do predvčerajšnjem, ko smo stvari gledali in sem v tej dokumentaciji v svoji, ko smo jo zbirali ko smo te zbornike izdajali našel tudi ta zapisnik tega ogleda. In pazi, tam piše, da je bil tam zraven preiskovalni sodnik vojaškega sodišča JLA, ki smo ga mi de facto v Sloveniji ukinili kot institucijo dva dneva prej. Tako da, takrat se je ta zadeva začela.

Zdaj kar se pa tiče vloge policije oziroma milice v Ljubljani v tistih prvih dneh pa moram reči, da je delovala z razliko od naših struktur, ko so bile težave je milica delovala. Saj, spomnite se tistih slik, ki jih še danes televizija kaže, ko gre za te obletnice, ko tanki vozijo po Celovški in namesto miniranih barikad, kot je bil ukaz območnemu štabu, da se postavijo pred vrhniško kasarno in potem na cesti so stali miličniški avtomobili, fičoti celo, ki so ji tanki / nerazumljivo/ Tam bi morale stati barikade, ki bi bile branjene, minirane in sredstva so bila zato, razporejeno pa jih ni bilo. Lahko je bila milica ki je to poskušala rešiti.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Janša.

Sedaj pa ima besedo gospod Marjan Dolinšek, izvolite.

MARJAN DOLINŠEK (PS SMC): Hvala predsednik, za besedo. Lep pozdrav, spoštovani kolegi, vojni veterani, načelnik Generalštaba, državni sekretar, vsi ostali gostje, poslanke in poslanci.

Veliko smo že danes slišali in za začetek naj samo nekaj stavkov povem, kar mislim da se bomo vsi strinjali, nobena vojna ni nikoli bila in ne bo lepa. Tudi mi si te vojne nismo želeli, kakor je meni znano ampak, če nam je bila že vsiljena smo jo morali sprejeti. Sprejeli smo jo na takšen načini kakor smo jo, ne samo sprejeli, doma smo pustili vse in bili pripravljeni tudi se žrtvovati.

Tako da, žal, me danes žalosti, da se moramo sploh o takšnih stvareh pogovarjati. Resnično. Posebej zaradi tega, ker je letos 25. obletnica. Namesto da bi proslavljali že zdaj, danes, včeraj se moramo pogovarjati o takšnih stvareh. Moram reči, je bilo že prej slišano tudi to, čez dalje bolj razmišljam ampak to vedo tisti, ki so takoj, ko ste bili na samem začetku pri ustanavljanju veteranskih organizacij, zakaj sta dve? Lahko bi bila ena. Pa pustimo te stvari.

Ampak danes smo na tej seji, morala bi biti ta seja glede na zahtevo predlagatelja Poslanske skupine SDS skupaj z Odborom za pravosodje, prej smo slišali predsednika Obora za pravosodje je svoje povedal, tako da jaz v pravosodju ne bom komentiral, ne želim komentirati, ga pa zelo težko razumem, pravosodje namreč.

Zato, mi kot člani Odbora za obrambo, glede na pristojnost delovnega telesa to točko, ko jo obravnavamo smatram,

60. TRAK: (SB) – 22.55

(nadaljevanje) da ne v smislu, da bomo mi sodnik razsodnik in da bomo rekli tako je bilo, jaz tega ne morem reči. Zakaj? Prvič zato, ker nimam te pristojnosti kot član Odbora za obrambo in naše delovno telo ni delovno telo, ki je zadolženo za pravosodje. Tako kot sem že prej rekel o pravosodju ne bom komentiral nič več.

V poslanski skupini SMC smatramo, da z vidika integritete vojne za osamosvojitve Republike Slovenije, da se razišče in razjasni vsa zgodovinska dejstva v zvezi s posameznimi primeri, ki jih je verjetno, sem prepričan, še kar nekaj, tudi gospod Lisjak Srečko bi lahko povedal on, ki je bil na svoji lokaciji zraven, oni in njegovi pripadniki lahko o tem komentirajo kaj se je dogajalo v Rožni dolini pri Novi Gorici, ne morem jaz komentirati, če nisem bil tam prisoten, če nisem bil v to zgodbo vpleten. Lahko pa jaz komentiram kot poveljnik obrambe oddajnega centra Kum, tam pa verjetno nihče niti gospod Krkovič niti Srečko, pa da ne bom zdaj še našteval, če niso bili prisotni na Kumu, tisti, ki smo bili prisotni na Kumu in imeli svojo nalogo kaj, kako postopati po ukazu, po povelju, lahko mi komentiramo, zato si jaz ne bom dovolil in si ne morem in tudi nihče drug si ne more vzeti to pravico, da bo razsojal in rekel kaj je bilo prav in kaj ni bilo prav. Tako kot sem že prej rekel na začetku marsikaj se je v času vojne dogajalo, normalno, tak scenarij nismo mogli vaditi, imeli smo orožne vaje leta in leta, govori

teritorialci smo imeli orožne vaje, ampak ne take scenarije, vsaj na nekaterih točkah kjer so se odvile ognjene, na ognjenih točkah nismo tega mogli vaditi. Tako, da mislim, da je zaradi razjasnitve ne tega dejstva te točke, ki jo imamo danes, na sploh zaradi zgodovinskih dejstev vsa odprta vprašanja, da se, prej mi je bilo zelo všeč, ko je gospod Starc celo s sabo prinesel dve knjigi, od takrat zapise vse, kot je tudi omenil, da je vse zapisano. V tistih knjigah ja, v drugih knjigah, ki so se izdajale pa bi bilo fajn, da bi bilo zapisano ali pa bo mogoče v naslednjih novih knjigah, ki se bodo, sem prepričan, še izdajale, vsa ta dejstva napisana. Kajti prej je gospod Janša celo s sabo prinesel knjigo Vojaška obramba oziroma Vojna za Slovenijo, ki je bila, se mi zdi, med obsežnimi med zadnjimi izdajami, ki opisuje vojno za Slovenijo, pa do prve knjige Premiki, kjer so se dejstva opisovala, vmes pa je bilo nešteto knjig izdanih zbornikov, zbornikov na osnovi pričevanj posameznih pokrajinah glede na takratni ustroj oziroma organiziranost Teritorialne obrambe širom po Sloveniji.

Tako, da jaz verjamem, da je še veliko

61. TRAK: (SB) – 23.00

(nadaljevanje) nepopisanega, nejasnega, nerazjasnjena in bil bi primeren čas že po 25-ih letih, kar bi že do zdaj moglo biti, ker to dolžnost nam narekuje dolg do naših zanamcev, do naših otrok, danes že odraslih hčer, sinov, vnukov, pravnukov in tako naprej. Kako bomo jutri razlagali, če bo v knjigi pisalo eno, jaz bom pa drugo zgodo razlagal mojim vnukom? In to je tisto kar moramo po 25-ih letih si reči res je, zakaj se moramo razdvajati, ta vprašanja si moramo ne samo postaviti, ampak jih tudi zaključiti, razrešiti in tako kot leta 1990, 1991 ni nihče tuhtal kdo, kaj, ni nič spraševal koliko bom dobil za kaj, če grem braniti domovino, ni bilo teh vprašanj, vsaj na mojem koncu ne, ne morem za Slovenijo kaj se je vse dogajalo. Tako, da osamosvojitvena vojna je bila samo ena in neponovljiva, osamosvojitvena vojna za Slovenijo. In odpiranje, še vedno se odpirajo vprašanja ali je bila ta vojna v Sloveniji vojna ali je bilo, ne vem kako bi imenoval, kdo je bil agresor, teh vprašanj po 25-ih letih, da se pojavljajo je skrajno neprimerno, ne neprimerno skrajno žaljivo do vseh nas vojnih veteranov in konec koncev tudi do naše domovine, ki je stara 25 let. Mi člani Odbora za obrambo, poslanci, mislim, da dejansko mi tega danes niti, ki smo v prvi vrsti, opravljamo poslanstvo politika, ne bomo mogli razrešiti, poslanci ne. Tako, da pričakujem dejansko, da se vsi primeri, ki še niso bili, bom še enkrat ponovil, da se razjasnijo vse okoliščine, seveda v sodelovanju tistih, ki za posamezne dogodke predvsem tam kjer so bile ognjene točke po državi, da pri tem sodelujejo vsi vpleteni in tu gledano širše, da podajo, ker ne moreta samo dva vseh stvari vedeti, če gremo samo po sistemu sobordinacije poveljevanja in tako naprej vemo, vedo kako je ta sistem takrat šel, kako je deloval. Tako, da podajo jasne odgovore za razjasnitev, da bomo tudi marsikatero stvar jutri drugače gledali in tudi drugače pogovarjali. To mislim predvsem, če govorimo o tem kar imamo na dnevnem redu, o tem dogodku, ki ga danes obravnavamo, mislim na vlogo pilota Merlaka, v celotni zgodbi dogovarjanj in pogovarjanj, če so ta bila jaz ne vem. Moramo pa vsi nekaj vedeti in tudi razumeti dejstva

62. TRAK: (SB) – 23.05

(nadaljevanje) takratnih dogodkov, jaz verjamem, da so bile tudi nekatere stvari manj posrečene pri samih akcijah, aktivnostih, vendar v končni fazi rezultat je bil jasen, kdo je bil zmagovalec, v kakšnih okoliščinah so se ti dogodki odvijali, da so v posebnih razmerah v času vojne, bila je vojna, ni bilo miru. Tako, da gledam tudi iz aspekta zavarovanja vseh veteranov vojne za Slovenijo, vseh vojnih veteranov, ne bom zdaj imenoval plave in zelene, vse vojne veterane za Slovenijo. Želim, upam, da bodo vsi akterji korektni, da se vse okoliščine pojasnijo v vseh primerih, ki so še odprti. Iz zapisov, ki jih je moč prebrati različni zborniki, različne knjige, ki so do zdaj bile izdane in kjer je ta konkretni primer tudi zaveden / nerazumljivo./ ali samo bežno ali kaj več, menim, da lahko tega konkretnega primera, nekaj smo danes že slišali od nekaterih gostov, ki so tukaj prisotni in so že spregovorili, ampak ne da se v petih, desetih minutah. Ponovno bom rekel to kar je gospod Starc, ga povsem razumem, konkretno ima dve knjigi, spomin, sem prepriča, ima še zelo dober in veliko bi se dalo napisati, tako kot ostali gostje, ki ste tukaj, ker vsak za sebe funkcijo, ki je takrat opravljal ve veliko, sem prepričan. Tako, da tukaj jaz, udeleženci v tej zgodbi, ko jaz kar sem prebral po teh knjigah tako kot sem že prej rekel ali zbornikih, zdaj nekateri so bili vabljeni, za nekatere smatram kot sem zasledil bi ravno tako lahko okoli te zgodbe kaj vedeli ali pa pojasnili, bom naštel, predsednik takratnega predsedstva Milan Kučan, gospod Igor Bavčar, Janez Janša, je tukaj, je svoje povedal, verjetno lahko še veliko več pove, gospod Janez Slapar, Elo Rijavec, je tudi med nami, takratni načelnik MSNZ ljubljanske pokrajine, Andrej Lovšin takratni direktor VOM-a, Tone Pajnkihar vodja obveščevalnega oddelka VOM-a, Bojan Babič takratni vodja kontra obveščevalnega oddelka, no, Marjan Starc je med nami, takratni vodja podkoordinacije za ljubljansko pokrajino, Miha Butara, takratni komandant ljubljanske pokrajine TO, Franci Žnidaršič, Jelko Kacin in dva takratna pribegla pilota, ki sta tudi med nami Bogomir Šuštar in Jože Kalan. Prav ti vsi udeleženci v tej zgodbi, ki sem jih naštel, mogoče sem še koga pozabil, ampak jaz v vseh knjigah, ki jih imam jaz doma, pa jih imam kar nekaj okoli osamosvojitvene vojne in dogodkov od leta tudi samih predpriprav, priprav in potem same izvedbe, lahko veliko oziroma vse razjasnijo za popolno sliko celotnega primera v tej zgodbi, v drugi zgodbi pa mogoče drugi akterji,

63. TRAK: (PK) – 23.10

(nadaljevanje) ki so takrat opravljali vsak svojo funkcijo.

Tako kakor sem rekel lahko o obrambi oddajnega centra Kum realna dejstva kako je bilo podano realno sliko tisti, ki smo bili takrat na tej točki.

Tako da glede na predlagane sklepe katere je predlagatelj zapisal, mi smo se v koaliciji smo se osredotočili na zadnji odstavek, ki govori: "Zato predlagatelj sklica skupne seje, nujne seje Odbora za obrambo in Odbora za pravosodje menimo, da je o temu potrebno opraviti razpravo, pozvati Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za pravosodje, da z vso dolžno skrbnostjo v okviru svojih pristojnosti pomagata pri zaščiti plebiscitarne odločitve Slovencev in Slovencev ter nudita vso potrebno podporo posameznikom, ki so sodelovali pri zaščiti te odločitve in osamosvojitvi Slovenije.

Mi smo se v to fokusirali in iz tega predlagane sklepe ne da niso dovolj dobri, ne najdem izraza, mi smo oblikovali predlog sklepa, enega, koalicije, ki nekako v veliki meri povzame vse to, predvsem drugi in tretji predlog sklepa predlagatelja, izhajajoč pa dejansko iz tega zadnjega odstavka predlagatelja in smo praktično še razširili, malo širše to kar je bilo prej na začetku slišano tudi od brigadirja Krkoviča, ki je rekel, "slehermi udeleženec v osamosvojitveni vojni"... Zanimivo nismo se nič dogovorili ampak sem bil vesel, da sta tukaj v uvodu je izrekel "slehermi udeleženec v osamosvojitveni vojni" / oglašanje iz klopi/ Lepo.

Tako da podajam predlog sklepa, ki ga boste dobili tudi na mizo, to je predlog koalicijskih strank SMC, DeSUS in SD in glasi se pa takole: Odbor za obrambo poziva Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, da v okviru svojih pristojnosti nudi vso potrebno podporo, vključno z dokumenti s katerimi razpolaga vsem strankam v sodnih postopkih, ki zadevajo vojno za osamosvojitve Republike Slovenije.

To je naš predlog. S tem bom tudi zaključil in upam, da ste razumeli, da smo šli širše. Jaz sem prepričan, da bo ta sklep tudi podprt. Ker bistvo je to, še enkrat poudarjam zadnji odstavek, ki ga je predlagatelj navedel.

Hvala.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

No zdaj sem na vrsti jaz pa bom začel od zadaj, tam kjer sem mislil ravno ta predlog sklepa. Jaz se strinjam, da je šlo malo širše oziroma tako široko, da tukaj notri jaz lahko prepoznam tudi vojake Jugoslovanske ljudske armade. To se pravi vsem strankam v sodnih postopkih, ki zadevajo vojno za osamosvojitve Slovenije...

MARJAN DOLINŠEK (PS SMC): Za osamosvojitve Slovenije se niso JLA-jevci/?/ borili...

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Ki zadevajo vojno za osamosvojitve Slovenije... Vsem strankam v sodnih postopkih. Dobro, potem se bo potrebno še dopolniti ampak potem pa pridemo na takšen sklep, kot smo ga mi predlagali.

64. TRAK: (PK) – 23.15

(nadaljevanje) Zdaj, jaz bi začel, prebral bom eno sporočilo, ki ga je kljub temu zdaj prenos, seja se prenaša v živo na Novi TV tako da jo ljudje gledajo in tukaj je bilo eno sporočilo punce, ki je stara 30 let. In napisala je:

"Današnja seja za Obrambo je prava učna ura zgodovine. Podatki, ki jih v učbenikih ne boste našli. Ob bližajoči 25. obletnici želijo nekateri ponovno potvarjati zgodovinska dejstva in se poslužujejo prav bizarnih manevrov. Tistim, katerim osamosvojitve ni bila intimna opcija danes preganjajo osamosvojitelje, to je nedopustno in sprevrženo. Nekateri koalicijski poslanci so v razpravi priznali, da jih med vojno ni bilo zraven, češ da so imeli majhne otroke. Tudi moj oče je imel dva majhna otroke, šest in dve leti in ženo prikovano na posteljo zaradi pljučnice. Kljub temu se je kot teritorialec boril za domovino."

Zdaj, prej je že gospod Matjaž Han dejal, da z zanimanjem spremlja razprave vseh tistih, ki so sodelovali, ki so bili kreatorji te vojne, ki nam je prinesla svojo državo ampak zraven ni sodeloval. Jaz lahko rečem isto, jaz sem še mlajši od Matjaža, star sem bil 1 leto, ko je ta vojna potekala in tudi, če bi hotel in želel sodelovati žal nisem mogel, kljub temu da vemo, da imamo ljudi, ki so stari 60 let pa imajo borčevske pokojnine potemtakem bi jaz lahko tudi dobil kakšen veteranski dodatek, jaz sem bil takrat vsaj / nerazumljivo/, tisti ki so danes 60 let stari pa dobivajo te borčevske penzije, niso bili. Ampak pač, če pustimo to.

Mene veseli, da je ta točka prišla na dnevni red seje Odbora za obrambo. O tem tukaj v zgodovini še ni bilo debate in če kdaj potem je zdaj, letos, ko obhajamo to 25. obletnico naše države prav, da se nekatere stvari razčistijo.

Potrebno je predstaviti realna dejstva in tukaj se strinjam z mojim predhodnikom, ko je dejal da se skušajo in da se zopet odpirajo nekatere teme, ki bi morale biti znane, ki bi morale biti že samoumevne. Ampak bistveno vprašanje je kdo jih odpira. Zagotovo jih ne odpira Slovenska demokratska stranka, ki je dala danes predlog za sejo ampak je to temo konkretno v primeru sestrelitve tega helikopterje odprlo slovensko pravosodje oziroma žena pokojnega Tonija Merlaka. Pa sem jaz prepričan, da gospa ni vedela v kaj se spušča ampak, da je bila zmanipulirana, vrgli so

jo v to vodo, jaz mislim da so jo grdo izkoristili eni in isti, ki pač gospoda Krkoviča, gospoda Janeza Janšo in tudi druge osamosvojitelje, vključno z nekaterimi veterani, ki niso bili na vodilnih ali pa političnih položajih, vlačijo po teh naših sodiščih že 25 let.

Kdo je zmagal, kdo je izgubil v tej vojni, jaz mislim da je tukaj čisto jasno, zmagala je slovenska stran ampak glavno vprašanje, ki se pa postavlja čedalje bolj, sploh pa po teh 25 letih pa je kdo je bil na slovenski strani in kdo ni bil na slovenski strani. In tudi te razprave, ki smo jim bili danes priča, zdaj če po pravici povem od tistih, ki so sodelovali pa če sedaj konkretno se obmem samo na gospoda Krkoviča, gospoda Drnovška, gospoda Butaro in pa gospoda Starca sem jaz dobil takšen občutek, gospod Krkovič, gospod Starc in gospod Drnovšek ki so dejansko takrat v tistih poletnih dneh... In pa seveda pozabil sem še gospod Lisjak. Se pravi, ti štirje spoštovanja vredni gospodje, ki so dejansko takrat nekaj naredili zato, da je bila vojna potem za našo stran tudi dobljena, so si enotni. So si enotni okoli teh dogodkov so si enotni okoli tega helikopterja.

65. TRAK: (PK) – 23.20

(nadaljevanje) Edini, ki je to zadevo nekako kritiziral in jo postavljaj pod vprašanje pa je žal gospod Butara. Zdaj, prej so vam moji kolegi zastavili že nekaj vprašanj oziroma povedali nekaj dejstev. Zdaj ali je bila to strahopetnost ali niste hoteli ali niste teh ukazov spoštovali zato, ker je bil vaš oče general Jugoslovanske ljudske armade, kar seveda je logično, težko se bo sin boril... / oglašanje iz klopi/ Pravim, da je očitno, saj boste imeli možnost prej, ko sem vas vprašal, če držijo navedbe, da je bil vaš oče general Jugoslovanske ljudske armade? Pa vendar, ta helikopter je peljal kruh. Kruh je pobral na teritoriju katerega ste takrat še vi kontrolirali in moje vprašanje vam bi bilo kako ste lahko vi takrat dovolili, da je na vašem ozemlju obratovala pekarna Jugoslovanske ljudske armade? Ki je pekla kruh in ga potem tudi očitno nemoteno dostavljala sovražniku... Saj pogledajte, boste na koncu imeli možnost odgovora ampak, ker očitno v vojni sovražniku je potrebno prestreči infrastrukturo, komunikacijska sredstva in pa tudi dostavo življenjskih potrebščin kot so hrana in pijača. Kako lahko helikopter Jugoslovanske ljudske armade nemoteno vozi kruh iz pekarnice nekje v Ljubljani, ne vem, na Vrhniko? In tukaj je potem drugo vprašanje, zakaj niste že vi sestrelili tega helikopterja? Zakaj ga je moral gospod Krkovič? Zakaj ste dovolil, da je ta helikopter letel v samo središče teh koncentričnih krogov, se pravi, tam kjer je bilo predsedstvo, kjer je bilo poveljstvo, se pravi da je letel tukaj čez Ljubljano, središče Ljubljane nad Rožno dolino. Ta helikopter bi očitno ne vem kje se je prej gibal, Šentvid, Kodeljevo bi moral biti že prej sestreljen.

In ni važno ali je ta helikopter vozil kruh ali je bil oborožen, sploh je irelevantno kdo je ta helikopter vozil, tako kot je gospod Krkovič prej dejal, XY, ker ti ne streljaš v helikopterju na človeka, streljaš na helikopter, kot neko sredstvo, kot bojno sredstvo. In ukaz je bil dan, da je treba delovati po bojnih sredstvih in ukaz je bil takrat potem tudi dan, tisti dan, da je potrebno uničevati helikoptere. Zdaj, koliko časa pa je za odločitev glede sestrelitve tega helikopterja je pa prej povedal gospod Drnovšek, ki pa je dejansko helikopter tudi sestrelil.

Zakaj se ne problematizira tistega helikopterja ali pa kakšnega drugega bojnega sredstva, zakaj se stalno, že četrtič, petič, odpira nek sodni proces točno za ta helikopter tukaj nad Ljubljano? V čem je razlika, to mi boste verjetno znali povedati, v čem je razlika med helikopterjem, ki je bil sestreljen nad Igom in helikopterjem, ki je bil sestreljen nad Ljubljano? Bil je helikopter Jugoslovanske ljudske armade ampak vozila ga je pa posadka XY. Niso važna državljanstva, imeli so pa seveda vsi jugoslovanske uniforme. V čem je razlika? In zakaj se potem odpira samo ta primer?

Tudi jaz sem danes prvič slišal za veliko stvari, jaz dokler ni bilo v Reporterju napisano tudi nisem vedel za gospoda Drnovška pa bi se za takšne ljudi moralo vedeti, tudi za tiste, ki so šli takrat na Borovnico se ne ve. In točno takšen je odnos učiteljev vin tistih, kot je prej gospod Starc dejal, ki bi morali kaj podati pa nič ne podajo te stvari, kljub temu da imamo etiko pa državljanstvo pa ne vem kakšno domovinsko vzgojo v šoli. In danes tudi moja generacija, tudi verjemite jaz, če bi vedel samo to kar sem v šoli slišal, če se ne bi nič zanimal za nič, za nobeno drugo zadevo še v zvezi s tem obdobjem bi vse to kar ste vi danes tukaj povedali slišal prvič. Razen to, kdaj se je vojna začela, ker je pač v učbenikih, tudi v gimnaziji, učbenik zdaj ne vem ali ga imajo še sedaj, učbenik Boža Repeta, kjer je bila osamosvojitve napisana na šestih straneh, zadnjih šestih straneh. V 4. letniku, zadnjih šest strani. Pouk zgodovine pa se konča že maja, ker potem smo imeli dva meseca pouk samo tisti, ki smo zgodovino vzeli kot predmet na maturi in se do tega poglavja sploh ni prišlo. Zaključili smo tam nekje do hladne vojne.

66. TRAK: (PK) – 23.25

(nadaljevanje) In ravno zaradi tega so takšne seje koristne, so takšne zbirke koristne, takšni zborniki kot sta tam tista dva, Vojna za Slovenijo in pa Bela knjiga, da se stvari zvejo. In to, da se danes sodno procesira tiste, ki so izvršili ukaze, podpisane s strani Milana Kučana, Igorja Bavčarja, Janeza Janše, Toneta Krkoviča, te ljudi se procesira. Tisti, ki pa niste oziroma niso izvršili ukazov pa noben problem.

Ne vem koga bi bilo potrebno procesirati v neki normalni državi ampak mi smo šli še stopničko dlje. Prej je gospod Breznik, zdaj to verjetno kar je tudi gospod Lisjak že povedal, dal odlično primerjavo med 2. Svetovno vojno in vojno za Slovenijo. Povsod se je šlo v skrajnosti. Ampak, veste, kakšna skrajnost je pa najhujša? Da so po

2. Svetovni vojni določene ljudi pač označili za izdajalce in jih pobili, po vojni za Slovenijo pa nismo nikogar označili za izdajalce, kljub temu da bi marsikoga lahko, koga, poglejte Belo knjigo in pa Vojne za Slovenijo. Kaj smo mi naredili? Dali smo jim čine, dali smo jim visoke pozicije v Slovenske vojske. Brigadir David Humar, polkovniki Bojan Breclj, Blaž Pavlin, Friderik Škamlec, Zoran Janković, Tomislav Peček, Aleksander Murko, Ivan Mikuš... Ljudje ki niso nikoli prestopili na našo stran pa imajo danes čine. Brigadirja pa polkovnika v Slovenski vojski in 28 častnikov od čina stotnik do podpolkovnik, ki so k nam prišli šele leta 1992, 1993, ne bom našteval njihovih imen. Nagradili smo jih. Tiste, ki so sodelovali v sovražni armadi smo nagradili z visokimi čini. Procesiran ni bil noben ampak, če boš danes koga vprašal seveda jih tam ni bilo. So se vsi borili in pomagali, gor, dol, levo desno.

Jaz mislim, da če bi naše pravosodje funkcioniralo bi morali začeti pregon po uradni dolžnosti, naslednji dan, ko je bila izdana ta knjiga, Bela knjiga slovenske osamosvojitve. In pa drugič potem, ko je bil izdan zbornik Vojna za Slovenijo. Ampak ta pravosodje je isti modus operandi, povsod, spomnite se recimo druge Janševe Vlade, kjer je kot premier dobil debelo mapo iz banke, jo predal tožilstvu, nič. Nikomur nič. In to da se je oprostilo letos Popova in, da se poskuša ponovno soditi generalu Tonetu Krkoviču, mimogrede, tisti nekateri ste prej rekli saj je brigadir, ni general... Zdaj tudi to je neka anomalija v Slovenski vojski. Jaz ne poznam druge vojske, razen slovenske v Zvezi Nato ki bi imela samo tri stopnje generalskega čina. Marsikoga, ki se ga na MORS vpraša zakaj je pa pri nas tako pa reče, saj več, če bi Krkovič končal pri činu polkovnika potem danes ne bi imeli brigadirja ampak bi imeli brigadnega generala. Dejansko pa, ko ti ljudje gredo v tujino, to so brigadni generali in so generali. In tudi, če bo ta Zakon o obrambi sprejet, ki je danes šel v javno razpravo, bodo vsi brigadirji v Slovenski vojski generali. Tako da, tukaj bo vsaj ena stvar popravljena.

Meni je žal, da takšne seje morajo biti, da moramo opozarjati na to. Veliko boljše bi bilo, če bi se samo usedli pa o teh dogodkih razpravljali z lepimi spomini, tistimi ki jih imate nekaterih nas pač takrat še ni bilo. Ampak pač, dokler bo stanje takšno bodo takšne seje potrebne. Je pa in to me danes veseli,

67. TRAK: (AD) – 23.30

(nadaljevanje) da se je to pokazalo vsaj na strani tistih, ki ste takrat sodelovali v bojnih spopadih, očitno je neka enotnost. Kako so pa določene organizacije politično dirgirane in vodene se pa ve. Saj organizacija je velika stvar, ni rečeno, da se celotno članstvo z vsem strinja. Z malo manevra in z nekaj spretnosti lahko določena opcija postavi določenega predsednika, ki potem v imenu neke organizacije pripelje ljudi protestirati proti tistemu, ki jih je v vojni vodil. Žal. Tudi to ne poznam nobene države, da bi se to kje drugje zgodilo, kot pri nas. Potem pa ko vlada pade pa čez 14 dni dobi svetovalno pogodbo z Ministrstvom za obrambo za 10.000 evrov. Zanimivo. Ampak dokler tako je, žal po 25 letih, če boste takšne stvari še naprej odpirali tisti, ki imamo radi to državo ne glede na to kakšna je. Prepričan sem oziroma vsaj upam, da vsaj domovino imamo vsi radi, ker to sta dva različna pojma. Država je eno in domovina je drugo. Pri nas potrebujemo predvsem več te domovine, da se bo pa mogoče končno lahko enkrat praznovalo skupaj. Ampak, do takrat bo treba nekatere stvari urediti. Tudi Slovenska vojska je danes v nezavidljivem položaju in kaj si lahko res slovenski vojaki mislijo, ko spremljajo kaj se dogaja tistim, ki so sodelovali v oboroženih spopadih. Da se lahko mirno kogarkoli procesira, tudi zdaj, ki je recimo deloval v kakšnih operacijah v Afganistanu, Iraku ali bilo kje drugje. Lahko se najde takoj kakšna napaka. Zdaj, ko je bila ta misija ladje Triglav in bo nekdo procesiran. Pa pri sestrelitvi helikopterja ni šlo za napako ampak je šlo za junaško dejanje, ki si zasluži vso pohvalo, nagrado ne pa grajo. In tako, kot je prej gospod Krkovič rekel, dokler ne bo prišlo do neke prevetritve v pravosodju, dokler ne bo prišlo do neke prevetritve v Slovenski vojski. To se lahko reši hitro, pride vlada, sprejme Zakon o obrambnem štabu in pač vsi ti ljudje morajo zadevo zapustiti. To se lahko hitro reši, do takrat očitno se stvari ne bodo izboljšale. Toliko iz moje strani. Sedaj ima besedo gospod Marko Ferluga.

MARKO FERLUGA (PS SMC): Hvala za besedo. Lep dober večer vsem. Zdaj danes smo se kar naposlušali raznoraznih stvari, ampak bom začel nekako, moje mnenje glede tega odbora. Vse prevečkrat se ta odbor izrablja za neko piar aktivnost določene stranke in potem to – to je zgolj moje mnenje seveda – in to postane nek reality show ala SDS bom rekel. In s tem se dejansko zmanjša zaupanje in teža, ki jo imamo mi poslanci tukaj v samem Državnem zboru in dela v njemu. Zdaj, ljudje bodo sami ocenili kako vidijo naše delo in kako razumejo to zadevo. Kar se tiče današnje seje je potrebno povedati, vsaj tako, kakor zgleda in kakor je bil razpisan tale sklic, da gre za neko zasebno zadevo, ki je pa potem postala reality show in spolitizirana. In s tem, mi je žal, ampak po moje ne bo zadovoljen noben. Če povemo, da vsem osamosvojiteljem gre vsaka čast. Vse kar so naredili v svojem delovanju. Ampak takšno razčiščevanje in pranje umazanega perila v javnosti, zagotovo to ne pomaga. Vseskozi imam nek tak občutek, da gre za neko nenehno potrebo po razdvajanju tega naroda, slovenskega naroda. Prej je bilo aktualno partizani in domobranci, zdaj to ni več toliko aktualno in je zdaj postalo bolj aktualno kdo je bil v jugoslovanski armadi in kdo v TO, potem važno je to, da se razdelijo veteranske organizacije, da imamo dvojne proslave vseh teh dogodkov in če potegnemo črto, da Odbor za obrambo prevzame neko nalogo,

68. TRAK: (AD) – 23.35

(nadaljevanje) to konkretno nalogo, ki jo imamo danes. Po mojem ne gre, da sodimo o nekem konkretnem primeru. To je moje mnenje. Mislim, da Državni zbor, pa ne samo Državni zbor niti tej odbori niso mesto, kjer bi se to razčiščevalo. Govorim o vlogi samostojnosti in to, ampak to gre za neka zgodovinska dejstva in je potrebno na nekem strokovnem institutu, zgodovinski instituciji prevzemati vse te zadeve. Tukaj je pa res, da je recimo naslov zelo zelo, bom rekel pompozno, kar nedvomno je potreba, da se osvetli zakaj in čemu je to. Sum zlorabe pravosodja z uporabo kazenskega zakonika nekdanje SFRJ z namenom omadeževanja slovenske osamosvojitvene vojne in takratnega poveljnika 30. razvojne skupine Teritorialne obrambe gospoda Toneta Krkoviča z izkrivljanjem resnice v primeru sestrelitve helikopterja na Rožno dolino v času vojne za Slovenijo. To je naslov. In meni ta naslov ni dal mira, kot vsakemu, ki to prečita ali pa ki posluša to na televiziji. Zakaj se uporablja zakonik nekdanje SFRJ. To vsakega to boli, ker vsak, ki ima vsaj malo zavednosti to ne prenese. In potem sem šel brskati in sem dobil v 50. Uradnem listu, številka 50/2012 z dne 29.6.2012 Kazenski zakonik KZ-1-UP2, uradno prečiščeno besedilo stran 5011, točka 2.: "Uporaba poznejšega, za storilca milejšega zakona." Ampak tukaj ne prejudiciram ničesar, samo čitam kaj piše. 7. člen govori: "Za storilca kaznivega dejanja se uporablja zakon, ki je veljal ob storitvi kaznivega dejanja, če se ob storitvi kaznivega dejanja zakon spremeni, se uporablja zakon, ki je milejši za storilca. Se pravi, to je verjetno ta dikcija, ki naj bi bila uporabljena. Ničesar se ne prejudicira, ampak, da se razjasnijo zadeve, ki so. Pri tej današnji razpravi, kakor sem jo poslušal, se mi je zdela kot neka politična in zgodovinska nastava, bi rekel v tistem starem času, kjer smo šli od povojnih pobojev do kar se tiče šolanja do da hoče ne vem kdo mrcvariti po osamosvojitveni vojni, da sredstva za pokop niso odobrena, oziroma katera vlada to ni odobrila ne vem. Do seje Komisije za človekove pravice in tako dalje in tako dalje. Mislim pa, da bi mogli biti vsi korektni in tukaj se strinjam z gospodom Janšo in bi ga citiral, da pri nas velja "ena visoka stopnja poškodovanosti družbe". To se pa strinjam absolutno. Zato, ker tak svetel trenutek naše zgodovine po mojem mnenju ni ne odgovorno z naše strani, kot politikov, da se tako licememo in tako politikansko obnašamo do njega. Mislim, da je to en tak svetel trenutek, ki ga je treba samo varovati in čuvati in pokazati svojim naslednjim rodovom kako se obnašamo do njega in takšne, saj pravim razprave samo burijo duhove. Te zadeve tako, kot sem že prej rekel, kakor sem jaz razumel gre za neko zasebno zadevo, ki se je zdaj toliko spolitizirala, da je prišla v to, razumem pa tudi bolečino gospoda Krkoviča, ker se toliko na njega obregajo, ali pa ne obregajo. Ampak, moram pa povedati, saj pravim, da je dejansko ta eskalacija vseh teh zadev, pride do te mere, da ne more potem človek več ločiti kaj je prav in kaj narobe. In mogoče so te zadeve tudi namenoma take tudi v tem trenutku, ampak raje bi videl, da se tale slovenska osamosvojitvev drži tistega piedestala zmagovite in neokrnjene in da se ne lepijo nobenih političnih etiket in političnih strank zraven, ampak, da se to gre z vsemi temi junaki, ki so tukaj tudi prisotni in se jim da vsa čast. Tisto, kar pa je za rešiti na sodišču, naj se reši na sodišču. Tisto, kar je potrebno, da se reši v smislu zgodovinskega in strokovnega, naj se reši na zgodovinskem in strokovnem področju, politika pa naj res naredi korak nazaj in to prepusti drugim.

69. TRAK: (PK) – 23.40

(nadaljevanje) Toliko z moje strani. Hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Ferluga. No ampak saj ravno zaradi tega, ker je to svetel trenutek ga je potrebno braniti in to kar delamo danes ga branimo, ker so se v medijih pojavile takšne in drugačne neresnice in polresnice v zvezi s sestrelitvijo helikopterja.

Glede na očitek, kar se tiče sklica seje, zdaj vidite, da sklic je napisan zelo široko tako da gre tako na področje pravosodja kot na področje obrambe. Zdaj, gospod Nemeč pač seje ni sklical, jaz sem jo pa sklical ravno zaradi tega, ker je eno od delovnih področij Ministrstva za obrambo in temu posledično tudi Odbora za obrambo, veteranstvo. Zdaj kakor jaz vem gospod Ferluga ste tudi veteran vojne za Slovenijo in verjemite mi, če bo vas kdo kdaj obtoževal da ste naredili kaj takšnega bom tudi takoj sejo sklical, ker je treba ljudi zaščititi.

In pa še samo na očitek da se SDS gre piar s tem, zdaj potem resnično ne vem, kaj je bilo tisto, ko je koalicija sklicala sejo glede twitta predsednika SDS? Zdaj, verjetno je bil piar ampak vam je to zadevo tako ratalo, da je šlo bolj na piar SDS, ker tisto tam je bila katastrofa za koalicijo.

Repliko ima najprej gospod Grims.

MAG. BRANKO GRIMS (PS SDS): Ja, vrednota domoljubja je temelj obrambe. In reči, da je to zasebna zadeva to vendar je pa res milo rečeno neustrezno.

Poglejte, če verjame, kdor verjame da je to, da se sproži proti generalu Krkoviču postopek točno ob 25. obletnici slovenske osamosvojitve slučaj in naključje in neodvisno ravnanje nekih institucij verjetno verjame tudi, da nilski konji hitro letajo in Dolenjci ne marajo več cvička. To gre za vprašanje tistega, kar je lepo povedal gospod Dolinšek, vprašanje tega kako in kaj učijo naše otroke, kajti to v resnici je glavni problem in to se dogaja čedalje bolj in čedalje teže. In takrat ko bodo otroci vsi vedeli, da se Slovenija ni osamosvojila po zaslugi rdeče zvezde

ampak da se je osamosvojila zato, ker je premagala rdečo zvezdo v vojni za Slovenijo, takrat se te dileme ne bodo več ponavljale. Problem je, da imajo eni za svojo vlogo slabo vest in dejansko je gospod Krkovič, pred tem pa še mnogi drugi osamosvojitelji žrtev tega prikrivanja slabe vesti.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Grims.

Replika, gospod Breznik? Izvolite.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Jaz se moram oglasiti zaradi tega, ker sem mislil da žaljenja osamosvojitvenih procesov ne bo konec, sem mislil da se je to končalo s podpredsednikom Državnega zbora, ko je v vsaki drugi besedi v bistvu žalil slovensko osamosvojitve in nekatera dejanja.

Kolega Ferluga, jaz ne vem ali se vi zavedate, govorite o "reality show-u", jaz mislim da bo slovenska javnost lahko v nekaj dneh bodo sigurno neki odzivi tako kvalitetne razprave, tako srčno kvalitetne, strokovno argumentirane kot je danes in zgodovinsko točne z direktnim pričevalcem teh dogodkov nikoli nismo imeli. Če lahko vi to imenujete da je to "reality show", oprostite, primerjate vse te ljudi ključne. Skupaj, zadaj še vidim, nismo omenili še dveh pilotov, pilota in podčastnika, gospoda Šuštarja in poglejte, to je žaljenje vseh nas, ki smo takrat sodelovali. In tudi sami sebe žalite s tem, ko govorite, da je to "reality show". Jaz si kot "reality show" nekaj drugega predstavljam, tukaj pa gre za eno najbolj pomembnih in resnih tem.

In vas sprašujem, kot poslanskega kolega, kot veterana, kaj ste vi v temu mandatu ko ste poslanec naredili za to, da bi se ta svetla stran, kot govorite, da bi se obelodanila in da bi zaščitila osamosvojitve. Katera so bila vaša ta dejanja? Jaz sem danes govoril o statistiki, 70 kazenskih ovadb proti agresorski JNA in niti ene obsodbe pravnomočne. Po drugi strani pa kot z institutom subsidiarnega tožilca, kjer je v rednem postopku celo slovensko tožilstvo, več tožilcev ugotovilo da ni nikakršnega, niti najmanjšega dvoma, da bi se procesiralo gospoda Krkoviča, nekdo kot subsidiarni tožilec in z znano sodnico se ta postopek vodi.

In zdaj govoriti, katera zakonodaja je malo milejša ali nekdo dobi trideset let ali štirideset let, oprostite, to je pa kot... Oprostite, to se mi zdi zavajanje. Prvič, zaradi tega, ker pri 70 procesih, ki niti eden ni bil pravnomočno končan, torej

70. TRAK: (PK) – 23.45

(nadaljevanje) ni bil nihče pravnomočno obsojen, pri 67 mrtvih ljudi, ki so pustili za seboj družine, otroke pri milijonih evrov škode, ki nam ta agresorska JNA nikoli ni poplačala škode, pri milijonih uničenih domov, hiš. Spomnite se slik z Radgone in ostalih zadev, da lahko vi govorite, da imamo mi danes "reality show", oprostite kolega to je pa mislim da tudi šlo preko mere in moram priznati, da ste prehiteli gospoda Hainza. Najlepša hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Besedo ima gospod Janez Janša.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Hvala lepa.

Ura je že pozna ampak, ker ste mnogi pozivali k temu, da se razčistijo vse okoliščine bom skušal malo prispevati k temu .Je pa to seveda lahko samo začetek ampak, pojdimo po vrsti.

Zdaj, gospod Hainz je dejal, da je to nek sodni proces kjer je bila ugotovljena neka napaka in zdaj naj samostojna, neodvisna veja oblasti opravi svoje delo. Poglejte, to ni sodni proces. Proces še ne poteka, sodni proces še ne poteka, nobenega naroka še ni. Niti sklepov o tem, da se bo začela sodna preiskava še ni in ga verjetno ne bo, zaradi procesnih razlogov. Je samo politični proces, je samo tista prva, ki se ji reče diskvalifikacija.

Tone Krkovič ne more iti na proces in dokazati svojo nedolžnost, ker tega procesa ni in ga zaradi procesnih razlogov tudi ne bo. Je samo medijsko blatenje, tam dvajset strani pamfleta, ki se širi in ki vidim, da mu aplavdirajo celo nekateri v Zvezi veteranov vojne za Slovenijo, kot smo slišali od enega izmed včerajšnjih sestankov in to se bo zdaj nadaljevalo v nek poljuben čas dolgo. Verjetno tam nekje do junija letos. In se bo o tem razpravljalo, kako so teritorialci sestrelili lastnega človeka, to bo zdaj glavna tema ob 25. obletnici osamosvojitve in gospod Krkovič mora hoditi na zaslišanja ampak sodnega procesa še ni in ga ne bo. Zdaj, ko bo stvar porabljena bo ta sodnica izdala sklep, da se stvar zavrže. Zaradi procesnih razlogov, ker je zastaralo in bo po stari navadi, kot je bilo v Depali vasi ali pa zdaj ob Patrii pa še ob številnih drugih primerih, obveljalo blatenje, resnica se pa ni mogla izkazati iz procesnih razlogov, ker je zastarala. Zdaj, ta stvar je naprej dokazljiva, da gre v to smer, ker je tožilstvo že dvakrat navedlo vse razloge, zakaj že iz procesnih razlogov, ne da bi se spuščalo v samo vsebino tukaj, ni možno začeti kazenskega pregona. In to so isti roki, tudi če gre za zasebnega tožilca, ker je to absolutni zastaralni roki v sodstvu. Tukaj ste pravniki in to veste.

In, ker bi morala sodnica enostavno zavreči to ovadbo, zaradi procesnih razlogov in ne bi bilo nobenega cirkusa in tudi te seje in tako naprej se je pač poslužila nekega komaj še dopustnega pravnega manevra in je poslala njemu vabilo na zaslišanje, prej, preden je sploh odločila ali bo šla v sodno preiskavo. Torej ne gre za sodni proces, ne po

formalni ne po kakšni drugi plati. Gre pa za uporabo sodstva oziroma te konkretne sodnice pa tistih, ki so ji to dodelili zato, da se ob 25. obletnici diskreditira slovensko osamosvojitvev.

Pa morda, to bomo pa videli v nadaljevanju tudi zato, da se zakrijejo prave stvari. Tukaj ste v uradnem sporočilu, ki ste ga vi prebrali kot sekretar Zveze veteranov vojne za Slovenijo pa mislim da gospod Hainz pa gospod Dolinšek ste pozivali da se razčistijo čisto vse okoliščine, vseh teh dogodkov, kjer so kakšne nejasnosti v slovenski javnosti.

No, poskušajmo to narediti v zvezi s sestrelitvijo Merlaka. Poglejmo, kaj se je dogajalo 27. junija poleg tega, kar vemo kar smo tudi prej nekaj dodali. Poglejmo nekatere okoliščine, ki bi lahko pojasnile zakaj plot Toni Merlak, ki je sedel v helikopterju in bi lahko odletel kamor koli tako kot sta gospod

71. TRAK: (PK) – 23.50

(nadaljevanje) Kalan pa Šuštar s podobno Gazelo in prestopil na našo stran in bi bilo to zelo enostavno, nek slovenski vojak ne bo nekje sedel v tanku, ki je šel na / nerazumljivo/ in so ga naši dolenski kolegi sesuli potem s protioklepnimi raketami te možnosti ni imel, ni mogel ugrabiti tanka in iti nekam. Toni Merlak je imel to možnost. Torej, vprašanje je motiva zakaj tega ni naredil. Jaz recimo osebno dvomim da on tega ni naredil zato, ker, ne vem nekateri ga bolj poznajo, so ga poznali, različne stvari smo lahko prebrali, da tega nebi naredil zgolj zato, ker ne bi zbral poguma. Saj ni bilo treba dosti poguma, bistveno več poguma je bilo treba za to, da letiš nad Ljubljano kjer so bile rakete in mitraljezi na strehi. In se je to na nek način vedelo, ali pa mogoče tudi ne. Zdaj kaj pa če je imel gospod Merlak dvojna navodila?

Kaj pa če smo imeli uradno politiko kjer so uradni organi novonastale slovenske države pozvali starešine, Slovence, ki so bili v Jugoslovanski ljudski armadi naj prestopijo in smo imeli potem različne neformalne kanale kjer se je pa ljudem reklo, saj ne bo nič iz tega, počakajte malo saj, bog ne daj, ne zapuščati zveznih organov pa vojske, saj bomo ostali v Jugoslaviji, saj se bo to vse sfižilo saj bo to zgolj neka operetna osamosvojitvev. Kaj, če je gospod Merlak dobival dva signala? To se je dogajalo vemo iz drugih primerov, lahko jih kasneje navajamo, še posebej ko je šlo za pozive tistim, ki so služili v JLA pa so bile enote izven ozemlja Slovenije.

Poglejmo osem dejstev, ki osvetljujejo ta dogodek in govorijo o stvareh, ki so se dogajale 27. junija 1991. Prva stvar, zelo pomembna, bom začel malo prej, ker imate eni rajši to obdobje; 6. aprila 1941 so italijanska letala nad Ljubljano metala letake, kjer je pisalo, da prihaja do intervencije italijanske vojske in da bo vsak odbor zaman in zlomljen in naj bodo prebivalci mimi in civilizirani in tako naprej. Ne vem če je bilo to točno 6. aprila ampak v zgodovinskih učbenikih najdete veliko teh primerov.

27. junija 1991 so letala jugoslovanske armade trosila letake s tole vsebino, ki je pa nekaj ur prej prišla na telefaks oziroma na teleprinter Republiškega centra za obveščanje, tukaj je datum in vse. In v temu pozivu, ki je bila v bistvu vojna napoved piše naslednje: "Prebivalci Slovenije, z odločitvijo Zveznega izvršnega sveta in v skladu z ustavnimi pooblastili, Zvezni sekretariat za notranje zadeve in enote Jugoslovanske ljudske armade prevzemajo nadzor nad državno mejo. Prebivalci Slovenije, ostanite doma in na svojih delovnih mestih, ne dovolite, da vas zlorablajo zoper vaših življenjskih interesov", toliko o slovenščini. "Vabimo vas na mir in sodelovanje. Enote Zveznega sekretariata za notranje zadeve in Jugoslovanska ljudska armada bodo svoje naloge izvrševale dosledno in energično. Vsak odpor bo zlomljen, počinitelji bodo kaznovani." Podpis, general Konrad Kolšek, poveljnik 5. vojaškega območja.

To je znano. Manj znano mogoče na temu krogu pa je, deloma je bilo danes to že rečeno, da ta vojna napoved ni bila naslovljena na predsednika predsedstva Republike Slovenije, ki je bil po takratnih predpisih predstavnik države in po takratni ustavi in temeljni ustavni listi tudi skupaj s predsedstvo vrhovni poveljnik obrambnih sil suverene države, ki ji napoveš vojno napoved... Ampak, pazi, ta napoved je priromala na naslov predsednika Izvršnega sveta, Lojzeta Peterleta, ki ni imel nobenih pooblastil v zvezi s tem. Razen tega, da je bil član razširjenega predsedstva, član, eden od devetih ali desetih.

72. TRAK: (PK) – 23.55

(nadaljevanje) Zdaj, ko smo dobili to na mizo in je bilo razdeljeno se spomnim, da je bil nekdo malo "zafarban" in to ni bil Lojze Peterle in je bilo nekaj vprašanj, kako pa to, saj ti sploh, kam to pošiljajo... In ker je pokalo in ropotalo je to utonilo v pozabo. Proti Konradu Kolšku je mislim da ministrstvo vložilo kazensko ovadbo zaradi te vojne napovedi in posledic in vseh ukazov, ki jih je dal dokler ga niso zamenjali zaradi neučinkovitosti, poveljnika 5. vojaškega območja. O tem je ogromno dokumentov, on sicer v svoji knjigi trdi drugače, da je bil premil ampak v bistvu je bil neuspešen, zato so ga zamenjali.

No, vložena je bila ovadba, začel se je postopek na celjskem sodišču ampak nismo prišli nikamor. Slovensko sodstvo ga je mirno, bom rekel, najprej je bila že obtožnica ali obtožni predlog, ne vem do česa je sploh prišlo, en takšen Blažev/?/ žegenj in potem je bil postopek ustavljen.

Malo zatem so gospodu Kolšku v Beograd po Kurirju poslali slovenski potni list, niti iskati mu ga ni bilo treba in je prišel nazaj v Slovenijo in mimo živel do svoje smrti v svojem rodnem kraju.

Nekaj let po tem, ko je, ali pa leto po tem, ko se ta postopek na celjskem sodišču ni nikamor premaknil je takrat slovenska nacionalna desnica postavila eno poslansko vprašanje, kjer piše tudi naslednje: "V kakšni fazi je ta postopek, ali sodišče in vlada razpolagata s kakršnimi koli informacijami o tajnem sestanku, ki naj bi bil junija 1991 v dneh pred agresijo JLA na Slovenijo potekal / nerazumljivo/ in na katerem naj bi brez vednosti ostalih vej oblasti in takratne vladne in predsedstva RS sodelovala tudi takratni predsednik predsedstva Milan Kučan in takratni poveljnik 5. vojaškega območja JLA general Konrad Kolšek." Ta sestanek je bil na vikendu generala Ivana Andoniča/?/.

Zdaj, kakšnih resnih odgovorov na to nikoli ni bilo, jaz sem mislil da bom danes dobil odgovor od gospoda Kučana, po vseh teh letih kar je bilo zmenjeno na tistem sestanku o katerem nismo nikoli nič izvedeli. Očitno pa je bil dogovor dokaj konkreten, kajti vojna napoved je bila poslana Izvršnemu svetu skupščine Republike Slovenije, predsedniku gospodu Lojzetu Peterletu. To je prva stvar, zdaj ne bom delal zaključkov, lahko si jih sami ustvarite. Zdaj, druga zadeva je, nek šokanten podatek, ki je bil objavljen leta 2003. Takrat je izšla knjiga italijanskega politika Piera Fassina, namestnika znanega ministra, minister za trgovino, ki pa je bil v času slovenske osamosvojitve desna roka italijanskega znanega ministra Giannija De Michelisa in sekretar socialistične internacionale. Gospod Pierro Fassino o knjigi, ki je izšla v Milanu v letu 2003 z naslovom Iz Strasti, "Per passione", opisuje svoj obisk v Sloveniji. Ne boste verjeli, natančno 27. junija 1991, na dan, ko je prišlo do sestrelitve tega helikopterja, na dan, ko je predsedstvo pozvalo Slovence v JLA naj prestopijo. Piero Fassino piše v tej knjigi, da je... No še to, vlad za to ni vedela, zunanje ministrstvo ni vedelo za takšen obisk, mi bi bili veseli če bi kakšen tuji politik takrat prišel pa ni bilo nobenega, vsaj ne uradno. Piero Fassino je očitno bil ampak ni obiskal vlade, zunanjega ministrstva ampak je obiskal, to sam piše v tej knjigi, Milana Kučana in Cirila Ribičiča. In oba sta ga rotila, naj socialistična internacionala,

73. TRAK: (PK) – 00.00

(nadaljevanje) ki je imela takrat prevlado v Evropi, ne prizna Slovenije oziroma naj ne podeli mednarodnega priznanja Sloveniji in Hrvaški, desnici. Ko je ta knjiga izšla je bila v Sloveniji spregledana, popolnoma. Mislim da je bila opažena ampak v javnosti ni bila ravno debatirana je potem to Dimitrij Rupel v eni od svojih knjig citiral ampak noben slovenski medij se ni začel s tem ukvarjati.

Predstavljamte si, da bi v nekem lokalnem časopisu na spodnji Siciliji pisalo, da sta Lojze Peterle pa Janez Janša prepričevala nekega krščansko-demokratskega politika 27. junija 1991 naj ne priznajo Slovenije. Naslednjo minuto bi bila velika afera v tej državi, prva vest na vseh televizijah in časopisih in kamere bi stale pred mojo hišo dokler ne bi tega komentiral. Zdaj je pa od tega takrat minilo 13 let pa se ne da nikogar vprašati ali je to res ali ni res, nobenega demantija tudi ni bilo. Verjetno zato, ker bi gospod Fassino še kaj drugega napisal. Ker to je tako, bom rekel, omenil kot nekaj dejstev ni se pa razpisal o temu obisku ampak nobenega demantija ni bilo. On je še vedno aktiven politik v Italiji tako da bi se ga dalo dobiti za kakšno izjavo, kakšna nacionalna televizija, POP TV, ki skače tukaj, če komarju ena noga manjka, za to pa bom rekel, ni nobenega interesa, zanimiva. In to se je zgodilo ravno 27. junija.

Takrat, pogledjte, ni bilo jasno kdo bo zmagal, 27. junija smo v Ljubljani spremljali, bom rekel, nemoten prodor tankov iz 1. oklepne brigade na Vrhniki, ki so jih zaustavljali, bom rekel, civilni avtomobili in milica. Nikjer ni bilo miniranih in branjenih barikad, kjer bi morale biti. Mi smo vedeli da je najbolj nevarna, pravzaprav je vsak otrok vedel, najnevarnejša enota Jugoslovanske armade takrat je bila 1. oklepna brigada na Vrhniki za takratnem razmere modernimi tanki in z vso logistiko. Niso bili vsi bataljoni kompletni ampak dovolj za resno moč. Mi smo se, kot bi rekel gospod Starc te brigade tudi najbolj bali in največ načrtov je bilo narejenih okoli tega, kako preprečiti manever te brigade. Ampak, to se ni realiziralo. Še več, spomnim se, da je natančno o tem kako s to enoto ravnati bila razprava celo na predsedstvu enkrat in takrat se je potem na podlagi tega sprejela tudi odločitev, da vrhniško vojašnico, to vojašnico, kej rje bila ta brigada, posebej nadzoruje tudi VIS, se pravi Varnostno-informativna služba in je bilo tam vedno nekih pet, šest agentov ki so v avtomobilih in ne vem kako že, to spremljali.

Ampak pazite, ko je šla ta brigada ven, v času, ko se je pričakovalo da bo šla ven, ko so Čadove oklepne enote, bom rekel bile že na nekaterih mejnih prehodih na Primorskem, niti en agent VIS ni javil, da je šla brigada ven. Prvi, ki je klical v koordinacijsko skupino mislim, da je bil dežurni iz štaba na Vrhniki iz območnega štaba, kjer so slišali ropot. ampak je bilo že prepozno, tanki so bili že na Brezovici in naprej. Se pravi ena cela linija je tukaj zatajila. Zanimivo je, da je eden od teh agentov VIS, ki je bil vodja skupine za nadzorovanje in je bil potem tudi disciplinsko odpuščen, danes, bom rekel reden pisec pisem bralcev, ki je razlagal osamosvojitveno vojno in napake in vse ostalo. Ampak je zgolj figura, zaenkrat ne o imenu.

Tretja stvar, v temu pamfletu proti gospodu

74. TRAK: (AD) – 00.05

(nadaljevanje) Krkoviču piše, da v Sloveniji ni bilo vojne ampak so bili zgolj neki spopadi nizke intenzivnosti.

Zdaj, za tiste, ki so to pisali verjamem, da mogoče niso bili niti spopadi nizke intenzivnosti. Vprašanje je v katerem Vrbskem jezeru so bili, ali pa še kje drugje, glede na to, da so nekateri pisci prepoznani v tem pamfletu. No, ampak zanimivo pred nekaj leti je v Srbiji izšla knjiga, ki nosi naslov Rat v Sloveniji, Vojna v Sloveniji. V Srbiji, kjer bi bil največji motiv, da rečejo, da tukaj ni bilo nič, ker so pač doživeli poraz. Ampak je izšla knjiga v dveh delih, Vojna v Sloveniji, preko dokumentov predsedstva SFRJ. In v tej knjigi je ogromno dokumentov z druge strani, ki govorijo tudi o dogajanjih 27. junija. Nisem imel časa, da jih prinesem s seboj, ampak so v latinici, ni treba prevajati, se da brati. Tisti, ki ste pozivali na to naj se stvari razčistijo pa vse okoliščine vseh dogodkov, vzemite v roke ti dve knjigi, boste videli zelo zanimive dokumente o stališčih Slovencev, ki so hodili v Beograd ob različnih priložnostih, bom rekel, tudi v teh najbolj usodnih časih in boste prebrali stvari, ki jih v slovenskih medijih še nikoli niste. Knjigo sta pa napisala dva zgodovinarja, ki za vsako trditev navajata tudi citat, se pravi je možno preveriti. Sta oba iz njihovega znanstvenega inštituta, Akademije znanosti ali Zgodovinskega inštituta. No o tem, zanimive stvari o teh dneh lahko preberete tudi o 27. juniju lahko preberete v knjigi od Jovića takratnega predsednika predsedstva SFRJ. Tudi v zvezi s temi trditvami bi bilo gospoda Kučana par stvari za vprašati pa nikoli ni te prilike. Zdaj gospod Jović ok, vemo kakšno vlogo je igral, bodo vsi rekli to ni zanesljivo, je srbski vir. Samo v nekaterih zadevah se človek sprašuje kakšen motiv bi imel, da laže. No potem že omenjeni gospod Borak. Človek, ki je bil eden glavnih svetovalcev gospoda Kučana. Hkrati, poveljnik ne vem katerega bataljona v Ljubljani Teritorialne obrambe in kolumnist Dnevnika. V Dnevniku, ljubljanskem Dnevniku je 27. junija zjutraj, ko so šli tanki po Celovski, izšel uvodnik in naslov čez celo stran, kjer je pisalo JLA zasedla meje in potem je pisalo kako je JLA intervenirala v Sloveniji in opravila nalogo. Zelo tako, bom rekel, pohvalno nevtralnno, kot, da bi to bil časopis, ki je izšel v Beogradu, ne v Ljubljani. Seveda je bila reakcija odgovornega urednika, ljudi bralcev, ki so to zažigali tam pred stavbo. Zdaj navidezno je odgovorni urednik Milan Meden odstopil. Ampak, seveda ta spremljava ni bila slučajna. Nikoli več nihče ni omenjal te števile tega časopisa. Zelo težko ga dobite v slovenskih knjižnicah. Se je vse poskrilo. V NUK-u pa je še no. In je to zanimivo prebrati, kako so nekateri delovali v duhu plebiscitne zaveze o skupnem sodelovanju. No in to, da je potem ta isti človek, ni izvajal ukazov, ki so bili dani in da mu je potem pokrajinsko poveljstvo sekundiralo. Oprostite, dovolj velika stvar je že gospod Butara, da nekdo v vojni ne izvrši ukazov. Veste kakšne so sankcije / oglašanje iz dvorane/ No seveda. Seveda. Poglejte, vi ste bili eden od pokrajinskih načelnikov narodne zaščite prej in tako naprej, zato ste bili takrat samo premeščeni na višji položaj celo, navidezno. Ampak jaz vem, da vi niste bili problem.

75. TRAK: (AD) – 00.10

(nadaljevanje) Problem je ta vzporedna linija, ki je takrat delovala tukaj v Ljubljani. So bili na poveljniških položajih v enotah Teritorialne obrambe ljudje, ki bom rekel, so načrtno delali za to, da prvič mobilizacija ni uspela. Gospod Starc je omenil 14% odziv. Jaz takega primera ne poznam, ker je to res šokantno. Mogoče je bila tudi kakšna enota, je pa res, da je bil odziv v Ljubljani bom rekel, katastrofalno slab. Ravno 27. junija. 27. junija je pokalo na Štajerskem. Zelo resno, resni spopadi so bili. Borili so se Korošci. Dolenjci so ustavili oklepno kolono na Medvedjeku. Tu v Ljubljani je delovala policija, Teritorialna obramba ni delovala. Zdaj tukaj je v tej knjigi objavljena tudi analiza, ki jo je Republiški štab za Teritorialno obrambo naredil kmalu po vojni. Tudi podatki o odzivu obveznikov na vpoklic in so velikanske razlike. Ljubljana izstopa bom rekel absolutno po slabem odzivu. Še posebej v enotah, kjer so bili bolj bom rekel, izbrani uradniki in tako naprej. In to se enostavno ne bi smelo zgoditi, ker so vsa poveljstva Teritorialne obrambe, so imela nalogo, da enote popolnijo z obvezniki mlajših letnikov, z usposobljenimi, motiviranimi, s tistimi, ki so se odzivali pozivu na vaje, zato, da bi bili prepričani, da takrat, ko bo zares, bodo enote dejansko se zbrale. To je bil tu velik problem. To je bil tukaj zelo velik problem. No še huje kot to, da se v KZ vrne pa je to, da se danes ljudje hvalijo s tem. Izšlo je nekaj publikacij, kjer so ljudje, ki so to naredili, se hvalijo s tem. Da niso upoštevali tega napada. Češ, bil je prišel je nor ukaz, treba je napasti vojašnice. Seveda tega nismo naredili, in ne vem kaj. Poglejte, to ni bil nor ukaz. To ni bil nor ukaz in tega si ni izmislil ne Janez Janša ne Tone Krkovič, ne Janez Slapar ampak je bila to bom rekel, kolektivna odločitev v situaciji, ko je bilo to naše edino protiorožje proti bombardiranju. Veste, da so z jugoslovanskih letališč večkrat poletela letala in da so se obrnila. Obrnila so se iz dveh razlogov, ne zaradi kakšne humanosti Adžića ali pa Kadijevića, tudi o tem lahko v tej srbski knjigi veliko resnic lahko preberete. Bom rekel je izrazito resnicoljubna. Ampak prvič zato, ker smo jim vedno dali vedeti, da takrat, če bodo oni bombardirali Ljubljano in mesta bomo mi napadli vojašnice. In ko so se letala dvignila za, bom rekel bojne akcije, so bili izdani ukazi, da se pripravijo enote Teritorialne obrambe za napad na vojašnice, ki so bile več ali manj obkoljene ali pa blokirane. In je to pač zaleglo. Je to zaleglo, še posebej po parih dneh so bile te, je bila morala nizka, ni bilo hrane, ni bilo vode. Ko ste govorili kakšno stanje je bilo tam, se je to kasneje izvedelo. Žali bog, ampak pogledajte, vojna je bila. Na naši strani so ljudje umirali, bombardirali so nam oddajnike, civilna vozila, rušili Gornjo Radgono, tako, da moram reči, da meni ni nobenega žal, ki je bil lačen takrat v kasami. Resno. Torej, saj vsi ti podatki dajo, ki so zdaj zbrani, dolgo časa to ni bilo zbrano in so pač krožile različne pripovedi in zgodbe in tako naprej. Zdaj, ko je pa to zbrano, se pa nekateri sklepi lahko potegnejo iz vsega tega in potem preberete še spomine Anteja Markovića. Zanimivo, tudi tukaj ni nobene reakcije, sem prej citiral samo en mali del. Izhajali so že pred desetimi leti in več. Celó v Večeru, v podlistku. Vse kar sem jaz govoril o tem sestanku, tukaj notri piše.

76. TRAK: (PK) – 00.15

(nadaljevanje) V slovenščino je bilo prevedeno. Nobenih reakcij, nobenih pojasnil, bog ne daj, da bi veliko ljudi to prebralo je šlo vse mimo. Torej, 27. junija 1991 se je v Ljubljani pričakovalo neko nervozno dogajanje nek, bom rekel kolaps obrambnega sistema, če hočete. Uspešen predor teh oklepni enot Jugoslovanske armade na mejne prehode in na letališča, skratka na zavzetje vseh tistih točk, ki jih je Slovenija prej prevzela v smislu prevzema učinkovne oblasti in stvar bi bila zaključena.

Potem pa kot so rekli Markoviču na temu sestanku predstavniki slovenske opozicije se bo stvar pa tako sesula sama vase. Slovenije ne bo nihče priznal, vojska bo na mejah, na letališčih, zračni prostor bo zaprt, kriza bo, začeli bodo klicati na odgovornost, ve se kdo bo odgovoren, evo tako približno, mogoče nekaj žrtev in to, ampak to je vse zanemarljivo.

Zdaj to je samo en drobec tega kar je možno dati na mizo kot odgovor tistim, ki pravite, da je treba stvari razčistiti. Jaz mislim da jih je dejansko treba razčistiti in da je treba narediti tudi revizijo postopka po katerem so gospodu Merlaku podelili status prestopnika in veterana. Do tega bo prišlo, ker se je ta proces odprl in z revizijo tega postopka se lahko odkrije še marsikaj. Že samo to, da se ugotovi s kom vse je takrat komuniciral bo odkrilo motiv zaradi katerega on ni poletel na varno ampak je letel nad Ljubljano, bom rekel nad centrom, med strojnicami in raketami. On je moral dejansko, zdaj verjetno ni bil, verjetno ga je gospod Šuštar pa Galan sta ga poznala, verjetno ni bil neka neprištevna oseba. Skratka, je moral imeti neko presojo zaradi katere je ravnal tako kot je ravnal. Jaz verjamem, da nekateri drugi, ki so množično letali čez Ljubljano in se jim nič ni zgodilo in tako dalje, tega niso poznali. Če pa je bil on dejansko na zvezi s kom, celo z gospodom Kacinom je pa moral zadeve poznati. Ni bil nekdo tam nekje iz Niša ki niti ne ve ali leti nad Ljubljano ali nad Grosupljem.

Tako da, pogledajte, to se strinjam, treba je te stvari razčistiti, narediti revizijo in ugotoviti, bom rekel, za kaj je šlo. Jaz mislim da se bo izkazalo tudi, kdo vse je pritiskal na to, da se uredi ta status pa da se spomenik postavi pa da se neka slaba vest zakrije. Na koncu boste prišli do iste osebe, ki je danes ni tukaj, hodi pa na predstavitve te knjige, kjer se obsoja ljudi, ki so izvajali ukaz, ki ga je sam podpisal.

Ampak seveda o temu v slovenskih medijih jutri pa pojutrišnjem ne bo nobene polemike pa možnosti za soočenje argumentov, bodo kakšni napadi in tako naprej, kot običajno. Zdaj zaenkrat toliko o tem, mislim pa da bo potrebno nadaljevanje.

Zdaj, jaz sem hvaležen gospodu Dolinšku, da je Kum omenil. Na Kumu smo imeli žrtve, zdaj s tem je meni žal, da tukaj ni gospoda Lipiča, ste predstavniki veteranske organizacije, uniformirane veteranske organizacije...

Mimogrede nič ni narobe, če je več veteranskih organizacij, zdaj za veterane za vojno za Slovenijo pokriva pač vojaško uniformo, Sever policijsko, VSO - vrednote za slovensko osamosvojitve, tako da je širše. Škoda pa je, da ni sodelovanja tukaj. Škoda je, da tukaj ni gospoda Lipiča.

Februarja, leta 2004 smo na pokopališču pod Kumom pokopali Ivana Starina, vi ga morate poznati, če ste njegov poveljnik, bil je ranjen ob letalskem napadu, dobil je šrapnel v glavo, bil je invalid, nepokreten, 13 let je preležal na postelji ne da bi se zavedal.

77. TRAK: (PK) – 00.20

(nadaljevanje) Zdaj, lokalni sobojevniki so lepo skrbeli zanj s pomočjo ministrstva se mu je tudi hiša postavila in tako dalje. Ampak po 13 letih je umrl in februarja 2004 smo ga pokopali. Nas je bila ena majhna peščica, gospod Lipič je bil takrat načelnik Generalštaba Slovenske vojske in kljub, bom rekel pozivom, da se opravi dostojen pogreb z vojaškimi častmi ni bilo nič od tega. Kljub pozivom, da televizija nekaj naredi ob tem, jaz sem sam takrat skušal intervenirati, se ni nič zgodilo, niti omenjeno ni bilo, da je po 13 letih mučenja zaradi rane, ki jo je dobil pri obrambi Kuma umrl Ivan Starina, veteran vojne za Slovenijo. Nima takšnega spomenika kot gospod Merlak, gori je starinska plošča in... Žal gospoda Lipiča ni da bi ga vprašal zakaj se takrat to ni zgodilo. Mogoče bo kdaj prilika, da postavimo ta vprašanja in da stvari soočimo še posebej, ker ste na to pozivani.

ZDAJ bo koncu bi pa še glede tega, da ne vem še o tem kaj dela sodišče ne sme govoriti. Oprostite, ločeno iz treh vej oblasti pomeni, da ena veja ne sme prevzemati pristojnosti druge, to je ločenost. To ne pomeni, da ne vem v parlamentu ne smemo govoriti o sodstvu tudi o konkretnih primerih, pomeni samo, da ne smeš odločati namesto sodnikov. Zdaj, če bi veljalo da je tukaj popolna ločenost potem tudi sodišča ne bi smela soditi ministrom pa poslancem, če smo tako ločeni. Pogledajte, to je popolna norost in absurd in o tem slišimo samo v Sloveniji. To prenehajte s tem. To, da Odbor za notranje zadeve ne sme obravnavati te teme, komu boste to prodali, za pravosodje. Kaj pa naj obravnava, če ne, bom rekel takšnih ključnih stvari, ki so pomembne za vse ob 25. obletnici. In če gre za takšno zlorabo ali pa uporabo dela ene veje oblasti za diskreditacijo. Če bi bilo to nepomembno ne bi sedeli ob 00.22 še vedno tukaj pa še nobeden ni šel domov. Nepomembne seje postanejo nesklepčne v tej hiši, ta očitno ni tako nepomembna. Jaz sem prepričan, da bi tudi člani Odbora za pravosodje, če bi tukaj ostali do konca in znali kaj povedati. Torej, ne samo da se sme razpravljati, razprava je potrebna, v takšnih primerih sploh, saj za to je parlament.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Janša.

Naslednji ima besedo gospod Aleksander Kavčič... Replika, gospod Hainz, izvolite.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Hvala lepa.

Namreč eno je vprašanje eno je pa seveda tisto vprašanje vojašnice. To je tista komanda ki ste jo potem preklicali.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): / mikrofon je izključen/ So šla letala nazaj in je bil ukaz preklican in to trikrat.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Dobro, zdaj drugo vprašanje oziroma drugo je pa to, okoli Veno Karbone oziroma Boraka, to smo mi brali takrat in je Milan Meden seveda tako zato tudi letel kot urednik, to je bilo zelo publicirano po mojem, jaz ne vidim nobenega razloga, da se to ne bi vedelo. In je seveda bil Milan Meden seveda brez službe do penzije. Tako da na podlagi tega...

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Borak pa ne, je pa napredoval.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): To je druga zgodba, bilo je govora o Medenu / oglašanje iz klop/

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Če lahko samo...

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Dobro, hvala lepa.

Zdaj okoli Breznika, ki navija kaseto, jaz ne bom trikrat ponavljal ampak malo bolj pozorno bi lahko poslušali. Hvala lepa.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro.

Naslednji ima besedo gospod Aleksander Kavčič, izvolite.

MAG. ALEKSANDER KAVČIČ (PS SMC): Hvala lepa, spoštovani predsednik za dano besedo.

Torej, nekako bi poskušal tudi jaz predstaviti moje videnje teh dogodkov, čeravno nisem bil direktno udeležen v teh bojih za novonastalo državo Slovenijo, ker sem takrat bil še najstnik in

78. TRAK: (PK) – 00.25

(nadaljevanje) nisem orožja v rokah, imel pa sem kamero. S kolegom sva hodila po Prlekiji in snemala te dogodke, snemala sva konkretno tudi napad vojaškega letala Jugoslovanske vojske na cesto med Ljutomerom in Ormožem. To je vse dokumentirano, torej tisti boj od Presike, Gibine, Razkrižja, Vučje vasi, Radence, potem seveda Gornje Radgone... Pač iz tega aspekta nekako imam eno spoštovanje do vseh tistih ljudi, ki so žrtvovali svoja življenja, se borili za našo državo in mislim, da bi to spoštovanje morali ceniti danes še toliko bolj, kajti 25. obletnica naše države, Slovenije je vseeno ena obletnica katere bi se morali vsi torej jo spoštovati in jo ceniti in biti ponosni nanjo.

Danes že torej šest ur in pol razpravljamo o temi, ki govori o sestrelitvi helikopterja Jugoslovanske vojske nad mestom Ljubljana in dilema je v tem, zdaj, da je bil sestreljen kot neoboroženo vojaško plovilo in seveda nasprotniki govorijo, da bi morali streljati nanj takrat, ko bi bil oborožen in bi bojno deloval. Ampak znano je, da je tudi izvidniško udejstvovanje bojno delovanje in sicer Slovenija je bila takrat napaden s strani vojske Jugoslovanske armade. In edina dilema, ki se mi pojavlja tukaj je ta, če mi mogoče lahko to kdo razloži od vas, ki se bolje spoznate na to, zakaj je bil torej sestreljen nad mestom Ljubljana. Namreč, ko streljaš na neko plovilo nad mestom, to pade na mesto in povzroči še lahko bistveno več žrtev, kot pa če se nanj strelja še kje drugje? Namreč, tistega dne po mojih informacijah, lahko me kdo dopolni oziroma popravi je helikopter Jugoslovanske vojske lebdel nekaj časa tudi nad železniško postajo v Ormožu. To je bilo zjutraj tistega dne.

In verjemite, da so tudi naši vojaki torej Teritorialne obrambe tudi merili na ta helikopter in bi ga verjetno tudi lahko sestrelili, če bi bil takšen ukaz. In ne upam si nekako predstavljati, da bi lahko za neko zatožno mizo ali nekje na sodišču bil tudi zdaj kdo drugi, ki bi takrat sestrelil tisti helikopter.

Tako da, se mi zdi vseeno povečevanje ali pa zaničevanje bojev za slovensko osamosvojitvev na mestu, mogoče v temu parlamentu tudi ampak še bolj pa mogoče nekje drugje, v kakšnih zgodovinskih razpravah. Vsekakor pa mislim, da je helikopter, ki je preletel v Ormožu in bil označen z oznakami Rdečega križa pozneje viden v enem drugem slovenskem mestu, ki je izkrcal oborožene vojake Jugoslovanske armade.

Tako da, zdaj to so ena dejstva, ki so dejansko dokumentiran in so znana seveda pa različni momenti, različni pristopi lahko ta dejstva tudi izkrivljajo. Zato mislim, da je pomembno da se o teh stvareh govori, pove, verjamem pa da bodo poznejše razprave pokazale še kakšno drugo resnico.

Toliko zaenkrat, hvala.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Kavčič.
Gospod Kopmajer, izvolite.

BENEDIKT KOPMAJER (PS DeSUS): Hvala lepa, lep pozdrav vsem.

79. TRAK: (PK) – 00.30

(nadaljevanje) Moji ljubi Slovenci in bratje, tako bi rekel Primož Trubar pred toliko in toliko leti, jaz pa dodajam ali smo normalni. Naj kar na začetku povem, da je vojna tudi za mene trajala čez 400 dni, gospod Krkovič je bil takrat 1989 ali 1990 leta kolega v Kočevju in hvala bogu, da se je spomnil in dal pobudo za ustanovitev manevrske strukture narodne zaščite. Danes sem dal tudi to značko gor na suknjič, tudi v podporo Tonetu. Zdaj pa, ko nas takole gledam in poslušam pri sebi preišlujem, imel sem dolgo časa, se sprašujem, kaj se je po 25 letih z nami zgodilo, da smo nekoč soborci, zavezniki, postali milo rečeno, nasprotniki, da ne rečem celo mogoče sovražniki. Zelo žalostno.

Škoda, da niso danes dobili besede udeleženci vojne, ki sedijo tam ob strani, prisotni, ker bi nam lahko veliko vsebinsko povedali, ker je bilo seveda tudi nekaj vsebinskih razprav vendar vse drugo so bila nekako zgodovinska predavanja, ki ne sodijo ravno sem, ker, dobro, zdaj če jih vaši gledalci televizije ne poznajo, mi večina tukaj jih pozna in bi nam bilo lahko prihranjeno. Kot je že nekdo rekel danes, besede so pač poceni.

Zdaj, če že govorimo o zgodovini pa o zgodovinskih dogodkih naj vam povem, kaj se je dogajalo v Dravogradu od koder prihajam in na splošno na Koroškem. Vsi ste nekako opisali to svoje območje, jaz bom to na hitro strnil zadeve. Moram vas opomniti i obuditi zgodovinski spomin, da smo imeli napad in raketiranje migov v Dravogradu, da smo imeli desant zveznih miličnikov, ki pa smo jih seveda zajeli in predali potem naprej. Končni efekt je bil to, da niso prišli na cilj ki pa je bil zavzetje mejnih prehodov. Potem smo zaustavili motorizirano kolono in jo pred Dravogradom zablokirali. Zdaj vprašanje je kako je lahko ta kolona prišla pravzaprav iz Maribora, neovirano do Dravograda, 60 kilometrov?

Potem, da ne omenim tudi smrtne žrtve tako na strani policije, dva na Holmcu, eden teritorialec v Dravogradu. Še prej moram omeniti to, da ena izmed redkih občin, kjer nismo oddali orožja pa vendar, to so teme, ki še do zdaj nikjer niso bile zapisane v nobeni knjigi, na žalost. Ponujam pa to tematiko ali gradivo za mogoče kakšno diplomsko nalogo kakšnega obramboslovca, bi bilo zelo zanimivo, če bi se spustil v to tematiko.

Zdaj pa kar se tiče strahopetnosti. Zdaj, jaz se ne morem strinjati, da je bil polkovnik Butara strahopetec, ker ni hotel napasti vojašnice v Ljubljani. Jaz bi bolj rekel, da je bil moder in preudaren, ker če bi napadel bi verjetno bila reakcija grozovita. Istočasno se mi pa poraja vprašanje ali smo bili strahopetci tudi mi, na Koroškem, ker smo prevzeli večino stražnic razen Holmca, brez strela. Odgovorite si sami.

Zdaj, o strahopetcih pa tudi tole, kateri od republiških funkcionarjev, višjih ali višjih poveljnikov Teritorialne obrambe je takrat prišel vsaj v bližino Koroške? Ko so bile tam bojne aktivnosti. Sami smo bili, kljub besedam po telefonu, zaslužite si naziv heroja, bravo Dravograd in tako dalje in tako dalje... Kdor je to govoril se bo mogoče spomnil, ker je tukaj prisoten.

80. TRAK: (PK) – 00.35

(nadaljevanje) Tako da, prišli so pa seveda po tem, ko je bilo vsega konec.
Hvala.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.
Še kdo od poslancev v temu krogu? Gospod Janša, izvolite.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Poglejte, ko je bil dan ukaz, da se v Ljubljani napadejo vojašnice, gospod Butara ni bil več poveljnik, to je bilo v drugem delu, takrat je bil že drugi poveljnik. Ko govorimo o zavrnjenih ukazih, ne govorimo o teh ukazih.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): In, ko govorimo o strahopetnosti ne govorimo o tem. Jaz mislim, da gospod Butara ne želi, da povem zakaj sem to rekel.

MIHAEL BUTARA: Z veseljem poslušam. Z veseljem.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): No, pogledjte, ker...

MIHAEL BUTARA: Ali ni res?

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): No, seveda je res ampak glede na to, da ste bili organizator v MSNZ bom rekel, niste bili postavljeni tja kjer bi morali po tej logiki ampak ste bili preneseni v Republiški štab za Teritorialno obrambo. In teh zadev ne bi nihče omenjal po vseh teh letih, če vi sami ne bi prej tega govorili, kar ste prej govorili.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

No, če zaenkrat ni od poslancev potem mogoče gostje. Zdaj, glede na to, da so bila tudi velikokrat omejena pa da sta tudi tukaj še pilota, bi mogoče vidva želela kakšno besedo? Izvolite, kar tam za mikrofon pa če se samo predstavite za magnetogram.

JOŽE KALAN: Jože Kalan, pilot helikopterja v bivši vojski sem bil od učitelja letenja helikopterja do leta 1991. Z mojim kolegom Tonijem, ki je bil tudi moj predpostavljeni sva od leta 1990 sodelovala z Republiko Slovenijo, zdaj si predstavljajte kdo je v Republiki Sloveniji bil. Merlak je hodil na sestanke, jaz sem ga tudi večkrat peljal, s Kacinom. Informacije so verjetno v državo prihajale oziroma v republiko oziroma ne vem kam. Ko so Merlaka začeli malo zasledovati v naši službi, tista zloglasna konta obveščevalna služba ali ptica KOS sem te sestanke s Kacinom prevzel jaz in se m se z njim dobival. Tukaj imam en papir, verjetno, če bi ta papir šparal in tako naprej, pa če bi ga dobili tisti KOS-ovci se mi ne bi dobro pisalo. Lahko vam ga dam, kopijo in tako naprej pa si boste prebrali lahko vam pa jaz zdaj tukaj preberem.

Še to bi povedal, tudi Bogo je bil v tej ekipi, povezave smo vzdrževali tudi z Završek Mirom, ki je bil poveljnik letalske policijske enote, vi ga poznate. In vse informacije, ki sem jih jaz imel o vojski, o delu v vojski, če nismo do Kacina jih nesli smo jih nesli pa do Završka. Tako tudi izvidovanje, približno en teden pred tem napadom v območju kočevske reke sem ga jaz šel izvajati, me je pač Merlak poslal ampak mi je naročil prej, glej da ne boš nič videl.

Praden sem šel, sem šel v Adrio kjer je moja žena delala prej, so imeli interno hranilnico in jaz sem imel tu izgovor, da sem šel z njeno hranilno knjižnico dvigniti denar v Adrio. Ampak ta pisarna, kjer je bila ta bančna celica oziroma služba je bila 50 metrov od hangarja letalske policijske enote. Toniju sem povedal, moram iti dvigniti denar, vedel je za kaj se gre in tako naprej in sem šel jaz gor. Šel sem pa dejansko k Završku, sem mu povedal, da moram iti na izvidovanje, tudi povedal sem mu kam in povedal sem mu, naj obvesti svoje. Mislim, da smo nosili nekaj precej na tnalu, da ne rečem glave, ker dejansko tisti, ki ste bili v vojski veste kaj je bilo, če so te na vojno sodišče poslali. To je bilo zelo glasno, tam ni bilo pogojno in tako naprej.

81. TRAK: (AD) – 00.40

(nadaljevanje) No tole bi zdaj prebral. To mi je dal pa policijski pilot. Bila je kuverta, v drugi, v tisti kuverti je bila še ena kuverta, notri je bilo pa pismo, tole je kopija. Citiram: "V skladu z dogovorom te vabim na srečanje v četrtek 14. marca dopoldne. Pričakujemo te v garaži Maxi marketa ob 8.00 uri kjer poišči osebni avto R19 bele barve, registrska številka LJ 653 401. Prisedi v vozilo, ki te bo odpeljalo na mesto srečanja. Upam, da se zavedaš povečanega zanimanja za nekatere člane vaše ekipe zato bomo srečanje opravili maksimalno diskretno in zavarovano pred spremljanjem služb v vaših strukturah. JK." Jelko Kacin. Mislim, če bi tale papir našel ne bi jaz prestopil s helikopterjem, Merlak pa tudi ne. Najprej je bilo slišati, da Merlak ni imel poguma, da bi prestopil. Mi smo bili dogovorjeni z dvema helikopterjema, varianta je bila celo s tremi helikopterji, da prestopimo na stran slovenske vojske. Ampak tako je bilo, če bi Merlak pobegnil bi verjetno mene in Šuštarja zaprli. Če bi jaz pobegnil bi Merlaka zaprli. Zato sva se čakala. V vseh treh helikopterjih smo imeli nastavljeno frekvenco na radijski postaji na kateri bi se lahko dobili. Za to frekvenco smo vedeli Toni, pokojni, vedel je Šuštar, vedel je Urlep, ki je bil šef tehnike, jaz sem vedel in Hrvat Volf Josip, ki nam je kot radio tehnik to frekvenco naštimal na vse tri helikopterje. To pomeni, da v katerikoli helikopter bi šel na tem kanalu bi imela povezavo. Ta dan, ko je Merlak padel, midva sva bila zjutraj tudi v Ormožu pa sva bila tudi v Dravogradu in tako naprej, nismo vedeli, zvečer smo pa žal videli posnetke na televiziji. Jaz sem poznal Merlakov kombinezon, vedel sem, da je on padel in potem ni bilo več dileme, da je treba čakati še kogarkoli. Naslednji dan sva po dogovoru, kot sva ga že prej imela in kot smo ga imeli z Merlakom, sva pač izkoristila priložnost, ker nama je oficir za navajanje letalskih dejstev povedal, da bo v Mariboru, da bo desant na letališče jugoslovanske armade. Dan prej sva peljala iz Bukovja ranjenca. Pravzaprav sva ga pobrala v hribih nad Dravogradom. Sva peljala ranjenca v vojašnico in sva zvečer helikopter parkirala na sredi tistega placa v mariborski kadetnici. Naslednji dan naj bi bil desant na mariborsko letališče kar nama je povedal ta oficir za navajanje zato sem mu jaz pod pretvezo, da bo prostor za pristanek na kadetnici zelo primeren za pristanke helikopterjev MI8 za katere sem predvideval, da bi jih teritorialci lahko v okolici mariborskega letališča zadeli. In bi pač poiskali varno zavetje v vojašnici. Ta mi je odgovoril, da je to res

in da naj helikopter premaknem. To mi je bil pa izgovor, da sva helikopter premaknila ampak sva ga malo kilometrov naprej premaknila. Prvo sva šla proti Avstriji, proti vzhodu ni imelo smisla iti. Proti jugu ni bilo smisla iti, ker je dol letališče in bi verjetno, so teritorialci imeli letališče obkoljeno. Proti zahodu bi dala pa znak, da sva šla nekam proti centru Slovenije, kjer smo doma. Zato sva po vzletu nisva pričakovala, da bova ravno preživela, ker teritorialci so imeli celo vojašnico obkoljeno, pričakovala sva strele ampak rekla sva poskusiti morava. Po poletu sva poletela proti Avstriji in mogoče tri kilometre pred avstrijsko mejo sva obrnila proti zahodu, preko reke Drave sva šla na Roglo, kjer sva pristala ampak Rogla je bila, kot počitniški center za vse športnike iz bivše Jugoslavije za višinske treninge malo preveč naseljena zato sva šla naprej. Jaz sem hotel iti dol proti Zasavju, kjer sem doma ampak odločila sva se, da čim prej pristaneva. Šlo se nama je pa

82. TRAK: (AD) – 00.45

(nadaljevanje) za to, da sva prišla nekam do telefona. Zato sem izbral planinsko kočo na Golteh, kjer so nama dejansko nudili telefonsko povezavo, da sem obvestil tajnico generala Slaparja in pač povedal, da sva na naši strani. Nisem pa povedal za lokacijo. S pomočjo poveljnika 89. območnega štaba iz Velenja smo helikopter maskirali, midva sva pa začela najino odisejado po Sloveniji. To je to. Jaz še kar mislim Merlak ni bil strahopetec, kot se mu očita, ampak je bil dober vodja, dober pilot, dober prijatelj in žal mi je da so ga pač sestrelili. Je pa tudi Elo Rijavec tukaj. Z njim smo tudi sodelovali. Lokacije je imel tam gor pri eni vasi, ki se ji reče Žilce, se ji je včasih reklo. Zdaj se reče Sveti Vid. No tam je bila lokacija, ki jo je Elo in Toni sta imela kamor bi pristali z dvema helikopterjema. Toliko iz moje strani.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: / govor brez mikrofona/ Ja samo mikrofona še izključite. Ja hvala za to pričevanje oziroma za to podajanje. Besedo ima gospod Janša.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Najprej to. Jaz nisem rekel, da Merlak ni imel poguma. Jaz sem rekel, da ne verjamem, da ni imel dovolj poguma. / govor iz dvorane/ Ne ne, saj poglejte je posneto in je magnetogram in tukaj ni nobenih dilem. Sem rekel, da ne verjamem še posebej zato, ker poleteti s helikopterjem nekam tukaj / govor iz dvorane/ ja pač precej več poguma je bilo treba, da letiš nad stolpnici, kjer so bile rakete pa mitraljezi ali pa preveč nevednosti. Samo to ni važno. Zdaj moje vprašanje je glede na to, da ste vi takrat leteli. Sami pravite, da ste bili na Bukovju, se pravi ste leteli še v uniformi JLA. Na nalogah znotraj JLA. Ali, ne vem, in ste tudi rekli, da takrat, ko ste potem poleteli iz vojašnice, da bi vas lahko sestrelili pa vas na srečo niso. Ali si predstavljate, da bi lahko kakšno od teh posadk, ki je sestrelila Merlakov helikopter ali pa na Igu, ali pa ki bi lahko streljala na vaš helikopter vedela kdo je v tem helikopterju. Razumete, za to gre v tem njegovem primeru. Tonetu Krkoviču se očita, da je dal ukaz, da se strelja na helikopter, čeprav je vedel kdo je noter. Razumete, to piše v tem papirju. A vi mislite, da je to možno?

GOSPOD _____: Ko so me tega dne pobrali tam dol v parkirni hiši so me peljali na Brdo. Tam me je pri, včasih se je reklo Kardeljeva brunarica, tam me je čakal gospod Kacin s katerim sva vse te informacije usklajevala pa tako naprej. Ko so me nazaj peljali smo se pogovarjali. Povedal bi, da sem jaz šel v uniformi, ker včasih je bilo tako, da smo v službo hodili v uniformo oblečeni. Sicer smo bili vsi oboroženi. Eden od teh spremljevalcev, ki so me gor peljali, jaz ga nisem prej poznal ampak potem po letu 1991 pa vem kdo je bil. To je bil gospod Lovšin. In gospod Lovšin in tudi Kacin prej, vsi so vedeli, da smo na Brniku dva pilota Slovenca, trije tehniki. Mislim, da so vedeli. Vsaj mislim, da je bilo prej omenjeno, da je bil gospod Lovšin neki šef Visa, Voma, nekaj podobnega. Da sem bil v helikopterju jaz kot Slovenec tisti strelec sigurno ni mogel vedeti. Bi pa povedal to, ko se je prej govorilo, da smo dobivali opozorila naj prestopimo. Mi bi že prej lahko prestopili, če bi nas vzeli, s tem, da Kacin je rekel bomo mi pobrali helikopterje za protiuslugo, ker so neke / nerazumljivo/ skrivali tamle gor okoli Maribora. Mislim pa, da informacije jaz nisem mogel naprej širiti, ker takrat ni bilo mobilnih, telefoni v vojašnici v Šentvidu, kjer smo bili niso delovali, radia nismo imeli. Bili smo popolnoma brez vseh kontaktov

83. TRAK: (AD) – 00.50

(nadaljevanje) in informacij. Nam so samo pošiljali potnika in nam ukazali kam in katerega potnika peljemo. In če imaš zadaj dva, ki ne veš kdo so, ne poznaš, ne moreš tam delati, čeprav so bile tudi variante, da bi iz Maribora iz vojašnice še enega Slovenca, ki je bil v kabini potnik, da bi še njega odpeljali ampak žal pač s Šuštarjem nisva zaupala, da mu lahko verjamemo, ker sva ga poznala prej dve uri. Toliko.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Zdaj gospod Kalan, vi ste mislim, da izrekel en pomemben stavek zdaj, kar razjasni to zadevo zelo o kateri se dane pogovarjamo in to je, da strelec ne bi mogel vedeti kdo je v helikopterju. In ravno to je problem. Tukaj se očita gospodu Krkoviču in tistim, ki so streljali, ne da so streljali na helikopter ampak, da so streljali na Tonija Merlaka. Zdaj popravite me, če ne vem, ampak na tem helikopterju verjetno ni

pisalo "Ne streljaj, kmalu bom prestopil." Niso mogli vedeti kdo je notri in tako kot je bilo že rečeno, streljalo se je na JLA objekt, oziroma ta zrakoplov z xy posadko. Noben se ni spraševal kdo je tukaj notri. Ker problem pa ni, da se je ta helikopter sestrelil, problem je to, da je bil v tem helikopterju pač gospod Merlak. O tem se mi, o tem se pogovarjamo. Vi ste dobro povedal, težko oziroma nemogoče je vedeti kdo ta helikopter pilotira. In ravno to je absurd tega primera, ker tožilstvo ne preganja sestrelitve helikopterja ampak sestrelitve pilota. To je problem.

JOŽE KALAN: Tako je. Helikopterje smo imeli v vojašnici v Šentvidu tri dni. Tri dni pred to vojno smo helikopterje preleteli v vojašnico Šentvid. Mislim, da bi se lahko vedelo koliko je helikopterjev, vedelo bi se lahko, da so iz Brnika prileteli, niso prileteli iz juga gor. Se je spremljalo in lahko bi se vedelo, da helikopterji Gazele, te naše, ki so bile, so bile neoborožene. Zdaj pa če nekdo ni naprej sporočil pa žal.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro. Hvala. Ne, ker ravno gospod Starc je prej rekel, da je bilo veliko preletov nad Ljubljano, tako z MI-ji, kot s helikopterji in težko je vedeti kdo je kdo. Dobro. Od gostov še kdo? Gospod želite. Če se samo priklopite mikrofona, da boste slišani. Gospod Elo Rijavec.

ELO RIJAVEC: Ja, jaz bi se malo nazaj vrnil najprej. Zelo me čudi, da s Krkovičem Tonetom, kot stara znanca, potem tudi prijatelja, sodelavca v manevrski strukturi, da se zdaj te stvari dogajajo. V 25 letih kar sva skupaj, nikoli mu nisem jaz očital, da je sestrelil helikopter. Ampak on je bil vojak in on je dobil povelje in on je povelje izvršil. On pri tem ne nosi nobene odgovornosti. To je moje stališče 25 let. Sva se kdaj pogovarjala o tej zadevi, da bi karkoli pripomnil?

ANTON KRKOVIČ: / izklopljen mikrofona/ Lahko takoj odgovorim. Sva se pogovarjala Elo. Se opravičujem moram ja.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Gospod Rijavec a želite, da vam odgovori?

ANTON KRKOVIČ: / izklopljen mikrofona/ Želiš, da odgovorim ne?

ELO RIJAVEC: Ja.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: No potem pa lahko, ampak, če se lahko samo izklopite, ker mikrofona je lahko samo eden na enkrat.

ANTON KRKOVIČ: Elo, da. Moj spomin veleva naslednje. Takoj po sestrelitvi, mene je, jaz sem imel ob sestrelitvi eno samo skrb, eno samo skrb in bil sem takoj po tem, sem želel dobiti neposredne informacije in sem se znebil te skrbi. Namreč, zelo skrbno je bil izbran trenutek, zato sem tudi neposredno vodil sestrelitev, da ne bi, torej, vemo vsi kako delikatno je sestreljevati zračno plovilo v tako rekoč urbanem sektorju. In tega smo se zavedali. Zato je bil izbran trenutek nad štreko, kjer je bilo najmanj možnosti, da bi se kaj zgodilo in hvala bogu nismo povzročili civilnih žrtev. To je ad acta. No, ti se boš pa verjetno moral spomniti Elo, jaz sem v roku ene ure zahteval, ne vem, prišla je informacija in mene je zanimalo, torej

84. TRAK: (PK) – 00.55

(nadaljevanje) tudi glede posadke, kaj smo zdaj sestrelili pravzaprav, ker smo streljali na objekt in ne na osebe in ne vem kako je prišla zelo hitro informacija, da je bil v posadki torej pilot Slovenec in da je tvoje sorodstvo. Jaz se spomniš Elo, da sem naročil, ne vem kje si bil, se ne spomnim, toliko 25 let je že minil ampak jaz sem želel, da se čim prej srečava in sem te povabil in prišel si k meni na Gregoričevo na poveljniško mesto in kaj sem ti rekel, jaz se spomnim stavka, Elo, slišim, da smo sestrelili Slovenca, ki je tvoje sorodstvo. In spomnim se, stavka kaj si mi rekel, Tone, če mi to še enkrat omeniš te ne poznam več, tako je jaz spomnim tega. Kajti imel je možnost tako kot drugi, da bi prestopil, zakaj pač ni. Tako sva zaključila, po mojem spominu ta pogovor.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro, če lahko zdaj gospod Rijavec do konca. Izvolite.

ELO RIJAVEC: No, jaz se spomnim, da sem prišel k tebi ampak jaz sem šele pozno ponoči izvedel da je bil sestreljen. Ampak to, da bi se tako pogovarjala, jaz se ne spomnim tako daleč, moram iskreno povedati. Ampak sva ostala skozi v prijateljstvu in nikoli nisem očital te stvari. On je vojak in je svojo nalogo izvršil. Gre pa za drugo stvar, danes ključna oseba tukaj manjka, to je Jelko Kacin, evropski poslanec. On je, ko je on izvedel, to je bil še mesec februar, marec, da jaz sodelujem s Tonetom, s Tonetom sva pa sodelovala kot prijatelja in kot sorodnika, že od majhnega sva bila navezana eden na drugega.

In, ko je Kacin je pa delal s Tonijem in ko me je Kacin poklical, takrat je bil minister za informiranje, pravi Tonija pusti pri miru, za Tonija jaz skrbim in za vse premike, kar so znotraj so moja zadeva, ne vtikaj se več v to. In je rekel, ti prevzemi, takrat je bil polkovnik, Brenčič Drago ki je pa dejansko pokrival cel zračni prostor nad Slovenijo iz ljubljanskega vrha. No in po nekih dveh mesecih pogovorov z njim seveda on ni prestopil, ni hotel niti slišati, nas je imel malo tako za bolj smešne, on kot vojak, velik takšen, čakal je še čin generala je potem mi Kacin Jelko pravil, pripelji ga ti k meni. No in sem ga pripeljal, enkrat sva prišla, to je bilo konec aprila meseca na sedež ministrstva. No in smo imeli kar neke dve, tri ure dolg pogovor popoldne in ga ni prepričal. Ampak Drago, s katerim sem delal smo imeli takšno metodo, hudo, strogo da gre tudi za življenje, če pove vse informacije o čem se pogovarjamo, da gredo otroci, žena in tako. In to smo delali v praksi, povsod na terenu, tudi pri raznih transportih in vse to. Zato ni nič ven prišlo.

No in ko je pa prvi dan vojske, ko smo Tonija ubili se je temu Dragu dobesedno se mu je utrgalo vse skupaj. In on je pobral vse dokumente, tako da zračni prostor, kar je z ljubljanskega vrha bil pokrit in se je skrtil, ni se hotel nobenemu drugemu predati in je zahteval preko prijateljev, ne drugi dan ampak naslednji dan, eno noč je še prespal nekje na enem senu no in potem pridem jaz ponj. Še nisem v življenju

85. TRAK: (PK) – 1.00

(nadaljevanje) videl takšne razvaline človeka. Krvave oči, takšen za ne spoznati človek, sesul se je cel. No in ga naložim v avto in greva in sem mu rekel, Drago greva tam kjer sva bila pred mesecem in pol, dvema mesecema. Kamor hočeš, pravi. No in ko prideva h Kacinu, takrat je tudi bil že Medvedjek, je bilo že raketiranje tam in je tudi pokazal popoldne te posnetke in Brenčič Drago je povedal kaj se je dejansko zgodilo. Da so vrgli kasetne bombe. No in to je bilo tudi potem v poročilih ob sedmih objavljeno. No in potem jaz vprašam Kacina kaj čem narediti z Dragom Brenčičem pravi naredi kar želiš. No in jaz sem ga peljal na ministrstvo, ga preoblekel v vojaško uniformo, pobral dokumente, orožje, pištolo in poklical Andreja Lovšina, sem rekel tukaj ga imaš, pelji ga v Krvavo peč. No in tako je bilo z njim se je to zgodilo.

To se pravi, jaz sem delal in ne glede na to ali sem jaz delal z Dragom sem še zmeraj normalno kot prijatelj sodeloval s Tonijem. In Toni je vedel za vse stvari, ki se pripravljajo. Tako da on je delal vedno z nami. Kar pa je najbolj pomembno je to, da ni Kacin uredil stvari naprej, da ni to povedal Janezu, da niso te stvari obelodanili, ker zelo enostavno bi bilo, vsi helikopterji se lahko streljajo, Gazele so naše, to smo vedeli, da so piloti naši. No ampak to je Kacin vedel, mislim ne vedel, ni povedal naprej, to je problem, ni drugega problema.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Ste zaključili gospod?

ELO RIJAVEC: Ja.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro, hvala.

Vi ste se tudi javili že prej za zaključno, gospod Butara, izvolite.

MIHAEL BUTARA: Predsednik, hvala lepa za besedo.

Jaz sem nekje dolžan dati eno razmeroma kratko repliko glede na nekatera izlaganja, pa bom začel z izlaganjem Zorana Dmrovška.

Prvo bi rekel naslednje, omenili ste tisto enoto Protiletalske obrambe, ki ni opravljala svoje naloge. To je bila enota iz Most vendar niste vedeli in tudi niste mogli vedeti, da so nam v Ljubljani mesec dni približno pred vojno dobesedno v vseh enotah zamenjali kadre. So nam jih pomladili, postavili nove in vse tisto, kar smo mi usposabljali skozi manevrsko strukturo narodne zaščite je bilo več ali manj postavljeno na novo. To so naredili sekretariati za ljudsko obrambo brez naše vednosti.

Druga zadeva, vi ste dobili povelje za bojno dejstvo od brigadirja Šuligoja, ne veste pa od koga ga je on dobil. On ga je dobil od mene. In zakaj? Zato, ker nismo imeli zveze z vašim neposrednim poveljnikom, ker ni bilo tam, bom rekel telefonske povezave na neki kmetiji je bil. In šele potem, ko sem uspel z njim vzpostaviti zvezo je prišlo skoraj do istočasnega prenašanja povelja.

In druga zadeva, zakaj ste vi šli na Ig, vi veste? Vam bom jaz povedal, med vsemi tistimi, ki so obvladovali lansimi mehanizem strela 2M ste bili vi daleč najbolj usposobljeni. Pomen zaščite 510. učnega centra je bil pa tako velik za Slovenijo, za slovensko obrambo da tukaj nismo smeli narediti nobenega "kiksa". In ta helikopter, ki je prihajal proti Igu je po nekih naših ocenah pa po informacijah, ki smo jih dobili, imel namen raketirati 510. učni center. Tako da ste vi s svojim posegom, bom rekel odlično opravili delo. Samo do zdaj, od vojne do danes se nikoli nisva pogovarjala in nikoli ni bilo priložnosti, da bi jaz to rekel, kar sem. V knjigi Premiki Janeza Janše seveda je bilo to modero takrat, piše, da je helikopter ukazal zrušiti brigadir, kasnejši brigadir

86. TRAK: (PK) – 1.05

(nadaljevanje) Bojan Šuligoj. Pa temu to ni tako.

Druga zadeva, glede napredovanj, ker ste omenili. Veste kje so se zaustavila? Da ne boste mislili kje na pokrajinskem nivoju ali pa kaj podobnega... Na nivoju načelnika Generalštaba, Janeza Slaparja in kasneje Albina Gutmana, jaz to vem iz prve roke, zagotovo, iz razgovorov z njimi. Zakaj in kako je druga zadeva, kdo je bil pa takrat minister za obrambo pa veste.

Nekaj bi rad v zvezi s tistim, kar je govoril Tone Krkovič, o očitkih pa nekateri ste to ponovili, glede eventualnega mučenja, ubijanja ljudi in tako naprej, na njegovi lokaciji. S Tonetom Krkovičem sva zelo tesno sodelovala ves čas delovanja manevrske strukture narodne zaščite, v času osamosvajanja in tudi v vojni in kasneje in moram reči, da sva imela vsakodnevne stike. Niti enkrat samkrat nisem imel občutka, da bi se lahko okoli njega dogajali takšni deviantni pojavi, če bi se, verjetno, ne verjetno, sigurno ne bi sodelovala, to sem globoko prepričan. To velja zanj in tudi za nekatere njegove fante, ki jih tudi poimensko obravnavajo v nekih pismih in tako dalje.

Kar se tiče barikade moram nekaj poudariti, za postavitev barikad so bili zadolženi sekretariati za ljudsko obrambo glede na načrt Republiškega sekretariata za obrambo. 15. 6. 1991 je bila pri meni v pokrajinskem štabu delegacija Republiške koordinacijske skupine, ki je ocenjevala naše delo. Dobili smo visoko oceno 3. In takrat so na zahtevo predsednik Izvršnega sveta Ljubljane, Marjana Vidmarja, sprejeli odločitev, da se umaknejo vse žive blokade, težka gradbena mehanizacija iz območja vojašnic in na mestih, kjer je bilo to predvideno za blokiranje, recimo v smeri med Vrhniko in Ljubljano in drugo.

Jaz sem takrat skupaj za načelnikom 30. razvojne skupine, načelnikom štaba Toneta Krvinška/?, Jožetom Prvinškom, rekel da v teh pogojih mi s sredstvi, ki jih imamo na razpolago tudi slučajno ne moremo zaustaviti tankovske kolone. Zadeva se je sicer odvijala drugače, jaz se v to ne bom spuščal v temu trenutku, ker bi moral na široko razlagati, samo dejstvo je, da neki resursi niso bili prisotni in tisto najpomembnejše, mi takrat tudi ukaza nismo imeli nobenega. Pa da ne boste mislili, da jaz ukazov nisem izpolnjeval pa izvrševal, daleč od tega. Osebnost sem vodil enote Teritorialne obrambe, pri izvajanju bitke v Trzinu. Osebnost sem vodil tudi, bom rekel, zajetje logističnega centra zvez v Prulah. Osebnost sem vodil in načrtoval akcijo Rožnik, najbolj spektakularno akcijo, ki je bila izvedena v času vojne za Slovenijo. Osebnost sem dal nalogo mojim ljudem in enotam, da so šle v Borovnico reševati situacijo, ki je takrat nastala.

In odločil sem se še za eno zadevo, upam da mi ni to kdo zameril, jaz sem poslal v akcijo ob kamermanu tudi brata ministra Janeza Janše, Rajka Janše. Moram reči, da ni trepnil, prevzel je nalogo in jo opravil do konca. Tudi slučajno ni imel kakšen pomislek in je odlično opravil to nalogo. Se je pa tudi zgodilo, da so od mene zahtevali, da najdem v enoti brata od ministra Šešoka in ga vrnem njemu, ga dam njemu na razpolago, da bo varoval svojega brata, ministra. Sem rekel, ni variante, da bom jaz kogar koli iskal, sem rekel, dam na razpolago mojo zaščitno enoto celo, mojo enoto vojn policije jaz nobenega ne bom iskal po enotah.

Naslednja zadeva, 8 vojašnic je bilo v Ljubljani. Vse smo blokirali. vendar je zaradi problemov, o katerih sem prej govorili pa jih nismo poznali in glede nato, da smo imeli mi enote na vojaških vajah in so postopoma nastajale, smo jih postopoma do-mobilizirali, smo imeli vojaške in

87. TRAK: (PK) – 1.10

(nadaljevanje) sicer blokirane samo enote niso bile kompletne, enote so bile, bom rekel, tako kot sem prej, 40, 42, 43 % popolnjene, takrat ko smo dobili 28. zjutraj ukaz za napad na vojašnice. In ker sem dobil povratno informacijo, da enota ni sposobna bojno delovati, da imajo kolektivna orožja, recimo netrajne topove, ker ima posadka petih enot samo z dvema in tako naprej, seveda sem, bom rekel, odločil tako kot sem odločil in nisem dovolil napada na vojašnice, zaradi te preventive in predvsem zaradi tega, da ne bi izpostavljal, bom rekel, ognjeni moči armade in njihovim grožnjam, predvsem iz Šentvida, civilno prebivalstvo. To je 350 tisoč ljudi pa ljudje moji, s tem se ni za hecati.

Tank na Brezovici ni uničil Zmago Jelinčič ampak sta ga dva fanta, Ivan Ograjšek in še drugi vendar sem tam, verjeli ali ne, poslal pet ekip. Prva je šla, ni naredila. Druga je šla, ni naredila. Tretja je šla, ni naredila. Četrta je začela, peta je končala, vmes se je pa Jelinčič pojavljal. Potem na območju ljubljanske obveznice je bila zajeta logistična ekipa iz Vrhniko tako da je tudi to, bom rekel, ena od tistih akcij.

No in še dve zadevi bi rad rekel, tukaj jaz ne vidim nobene strahopetnosti in mislim da ni lepo tako govoriti sploh pa ne od človeka s katerim sem sodeloval, tesno mu verjel, naredil čuda in pol v času manevrske strukture in tudi, bom rekel, v času osamosvajanja in tudi vojne za Slovenijo. Takšnega zaupanja, kot smo imeli pripadniki Teritorialne obrambe pa lahko rečem tudi policije in ostalih struktur do Janeza Janše ni bilo nikdar ne bo v slovenskem prostoru na obrambnem področju. Tako da, mi je žal, da prihaja do takšnih ocen.

In bi samo še dve zadevi rad povedal, seveda je pa vedno stvar poveljujočega, glede na informacije, ki jih ima ali pa zlonameme informacije, da odloči kot se je odločil. Jaz imam čisto vest zato vam lahko govorim tako, kot vam govorim. Je pa cel kup nerazrešenih zadev, eno od teh, jih bom samo na kratko nanizal. V vrhu Koordinacijske skupine smo imeli zelo močnega agenta kontra-obveščevalne službe armade. Mogoče še kaj več. Minister Janša, jaz pravim minister še vedno vezano na vojno, pozna ime in priimek pa tudi, bom rekel, delovanje ampak o tem jaz ne bom govoril.

In druga zadeva, ko govorimo o strahopetnem. Ne bom rekel ali je strahopetno ali je kako drugače je to, da imate

na spletni strani SDS, stranke, objavljen pamflet o moji strahopetnosti in to je bil postavljen po mojem intervjuju v časopisu Delo v katerem sem med drugim omenil dve stvari pa mislim da sta bili najbolj moteče. Da so vsa ministrstva obrambno in za notranje zadeve odgovorna za orožarske zadeve in afere in naslednja zadeva, povedal sem, da so v strukturah Teritorialne obrambe in policije bili ključni pripadniki te strukture, prvenstveno člani Zveze komunistov. To je dejstvo, ki ga ne moremo skriti. Niso bili ali pa so, bom rekel, zamrznili to situacijo, ker je bil takšen / nerazumljivo/ na ta način smo delovali ampak, to so bili ljudje, ki so z dušo in telesom sledili svojemu ministru za obrambo.

Naslednja zadeva, bom samo imenoval, Kompas in kurirska povezava z Republiško koordinacijsko skupino. Nekateri iz tujine so želeli kri in mrtve, da bi potem šele zavezniki pomagali Sloveniji pri izvajanju, bom rekel naši osamosvojitvenih ciljev. K sreči tega ni bilo potrebno narediti.

Zdaj čisto na koncu, dragi moj predsednik, da vam nekaj povem, malo cinično ste omenili, da je moj oče bil general Jugoslovanske ljudske armade. Leta 1990, ko ste se vi rodili je on bil vključen v manevrsko strukturo narodne zaščite. V knjigi Janeza Janše, v delu, ki opisuje manevrsko strukturo je tudi

88. TRAK: (PK) – 1.15

(nadaljevanje) njegovo ime zapisano, kjer smo preko njega dobili cel kup izredno koristnih podatkov z najvišjega vrha. Tako da, je v vsakem primeru časten človek. Res je, da je bil partizan, spoštovan, udaren, upam si reči brezmadežen, ker so tudi to iskali pri njem pa niso našli. Zelo hraber, da je bil, bom rekel predan Sloveniji, slovenski osamosvojitvi. Žal je 1. aprila pokopan. Ne dovolim, da se ga kdor koli dotika ali pa da meni ali pa njemu, bom rekel, podtika kakršne koli insinuacije.

S tem sem jaz zaključil mi je pa všeč, da je ta debata čeprav je dolga se tako razvila, sem pa eni strani žalosten, da ni takšnih debat bilo že v preteklih letih, kjer bi se lahko natančneje pomenili, natančneje pogovorili. In, če boste dovolili bi jaz neko pismo, ki sem ga od takratnega ministra za obrambo leta 1991 poslal tudi članom vašega odbora. Čisto za informacijo in bo samo nadgradilo vso to razpravo, ki smo jo imeli danes, ne mojo, vse naše. Hvala lepa za pozornost.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Mi lahko samo še odgovorite glede pekarne.

MIHAEL BUTARA: Se opravičujem, tega pa nisem imel zapisano.

Poglejte, v Ljubljani, zelo dobro vprašanje, v Ljubljani je bilo 8 vojašnic. Ta vojašnica kjer so pekli kruh je bila na Kodeljem, to je blizu kasarne maršala Tita ali pa blizu znamenite urice na Roški cesti kjer je bil proces JBZT. No in položaje, ki smo jih imeli, Protiletalske obrambe, smo imeli na Ljubljanskem gradu. Z Ljubljanskega gradu mi nismo imeli enote, mi nismo imeli veliko protiletalskih sredstev. Z Ljubljanskega gradu mi nismo mogli doseči ta helikopter na tej točki zaradi prevelike razdalje. In zaradi pomanjkanje teh, bom rekel protiletalskih enot, protiletalskih sredstev mi nismo mogli učinkovito delovati, sploh delovati nismo mogli, po plovilih, ki so letala čez Ljubljano. Ta nesrečni helikopter je pač vzel špuro, kot se temu reče, mimo centralnega dela mesta in mimo pozicij, ki so jih imeli protiletalci iz 30. razvojne skupine. To je, bom rekel en kratek odgovor.

Drugače bom pa ponovil še eno zadevo, zakaj sem prepovedal streljati na plovila? Zaradi tega, ker bi v primeru, če bi streljal na plovila, ki niso na bojnih nalogah, lahko izpostavil državljane v stanovanjih v stolpnica in tako naprej. Ker če ste bili kdaj na Ljubljanskem gradu ste videli, da so stolpnice zelo visoko in če bi streljali po mestu, po stolpnica in tako naprej in če bi še zrušili kakšen helikopter ki ni bil oborožen in ni bil v bojni akciji bi, bom rekel, naredili veliko škodo. Ne samo gmoto ampak človeških žrtev.

In druga zadeva, to je bil prvi dan vojne, mi smo imeli pa na območju Ljubljane dve posadki z raketami, šest raket pa tri protiletalske topove. Previdnost in preudarnost, recimo. Čakal sem seveda na tisto resno zadevo. Je pa zagotovo to, da je, bom rekel, sestrelitev tega helikopterja, na žalost je bil v njem Slovenec, ki je sodeloval kot pravijo tudi z našimi strukturami je pa vplivala na to, da so se tudi pri naših nasprotnikih zdrznili in so ugotovili, da imajo, bom rekel tukaj zelo hudega in resnega nasprotnika tako da je tudi to vplivalo mogoče na njihovo nadaljnje delovanje pa je tukaj še cel kup zadev, pa zaenkrat jih ne bom predstavljal.

Hvala lepa.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

No, samo da sva si na jasnem, prej ko sem omenil vašega očeta nikakor ni bilo zaničevalno mišljeno ali kakor koli. Izpostavil sem ga samo zato, da če je res bil general JLA in ali je to potem kakor koli imelo vpliv na vaše odločitve, zato da niste proti Jugoslovanski ljudski armadi delovali bojno na takšen način kot bi sicer lahko in kot vam je bilo naročeno.

Sedaj ima pa besedo gospod državni sekretar, gospo mag. Miloš Bizjak...

FRANC BREZNIK (PS SDS): Kot predlagatelj.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: V imenu predlagatelja? Dobro, gospod Breznik, v imenu predlagatelja, izvolite.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Najlepša hvala.

Jaz moram povedati, da tudi sam kot predlagatelj bi želel če

89. TRAK: (PK) – 1.20

(nadaljevanje) bi se nam pridružil še gospod Kacin, zdaj ker ga ni tukaj zraven je težko govoriti. Smo pa pridobili dokument torej iz leta 1992, ko je odspod Kacin kot veliki ljubitelj, kot tudi jaz sam, letalstva, helikopterjev in vsega ostalega je objavljajal, kar lahko rečemo celo vrsto podlistkov v reviji Obramba, eden iz leta 1992 ima naslov Helikopterji v desetdnevni vojni. V tem totalno avtentično napiše te dogodke, opiše nekatere zadeve, torej neko kronologijo do trenutka, ki je nekako identičen, kot ste sami predstavljali.

Bom pa vzel nekaj zanimivih njegovih pogledov iz takratnega obdobja: "Le nekaj ur po preteku od zadnjih poskusov, da bi se izognili spopadam ko so naši strelci protiletalskih raket bili prisiljeni odgovoriti na Barju so po izkrcanju specialcev pri Trzinu sestrelili M8 nad Rožno dolino pa Gazelo. Streljali so sicer na več helikopterjev, ki pa so kljub zadetkom in mnogim luknjam po čudežu preživeli obstreljevanje. Na vsak način pa je bilo res, da smo tistega dne zadeli skupaj šest helikopterjev, kot smo tudi sporočil na tiskovni konferenci. Potem ko je bila nad Rožno dolino sestreljena Gazela sem se po dogovoru z vodstvom šel najprej k avstrijski konzulatu, da ji pojasnim incident in domnevni padeč raket na njihovo poslopje pa se je pokazalo da vest ni bila točna.

Potem sem seveda odšel na mesto nesreče in zgrožen takoj prepoznal pilota. Zgodba o pilotu Toniju Merlaku je gotovo ena najbolj tragičnih zgodb zadnje vojne. Človek s katerim sem odlično sodeloval vrsto let in skupaj z njim pripravil pobeg posadke / nerazumljivo/ helikopterjev je bilo sestreljeno nad Ljubljano. Nikoli ne bomo izvedeli kaj ga je gnalo, da je potem ko se je prostovoljno javil za prevoz kruha posadki enote za zveze in ga naložil v vojaški pekarni, namesto na Krim zavil nad Rožno dolino in to v času miru, dvakrat nizko paradno preletel nad železnico in hišami svojih sorodnikov, le nekaj sto metrov stran od najožjega središča Ljubljane in sedeža vodstva slovenske države. Je nameraval potem, ko bi oddal kruh pobegniti na dogovorjeno lokacijo ali pa je šlo za nerazodno, čustveno odločitev človeka, ki je bil že dolgo ločen od svoje družine. Odgovora na to vprašanje ne bomo dočakali nikoli.

Zame pa sta bila tisti in naslednji dan najtežja v vojni. Na tiskovnih konferencah se nisem povsem obvladal, vsi po vrsti, od predsednika Kučana do prof. / nerazumljivo/ pa so mi dobronamerno svetovali naj ne bom tako grob do novinarjev." Torej on tukaj še opisuje tudi novinarje Mladine, ki so šli poslikati tisto območje padca sestreljenega helikopterja in tako naprej.

Torej, sam Kacin v letu 1992 po vsej verjetnosti, ko je bi leta spomin izredno bister, morda nekaterim bolj kot danes je nekako že opisano. Seveda bi bilo zelo zanimivo, kar bi danes gospod Kacin povedal ali bi potrdil, to je ta Obramba vzeta iz NUK, bila je izposojena. Kdaj in zakaj smo uporabili helikopter je to bil v bistvu že četrti del teh njegovih izjav, imamo kopijo torej imam "scan" te Obrambe tukaj in vam ga lahko tudi vsem, ki boste želeli pošljem po tej seji.

Torej to je bila izjava gospoda Kacina in spomini na helikopter v desetdnevni vojni predvsem pa tudi na gospoda Tonija Merlaka. Toliko v temu trenutku.

PRESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Breznik.

Besedo ima gospod Miloš Bizjak, izvolite.

MAG. MILOŠ BIZJAK: Hvala lepa za besedo.

Kot državni sekretar Ministrstva za obrambo moram negirati nekatere izjave in pa neresnice, ki so bile tukaj izrečene in zadevajo izključno pripadnike Slovenske vojske.

Namreč, dokler naši pripadniki delajo v skladu s predpisi in s pravili službe je moja dolžnost, da jih vzamem v bran. In tukaj je bilo rečeno, velikokrat je bil omenjen brigadir Humar plus nekateri drugi častniki. Moram jasno povedati, da brigadir Humar ni odgovoren, da je primer polkovnika Popova padel na sodišču. Niti pripadniki drugih Slovenske vojske, niti Slovenska vojska kot institucija in niti Ministrstvo za obrambo. Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska smo že na treh sejah Odbora za obrambo povedali da nismo bili vključeni v izbor teh sodnih izvedence. Skratka, nismo imeli možnosti in nismo bili pozvani. Kako sodišče izbira izvedence je druga zgodba, Ministrstvo za obrambo tukaj ni imelo niti možnosti niti pristojnosti.

Seveda smo pa poskušali vse narediti, da bi, dokler se je to še dalo, postopek spremenili v drugo smer.

90. TRAK: (PK) – 1.25

(nadaljevanje) Pritožili smo se, bili smo zavrnjeni. Bili smo zavrnjeni s preprostim razlogom, da subsidiarni tožilec v takšnem primeru ne more podati ovadbe. Pomeni, da je državni tožilec edini, ki lahko v imenu države da tožbo

oziroma vložiti zahtevo. In tudi, ko smo se drugič zelo utemeljeno lahko vam pokažemo, skupaj z Ministrstvom za pravosodje pripravili pritožbo je bilo tudi na višjem sodišču to zavrnjeno. Celotna situacija je tako zapletena da celotna izredna postopka ne moremo speljati, niti revizije, ker to lahko izpelje samo je državni tožilec.

Seveda moram pa tudi povedati, da ko je bil imenovan brigadir Humar, moramo povedati, da brigadir Humar ima status pristopnika. Brigadirja Humarja je v službo oziroma mu je pogodbo podpisal takratni minister za obrambo leta 1991 in s tem mu je bil priznan status pristopnika. V tem sistemu je bil vse do sedaj, to pomeni, da ko je prišel s činom poročnika je v tem obdobju napredoval do čina brigadirja v različnih vladah, pod različnimi ministri. Če bi bilo toliko narobe, kot zdaj pravite, bi seveda pristojni organi to ugotovili že takrat ali pa tudi v postopkih samega napredovanja. In ne vem zakaj se zdaj po 25 letih to toliko problematizira.

Pa ni samo on, tudi imena, ki ste jih našli imajo nekateri podobne statuse, ne vsi. In, če smo ljudi pustili v sistemu ob vsem preverjanju do sedaj verjetno ne moremo kar naenkrat spremeniti stališča ali pa se vsi skupaj posuti s pepelom in povedati, da smo to do sedaj narobe delali.

Bi pa še povedal sledeče, to kar ste tudi sami predsednik opozoril, spreminjamo Zakon o obrambi in tam bomo to anomalijo v činih tudi popravili ni pričakujemo seveda tudi podporo. Upam, da vsaj častniki, ki ste tukaj razumete moje stališče in te besede, ki sem jih izrekel v bran pripadnikov Slovenske vojske.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Zdaj, kar se tega drugega dela tiče in brigadirja Humarja, gospod Bizjak, boljše da res ne odpiramo še druge stvari, ker že tako imate hude težave z iskanjem nekoga, da ga še do 15. maja letošnjega leta daste za načelnika. Če še kaj drugega odpremo bodo kadrovske težave še hujše.

Kar se pa prvega dela tiče pa očitno se je po vašem mnenju tudi bančna luknja sama skopala. Nihče ni kriv v naši državi za nič. Ne Humar, ne izvedenci, ne MORS, nič, sam se je očitno oprostil Popov.

Replika, gospa Bah Žibert, izvolite

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Veste kaj, prej ste povedali da nastopate kot državni sekretar.

Spoštovani državni sekretar, prvo kar bi jaz pričakovala od vas, kot državni sekretar, je da zaščitite načelnika, ki ga je postavila vaša ministrica oziroma njen predhodnik. Vi ste pa tudi njen politični sodelavec, politični. Pa ga niste zaščitili, namreč njegova izjava je diametralno nasprotna izjavi gospoda Humarja. Nekdo laže. In res je se čudim, da državni sekretar ne zaščiti najvišje funkcije, vojaške funkcije v državi, je problem ime in priimek? Imenovan je bil gospod v vašem času. Na seji Odbora za pravosodje sem sedela, smo se pogovarjali in, ko je bila tema imenovanje novega načelnika. In kaj se je zgodilo z bivšim in zakaj in na kakšen način. Vi pa v petumi razpravi niste bili sposoben povedati nič drugega kot na začetku, da pač seveda boste pomagali po svojih najboljših močeh... Jaz upam, da bolj učinkovito kot v zadevi Popov.

91. TRAK: (PK) – 1.30

(nadaljevanje) Ni res, kar pravite za gospoda Humarja, on je dobil elektronski naslov na službeni mail. On, če ni pač povedal naprej je to problem, lahko bi kot civilist povedal, to sem že takrat povedala, civilist povedal v vojaški funkciji Humarju. Tista vojaška funkcija pa bi morala naprej obvestiti načelnika.

Tako da, pogledjte, dejstvo je, da stvari niso prišle pravočasno na prava ušesa in to je odgovornost nekoga, ki dela v Slovenski vojski in seveda meče slabo luč na celotno vojsko.

Pa še nekaj ste omenili, govorili ste o statusu pristopnika in tako naprej. Zdaj so pač tudi okoliščine so seveda lahko drugačne kot so nekatera dejstva znana, mene zanima res gospod Humar je rekel, da je leta 1991 sodeloval v vojni, kateri vojni sprašujem? Morda pa bo res treba še kakšno stvar odpreti, naj pove, kje je sodeloval. Tukaj so veterani vojne za Slovenijo verjetno bi radi vedeli, kajti gospoda se omenja kot bodočega načelnika Slovenske vojske. Jaz upam, da ni gospod sodeloval kje na Kninu na primer. Jaz zgolj sprašujem.

In jaz ne bi tako vehementno zagovarjala enega in pustila na cedilu drugega, ki je najvišji po činu.

MATJAŽ HAN (PS SD): Saj se lahko sam zagovarja.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Lahko se sam zagovarja, seveda, absolutno vendar pa jaz imama pravico, gospod Han, da razpravljam.

MATJAŽ HAN (PS SD): Ja, saj jaz tudi.

ANJA BAH ŽIBERT (PS SDS): Ja, vi se pač ne prijavite, ker težko kar koli poveste o tem. Jaz pa lažje povem.

In še prej gospod, bilo je iz vaše strani, moram tudi povedati, pogledjte, pravite da ste delali na tem, da ne bi bilo žrtev in da neko plovilo ni bilo na bojni nalogi. Kako ste pa vedeli? Veste, v bojni nalogi, veste različne naloge so, tudi zastraševanja so, tako kot sem prej povedala kako smo mi bežali, ko so preletavali avioni nad nuklearko. Zdaj, tisti ki smo tam doma so nas velikokrat učili in nam delali različne akcije in tako naprej, kaj se zgodi, če pride do

slučajno težav v zvezi z jedrsko elektrarno. Jaz ne vem, veste, bojna naloga, mislim tudi kruh, prenašanje kruha, zame veste je to bojna naloga. Oskrba sovražnika, da gremo v 2. Svetovno vojno... / oglašanje iz klopi/ Ne še, zdaj še jaz govorim pa vam bodo dali besedo, tri minute bo pač predsedujoči vodil sejo.

Skratka, jaz pač na te stvari ne pristajam in dejstvo je in še enkrat povem, da verjetno bi bilo povsem drugače če bi se danes pogovarjali zakaj nekateri niso uresničevali ukazov, ki so jim bili dani. Danes je lepo reči, ker sem pametno in preudarno ravnal... Vprašanje, če ste, morda bi bila zato kakšna žrtev manj, če bi drugače ravnali. Kako lahko danes sodite, da ste ravnali preudarno? To je pač vaše mnenje. Dejstvo pa je, da niste izpolnjevali ukazov.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Besedo ima... Dobro dajte gospod državni sekretar potem pa gospod Hojs. Ostali nimate več, ker so zaključne besede razprav gostov, žal.

MAG. MILOŠ BIZJAK: Odgovoril bi.

Poglejte, kar zadeva gospoda Humarja, tukaj je bila seja Odbora za obrambo kjer je prišel objasniti te zadev. To je bil na željo predsednika in tukaj je bilo rečeno oziroma povedano po moji presoji vse, kar je bilo takrat potrebno ker ste končali razpravo, če jaz prav razumem. In sklepi, ki so bili sprejeti na temu odboru mi ne kažejo na nič spornega kar bi lahko bilo, kar bi bilo zame obvezujoče kot stališča Odbora za obrambo. Zato sem jaz mislil, da je ta zadeva končana.

Seveda, kar pa zadeva načelnika, jaz ga nimam kaj braniti ker ni ničesar v temu trenutku obtožen ali obsojen.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Zdaj, kar se gre tukaj za ta primer, dobro vemo kaj je bil problem na tisti seji.

92. TRAK: (PK) – 1.35

(nadaljevanje) Nismo razpravljali o prestopu, ker sploh ni bila tema, bistveno na tisti seji je bilo pa to, da je gospod Humar rekel načelnika sem obvestil, načelnik je rekel, jaz nisem bil obveščen s strani Humarja. To je hotela gospa poslanka, nekdo je lagal. In na vas kot na državnemu sekretarju in na ministrici je, kdo je lagal. In v temu primeru jaz pač verjamem načelniku Generalštaba, ker je on načelnik. In načelnik ne bi smel lagati in verjamem da ni lagal, to je problem. Ampak sejo zaenkrat sklicevati pa še za to, da laže ne vem, razen če to želite. Ali pa preiskovalko pa bomo morali očitno na drugi način to zadevo zapeljati. Ker zdaj tega izmikanja je že dovolj počasi.

Zaključna še, gospod Hojs, izvolite.

ALEŠ HOJS: Hvala lepa.

Torej, jaz bi morda začel res najprej samo z vprašanjem, deloma je gospod državni sekretar že odgovoril. Torej, res je, na treh sejah smo se že dogovarjali pa jaz ne bom govoril o Humarju ker nisem bil tam zaradi Humarja, bil pa sem tam zaradi tega, ker sem spraševal kaj bo Ministrstvo za pravosodje in pa Ministrstvo za obrambo naredilo v primeru Popov.

Torej, dobili smo večkrat zagotovilo, tako od vas, gospod državni sekretar kot strani državnega sekretarja Ministrstva za pravosodje, da tudi če bodo vsi postopki v tej fazi končani tako kot so, torej s pravnomočno oprostitvijo polkovnika Popova, bo uvedeno izredno pravno sredstvo, ki ga bo lahko zahtevalo Ministrstvo za obrambo. Na zadnji seji ste celo vi, gospod državni sekretar, potrdili in jasno povedali, da če bo do tega prišlo boste to uvedli. Danes razlagate temu vesoljnemu slovenskemu občestvu in parlamentarcem, da zdaj ste pa ugotovili, da to ne gre. Mislim, pogledajte, tega jaz sploh ne razumem več ali to se pravi tri seje govoriš tako, potem na koncu govoriš da ne gre in na koncu ni nič od tega.

Torej, zgodilo se je točno to, kar je VSO, ki je mimogrede tudi to zadevo sprožil napovedoval. Da bodo vsi agresorji oproščeni in vsi ali pa, bom rekel večji del osamosvojiteljev pa se znašel v nekih postopkih.

Zdaj, gospod Janša je povedal eno stvar, ki je, bi rekel samo deloma res. Treba je povedati, da je samo deloma res. Gospod Janša je povedal, da so tukaj tri organizacije, ker ena pokriva veteranski del, druga pokriva policijski del, mi smo pa bolj, bi rekel, civilno-družbeni del, oziroma del ki se ukvarja z vsem, ki se ukvarja z vrednotami. To je deloma res, kajti res je še nekaj drugega, vsi ali pa bi rekel vsi veterani vojne za Slovenijo smo bili člani veteranov vojne za Slovenijo. Gospod general Krkovič je celo takrat dal pobudo za ustanovitev tega združenja, mi smo bili tja avtomatično veterani vključeni. Vsi smo, bi rekel tam notri bili ko smo skozi leta začeli ugotavljati, da v bistvu to veteransko združenje pravzaprav ne zagovarja več samo obdobja naše osamosvojitve ampak da dela še precej kaj drugega. Nazadnje recimo smo videli, da sodeluje pri proslavi v Križankah, kjer so proslavljali, ne našo osamosvojitve ampak, bi rekel, obdobje izpred 70 let.

No jaz moram, da sem iz tega združenja ne izstopil, ker ne vem kako formalno sicer izstopiš iz zveze veteranov, ne plačujem pa več članarine, zdaj do zdaj nisem dobil še nobenega obvestila da ste me izključili ali pa da me boste izključili tako da to je verjetno malo drugače kot pri RTV kjer to potem sodno terjate, tukaj očitno ne morete.

Ampak to, veste gospod Butara, to da smo tukaj poslušali vaše izvajanje najprej vaše potem pa še gospoda Jankovića, ki sta na kratko povedala dve stvari. Vi ste v drugem delu povedali za kaj vse ste bili zaslužen, v prvem delu, ko ste najprej govorili, v odgovorih ste povedali za kaj vse ste bili zasluženi, v prvem delu pa ste povedali kako v bistvu pravzaprav ne morete stopiti čisto v bran generalu Krkoviču. Kako imate neke zadržke, kako je bilo tam drugače in tako naprej. Se pravi nič od tistega, za kar smo danes tukaj.

Gospod Janković je pa povedal celo več, on je pa povedal, da so se veterani vojne za Slovenijo odločili, da se pravzaprav ne morejo opredeljevati do statusa ali pa do zadeve v kateri je trenutno gospod Krković ampak, da bodo to prepustili pravosodju. Zdaj, kaj se zgodi, če to pustimo pravosodju smo videli prej, sem povedal prej v primeru Popov. Torej, če to prepustimo temu pravosodju potem bomo čez eno leto tam kjer je primer Popov ali pa tam, kjer je povedal gospod Janša, torej da bo zadeva zastarala.

Torej, jaz se res odgovor gospodu podpredsedniku Državnega zbora, jaz se res bojim, da bi v tej državi imeli samo eno organizacijo veteranov, ki bi samo tako govorila kot je povedal gospod Janković ali pa

93. TRAK: (AD) – 1.40

(nadaljevanje) gospod Butara to bi bilo po moje pravzaprav katastrofalno. Si predstavljate? Si predstavljate eno organizacijo, ki govori samo tako kot ta dva gospoda. Ja po moje bi bil general Krković že čez dva dni v zaporu. Ne, ne bi rekel nikoli. Zdaj, pravo norčevanje iz zdrave pameti Slovencev gospod Butara je pa to, kar ste povedal o tem, da ste bili najbolj zagreti pripadniki teritorialne obrambe člani Zveze komunistov. Mislim, to je pa norčevanje iz zdrave pameti. Poglejte, jaz sem bil leta 1980 v vojski v JNA. Ko sem prišel iz vojske, sem bil vključen v teritorialno obrambo, nikoli nisem bil član Zveze komunistov, ampak glej ga hudiča, tudi nikoli nisem mogel na nobeno mesto priti. A zdaj sem pa zato kaj manj domoljuben? Samo zato, ker sem bil navaden vojak, bi rekel, kaj manj participiral pri tej osamosvojitvi? Poglejte, ne norčujte se iz zdrave pameti Slovencev. Lepo prosim. Torej, v Zvezi komunistov, ali pa vi kot člani Zveze komunistov ste dejansko od 1945 leta naprej do leta 1990 zasedali vse ključne funkcije, pa ne samo to, pogledajte, to kar smo danes poslušali, ne samo do leta 1991, ampak tudi od leta 1991 do leta 2014, do 2016 jih zasedate. Morda ne čisto formalno, pa vi pa vaši otroci, pa bi rekel, sodelavci tajne policije in tako naprej. Torej, oprostite, lepo prosim, ne govoriti takšnih neumnosti. Zdaj, kar se tiče, še dve stvari bi rad poudaril, potem pa bom nehal. Torej, gospod podpredsednik mi nimamo nobenega problema v VSO sodelovati s komerkoli. Jaz vam moram povedati, da mi z gospodom Srečkom Lisjakom pravzaprav zelo dobro sodelujemo. Zelo dobro. Zelo dobro, vprašajte njega, če ima kakšne pritiske, pa če se mora kam hoditi zagovarjati zakaj na primorskem zelo dobro sodelujemo z njim. Pa ne h nam, k svojim šefom. Mimogrede, dan prej. Dan prej praznuje ali pa je začel praznovati VSO. Mi nimamo nobenega problema, da povemo kako so se Primorci dan prej, ko je general Čad, bi rekel napadel primorsko, uprli prvi. Nobenega problema nimamo s tem, pa ne da nimamo problema, mi to praznujemo od kar smo ustanovljeni. V zadnjih petih letih je tam prireditev dan prej. Celo tako se imenuje, Dan prej. Ne moremo, v Vrhpolju ja. Tako za informacijo. Ne moremo pa spremeniti zgodovine pa reči, da parlament oziroma takratna skupščina to naredila 25. oziroma 24. ne 25. Tega pa ne moremo narediti, se ne da. In čisto za konec, pogledajte, po statutu Veteranov vojne za Slovenijo, lahko, da so ga že spremenili, ne vem. Po statutu Veteranov vojne za Slovenijo je to organizacija v katero lahko vstopijo ali pa so lahko vstopili člani, torej veterani vojne za Slovenijo in njihovi ožji družinski člani. Tako je bilo včasih napisano v statutu. Lahko, da se je zdaj že to kaj spremenilo. Če je temu tako potem mora ta organizacija razen če ne bo spremenila statuta, tako kot recimo Zveza borcev, mora ta organizacija po naravni poti odmreti. Se pravi, ko umremo vsi veterani, ko umrejo ožji družinski člani potem te organizacije ni več, mora odmreti. V VSO nismo zastavili tako. V VSO smo zastavili drugače. Ne samo veterani, vsa civilna družba, vsi tisti, ki jim to obdobje nekaj pomeni so dobrodošli v tem združenju, levi, desni, rdeči, črni. In ravno zaradi tega že po statutu te organizacije, ta organizacija ne more biološko odmreti, ker nimamo teh omejitev. Zato, moram na koncu ugotoviti tudi iz te razprave, da tisti moj poziv, ki sem ga dal na začetku pod točko 4., da dajmo stopiti skupaj zdaj veterani. Tudi če smo v treh organizacijah, dajmo stopiti skupaj. Dajmo zaščititi generala Krkoviča. Dajmo to narediti zdaj. Pa da vas vidimo junaki, veterani pa ne vem, ljubljanski veterani pa tako naprej. Dajmo se jasno postaviti za to, da so postopki zoper generala Krkoviča, tudi poslanci so to govorili, nesprejemljivi. Nesprejemljivi. In zadnja beseda, pogledajte, to sprenevedanje, ki smo ga pa slišali od spoštovani kolega Han, od vašega kolega poslanca, to je pa res nekaj neverjetnega. Mi smo eno od vprašanj, ki smo jih želeli v tem primeru generala Popov imeti tudi to, odgovor samo na to, kdo je bil tisti, ki je imenoval izvedence na sodišču? Pa to valda je predmet, ki mora zanimati Odbor za pravosodje. Jaz vsaj tako mislim, da bi to moral vedeti. In pogledajte mi smo že večkrat povedali, vaš član a je bil vaš, ali je bil vaš od socialistov, jaz ne vem kdo je bil to, gospod Rado Bohinc ali pa celo,

94. TRAK: (AD) – 1.45

(nadaljevanje) ja bil je najprej od vas potem pa je bil mislim od neke jugonostalgичne partije tam leta 1991, je dal jasen odgovor, kot dekan FDV, da on tega imenovanja ni naredil. Ampak pravosodje je pa najprej odgovorilo, da

so te izvedence imenovali s FDV. Ja pogledajte, jaz zdaj res ne vem, ne samo da v vojski, očitno ne samo v vojski generali lažejo, en govori da je bil, en govori da ni bil, en govori da ga je informiral, drug govori da ga ni. Celo pravosodje laže. Pove, da je to naredil FDV, FDV dopis smo tukaj kazali pove, da on tega imenovanja ni naredil. Pogledajte po pol leta, po pol leta mi še danes ne vemo kdo je te ljudi na sodišču za izvedence imenoval. In pogledajte, to se meni zdi naravnost tragika tega našega pravosodnega sistema. Hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Besedo ima gospod Starc.

MARJAN STARC: Saj bom čisto kratek. Apropo temu Čadu in Dan prej. Jaz sem slišal zgodbo, da je bil general Čad zelo dober vojak in dober general in da je zato šel en dan prej ven, ker je imel cilj kdaj mora zasesti mejo in z vsem tistim svojim korpusom, ki je šel je izračunal, da bi 12 ur prej morali štartati zato se je to zgodilo. Zdaj koliko to drži jaz ne vem, ampak tako načeloma v naših krogih informacija kroži. Ampak jaz bi rad čisto na kratko rekel v zvezi z preleti helikopterjev. Tukaj sem jih šel šteti od 17:45 tistega dne do 20.00 ure je bilo najavljenih 12 preletov. Od tega od najmanj 2 do 6 Gazel, 4 in 8 helikopterjev MI8, ki so bili vsi oboroženi. To se je vse okrog Ljubljane sukalo. Naloga, ne vem kako se je zdaj pisal ta podpolkovnik iz Šentvida, ki je imel dolžnost, namreč, vojska je imela dolžnost nas obveščati, naš OKC, operativni center, kdaj, kam in koliko bo šlo teh helikopterjev po zraku in sporočali so pa samo smer leta pa kakšno plovilo bo šlo. Nikoli v nobenem primeru ni bilo kakšna posadka pa tako naprej. In v bistvu se je samo ta helikopter takrat pojavil na tem območju, ta Gazela no bom rekel. Vsi ostali so leteli več ali manj okrog Ljubljane tako, da so se strogega centra izogibali. No to sem hotel povedati. Hvala lepa.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

MARJAN STARC: Hočem reči 12 preletov z od 2 do 8 helikopterjev v kako se reče temu ešalonu, ali kako se reče temu, so preletavali. Ampak to vse med kasarnami veste. Na eni so šli gor, na drugi dol, ker so moštva prevažali s helikopterji je bil cel križ. Zaradi, zakaj, zaradi tega, ker je vojska ni točnih podatkov sporočala. Tudi v helikopterjih z oznakami rdečega križa so vozili od tenisita za tenis, ki ga je Šipčič nalagal pa vozil stran. Ne vem kam ga je odpeljal. Do bojnih, do bom rekel kompletno opremljenih specialcev, ki so jih od kasarne v kasarno zaradi popolnjevanja vozili. Tako, da tega je bilo veliko. Jaz mislim, da je bilo znotraj tega tudi zelo veliko napak. Bom rekel napak, ali zlonamernih ali pa čisto slučajnih pri teh prenosih podatkov koliko je in kam koga peljejo. Tako, da je kar precej zmede bilo okrog tega pri podatkih. Ni bilo čisto tako dosledno kakor smo bili zmenjeni da bo. Priimka se pa ne spomnim zdaj je bil pa v kasarni pomočnik od Šipčiča je bil. To kar se Ljubljane tiče, za ostalo ne vem. Hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. Gospod Janša imate besedo.

JANEZ (IVAN) JANŠA (PS SDS): Hvala lepa. No neke stvari so se razčistile. Jaz moram reči, da je to kar je gospod Kalan povedal je za ta konkreten primer dragoceno. Tudi to kar je gospod Breznik prebral v zvezi z izjavo Kacina oziroma z zapisom Jelka Kacina leta 1992 pojasnjuje ta njegov del.

95. TRAK: (AD) – 1.50

(nadaljevanje) S tem, da je treba še to vedeti, da gospod Kacin je te stike začel že kot namestnik sekretarja za obrambo potem je šel pa na drugo funkcijo je bil Minister za informiranje in ni imel nobene neposredne vloge tukaj in jaz se ne spomnim, da je bilo to zelo koordinirano potem. Prej so bile stvari, so normalno tekle tudi prenos informacij, potem pa smo skušali ugotoviti, če so kakšne zabeleške, zapisi. Tega ni, vsekakor ni bilo, to je bilo že takrat ugotovljeno v tistih prvih letih po vojni. Vsekakor ni bilo nekega protokola dogovorjenega v tem smislu, da se vsakemu posebej, s katerim so bili prej kontakti in ki je najavil da bo prestopil sporoči kdaj naj prestopi. Tega protokola ni bilo. Ko je predsedstvo zjutraj 27.6. pozvalo vse državljane Republike Slovenije, ki so še v službi v JLA je bilo to to. Ni bilo nobenih drugih signalov, nobenih drugih kot razen, če se je kdo kaj posebej dogovarjal mimo pooblastil. Ker preko tega poziva predsedstva ni nihče mogel. Razumete, to je bil splošen poziv usmerjen na vse. Do takrat, bom rekel, so različne službe in organi in posamezniki znotraj notranjih zadev in obrambe delali na tem, da bi čim več pač teh častnikov prestopilo, ampak ta zastavica je padla, ko je bil dan splošen poziv, ki je bil objavljen po radiu. Predsednik predsedstva je govoril na televiziji, Kacin je imel tiskovno konferenco. Sam je to oznanil, tako, da se je smatralo po 12 urah, da vsi to vejo. Ne glede na to zaporo informacij, da se je smatralo, da se to nekako ve. Zato recimo v štabu si ni nihče predstavljal, da je lahko v letečih helikopterjih nad Ljubljano še kdo, ki je nameraval prestopiti pa ni. Tudi posadke na teh orožjih in orodjih so verjetno enako razmišljale. Tako, da zdaj špekulirati na tem, da je, da so neke druge možnosti. Ne vem, mogoče bi bile, če bi bilo drugače dogovorjeno pa bi recimo struktura od republiškega štaba navzdol, na vse enote po Ljubljani, vsaj vse protiletalske imele podatke. Te in te Gazele s temi in temi oznakami so nedotakljive ne glede na to kje letijo. Notri so Slovenci, ki

bodo prestopili ali pa samo te in te, ta in ta plovila s temi oznakami so nedotakljiva, potem bi se to upoštevalo, bi se dalo nek apel, samo tega ni bilo. Bil je splošen poziv in po tistem so bili dani ukazi za bojno udejstvovanje. In glede tega ni nikakršnega dvoma, ker je vse sledljivo in pač dokazljivo. Za kakšne podrobnosti, tudi nekatere druge, ki so se tu odpirale, mislim, da bi morali dejansko imeti razpravo, kjer so še ti ljudje zraven. Od generala Slaparja do gospoda Kacina, zdaj ambasadorja. Gospoda Šuligoja nenazadnje, saj to ni tako pomembno ampak mene vendarle zanima ali drži to, da je on poveljeval tam posadkam ali je nekdo drug. On je še živ, lahko to sam pojasni. In kar se tiče ljubljanske pokrajine, pogledajte, tukaj notri so bojna poročila. Nekateri med vami ste sami podpisani spodaj, ki so bila narejena za vsak dan vojne. Za vse pokrajine. Ponekod so poročila območnih štabov tudi zraven. Natančno piše kaj je kdo naredil. Žal je ta dokumentacija v celoti ohranjena. Tudi podskupina ima natančne podatke, Republiška konacijska(?) skupina ima po minutah zabeleženo kaj se je dogajalo o tistem kar so bili obveščeni. V Premikih je celo objavljeno že 24 let, glavne stvari, ki so se dogajale. Zelo malo je tega kar ni zabeleženo. Na enem ali drugem nivoju. Zagotovo pa nič važnega ni ostalo nezabeleženo. Tukaj kakih velikih skrivnosti ni. Kako so se stvari tukaj dogajale. Veliko tega je itak že objavljeno.

96. TRAK: (PK) – 1.55

(nadaljevanje) Tako da, no tudi to, kar je gospod Butara rekel ali pa kasneje gospod Hojs, dejansko struktura Teritorialne obrambe je bila enačaj za Zvezo komunistov, mislim takšno je bilo kadrovanje in tukaj seveda slika ni čmo-bela. Če začnemo z razorožitvijo Teritorialne obrambe, zdaj večina teh kadrov je orožje oddala. 14 občin tega ni naredilo in člani Zveze komunistov so bili tudi tam. Skratka, eni so se opredelili domoljubno in na teh smo pač potem gradili manevrsko strukturo in ostalo. Tako da ločitev duhov je tukaj bila, tudi pri Tonetu saj lahko sam razloži. Takrat se je bilo treba odločiti ali boš sledil neki, bom rekel, partijski liniji ali pa neki jugoslovanski liniji bolje rečeno ali pa nekemu klicu domovine. In veliko teh, ki so bili prej, bom rekel zagrizeni partijci je tudi sledilo klicu domovine in so častno opravili nalogo in vodili neke ključne stvari. To je pač treba priznati.

Zdaj, kar se tiče pa pristopov, jaz sem prej povedal, gospod državni sekretar, to da se je nekoga zaposlilo na Ministrstvo za obrambo oziroma v Slovenski vojski leta 1991 ali pa 1992 ali pa kasneje to še ne pomeni, da je moral biti prestopnik. Leta 1991 se je zaposlilo večje število, sigurno nekaj deset, da ne bom rekel sto, Slovencev, ki so bili predvsem mlajši častniki in podčastniki v Jugoslovanski armadi, ki so bili v enotah po Srbiji in po Makedoniji in so vsi po vrsti prisegali, da prej niso mogli priti. In nekateri dejansko prej niso mogli priti.

Zdaj, služba ki je to preverjala je bila deloma takrat že sestavljena iz njihovih kolegov, bom rekel, po nekdanji uniformi in so se vmes prikradli tudi primerki za katere se je kasneje izkazalo, da bi lahko prišli pa pač niso prišli. Da bi lažje prišli iz Karlovca v Slovenijo kot pa je nekdo lahko prestopil recimo, kot smo prej slišali, z nekim helikopterjem v neki situaciji. Vsega tega je bilo in je to zelo težko počez soditi.

Vsekakor pa za rok, za prestop velja čas, dokler predsedstvo SFRJ ni Slovence v bistvu nagnalo iz svoje strukture, tisti so prestopniki, ostalo so pa, bom rekel pristopniki v Teritorialno obrambo, ki nekaterim so kasneje v kasnejših letih priznali tudi status, češ, da so prej delali ne vem kako obveščevalno za Slovensko vojsko. Moram reči, da poznam vse, ki so res delali obveščevalno za Slovensko vojsko in jih ni bilo tako veliko, višje si šel po činu, manj jih je bilo. Na žalost tudi noben general ni prestopil pa jih je bilo okoli 14, s tem činom Slovencev ali pa na poti v ta čin. Nižji je bil čin, več je bilo tega, bom rekel, kar se je odzvalo klicu domovine. Tako da na to se ni možno izgovarjati, če je nekdo prišel avgusta ali pa septembra iz JLA, in je bil zaposlen v Slovenski vojski to ne pomeni da je moral biti prestopnik.

No in predzadnje kar se tiče teme, ki se je tudi odprla, glede Popova. Pogledajte, Popov je bil polkovnik, poveljnik korpusa, varaždinskega korpusa, naredil je veliko škode in tako naprej ampak kljub temu, on je izvajal ukaz, glede na to da je slovensko sodstvo že zdavnaj, pred leti, oprostilo tistega, ki je izdal ta ukaz in je na nek način iluzorno pričakovati ne glede na to, kaj je Humar pričal ali pa kdor koli drug, da bo pa obsodilo podrejenega, ki je ta ukaz izvajal. Za gospod Kolška so bolj direktni dokazi, ker bolj direktni ne morejo biti, ker je podpisan pod vojno napovedjo kot za gospoda Popova, ki je... Pač tam so materialni dokazi na samem terenu ampak, kar se tiče

97. TRAK: (PK) – 2.00

(nadaljevanje) poveljniške odgovornosti, pogledajte, verjetno je višja in tudi kazenska odgovornost je višja pri tistem, ki ukaže neko akacijo kot pri tistem, ki jo izvede pa tudi če je to kaznivo dejanje, kjer krši. Kjer krši konvencijo.

Tako da primer Popov in ta škandal se ni zgodil zdaj, stvar se je začela takrat, ko je bil oproščen Kolšek. Pa tudi če bi zaradi ne vem česa mogoče dobil zgolj simbolično kazen ali pa zgolj nekaj, kar bi bilo zgolj teoretično ampak, kjer bi se to obsodilo. Zdaj pa nekdo, ki je ukazal bojno udejstvovanje v Sloveniji in povzročil škodo in mrtve in tako dalje, neposredno, pogledajte je dobil slovenski potni list, verjetno tudi pokojnino, vse časti, je hodil na proslave, pomeni da smo že takrat nekam zavili. Na kar se je opozarjalo samo ni bilo nič od tega.

No in mogoče še to kar je potem najpomembnejše, zdaj po nekaterih odmevih v javnosti, po temu škandalu, ki se je zgodil s tem vabilom sodnice generalu Krkoviču je nastal vtis, kot da je na zatožni klopi Merlak. Ni na zatožni

klopi Toni Merlak, noben v veterinarski organizaciji ni odprl te teme. Priznali so mu status, postavili so mu spomenik, otroci so dobili štipendije, zaposlitev v Slovenski vojski in nihče ni tega odpiral, stvar je bila rešena, ne bom rekel samo pietetno ampak... Na najbolj možen civiliziran in dostojen način. Torej na zatožni klopi ni Toni Merlak in ga ni treba braniti. Na zatožni klopi je general Krkovič, ki je izvajal ukaz in odredbo predsedstva. tisti, ki je pa podpisal to odredbo pa hodi na predstavitev knjige kjer se izvaja ta proces diskreditacije.

In tukaj je ta Kavelj 22, kjer so ti problemi. In ne glede na to kako nekdo med vami zavija te stvari v celofan in se izogiba, da se reče bobu bob. Tukaj je problem in slej kot prej bo treba v to zagristi. Ker če mi zna kdo tukaj povedati, kdo ima koristi od tega škandala je nima država, nima nobena veteranska organizacija tega, tudi Zveza veteranov vojne za Slovenijo, ne glede na to kako se zelo ne strinjamo o kakšnih stvareh, od tega nimamo nobene koristi, absolutno ne, niti motiva, po mojem. Vsi neposredni akterji nobene koristi, nobenega motiva. Slovenska prihodnost nobenega motiva, nobene koristi od tega, ob 25. obletnici sploh ne.

Ampak kljub temu je to vabilo prišlo, ni ga poslala, še enkrat poudarjam, tega vabil na zaslišanje ni poslala gospa Merlak kjer je možno razumeti vse žive nečloveške motive, sodnica ga je poslala v tej državi. Kljub temu, da je vedela da procesno tega procesa ne more biti, kljub temu da pozna na koledar, ve da je 25. obletnica in to se dogaja ravno zato.

Zdaj jaz upam, da so se komu kljub pozni uri vseeno odprle oči. Da ne bo igral še naprej igre, ki ni njegova. Tako da, tudi kar se sklepov tiče verjetno bomo zdaj prešli na to, tudi to kar predlagajo koalicijski poslanci je v duhu tega zaradi česar je bila seja sklicana. Ni potrebno, da je tukaj kakšen prepir v zvezi s tem. Mi predlagamo nekoliko bolj, bom rekel jasne dikcije ampak prepoznavam enak namen tudi v temu predlogu, ki ga je koalicija predlagala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Janša.

Od gostov še kdo zaključno želi, ki še ni?

ELO RIJAVEC: Samo eno pojasnilo.

Prestop pilotov je specifičen, ni tako kot za druge vojake bilo in to je načrtoval Kacin in res se bo treba z njim pomeniti. Ker oni niso samo kot ljudje prestopili oni so

98. TRAK: (PK) – 2.05

(nadaljevanje) pripeljali s seboj helikopterje in zato je bilo dogovorjeno, da se na dan D takrat, ko mi prevzemamo vse, takrat lahko te stvari se izpeljejo. V vednost. / oglašanje iz klopi/ Ja.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Dobro, hvala.

Želite še vi kaj dodati kaj, gospod Lisjak za konec?

SREČKO LISJAK: Dobro, kar nekaj časa smo danes tukaj.

Jaz resnično upam, da smo vsi skupaj dojeli, da Tone Krkovič ne nosi nobene odgovornosti, čeprav je ukazal.

Ukazal je v času vojne in v času vojne je ta helikopter bil sestreljen, mislim, da so vsi tukaj potrdili, da nihče ni mogel vedeti, v katerem helikopterju kdo leti in kaj prevaža. Bila je vojna in v vojni se uporablja orožje.

In bilo je govora tudi o drugih vojskah in tako naprej... Veste, armade, ki dosežejo da 20 % vojakov meri in strelja so zelo dobre vojske. Niti Američani še nimajo 20 %, streljali so samo vsepovprek. Tukaj smo imeli malo orožja in ko smo streljali smo pomerili. In zaradi tega je bil ta helikopter sestreljen in ne zaradi tega, ker je bil Merlak ali kdor koli v temu helikopterju. Tako da, mislim da zaslišanja in tako naprej so popolnoma brezpredmetna.

Od mene toliko, hvala.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

Gospod Demovšek, želite še vi kaj dodati za konec? Izvolite.

ZORAN DERNOVŠEK: Hvala.

Malo bi se navezal na tiste komentarje, ki sem jih dobil. Moram reči, da so določene stvari za mene malce presenečenje. Namreč, ko je meni gospod Šuligoj dajal, kot poveljnik Učnega centra Ukaz pred svojimi člani štaba mi je izrecno na vprašanje od kje ta ukaz prihaja rekel, da prihaja iz RŠTO. Dobro, možno je da je bil kdo vmes kot posrednik, to tudi ne izključujem. Me pa čudi navedba, da naj bi bil on kontaktna oseba do mene, ker naj bi veza preko mojega poveljnika padla.

Veste kaj, moj poveljnik naj bi bil Srb iz Moščanske enote, protiletalske, topniške in ta poveljnik je bil razrešen poveljstva nad menoj tri dni pred vojno, dva ali tri dni pred vojno približno ravno zaradi tega, ker mu enostavno se ni dalo zaupati. Istočasno pa, odkar je enota prišla na Ig sem jaz spal posebej v šotoru ravno zaradi tega, da se mi ponoči kaj v tistem šotoru z brati zgodilo. Ker bil sem praktično edina resna obramba takrat na Igu, ob sami zaprisegi vojakov, to je bilo 2. junija sem bil pa še s kolegom, sva bila pa dvakrat gor. No, takrat se je pokazalo, da

če se hoče koordinirati, da se kakšen helikopter spusti čez, ne da bi se ga načelo se da, ker naju s koordinirali, da je helikopter za člane predsedstva pristal na Igu, brez problema, čeprav sva imela ukaz, da sicer braniva področje. Tako da, veste, ene stvari se ne ujemajo popolnoma ampak dobro, možno da res, da nisem imel dovolj informacij, vem pa da mi je bila takrat marsikatera stvar čudna, marsikatera stvar mi je bila čudna tudi kasneje, 28. sem namreč bil v Ljubljani, izbral sem si položaj sam, komaj sem prepričal enega poveljnika, ki naj bi vodil to protiletalsko enoto na gradu, da jaz pač ne morem s protiletalsko raketo delovati in streljati na tanke na cesti, kamor me je hotel najprej poslati. Težava pa je bila, ker sem si izbral položaj na strehi dnevnik, vhod do tja je bil pa direktno skozi uredništvo tajnega. Jaz sem rekel, enostavno če hočejo izdajati kje sem naj izvolijo, sporočijo, jih bodo pač stolkli do tal. Vendar niso tako naredili, oni so bili malce bolj pametni pa so dve uri kasneje RTV Slovenijo gor poslali, kamero ki je posnela moj položaj z vsemi oznakami da se ja vidi kje točno sem, da sem pač po / nerazumljivo/ moral zamenjati položaj.

99. TRAK: (PK) – 2.10

(nadaljevanje) Veste takšnih zgodb je še dosti, od tega da recimo ne posekati dreves na gradu, da bi slučajno boljše videli letala, ker vas drevesa ščitijo pred pogledi. Dobesedno enokasetna pa bi nas pobrisala tam doli iz gradu. In tako naprej.

Torej, odločitev čudnih se je nakopičilo med vojno kar nekaj. Na srečo smo sicer preživeli da danes lahko o tem govorimo vendar moram reči da za večino Ljubljančanov ki so se mogoče skrivali tudi v tunelu ob teh alarmih ali pa kje drugje, je bila vojna precej bolj mima kot za nas. In tudi vojna, ko pravi gospod Krkovič, da je trajala 400 dni... Poglejte, nam so uradno vpisali v vojaške knjižice udeležbo na desetdnevni vojaških vajah. Jaz sem preživel več kot 7 mesecev na položaju in dobil sem vpis deset dni vojaških vaj. No pogledajte, to se pravi, logika je izgubila svojo pamet že leta 1991 očitno, kasneje pa še bolj.

Pa hvala zaenkrat.

PREDSEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala.

No ob vsem tem velja spomniti tudi na rek Sun Cuja, da najboljša je nasprotnika premagati brez boja, tako da žal seveda to v našem primeru ni bilo, je voj na bila. Želi še gospod Krkovič zadnjo besedo?

ANTON KRKOVIČ: Zelo kratek bom, bi lahko tudi zato, ker je bilo danes izčrpno in veliko tega povedanega. No mogoče bi samo ponovil moj prvi stavek iz uvodnega ekspozija. Izrekel sem zahvalo za sklic te seje, ki bo veliko pripomogla k razčiščenju tistega, kar bi moralo biti že davno razčiščeno. Mislim da se z menoj strinjate po vsem tem, kar se je danes zgodilo, da bi bilo veliko bolje, če bi te stvari, ki smo si jih danes povedali že davno povedali in seveda še vse tisto kar še ni bilo povedano. In bi veliko bolj funkcionirali tudi veterani med seboj kot jaz temu rad rečem, v duhu 28. člena Natove pogodbe, verjetno veste, kaj mislim.

Ko je napaden eden bi morali razumeti, da smo napadeni vsi. Ker smo pa iz takšnih ali drugačnih često zelo politično manipulativnih razlogov sfragemtirani, na trenutke celo imam občutek atomizirani potem pa seveda smo vsak posebej lahek plen in na takšen način ti večji scenaristi v ozadju z nami manipulirajo. Pozivam, nikoli ni prepozno, stopimo skupaj in začnimo resnično kot mi v združenju za vrednote slovenske osamosvojitve braniti vrednote. Naše stvari so pomembne in kot je rekla gospa ministrica, mi smo bili na braniku najsvetlejšega dela zgodovine. To bi nam moralo nekaj pomeniti.

Če ste že vsi neka vprašanja, ki so ostala malo odprta bom tudi jaz povedal, kaj meni še kljub tej zajetni debati danes ni bilo razčiščeno oziroma s čimer se izrecno ne strinjam. Spoštovani, kolega polkovnik Miha Butara, najprej bom tebe "spucal" ti si moj MSNZ-jevec, velja? Sprejmeš? Ne blamirati naš stan, ko govoriš da si iskal tiste helikopterje, ki so bili v bojnih akcijah. Dovolj si moj nauk in pouk, vsi helikopterji, vsak vojaški bicikelj, ki se najde na cesti, ki ga pilotira vojak je bojno sredstvo. Da ne nadaljujem, ne blamiraj naš stan.

Miha, iskreno kot se reče, iz oči v oči, očitek o nekoliko nežnejšem pristopu, bom jaz blag, s tvoje strani kot poveljnika, ni povsem neupravičeno. Če je kdo kriv za to sestrelitev helikopterja, pa mislim da nihče ni kriv, tudi jaz ne, spoštovani kolegi, si dovolim reči piloti, nisem sestreljal nikogar osebno, sestreljal sem helikopter. Potem bi bil kriv v mojih očeh ti, veš zakaj? Zato, ker si ga spustil v mojo cono. Jaz sem uvodoma strokovno pojasnil, sistem varovanja državnega vodstva je najvišja naloga v vojni. Višje ne more biti, pomembnejše ne more biti. Torej ultra prioriteta.

100. TRAK: (PK) – 2.15

(nadaljevanje) Moja naloga, to se vrši po sistemu teh koncentričnih con. In, pustiva neposredno varovanje posameznikov, ki izvajajo policijo. Jaz sem bil tisti, z mojo enoto, z mojim bataljonom brigade, ki sem zagotavljal varnost kraljev na šahovnici.

Ti si bil odgovoren za naslednjo cono, za globinsko varovanje kar pomeni, nekoliko bolj poljudno povedano, da tudi miš ne sme priti do mene, ne helikopter. In ta helikopter si bil dolžan sestreliti ti. Ta izgovor, da si iskal

helikopterje, ki niso bojni v temu primeru ne more niti slučajno ne, spoštovane dame in gospodje držati. Kajti, v obtožnem predlogu pa tudi sicer ampak sklicujem se na obtožni predlog je ta helikopter štirikrat poimenovan, mislim da štirikrat morda pa celo večkrat, kot izvidniški helikopter. Spoštovani kolega Miha Butara, polkovnik, izvidniški helikopter dobro veš da je še kako prekleto bojni helikopter in ultra nevaren kot sredstvo, ki dosega cilj. In ta helikopter je priletel v cono kjer sem ga jaz moral sestreliti. Še enkrat povem vsem, če ga ne bi sestrelil bi prosil, da se me sankcionira, bi odstopil iz položaja ampak to je / nerazumljivo/ civilno. Mislim da se z mano topogledno boš moral strinjati.

Miha, še nekaj, bom pridodal, zopet, da razčistimo. Zakaj je morala moja nota, potegnil sem iz globine bataljon, ki je bil zadolžen kajti sistem zopet varovanja, ne bi vam rad preveč težil s stroko ampak je takšen, imel sem trojiški sestav formacije, en bataljon je bil direktno v zavarovanju in iz teh posadk smo sestrelili helikopter na lokaciji Mirodobni/?. Drugi je bil v pripravljenosti, na bazni lokaciji za sprejem subjekta varovanja in to smo tudi v praksi izvedli, tisti ki ste bili zraven veste premik iz Ljubljane na Črni vrh. Povsem v praksi izvedli po istem principu kot smo s teboj to naredili. In tretji je bil na kočevski lokaciji, kjer smo mu pa osnovno namembnost spremenili, gledam poslanca Breznika, kje so varovali te, zdaj bom rekel, otroke. Zakaj pa rečem otroke? Zato ker se me že 25 let posiljuje, gospod načelnik in predstavnik torej zastopnik ministrstva, ministrice, da Slovenska vojska ne ve koliko je stara. Politiki pa manipulirajo in določajo starost po ustanovitvi učnih centrov v Pekrah in Igu. To je ultra neumnost. Starost se določa po učinkovitemu delu nastanka naše vojske in to je projekt manevrske strukture narodne zaščite, pa boste videli da boste spoznali to v naslednjih 25 letih.

In, dokler ne postavimo jasnih stvari, najmanj kar je da moramo vedeti, na svetu ni vojske, ki ne ve svojega rojstnega dne in koliko je vojska stara. To je sramota, oprostite, ne morem ker sem nekoliko diktiran mimo spomina na enega bivših načelnikov, ki se je kot napol skuhan špaget zvijal pred voditelji Odmevov. In na tri vprašanja, prvič je rekel ker je bilo to zopet aktualna tema, koliko je stara vaša vojska? Vibriral kot špaget. Drugič vam postavim je šel po sistemu tombole, isto vprašanje, isto in na tretjem mu ni dovolil več odgovora bi rekel in tretjič, koliko je stara, vidim, da ne veste. Se spomnite teh Odmevov? Sramota.

In nemi govoriti, da je ključen problem Slovenske vojske v financah, jaz sem to zadnjič povedal na en drugi način pa danes ponovim, ta problem je veliko globlji. In začeli ga bomo reševati tam, ko bomo znali povedati koliko je naša vojska stara. Razlog, da se noče povedati in da se noče vedeti je pa političen. tako se manipulira. Ampak greva Miha midva na najino, da še midva to malo očistiva... Zakaj misliš da sem jaz moral z mojo enoto, jo potegniti iz baze in zavzeti Parmovo, kjer je v ozadju zelo, bom rekel, vojni humor. Če vas lahko malo zbudim in vam na kratko povem, kajti jaz sem ukazal ne trpim v svoji bližini bazo nasprotnika pa tudi če je logistična, ki dobro veš, da je bila to logistična baza. Zakaj ne? Ker tudi na svojem dvorišču ne boš trpel, da ti bo nekdo hodil "špegati" kako se ti žena kopa. Pa tudi če boš prvič toleriral, ga boš drugič ali pa tretjič nekaj moral narediti. Stvari so zelo naravne, vojaške in tako jih je treba razumeti.

101. TRAK: (AD) - 2.20

(nadaljevanje) Zato nisem trpel in jaz mislim, ne bom zdaj pametoval natančno ampak zahteval sem, da to enoto eliminirate. In to je zelo lahko dosegljiv cilj bil. Kako se je zgodilo? Jaz sem dal nalogo komandantu 2. bataljona. Takoj zavzeti, ker to niso vaši naredili. Ni šlo. In kako? Jaz sem rekel, prvič ga pozovite k predaji, če ne bo predal, ve se vojna je, ga ustrelite. Podpolkovnik je bil komandant. Je zahteval in streljali smo ga. In pogledajte, to je tudi vojna. Bog ga je rešil, da je še živ. Seveda, snajperisti niso nastrelili snajperjev, tudi to je vojna. In ko ga je streljal na 120m ga je 1m falil in mož je pozneje smrdel kot kuga, si predstavljate zakaj, tako se zgodi seveda in se je takšen, kot je smrdeč predal in je bila baza naša. To so lahko dosegljivi cilji Miha. Drugo, še eno vprašanje ti bom dal in očitek, prijateljsko. Zakaj si pustil nedotaknjeno bazo kjer se je pekeli kruh in od koder so izvajali bojno nalogo oskrbe enot vrhniških, ki so potem šle pobijati novinarje na letališče in ne vem še kakšne druge naloge in izpostavljeni center zvez. Zelo lahko dosegljiv cilj Miha. Če bi jaz vedel, da imaš to tam, jaz sploh nisem vedel priznam. Pogledajte, zadnje čase me je začelo zanimati kje je ta Parmova, kaj je ta helikopter sploh tam počel in mi je rekel Vojko Adamič, da je bila to baza pekarna, kjer so pekli kruh. No jaz ti tako povem, če bi jaz za to vedel v eni uri bi moji borci Morisovci jedli najboljše žemlje na tem svetu. Tako ravna Krkovič. Ti si ravnal drugače. Zdaj pa jaz nisem letalec in protiletalec, čeprav sem vodil sestrelitev. Imam izkušnjo kako to zgleda. Ampak, Miha, a ni zelo preprosto zavzeti en helikopter, ki je pristal v pekarni in nalaga kruh. Zavzel bi helikopter, rešil bi Merlaka. Tudi sprašujem se zakaj ni Merlak, ko je tam vas piloti, ko je pristal pa so mu kruh nalagali, ja obrnil bi ključ a veste kje je ta Parmova? Ja šel bi gor v Golovec. Jaz mislim, da je to možno bilo pobegniti v najbližjo enoto Mihovo. To so vse neke stvari, ki niso dorečene pa ne bi želel preveč. Ampak pogledajte, kljub temu, to so moje dileme, ki so ostale. Če so vam zanimive. Torej, Miha ni bil neupravičen očitek o tvoji neučinkovitosti. Še imam eno vprašanje, ki mi ni bilo danes odgovorjeno. Elo, pogledaj me v uč, tudi ti si moj MSNZ-jevec, ti igraš igro skupaj s subsidiarno tožilko.

ELO RIJAVEC: / izklopljen mikrofoni/ Kako?

ANTON KRKOVIČ: Aha, poslušaj faj. Igraš igro skupaj s subsidiarno tožilko. To vidim po časopisih. V uč ti rečem, poslušaj me. Imam vprašanje, Elo. Jaz razumem travmo Merlakove gospe, torej vdove. Pa te vprašam, ker ne morem njo, sicer bi njo vprašal tukaj, čeprav trudim se razumeti njeno težnjo po neki končni resnici, ampak tukaj že vidim veliko manipulacijo. Je pa zame povsem nejasno in če mi lahko prijateljsko odgovoriš, če veš. Če ne pa reci, da ne veš. Zakaj mi pripisuje ona v obtožnem predlogu, da sem umoril njenega moža na zahrbtnen način in ne vem kako grozovit način. Mi lahko to odgovoriš?

ELO RIJAVEC: Lahko.

ANTON KRKOVIČ: Prosim.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Ne ne, poglejte.

ANTON KRKOVIČ: A ne more? Bo mi potem zunaj odgovoril.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Se boste še lahko drugje pogovarjali.

ANTON KRKOVIČ: No predno bomo zunaj to razčistili, če mi bo odgovoril in še nekaj o MSNZ-ju in Zvezi komunistov. Miha, to kar je gospod Hojs povedal, da jaz ne ponavljam ne jemljem preveč časa, to je res. Začel bom pa tu, nek novinar, ki je sicer zgodovinar po osnovnem poklicu raziskovalec, mi je rekel, ko je malo globlje prodril v sistem našega sistema MSNZ, ki smo ga takrat vrhunsko vešče postavili. Je rekel: "Tone, zgodovina te bo, zgodovina umetnosti vojskovanja te bo zapisala, kot umetnika, ki je iz komunistov naredil vojsko proti režimu oziroma proti komunizmu." To je prava trditev. Mi vsi skupaj smo to naredili. Tudi ti si jih mobiliziral, angažiral, tudi Elo Rijavec in moji drugi sodelavci. Na isti način. In ne drži, ne tega ponavljati to ne bo dobro za zgodovino in za mlajše, ki se morajo iz tega kaj naučiti. Jasno, da smo izbirali pretežno med nekdanjimi ali pa takratnimi člani Zveze komunistov. Zakaj pa? Ja kje ste pa lahko po 50, 60 letih režima partijske režimske vojske lahko našli ljudi,

102. TRAK: (AD) – 02.25

(nadaljevanje) strokovnjake, ki se razumejo na vojaško stroko. Pretežno ne drugje, kot v bazenu, ki ga ti imenuješ. Ampak ni bil razlog za angažiranje v tem, da je bil nekdo član Zveze komunistov. Kvečjemu nasprotno, ali pa tako bom rekel, jaz nikogar nisem vprašal si ali nisi član, tudi vi mene ne. / oglašanje iz klopi/ Ja tako. Samo, seveda, če pa smo kaj iskali, čeprav eksplicitno tako nismo postavljali kadrovske pogoje v naših pogovorih na skrivaj, smo iskali nekoga, ki ni vznesen in zanesen v to, kakršnokoli ideologijo, tako bom rekel, in tudi ne komunistično. Ampak nekoga, seveda, ki je predan, ki pripada Sloveniji, slovenstvu in jemlje Slovenijo za svojo domovino. To so bili pogoji ključni, čeprav niso bili eksplicitno izraženi. Toliko so, pač neka moja razmišljanja ob zaključku in hvala lepa. Predvsem pa hvala tudi za politično podporo in tudi vam kolegi veterani in ostali, da me podpirate, da ne dovolite našemu sodstvu, da z mano naredi tako, kot zdaj počenja že kar, tako bom rekel, zadnjih 20 let. Hvala lepa.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala. S tem zaključujem razpravo gostov. Želi še kdo od poslancev kaj dodati za konec? Gospod Hainz izvolite.

PRIMOŽ HAINZ (PS DeSUS): Ja jaz seveda. Hvala lepa. Jaz seveda se moram vendar zahvaliti gospodu Butari in Dmrovšku, ker nista, prvi ker ni dal komande, drugi pa ker ni streljal takrat, ko je helikopter šel proti mestu oziroma tam potem, ko se je že obrnil proti Rožni dolini. Čeprav tudi tam bi lahko bile sicer žrtve, če bi padli na študentski dom. Ampak v imenu Ljubljčanov pa vendar treznost, ki je prevladala do neke mere z današnjega vidika oziroma z mojega vidika, ker bil lahko na glavo padel, karkoli bi se zgodilo. Ampak tisto pa kar sem hotel vprašati, zdaj če predsedujoči ne bo več dovolil ampak vendar bom postavil vprašanje. Če pa ne boš dovolil gospod predsednik pa ne, vendar me 27. junija, ali je Tone Merlak vedel ali ni vedel za komando, da se je vojna v bistvu začela in da lahko. / oglašanje iz klopi/ Čakaj. Kolikor jaz berem piše zelo jasno, da je cel dan letel in da pravzaprav telefonov ni bilo, to pa vemo, radijske postaje niso imeli, to smo tudi, to tudi vemo. Ali je vedel, ali ni vedel? Ali je lahko nevedel, no tako zelo preprosto? / oglašanje iz klopi/ Se opravičujem hvala lepa.

PREDSIEDNIK ŽAN MAHNIČ: Še kdo od poslancev? Gospod Breznik. Za zaključno. Ja saj zdaj je zaključna. Mikrofon.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Ja jaz mislim, da bi škoda bilo takšne kvalitetne razprave, lahko rečemo ene

simbolne seje, ki bo ostala po vsej verjetnosti v zgodovini tega Državnega zbora, da bi zaključili in ne poslušali vseh teh, ki so bili tu. Kolega Hainz jaz upam, da vam je mogoče zdaj že počasi, ste se zbudili, nekako ste spoznali, da ste usekali totalno mimo no. Jaz bi vseeno nekako spoštovani nekdanji tudi poveljnik 1. častne čete, ne samo MORIS in 30. razvojne skupine, naj povem, da po tistem dogodku, ko smo vojaki spali na Igu in smo odšli potem v tovornjakih v Kočevsko Reko. Drugi dan smo doživeli napad s kasetnimi bombami na Kočevsko Reko. Sam sem bil udeleženec s kolegom, sedanjim podpolkovnikom sva bila tudi v enem napadu v nizkem preletu, ko smo nekako zbežali z ene čistine in skočili mislim na 8 ali 9 metrov eno jamo. Sva bila tudi težje poškodovana. Sam sem imel takrat odtrgan del meniskusa, celo mi manjka en del sklepa in tako naprej. Nikoli nismo karkoli zahtevali od te države, ker je bilo samoumevno. Ampak zanimivost te cele zgodbe helikopterske, ki jo danes imamo nekako, simbolno je tudi to, da smo potem ti vojaki 510. in 710. učnega centra bili premaknjeni po Kočevski Reki na Bele vode nad Šoštanjem in ravno tam smo celo en dan varovali na kmetiji Rezoničnik na Belih vodah 45 helikopter teh dveh naših junakov. Naj povem vsej laični javnosti, da je helikopter obnovljen, še v času ko sem tudi sam bil v Slovenski vojski in da je Gazela Teritorialna obramba 001 trenutno v muzeju v Pivki in si jo lahko vsi tisti, ki so danes spremljali 8 in polurno sejo, ki mislim, da je bila ena izmed

103. TRAK: (AD) – 02.30

(nadaljevanje) zgodovinskih sej tudi to pogledajo, kot prikaz vsega tistega, kar je tudi gospod Jelko Kacin napisal, da ne razume manever gospoda Merlaka, zakaj je krožil nad svojo domačo hišo, zakaj je vse to počel in zakaj sta ostala kolega njegova nekako šla zelo bistroumno in nekako tudi tvegala ampak vseeno bistroumno, helikopter potem nekako spravila na lokacijo. In tudi nekaj vprašanje je odprtih. Jaz bi vseeno nekako zaključil. Zaključil pa bi, ker je toliko bilo govora o manevrski strukturi narodne zaščite, to še knjiga Albina Nikoliča, kjer ste vsi današnji udeleženci nekako opisani z vsemi svojimi hrabriimi dejanji. To je bilo obdobje še lahko rečemo, ko se v veteranski zvezi nekako nismo delili. Ko smo bili vsi enotni in jaz bi z besedami gospoda Albina Nikoliča, ki jih je napisal na eni izmed prvih lahko rečemo listov te knjige nekako tudi poskušal zaključiti in potem predlagati naše sklepe. Vsem, ki ste bili med prvimi tudi za celo svojega življenja pripravljeni z orožjem v rokah braniti osamosvojitvene procese v Republiki Sloveniji leta 1990, spoštujmo in bodimo ponosni na to. To so nekako moje zaključne misli, kratke in jedmate. Spoštujmo se, cenimo se, za to kar smo dosegli, tudi če so kakršnekoli razlike in pogledi na sedanjo politiko in razvoj slovenske države menim, da smo si bratje in sestre v tem in sedaj moram povedati, da bi mi tudi, kot predlagatelj, nekako moramo tudi te sklepe, zaradi tega, ker je nekako predsednik Odbora za pravosodje bojkotiral to sejo. Mi smo v te sklepe napisali besedilo, da Odbor za obrambo in Odbor za pravosodje, to je skupno te sklepe predlaga. Sedaj pač moramo Odbor za pravosodje nekako izpustiti, zato bi v vseh treh sklepih, ki jih mi predlagamo nekako izpustili ta del, torej Odbor za pravosodje. Torej prvi sklep, ki smo ga predlagali v Slovenski demokratični stranki se glasi: Odbor za obrambo najostreje obsoja poskus kriminalizacije in diskreditacije posameznikov, ki so branili plebiscitarno odločitev za samostojno Slovenijo. Drugi sklep: Odbor za obrambo priporoča Ministrstvu za obrambo in Ministrstvu za pravosodje, da v okviru svojih pristojnosti brigadirju Tonetu Krkoviču nudita vso potrebno podporo tako v obliki pravne pomoči, kot tudi v obliki dokumentov s katerimi razpolagata. In tretji sklep: Odbor za obrambo priporoča Ministrstvu za obrambo in Ministrstvu za pravosodje, da v okviru svojih pristojnosti nudita vso potrebno pomoč kateremukoli pripadniku teritorialne obrambe, ki je sodeloval pri zaščiti plebiscitarne odločitve in s tem k osamosvojitvi Slovenije in se ga zaradi tega kazensko preganja. To so naši predlogi sklepov in s tem bi jaz tudi nekako zaključil. Najlepša hvala.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Hvala gospod Breznik. / oglašanje iz klopi/ Lahko pol ko glasujemo? Ja v redu, dobro Matjaž potem pa kar daj ja.

MATJAŽ HAN (PS SD): Hvala lepa. No jaz ocenjujem to razpravo za, bom rekel, malenkost mi, ne bom rekel izpadi ampak z nekimi čustvenimi nagovori, sicer kot zelo kvalitetno in dobro, žal mi je, da Miha in gospod nista mogla odgovoriti Tonetu, ampak jaz verjamem, da bo še veliko prilike, da si bojo fantje med sabo povedali, ker samo oni vejo kako je bilo. Zdaj pa glede sklepov, jaz gledam ta naš sklep, ki ga je Dolinšek predlagal in je celo majčkeno bolj konkreten kakor vaš, ker mi se z besedico poziva Ministrstvo za obrambo, vi pišete tam priporoča. Tako, da se mi zdi, da če bi, da tudi v nekem duhu končamo, da sprejmemo ta naš sklep in ta sklep v bistvu na nek način rešuje tisto za kar smo danes prišli na to sejo. Tako, da jaz bi predlagal, ne da se zdaj, da se mi preglasujemo, da vi vaša dva sklepa umaknete, ker je ta sklep, ki je predlagan bom rekel, v tem duhu, katerega smo 8 ur oziroma 9 ur razpravljali. Hvala lepa.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Ampak glede na to

104. TRAK: (AD) – 02.35

(nadaljevanje) kako ste razpravljali tudi nekateri člani koalicije pa jaz mislim, da pa o prvem sklepu pa lahko

glasujejo. Da Odbor za obrambo obsoja poskuse kriminalizacije in pa diskreditacije posameznikov, ki so branili plebiscitarno večino. To pa bi glasovali. Gospod Breznik izvolite še vi.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Spoštovani gospod predsednik pogledjte, v duhu tega kar govori gospod Han in vsi ostali bi jaz, nimam problemov, da umaknem drugi in tretji sklep, kot pravite pa prvega bi mi pustili in bi glasovali za prvega našega in za tega vašega. In mislim, da po eni strani je to nek zaključek tega, kar smo ugotovili, da obsojamo poskus kriminalizacije torej junakov slovenske osamosvojitve in v drugemu, ki ga je predlagala torej koalicija Odbor za obrambo poziva Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, da v okviru svojih pristojnosti nudi vso potrebno podporo pripadnikom teritorialne obrambe, delavce takratnih upravnih organov za obrambo ter izvajalcem civilne obrambe, vključno z dokumenti s katerimi razpolaga v sodnih postopkih, ki zadevajo vojno za osamosvojitve Slovenije. Mislim, da sta oba sklepa sprejemljiva, torej obvelja en naš, kjer v bistvu smo prišli do tega konsenza danes in smo ga ugotovili in ta vaš, ki ste ga predlagali.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Gospod Han izvolite.

MATJAŽ HAN (PS SD): Jaz bom podprl oba, je pa res, da bom najbolj vesel, ko se bomo zmenili kdo so junaki, kar se pa mene tiče so pa junaki od prvega do zadnjega vojaka. Nobeden ni bolj ne manj zaslužen za zmago 1991.

PREDESEDNIK ŽAN MAHNIČ: Ja saj v tem prvem sklepu so omenjeni vsi. Še kdo od poslancev? Če ne, potem se vam zahvaljujem in pa zaključujem razpravo. Jaz moram reči, da sem zelo zadovoljen. / oglašanje iz dvorane/ Ja ja saj bomo še glasovali seveda. Z današnjo sejo jaz mislim namen seje je bil dosežen. Jaz mislim, da takšne vsebinske razprave ne v tem mandatu pa verjetno v kakšnem prejšnjem ni bilo, tudi takšnih eminentnih gostov in tistih, ki so res prispevali največ za to, da lahko mi danes tukaj sedimo tudi še ni bilo na tem odboru. Kakšno vprašanje predvsem o tem kaj je gospod Merlak počel, kako seje dogovarjal, je verjetno še ostalo odprto ampak to niti ni toliko zadeva tega odbora, kot je zadeva to za kar je bil ta odbor sklican. Ne z namenom vloge, raziskovanja vlog, toliko vloge Tonija Merlaka, kot sestrelitve helikopterja in tukaj sem si prav štel 25 ljudi je govorilo, 4 so mogoče malo izrazili pomislek, vsi ostali, med njimi tudi koalicijski poslanci pa so se strinjali, da ta postopek proti gospodu Krkoviču ni upravičen, da tisti, ki so streljali in izdali ukaz niso mogli vedeti kdo pilotira ta helikopter in da so pač delovali tako, kot se v vojni deluje, ko gre za sovražni helikopter se ga pač strelja. S tem bi tudi to moje zaključil in pa bi prešel na glasovanje. Glede na to, da je SDS umaknila 2. in 3. sklep, glasujemo samo o 1. sklepu SDS in pa potem o sklepu koalicije. Tako, da prehajamo na glasovanje in sicer Odbor za obrambo najostreje obsoja poskuse kriminalizacije in diskreditacije posameznikov, ki so branili plebiscitarno odločitev za samostojno Slovenijo. Glasujemo.

Kdo je za? (5 članov.) Kdo je proti? (5 članov.)

Sklep ni sprejet.

Sedaj pa prehajam na glasovanje sklepa koalicije in sicer Odbor za obrambo poziva Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, da v okviru svojih pristojnosti nudi vso potrebno podporo pripadnikom teritorialne obrambe, delavcem takratnih upravnih organov za obrambo ter izvajalcem civilne obrambe, vključno z dokumenti s katerimi razpolaga v sodnih postopkih, ki zadevajo vojno za osamosvojitve Republike Slovenije. Glasujemo.

Kdo je za? (11 članov.) Kdo je proti? (Nihče.)

Sklep je sprejet.

Ker smo izčrpali dnevni red, s tem zaključujem tudi današnjo sejo Odbora za obrambo. Zahvaljujem se vam za udeležbo. Srečno pot domov in lahko noč.

Seja se je končala 14. aprila 2016 ob 02.39.